

2019

**การพัฒนามาตรวัดความสับสนในการเรียนของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นในเขต
กรุงเทพมหานคร**

สิริกุล กิตติมงคลชัย
คณะครุศาสตร์

Follow this and additional works at: <https://digital.car.chula.ac.th/chulaetd>

Part of the [Educational Psychology Commons](#)

Recommended Citation

กิตติมงคลชัย, สิริกุล, "การพัฒนามาตรวัดความสับสนในการเรียนของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นในเขตกรุงเทพมหานคร" (2019).
Chulalongkorn University Theses and Dissertations (Chula ETD). 9158.
<https://digital.car.chula.ac.th/chulaetd/9158>

This Thesis is brought to you for free and open access by Chula Digital Collections. It has been accepted for inclusion in Chulalongkorn University Theses and Dissertations (Chula ETD) by an authorized administrator of Chula Digital Collections. For more information, please contact ChulaDC@car.chula.ac.th.

การพัฒนามาตรวัดความสุขในการเรียนของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นในเขตกรุงเทพมหานคร

น.ส.สิริกุล กิตติมงคลชัย

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาจิตวิทยาการศึกษา ภาควิชาวิจัยและจิตวิทยาการศึกษา

คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2562

ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

DEVELOPMENT OF HAPPINESS LEARNING SCALES OF LOWER SECONDARY SCHOOL
STUDENTS IN BANGKOK METROPOLIS

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Education in Educational Psychology
Department of Educational Research and Psychology

FACULTY OF EDUCATION

Chulalongkorn University

Academic Year 2019

Copyright of Chulalongkorn University

หัวข้อวิทยานิพนธ์	การพัฒนามาตรวัดความสุขในการเรียนของนักเรียน
	มัธยมศึกษาตอนต้นในเขตกรุงเทพมหานคร
โดย	น.ส.สิริกุล กิตติมงคลชัย
สาขาวิชา	จิตวิทยาการศึกษา
อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชุติมา สุรเศรษฐ์

คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัยเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต

.....	คณบดีคณะครุศาสตร์
(รองศาสตราจารย์ ดร.ศิริเดช สุชีวะ)	
คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์	
.....	ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.ประสาร มาลากุล ณ อยุธยา)	
.....	อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชุติมา สุรเศรษฐ์)	
.....	กรรมการ
(อาจารย์ ดร.จรินทร์ วินทะไชย์)	

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

สิริกุล กิตติมงคลชัย : การพัฒนามาตรวัดความสุขในการเรียนของนักเรียนมัธยมศึกษา
ตอนต้นในเขตกรุงเทพมหานคร. (DEVELOPMENT OF HAPPINESS LEARNING
SCALES OF LOWER SECONDARY SCHOOL STUDENTS IN BANGKOK
METROPOLIS) อ.ที่ปรึกษาหลัก : ผศ. ดร.ชุติมา สุรเศรษฐ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาความหมายและองค์ประกอบความสุขในการเรียนของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น 2) พัฒนาและตรวจสอบคุณภาพของมาตรวัดความสุขในการเรียนของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น และ 3) สร้างเกณฑ์ปกติของมาตรวัดความสุขในการเรียนของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น การวิจัยระยะที่ 1 เป็นการศึกษาคูหาคุณภาพโดยการสังเคราะห์เอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และสัมภาษณ์เชิงลึกกับนักเรียนที่ผ่านเกณฑ์การคัดเข้าจำนวน 24 คน การวิจัยระยะที่ 2 เป็นการวิจัยเชิงปริมาณเพื่อพัฒนา ตรวจสอบ และสร้างเกณฑ์ปกติของมาตรวัดความสุขในการเรียนกับนักเรียน 240 คน จากโรงเรียนในเขตพื้นที่กรุงเทพมหานคร ซึ่งได้มาจากการสุ่มแบบหลายขั้นตอน

ผลการวิจัยพบว่า 1) ความสุขในการเรียนที่ได้จากการศึกษาเชิงคุณภาพ ประกอบด้วย 12 องค์ประกอบ ได้แก่ (1) การมีความสัมพันธ์ที่ดีกับเพื่อน (2) การมีความสัมพันธ์ที่ดีกับครู (3) การมีความสัมพันธ์ที่ดีกับผู้ปกครอง (4) การมีสุขภาพทางร่างกายและจิตใจที่แข็งแรงสมบูรณ์ (5) การเห็นคุณค่าในตนเอง (6) การเห็นคุณค่าในการเรียนรู้ (7) การมีเป้าหมายในการเรียนรู้ (8) การมีอารมณ์ทางบวกในการเรียนรู้ (9) การกำกับตนเองในการเรียนรู้ (10) ภาวะสิ้นไหวในการเรียนรู้ (11) การได้เรียนในสิ่งที่ถนัดและสนใจ และ (12) การได้อยู่ในสิ่งแวดล้อมที่ดีและเอื้อต่อการเรียนรู้ และ 2) มาตรวัดความสุขในการเรียนมีจำนวน 80 ข้อคำถาม ที่ผ่านการตรวจสอบคุณภาพของมาตรวัดด้วยวิธีการต่าง ๆ ดังนี้ (1) ความตรงเชิงเนื้อหาโดยผู้ทรงคุณวุฒิที่เกี่ยวข้อง (2) ความตรงเชิงภาวะสันนิษฐานสร้างด้วยเทคนิคกลุ่มผู้รู้ชัด ($t = 13.82, p < .05$) และการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ($\chi^2 = 54.25, df = 43, p = .117, \chi^2/df = 1.26, GFI = .964, RMSEA = .033, SRMR = .0329, CFI = .996, AGFI = .934$) และ (3) ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาคทั้งหมดมีค่า .987 ผลการพัฒนาเกณฑ์ปกติในรูปแบบคะแนนที่ปกติอยู่ในช่วง T17.16 – T74.78

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

สาขาวิชา จิตวิทยาการศึกษา
ปีการศึกษา 2562

ลายมือชื่อนิสิต
ลายมือชื่อ อ.ที่ปรึกษาหลัก

6083361927 : MAJOR EDUCATIONAL PSYCHOLOGY

KEYWORD: Happiness in Learning, Happiness Learning Scales

Sirikul Kittimongkolchai : DEVELOPMENT OF HAPPINESS LEARNING SCALES OF LOWER SECONDARY SCHOOL STUDENTS IN BANGKOK METROPOLIS. Advisor: Asst. Prof. CHUTIMA SURASETH, Ph.D.

This research aimed to 1) study the meaning and element of happiness learning of lower secondary school students. 2) develop and examine the quality of Happiness Learning Scales of lower secondary school students, and 3) establish the norm of Happiness Learning Scales of lower secondary school students. The first phase was a qualitative study by the synthesis of documents, relevant researchs and in-depth interviews with 24 purposively selected students. The second phase was a quantitative study involved scale development, assessment, and norm establishment of Happiness Learning Scales among 240 students from schools in Bangkok, derived via the multistage random sampling.

The research results indicated that 1) the conceptual framework of happiness learning developed from qualitative data composed of 12 components: (1) good relationship with friend, (2) good relationship with teacher, (3) good relationship with parents, (4) good physical and mental well-being, (5) self-esteem, (6) value of learning, (7) goals of learning, (8) positive emotion in learning, (9) self-regulation, (10) learning flow, (11) learning things aptly and interested, and (12) living in suitable environment for learning; and 2) Happiness Learning Scales consisted of 80 items evaluated by the technical adequacies of (1) IOC (The Index of Item-Objective Congruence), (2) Construct validity was confirmed by the known-group technique ($t = 13.82, p < .05$) and the confirmatory factor analysis demonstrated that the model developed fitted with the empirical data ($\chi^2=54.25, df =43, p = .117, \chi^2/df = 1.26, GFI=.964, RMSEA=.033, SRMR=.0329, CFI=.996, AGFI=.934$), and (3) the overall Cronbach's alpha coefficient was at .987. The Scale norm development yielded the Normalized T-score range of T17.16 to T74.78

Field of Study: Educational Psychology

Student's Signature

Academic Year: 2019

Advisor's Signature

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปได้เป็นอย่างดี ด้วยความกรุณาจากผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชุติมา สุรเศรษฐ์ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ที่คอยให้คำแนะนำ ตรวจสอบแก้ไขข้อบกพร่อง และให้แนวทางในการดำเนินงาน รวมทั้งให้กำลังใจทำให้ผู้วิจัยสามารถดำเนินการวิจัยได้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี และทำให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้มีความสมบูรณ์มากที่สุด ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณอย่างสูง ณ โอกาสนี้ด้วย

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณรองศาสตราจารย์ ดร.ประสาร มาลากุล ณ อยุธยา และอาจารย์ ดร.จรินทร์ วินทะไชย์ ที่กรุณาสละเวลาที่มีค่ามาเป็นกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ พร้อมทั้งให้คำแนะนำที่มีค่ายิ่งต่อการดำเนินงานวิจัยในครั้งนี้ กราบขอบพระคุณผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ณัฐสุดา เต็มพันธ์ และอาจารย์ ดร.พินิตา เสือวรรณศรี ที่กรุณาให้คำปรึกษาด้านการวิจัยเชิงคุณภาพ รวมทั้งเป็นผู้ทรงคุณวุฒิในการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัย และชี้แนะแนวทางการพัฒนาวิทยานิพนธ์ กราบขอบพระคุณรองศาสตราจารย์ ดร.ดวงกมล ไตรวิจิตรคุณ และรองศาสตราจารย์ ดร.โชติกา ภาชีผล ที่เมตตาเป็นผู้ทรงคุณวุฒิในการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัยและให้คำแนะนำในการพัฒนาวิทยานิพนธ์ และกราบขอบพระคุณคุณครูศรีสุดา ศรีจารุเมธากร ผู้ทรงคุณวุฒิภายนอกที่ให้ความเมตตาชี้แนะแนวทางในการพัฒนาวิทยานิพนธ์

ผู้วิจัยขอขอบคุณพี่น้องสาขาวิชาจิตวิทยาการศึกษาที่คอยให้กำลังใจ ให้คำปรึกษา และอยู่เคียงข้างตลอดตลอดระยะเวลาการดำเนินการวิจัย

สุดท้ายนี้ ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณคุณพ่อสมชาย กิตติมงคลชัย และคุณแม่อัมพร แซ่จิ๋ว ตลอดจนญาติพี่น้องทุกคนในครอบครัว ผู้อยู่เบื้องหลังที่คอยเป็นกำลังใจและเป็นแรงผลักดันในการดำเนินงานวิจัยนี้ให้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

สิริกุล กิตติมงคลชัย

สารบัญ

	หน้า
.....	ค
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ค
.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	ง
กิตติกรรมประกาศ.....	จ
สารบัญ.....	ฉ
สารบัญตาราง.....	ฉ
สารบัญภาพ.....	ฎ
บทที่ 1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
คำถามวิจัย.....	10
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	10
ขอบเขตของการวิจัย.....	10
คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย.....	11
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	14
บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	15
ตอนที่ 1 ความสุข.....	15
1.1 ความหมายของความสุข.....	15
1.2 แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับความสุข.....	21
ตอนที่ 2 ความสุขในการเรียน.....	26
2.1 ความหมายของความสุขในการเรียน.....	26

2.2 แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับความสุขในการเรียน.....	27
2.3 ปัจจัยที่ทำให้เกิดความสุขในการเรียน.....	42
2.4 ลักษณะผู้เรียนที่เรียนรู้อย่างมีความสุข.....	45
2.5 การสังเคราะห์องค์ประกอบความสุขในการเรียน	46
ตอนที่ 3 มาตรการความสุขในการเรียน.....	76
ตอนที่ 4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	86
ตอนที่ 5 กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	91
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	95
ระยะที่ 1 การศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพเรื่องความสุขในการเรียนของนักเรียนมัธยมศึกษา ตอนต้นในเขตกรุงเทพมหานคร	95
ระยะที่ 2 การศึกษาวิจัยเชิงปริมาณเพื่อพัฒนาและการตรวจสอบคุณภาพของมาตรวัด และ การสร้างเกณฑ์ปกติของมาตรวัดความสุขในการเรียน.....	100
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	109
4.1 ผลการวิจัยเชิงคุณภาพเรื่องความสุขในการเรียนของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นในเขต กรุงเทพมหานคร.....	110
4.1.1 ข้อมูลเบื้องต้นของผู้ให้ข้อมูลหลัก.....	110
4.1.2 ผลการสังเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพเรื่องความสุขในการเรียนของนักเรียน มัธยมศึกษาตอนต้นในเขตกรุงเทพมหานคร	112
4.2 ผลการศึกษาวินิจฉัยเชิงปริมาณเพื่อพัฒนาและตรวจสอบคุณภาพของมาตรวัด.....	125
4.2.1 การพัฒนาข้อกระทงจากองค์ประกอบและนิยามเชิงปฏิบัติการ.....	127
4.2.2 การตรวจสอบคุณภาพเบื้องต้นของมาตรวัด	129
4.2.3 การตรวจสอบความตรงเชิงภาวะสันนิษฐานด้วยเทคนิคกลุ่มรู้จัก	133
4.2.4 การตรวจสอบความตรงเชิงโครงสร้างด้วยการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิง ยืนยัน	138

4.2.5 การสร้างเกณฑ์ปกติและการวิเคราะห์ค่าปกติวิสัยของมาตรวัดความสุขในการ เรียนของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นในเขตกรุงเทพมหานคร.....	142
บทที่ 5 สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	156
สรุปผลการวิจัย.....	157
อภิปรายผลการวิจัย	162
ข้อเสนอแนะ	173
บรรณานุกรม.....	176
ภาคผนวก.....	188
ภาคผนวก ก รายนามผู้ทรงคุณวุฒิ	189
ภาคผนวก ข ผลการตรวจสอบใบรายการคุณลักษณะและแบบสัมภาษณ์	192
ภาคผนวก ค เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	195
ภาคผนวก ง ตัวอย่างการให้รหัสข้อมูล	208
ภาคผนวก จ จดหมายขอความร่วมมือในการวิจัย	213
ภาคผนวก ฉ สรุปผลการตรวจสอบความตรงตามเนื้อหา	223
ภาคผนวก ช ผลการวิเคราะห์ห้วงค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับที่หนึ่ง	240
ประวัติผู้เขียน.....	254

สารบัญตาราง

ตารางที่

หน้า

2.1	การสังเคราะห์องค์ประกอบของความสุขในการเรียนจากแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับความสุขในการเรียน	49
2.2	การสังเคราะห์องค์ประกอบของความสุขในการเรียนจากแนวคิดและทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความสุขในการเรียน	66
3.1	จำนวนข้อคำถามในแต่ละองค์ประกอบของมาตรวัดความสุขในการเรียนของนักเรียน มัธยมศึกษาตอนต้นในเขตกรุงเทพมหานคร.....	104
3.2	เกณฑ์การให้คะแนนของมาตรวัดความสุขในการเรียนของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นในเขตกรุงเทพมหานคร.....	105
3.3	การกำหนดความหมายของข้อคำถามแบบมาตราประมาณค่าแบบลิเคิร์ตสเกล 5 ระดับ	105
3.4	จำนวนข้อคำถามในแต่ละองค์ประกอบของมาตรวัดความสุขในการเรียนของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นในเขตกรุงเทพมหานคร (ฉบับปรับปรุงครั้งที่ 1).....	106
3.5	ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย	110
4.1	ข้อมูลเบื้องต้นของผู้ให้ข้อมูล	111
4.2	จำนวนข้อที่ผ่านเกณฑ์ของแต่ละองค์ประกอบของความสุขในการเรียนของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นในเขตกรุงเทพมหานคร.....	128
4.3	จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างในการตรวจสอบคุณภาพเบื้องต้นของมาตรวัดจำแนกตามเพศ อายุ ระดับชั้น เกรดเฉลี่ย และภูมิลำเนา	130
4.4	ผลการวิเคราะห์ค่าความเที่ยงของมาตรวัดความสุขในการเรียนของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นในเขตกรุงเทพมหานคร ครั้งที่ 1 (N = 60) และครั้งที่ 2 (N = 240).....	132
4.5	ตารางเปรียบเทียบจำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างที่มีความสุขในการเรียนสูงและต่ำจำแนกตามเพศ อายุ ระดับชั้น ภูมิลำเนาและเกรดเฉลี่ย	135
4.6	ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยและการทดสอบค่าที (t-test independent groups) (N=120).....	137

4.7	ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สันของตัวแปรแต่ละคู่ ค่าเฉลี่ย (M) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) ของตัวแปรสังเกตได้	139
4.8	ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับที่หนึ่งของโมเดลการวัดความสุข ในการเรียนของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นในเขตกรุงเทพมหานคร.....	141
4.9	เกณฑ์ปกติของมาตรวัดความสุขในการเรียนของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น ในเขตกรุงเทพมหานคร	144
4.10	การแปลความหมายเกณฑ์ปกติของมาตรวัดความสุขในการเรียนของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นในเขตกรุงเทพมหานคร	154

สารบัญภาพ

ภาพที่	หน้า
2.1	พีระมิดแห่งการเรียนรู้ (the cone of learning) ของ Edgar (1969) 38
2.2	ร่างกรอบแนวคิดในการพัฒนามาตรวัดความสุขในการเรียน ของนักเรียนมัธยมศึกษา ตอนต้นในเขตกรุงเทพมหานคร 94
3.1	ขั้นตอนการสุ่มตัวอย่างสำหรับการเก็บข้อมูลด้วยมาตรวัดความสุขในการเรียน 101
4.1	กรอบแนวคิดความสุขในการเรียนของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น ในเขตกรุงเทพมหานคร 113
4.2	โมเดลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันขององค์ประกอบของความสุขในการเรียน ของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นในเขตกรุงเทพมหานคร 140
4.3	การแจกแจงคะแนนที่ปกติของความสุขในการเรียนของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น ในเขตกรุงเทพมหานคร 154

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

มนุษย์ทุกคนล้วนปรารถนาที่จะมีความสุข โดยนักปรัชญาชาวกรีกได้กล่าวไว้ว่า ความสุขคือความหมายและวัตถุประสงค์ของชีวิตเป็นจุดมุ่งหมายและจุดจบของการดำรงอยู่ของมนุษย์ ซึ่งแท้จริงแล้วความสุขอยู่กับมนุษย์เรามาตั้งแต่แรกเกิดไปจนตลอดชีวิต แม้แต่ในตอนท้ายที่สุดของชีวิตมนุษย์ก็ต้องการที่จะพบกับความสุขทั้งทางร่างกายและจิตใจของพวกเขา ซึ่งประสบการณ์การเรียนรู้จะมีอิทธิพลต่อความพยายามในการกำหนดเส้นทางชีวิตของบุคคล (Crisp, Swerissen & Duckett, 2000) รวมทั้งความสุขยังมีความสำคัญต่อบุคคล ทำให้บุคคลมีอารมณ์หรือความรู้สึกทางบวก (positive emotion) เกิดความรู้สึกมีส่วนร่วมเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน (engagement) และมีชีวิตที่มีความหมาย (meaning) (Seligman, 2010) การที่บุคคลมีความสุขย่อมส่งผลถึงคนรอบข้าง ทำให้มีปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน และเกิดสังคมที่ดีตามมา (Francis, 1998) ทั้งนี้ความสุขยังเป็นสิ่งที่ช่วยให้บุคคลรับรู้และประเมินตนเองว่าขณะนั้นตนเองมีสภาวะทางอารมณ์อย่างไร นำพึงพอใจและนำปรารถนาหรือไม่ เหล่านี้เกิดจากทักษะของบุคคลในการดำเนินชีวิต (Veenhoven, 1995) รวมทั้งความสุขยังเป็นสิ่งสำคัญที่สุดในฐานะที่เป็นพื้นฐานของชีวิต ชีวิตที่มีความสุข ก็คือชีวิตที่สมหวัง รวมทั้งความสุขยังเป็นฐานของความเก่งและความดี ถ้าบุคคลสามารถเชื่อมโยงสิ่งที่ทำเข้ากับความสุขได้ ไม่ว่าจะเป็นเรื่องอะไรก็ตาม จะทำให้ชีวิตเรามีความสุขขึ้น นอกจากนี้ความสุขยังมีความเชื่อมโยงกับการศึกษา เพราะความสุขไม่ใช่เพียงสิ่งที่เรียนรู้ได้ แต่การเรียนรู้สามารถเป็นแหล่งของความสุขที่ยิ่งใหญ่ได้เช่นกัน (พระราชวรมนู (ป.อ.ปยุตโต), 2545)

ในด้านการศึกษาศิษย์เรียนย่อมปรารถนาที่จะมีความสุขในการเรียนเช่นกัน ความสุขในการเรียนเป็นการแสดงออกถึงพฤติกรรมหรือคุณลักษณะทางบวก เช่น การมองโลกในแง่ดี การคิดบวก การมีสุขภาวะที่ดี (Diener, Suh, Lucas & Smith, 1999) การรับรู้ความสามารถทางวิชาการของตนเอง การได้รับความช่วยเหลือจากครูและความพึงพอใจในสภาพแวดล้อมของโรงเรียน (Gilman & Huebner, 2006) รวมไปถึงการที่ผู้เรียนรู้สึกเป็นอิสระและผ่อนคลาย มีความสัมพันธ์ที่ดีกับเพื่อนร่วมชั้น ยอมรับความแตกต่างซึ่งกันและกัน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2544) นอกจากนี้ยังพบว่า ความสุขสามารถส่งเสริมให้เกิดขึ้นได้ในโรงเรียน โดยโรงเรียนที่มีการเสริมสร้างความสุขในการเรียนจะเป็นสิ่งสำคัญที่ช่วยสร้างความมั่นใจที่ดีขึ้น มีสุขภาวะที่ดี มีความสำเร็จในชีวิต และการทำงานในอนาคต (Gardner, 1993) จากงานวิจัยของ Zaker, Dadsetan, Nasiri, Azimi and Rahnema (2016) ซึ่งได้จัดทำโปรแกรมเพิ่มความสุขของนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา พบว่า

ความสุขส่งผลทางบวกต่อการรับรู้ความสามารถของตนเอง (self-efficacy) นักเรียนที่มีความสุขเพิ่มขึ้นทำให้การรับรู้ความสามารถตนเองดีขึ้นเช่นกัน และความสุขยังส่งผลต่อความสามารถในการรับรู้ตนเองที่เกี่ยวข้องกับความมั่นใจ การที่บุคคลมองตนเองในแง่ดีทำให้บุคคลสามารถจัดการกับเหตุการณ์หรือปัญหาที่เผชิญในชีวิตได้ แต่ถ้าบุคคลขาดความสุขจะส่งผลให้เกิดอารมณ์ทางลบ ทำให้บุคคลไม่สามารถควบคุมความวิตกกังวล และขาดความสามารถในการรับรู้ตนเอง (Zaker et al., 2016) ทั้งนี้การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความสุขในการเรียนกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน พบว่า ความสุขในการเรียนเป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น (ผจงจิต ไกรถาวร และ กมลรัตน์ กิตติพิมพานนท์, 2557; วิลาวัลย์ กองสะดี, 2562) และความสุขในการเรียนมีความสัมพันธ์ทางบวกกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน (ฉันทิณี รัตนพันธ์, 2554; สุขุมล อุดม, 2548) รวมทั้งพบว่านักเรียนที่มีความสุขในการเรียนสูงจะมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงและในทางกลับกันนักเรียนที่มีความสุขในการเรียนต่ำ จะมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ (Khoshnam, Ghamari & Gendavani, 2013; Tabbodi, Rahgozar & Makki Abadi, 2015) นอกจากนี้พบเพิ่มเติมว่า การที่เด็กไม่มีความสุขในการเรียนมาจากสาเหตุที่เด็กได้รับการลงโทษจากทางโรงเรียน ซึ่งเป็นสาเหตุที่ทำให้เด็กเกิดความคับข้องใจ เครียด เป็นทุกข์ กลัวครู และกลัวการถูกลงโทษ ทำให้เด็กหันเหความสนใจไปทางด้านอื่น เช่น การติดเกม การหนีเรียนไปเที่ยว การหันไปยุ่งเกี่ยวกับสารเสพติด เป็นต้น (บพิตร อิศระ, 2550) และในปัจจุบันพบว่า เด็กมีความเครียดเพิ่มขึ้น ซึ่งส่วนหนึ่งมาจากการเรียน รวมถึงการบ้านในแต่ละรายวิชาที่มีจำนวนมาก (จอม ชุ่มช่วย, 2553)

ผลการวิจัยของสำนักงานส่งเสริมสุขภาพ (สสส.) พบว่า เด็กไทยเรียนหนักที่สุดในโลกรองจากประเทศญี่ปุ่น โดยเด็กไทยเรียนวันละ 8-10 ชั่วโมงต่อวัน ส่งผลให้นักเรียนบางส่วนไม่มีความสุขในการเรียน เกิดความเบื่อจนไม่อยากเรียน ซึ่งเป็นผลมาจากจำนวนเวลาชั่วโมงที่ค่อนข้างมาก ประกอบกับสถานการณ์กดดันจากสังคม ทำให้จำนวนเยาวชนที่คิดฆ่าตัวตายมีจำนวนเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ ในปี 2560 กลุ่มเยาวชนมีอัตราการฆ่าตัวตาย 4.94 ต่อประชากรแสนคน ส่วนในปี 2561 เพิ่มขึ้นเป็น 5.33 ต่อประชากรแสนคน (สำนักงานส่งเสริมสุขภาพ, 2560) สอดคล้องกับข้อมูลการให้บริการสายด่วนสุขภาพจิต 1323 เช่นเดียวกับรายงานการพัฒนาเด็กและเยาวชน ประจำปี 2560 พบว่า ช่วงวัย 13 – 17 ปี ซึ่งเป็นช่วงเข้าสู่ช่วงวัยรุ่น โดยส่วนใหญ่จะพบ ปัญหาการฆ่าตัวตาย ความเสี่ยงในการเกิดโรคซึมเศร้าของวัยรุ่นไทยอายุ 10 – 19 ปี มีจำนวนเพิ่มขึ้น สาเหตุส่วนใหญ่มาจากการใช้อินเทอร์เน็ตและสื่อออนไลน์ที่ไม่เหมาะสมจนเกิดปัญหาการติดเกมและพนันออนไลน์ (กรมกิจการเด็กและเยาวชน กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์, 2561) ในปี 2561 มีการให้คำปรึกษาทางโทรศัพท์กับกลุ่มเด็กอายุ 11-19 ปี 10,298 ครั้ง หรือร้อยละ 14.6 และในช่วง 6 เดือนแรกของปี 2562 พบว่า 1 ใน 3 ของผู้ที่โทรเข้ามาปรึกษาทั้งหมด เป็นกลุ่มเด็ก

และเยาวชนอายุ 11-25 ปี และ 5 อันดับปัญหาที่พบบ่อย คือ ความเครียด หรือความวิตกกังวล ปัญหาจิตเวช ปัญหาความรัก ปัญหาซึมเศร้า และปัญหาครอบครัว ที่อาจนำไปสู่พฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์หรือเหตุการณ์ที่เป็นอันตราย (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2562) จากสถิติข้างต้นพบว่า นักเรียนที่มีพฤติกรรมเสี่ยงในการฆ่าตัวตายจะเริ่มตั้งแต่ในช่วงวัยรุ่นตอนต้น ดังนั้นสำหรับผู้เรียนในช่วงวัยนี้ โรงเรียนมีส่วนสำคัญอย่างยิ่งที่จะต้องตระหนักถึงสาเหตุของปัญหา เพื่อแก้ไขและส่งเสริมให้ผู้เรียนลดพฤติกรรมเสี่ยง โดยการให้ความสำคัญกับการจัดการเรียนการสอนของผู้เรียนเพื่อพัฒนาให้ผู้เรียนเป็นคนดี เก่ง และมีความสุข

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความสุขในการเรียน พบว่า มีความเกี่ยวข้องกับทฤษฎีการเรียนรู้และทฤษฎีพัฒนาการ โดยการเรียนรู้เป็นกระบวนการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมจากเดิมไปสู่พฤติกรรมใหม่ที่ค่อนข้างถาวร อันเป็นผลมาจากการมีปฏิสัมพันธ์ของบุคคลกับสิ่งแวดล้อม รวมไปถึงการฝึกฝนและประสบการณ์เดิมของบุคคลนั้น ซึ่งประสบการณ์ดังกล่าวอาจเป็นทักษะต่าง ๆ เช่น การอ่าน การเขียน และการคิด เป็นต้น และการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมนี้ นำไปสู่การที่ผู้เรียนสามารถพัฒนาตนเองให้เกิดการเรียนรู้ในเรื่องต่าง ๆ ทักษะต่าง ๆ และเรียนรู้ที่จะจัดการกับตนเอง รวมทั้งการเรียนรู้ที่จะพัฒนาตนเอง ซึ่งนำไปสู่การเรียนรู้ที่มีความสุขทั้งในและนอกห้องเรียน โดยการที่จะพัฒนาให้เด็กเป็นคนที่เก่ง ดี และมีความสุข ต้องมีความสมดุลในการจัดการเรียนการสอน บรรยากาศ และสภาพแวดล้อมให้เด็กได้สนุกสนานกับกิจกรรมการเรียนรู้ และเสริมสร้างประสบการณ์ที่สร้างสรรค์ ให้ผู้เรียนมีความสุขจากการช่วยเหลือเอื้ออาทร ร่วมมือร่วมใจกัน สามารถจัดการ จัดระบบโดยร่วมมือกันรับผิดชอบในการปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ ระเบียบ ข้อตกลง เพื่อเสริมสร้างวินัยในตนเอง สำหรับการอยู่ร่วมกัน และให้ผู้เรียนมีความสนใจใฝ่รู้ ซึ่งต้องอาศัยกระบวนการเรียนรู้ตามสภาพจริง (authentic learning) และกระบวนการประเมินตามสภาพจริง (authentic evaluation) (กิตติวดี บุญซื่อ ปิตินันท์ สุทธสาร สุนทร ช่วงสุนิช และ วิภา ตันจุลพงศ์, 2540)

นอกจากนี้ความสุขในการเรียนมีความเกี่ยวข้องกับแนวคิดการเรียนรู้เชิงรุก (active learning) เป็นการเรียนรู้ที่พัฒนาทักษะความคิดระดับสูงอย่างมีประสิทธิภาพช่วยให้ผู้เรียนวิเคราะห์ สังเคราะห์ และประเมินข้อมูลในสถานการณ์ใหม่ได้ดี ช่วยให้ผู้เรียนเกิดแรงจูงใจจนสามารถเป็นผู้ฝึกฝนในการเรียนรู้ ซึ่งการเรียนรู้เชิงรุกนี้เป็นการเรียนรู้ที่ต้องการกิจกรรมการเรียนการสอนที่หลากหลายที่จะช่วยให้ผู้เรียนได้พัฒนาตนเองผ่านการจัดการตนเอง ให้ความรู้และช่วยพัฒนาเพื่อนร่วมชั้นเพื่อก่อให้เกิดการสร้างสรรค์พัฒนาความรู้ความเข้าใจและทักษะที่หลากหลายเป็นกระบวนการที่ประณีตรัดกุมและผู้เรียนได้รับประโยชน์มากกว่าการเรียนรู้ที่ผู้เรียนเป็นฝ่ายรับเพียง

อย่างเดียว ซึ่งการเรียนรู้ผ่านการลงมือปฏิบัติกิจกรรมเชื่อว่าจะสนับสนุนให้คนเราปฏิบัติสิ่งต่าง ๆ ด้วยตนเองตามความสนใจ ตามความถนัดและศักยภาพ ด้วยการศึกษา ค้นคว้า ฝึกปฏิบัติ ฝึกทักษะ จนถึงการเรียนรู้ด้วยตนเอง เพราะเชื่อว่าหากคนเราได้กระทำจะทำให้เกิดความเชื่อมั่นเป็นแรงจูงใจให้เกิดการเรียนรู้ ใฝ่เรียน ผู้เรียนจะสนุกสนานที่จะสืบค้นหาความรู้ต่อไป และเกิดความสุขในการเรียนรู้ อย่างแท้จริง (เยาเวศ ภัคจิตติ, 2557)

รวมทั้งการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง (student centered learning) เป็นการกำหนดจุดหมาย สาระ กิจกรรม แหล่งเรียนรู้ สื่อการเรียนการสอนและการวัดประเมินผล ที่มุ่งพัฒนาคนและชีวิตให้เกิดประสบการณ์เรียนรู้ตามความสามารถอย่างเต็มศักยภาพ ซึ่งมีความสอดคล้องกับความต้องการ ความถนัดและความสนใจของผู้เรียน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษา แห่งชาติ, 2542) นอกจากนี้ นักการศึกษา ยังให้ความหมายของการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียน เป็นศูนย์กลางว่า เป็นกระบวนการจัดการเรียนการสอนที่นำวิธีการหรือเทคนิคการสอนที่หลากหลาย มาใช้สลับสับเปลี่ยนเพื่อให้เกิดความเหมาะสมกับความถนัดและความสนใจของผู้เรียน และเพื่อให้ ผู้เรียนเรียนรู้ด้วยความสุข รวมทั้งเกิดการเรียนรู้ที่ผู้เรียนจะต้องเป็นผู้ตัดสินใจเองว่าจะดำเนินไปใน ทิศทางใด อย่างไร โดยผู้สอนเป็นผู้จัดเงื่อนไขให้เกิดการเรียนรู้จนผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง (โกวิทย์ ประवालพฤษ, 2543; เทอดศักดิ์ เดชคง, 2542; วิชัย วงศ์ใหญ่, 2542) เช่นเดียวกับทฤษฎี การเรียนรู้ที่มีความสุขของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ อธิบายเพิ่มเติมว่า ในการ จัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาให้เด็กเป็นคนเก่ง ดี และมีความสุข ควรจะมีการส่งเสริม หรือพัฒนาให้เด็กเป็นศูนย์กลางของการเรียนรู้โดยเน้นให้เด็กปฏิบัติกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเอง (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2540) ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในการทำกิจกรรม ได้เรียนรู้ในสิ่งที่ชอบหรือสนใจ ทำให้เกิดแรงจูงใจในการเรียนรู้ ทำท่าย อยากค้นคว้า อยากแสดง ความสามารถและใช้ศักยภาพของตนอย่างเต็มที่ รวมทั้งการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนกับครูผู้สอน และผู้เรียนกับผู้เรียนที่มีลักษณะเป็นมิตรต่อกัน ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ซึ่งทำให้ผู้เรียนเกิดความสุข และสนุกกับการเรียนมากยิ่งขึ้น (หน่วยส่งเสริมและพัฒนาวิชาการ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2551)

นอกจากนี้การที่ผู้เรียนมีความสุขในการเรียนจะมีการเปลี่ยนแปลงสารเคมีในสมอง มีการ หลั่งสารเคมีในสมอง เช่น โดพามีน (dopamine) นอร์เอพิเนฟริน (norepinephrine) ส่งผลให้ผู้เรียน เกิดความอยากรู้ กระตือรือร้น สนใจใฝ่คว้าอยากที่จะเรียนรู้ เกิดพลังในการเรียนรู้และในการทำ สิ่งต่าง ๆ มากมาย ทำให้มีการเรียนรู้เพิ่มมากขึ้น โดยเฉพาะในเรื่องความจำที่เป็นส่วนสำคัญในการ เรียนรู้ สมองจะเลือกเก็บข้อมูลไว้เป็นความจำขึ้นอยู่กับการอารมณ์ ดังนั้นเรื่องราวที่กระทบความรู้สึก มากโดยเฉพาะการมีความสุข จะยิ่งทำให้จดจำได้นาน หรือเรื่องราวที่เราสนใจจะจดจำได้ดีกว่า

เรื่องราวที่เราเบื่อหน่าย ในทางตรงกันข้ามผู้เรียนที่ไม่มีความสุขในการเรียน ไม่ว่าจะเกิดจากสาเหตุใดก็ตาม เช่น ความเครียด เบื่อหน่าย วิตกกังวล และไม่อยากจะเรียนรู้ จะมีผลทำให้มีการเปลี่ยนแปลงสารเคมีในสมอง เช่น ระดับเซโรโทนิน และระดับโดพามีนลดลง อาจไปกระตุ้นให้เกิดความเจ็บป่วย ความเครียด ความเหนื่อยล้า ความเศร้า หรือเกิดโรคซึ่งเศร้าขึ้นได้ และอาจมีผลกระทบต่อร่างกายและจิตใจตามมา รวมทั้งทำให้สมองถูกปิดกั้นการเรียนรู้ ซึ่งส่งผลกระทบต่อพฤติกรรมในการเรียนรู้ เช่น ความคิดไม่ต่อเนื่องทำให้ไม่เกิดความคิดวิเคราะห์สร้างสรรค์ ไม่มีสมาธิ ความจำไม่ดี หลงลืมได้ง่าย เหล่านี้ทำให้ประสิทธิภาพในการเรียนรู้ลดลง (คันสนีย์ ฉัตรคุปต์, 2544)

ในขณะเดียวกันเมื่อศึกษาความสุขของผู้เรียนในวัยต่าง ๆ มีข้อความรู้ที่แสดงว่า วัยรุ่นตอนต้นเป็นวัยที่ไม่มีความสุขอยู่ในระดับต้น ๆ (Harowitz, 1962 (อ้างถึงในประณต คำนิม, 2549) สอดคล้องกับสถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ (นิด้า) กล่าวถึง พฤติกรรมความเครียดในนักเรียนมัธยมศึกษา พบว่า นักเรียนมีความรู้สึกซึมเศร้า โดย 2 ใน 5 ซึมเศร้าต่อเนื่องทุกวันเป็นสัปดาห์ ยิ่งเรียนในระดับสูงยิ่งซึมเศร้ามากขึ้น เป็นผลมาจากผู้เรียนไม่มี (สังคม คุณคนกรสกุล, 2552) เช่นเดียวกับผลการรายงานการพัฒนาเด็กและเยาวชนประจำปี 2560 พบว่าช่วงวัยรุ่นตอนต้นส่วนใหญ่พบปัญหาการฆ่าตัวตาย และความเสี่ยงในโรคซึมเศร้าเป็นผลมาจากความเครียดเรื้อรัง (กรมกิจการเด็กและเยาวชน กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์, 2561) เนื่องจากนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น อายุระหว่าง 10-15 ปี จัดอยู่ในช่วงวัยรุ่นตอนต้น (early adolescence) เป็นวัยที่มีการเปลี่ยนแปลงในทุก ๆ ด้าน ทั้งทางร่างกาย สังคม อารมณ์ และสติปัญญา โดยเฉพาะการเปลี่ยนแปลงทางด้านอารมณ์ที่มีผลมาจากการเปลี่ยนแปลงทางร่างกายทำให้วัยรุ่นมีอารมณ์ที่เปลี่ยนแปลงง่าย สับสน มีความอ่อนไหว และมีความเข้มของอารมณ์ที่ไม่มั่นคงขึ้นอยู่กับบุคลิกภาพและสิ่งเร้าที่ทำให้เกิดอารมณ์ ในวัยนี้เด็กจะเริ่มแสดงบุคลิกอารมณ์ประจำตัวออกมาอย่างเด่นชัด เช่น เจ้าอารมณ์ อารมณ์ร้อน อารมณ์วิตกกังวล ขี้อิจฉา อ่อนไหวง่าย เป็นต้น รวมทั้งการควบคุมอารมณ์ยังไม่ค่อยดี มักมีการแสดงออกทางอารมณ์ที่รุนแรง เช่น รัก โกรธ เกลียด อิจฉา ริษยา เจ้าทิฐิ อ่อนไหว เป็นต้น นอกจากนี้วัยรุ่นจะมีโอกาสมีพฤติกรรมที่ต่อต้านสังคมสูงขึ้น โดยเฉพาะเมื่อเข้ากลุ่มเพื่อน และยังต้องเผชิญกับแรงกดดันในด้านต่าง ๆ เช่น แรงกดดันจากการแข่งขัน จากเพื่อน หรือจากผู้ปกครอง เป็นต้น (ประณต คำนิม, 2549)

ทฤษฎีพัฒนาการของ Piaget (1964) กล่าวถึงช่วงวัย 11-15 ปี ว่าเป็นช่วงวัยที่อยู่ในขั้นการคิดอย่างมีเหตุผลเชิงนามธรรม (formal operation stage) เด็กวัยนี้เริ่มคิดแบบผู้ใหญ่ สามารถคิดเป็นนามธรรม สามารถตั้งสมมติฐานและทฤษฎี และสรุปข้อมูลจากสิ่งต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น นอกจากนี้พัฒนาการทางสติปัญญาและความคิดของผู้เรียนนั้นยังเกิดจากการปรับตัวกับสิ่งแวดล้อม ซึ่งผู้สอน

ควรจะจัดสภาพแวดล้อมทางการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับความพร้อมของผู้เรียน (Piaget, 1971) สอดคล้องกับทฤษฎีพัฒนาการของ (Erikson, 1968) ที่พบว่า ในช่วงวัยรุ่นนี้เป็นวัยที่เข้าใจอัตลักษณ์ของตนเอง ค้นพบตนเอง แต่บางคนก็เกิดความสับสนและขัดแย้ง จึงเป็นวัยที่เรียกว่า วิกฤติของพัฒนาการ เป็นระยะเวลาที่มนุษย์มีความสับสนทางจิตใจมากที่สุดยิ่งกว่าวัยอื่น ๆ เช่นเดียวกับ (Hall & Lindzey, 1957) ที่เห็นว่า วัยรุ่นเป็นวัยแห่งความเครียดและความรุนแรง ดังนั้นบุคคลรอบข้างต้องมีความเข้าใจว่า เด็กวัยรุ่นจะมีความเข้าใจตนเองมากกว่าจึงเกาะกลุ่มกันกับเพื่อนมากกว่าช่วงวัยอื่น ๆ ซึ่งโดยทั่วไปวัยรุ่นจะเป็นวัยคาบเกี่ยวระหว่างวัยเด็กและวัยผู้ใหญ่ ถือเป็นช่วงหัวเลี้ยวหัวต่อของชีวิต ถ้าวัยรุ่นสามารถดำเนินชีวิตในช่วงนี้ได้ดีก็ย่อมเข้าสู่วัยผู้ใหญ่ได้อย่างดีด้วยเช่นกัน (Erikson, 1964) และพัฒนาการทางบุคลิกภาพย่อมขึ้นอยู่กับปฏิสัมพันธ์ระหว่างอินทรีย์กับสภาพสังคมที่มีอิทธิพลมาเป็นลำดับขั้นของการพัฒนา และจะสืบเนื่องต่อไป เด็กที่มีสภาพสังคมที่ดีจะมีผลต่อการพัฒนาบุคลิกภาพที่ดี ดังนั้นผู้สอนควรสร้างสัมพันธภาพกับผู้เรียนให้ความเอาใจใส่เพื่อช่วยแก้ปัญหาในผู้เรียนที่มีพฤติกรรมไม่เหมาะสม (Erikson, 1968) ด้วยเหตุนี้ความสุขในการเรียนจึงเป็นสิ่งสำคัญและจำเป็นที่ควรสร้างเสริมให้มีขึ้นตลอดระยะเวลาในการจัดการเรียนการสอน ซึ่งระบบการศึกษาต้องให้ความสำคัญกับจุดเด่นและความสามารถพิเศษของผู้เรียน โดยผู้สอนควรสร้างสัมพันธภาพกับผู้เรียน และคำนึงถึงความแตกต่างของผู้เรียนแต่ละคน รวมทั้งควรตระหนักว่าความสุขในการเรียนมาจากปัจจัยหลายประการ การส่งเสริมผู้เรียนให้มีความสุขและมีความสุขเป็นอยู่ที่ดีในโรงเรียน โดยไม่คำนึงถึงความยากลำบากในการจัดการเรียนรู้ซึ่งเป็นวิธีการที่ช่วยให้ผู้เรียนเกิดพลังและรักในการเรียนรู้ด้วยตนเองได้อย่างแท้จริง

จากการศึกษางานวิจัยในประเทศที่เกี่ยวข้องกับความสุขในการเรียน พบว่า มีการศึกษาวิจัยในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการเรียนรู้มีความสุขในกลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นและมัธยมศึกษาตอนปลาย ให้ข้อค้นพบว่าตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อความสุขในการเรียน ได้แก่ 1) การจัดการเรียนการสอน ที่มีความสนุกและแปลกใหม่ 2) ลักษณะครูผู้สอน ที่มีความเมตตา อ่อนโยน และมีคุณภาพด้านการสอนที่ดี 3) ลักษณะของเพื่อนที่มีความสัมพันธ์ที่ดีกับผู้เรียน 4) ลักษณะของครอบครัวที่มีความสัมพันธ์ที่ดีกับผู้เรียน 5) บรรยากาศในการเรียนรู้ และ 6) ลักษณะของผู้เรียน (จุฬาลักษณ์ ผาอ่อน, 2553; บพิตร อิศระ, 2550; แพรพรรณ พิเศษ, 2548; สำราญ สิริคมงคล, 2554; อรรณพ มากสุข, 2555) และมีการศึกษาความสัมพันธ์ของตัวแปรบางประการกับความสุขในการเรียน ได้แก่ การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความสุขในการเรียนกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนให้ข้อค้นพบว่า ความสุขในการเรียนมีความสัมพันธ์ทางบวกกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน (Choi, Lee, Yoo & Ko, 2019; สุขุมาล อุดม, 2548) รวมทั้งการศึกษาวิจัยการพัฒนาตัวบ่งชี้และมาตรวัดความสุขในการเรียนในกลุ่มนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นและ

มัธยมศึกษาตอนปลาย ที่มีลักษณะเป็นมาตรฐานประมาณค่า 5 ระดับ ที่มีจำนวนข้อตั้งแต่ 31 ถึง 187 ข้อ อมรรัตน์ วรรณนิยากร (2545) นอกจากนี้มีการศึกษาการพัฒนาความสุขในการเรียนของนักเรียนส่วนใหญ่พบมากในต่างประเทศ และในไทยพบ 1 งานวิจัย ได้แก่ งานวิจัยของศักดิ์สิทธิ์ ศรีหลวงเพชร (2544) ได้ศึกษาผลการประยุกต์ใช้รูปแบบการสอนการเรียนรู้อย่างมีความสุข ในการสอนวิชาวิทยาศาสตร์สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 พบว่า รูปแบบการเรียนรู้อย่างมีความสุขทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น รวมทั้งทำให้มีการเปลี่ยนแปลงที่ดีขึ้นในด้านต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับผลของการเรียนรู้มีความสุข

จากการศึกษางานวิจัยในต่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับความสุขในการเรียน พบว่า มีการศึกษาความสุขในการเรียนในหลากหลายประเด็น ได้แก่ การศึกษากรอบแนวคิดและการพัฒนาความสุขในโรงเรียนในกลุ่มนักเรียนระดับประถมศึกษา ผลการวิจัยพบว่านักเรียนให้ความสำคัญกับการประสบความสำเร็จในโรงเรียนมากที่สุด และเด็กผู้หญิงยังมีแนวโน้มที่จะเพิ่มความสุขให้กับตัวเองมากกว่าเด็กผู้ชาย Uusitalo-Malmivaara (2012) และระดับมัธยมศึกษา พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลทำให้เกิดความสุขในโรงเรียน 5 ปัจจัยได้แก่ 1) ความสัมพันธ์ที่ดีกับเพื่อนและสังคมในโรงเรียน 2) การมีสภาพแวดล้อมที่อบอุ่นและเป็นกันเอง 3) การมีอิสระ คิดสร้างสรรค์ และการมีส่วนร่วม 4) การทำงานเป็นทีม และ 5) ครูที่มีทัศนคติและการอนุमानในทางบวก (UNESCO, 2016) นอกจากนี้งานวิจัยที่ศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่มีความสัมพันธ์หรือส่งผลต่อความสุขในการเรียน ได้แก่ ศึกษาผลกระทบของตัวแปรสภาพแวดล้อมทางจิตวิทยา และตัวแปรผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และการเห็นคุณค่าในตนเอง ให้ข้อค้นพบว่า ความสัมพันธ์ที่ดีกับเพื่อน การได้รับการสนับสนุนจากครู การเรียนรู้อย่างสิ้นใจ และความภาคภูมิใจในตนเอง ร่วมกันส่งผลและมีความสัมพันธ์ทางบวกกับความสุขในการเรียนของนักเรียน Chacko and Abraham (2017) รวมทั้งพบว่ามีการศึกษาประเด็นที่เกี่ยวกับการส่งเสริมและสนับสนุนเพื่อเพิ่มความสุขในการเรียนของผู้เรียนใช้โมเดลการพัฒนาความสุขหรือการใช้จิตวิทยาเชิงบวกมาจัดเป็นโปรแกรมเพื่อช่วยพัฒนาผู้เรียนให้มีความสุขในการเรียน (Roth, 2017; Suldo, Savage & Mercer, 2014)

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความสุขในการเรียนทั้งในไทยและในต่างประเทศ พบว่า ประเด็นในการศึกษาความสุขในการเรียนส่วนใหญ่มุ่งเน้นไปที่ปัจจัยภายนอกเป็นส่วนใหญ่ โดยเฉพาะงานวิจัยในไทยที่มุ่งเน้นลักษณะการจัดการเรียนการสอน ลักษณะของครูผู้สอน และลักษณะของพ่อแม่ผู้ปกครองมากกว่าลักษณะภายในของผู้เรียนที่มาจากตัวผู้เรียนโดยตรง ซึ่งเป็นองค์ประกอบหนึ่งที่มีความสำคัญที่ทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้มีความสุขได้อย่างยั่งยืน

นอกจากนี้จากการศึกษาองค์ประกอบของความสุขในการเรียนและมาตรวัดความสุขในการเรียน พบว่า มีนักวิชาการและองค์กรต่าง ๆ ได้ให้ความคิดเห็นและแนวคิดเกี่ยวกับองค์ประกอบของความสุขในการเรียนของนักเรียนในหลากหลายแนวทางที่แตกต่างกัน และจากการศึกษามาตรวัดความสุขในการเรียนในปัจจุบันทั้งในไทยและต่างประเทศ พบว่า ในประเทศไทยมีการพัฒนามาตรวัดความสุขในการเรียนโดยพัฒนามาจากแนวคิดการเรียนรู้อย่างมีความสุขของกิตติยวดี บุญชื้อ และคณะ (2540) และทฤษฎีการเรียนรู้อย่างมีความสุขของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2540) ซึ่งสอดคล้องกับความทฤษฎีความแตกต่างระหว่างบุคคล พัฒนามาจากแนวความคิดเรื่องสิ่งเร้าและการตอบสนอง (Stimulus-Response) หรือทฤษฎี เอส-อาร์ (S-R theory) คือการเรียนรู้ที่ผู้เรียนสามารถควบคุมพฤติกรรมของตนเองได้ ซึ่งพฤติกรรมการตอบสนองดังกล่าวเป็นผลมาจากการเสริมแรงร่วมกับการฝึกฝน รวมทั้งโอกาสในการกระทำพฤติกรรมนั้นซ้ำ ๆ ซึ่ง Gagne พบว่าบุคคลมีความแตกต่างกันหลายประการ ได้แก่ บุคลิกภาพ ทักษะสติปัญญา และความสนใจ เป็นต้น (Gagne, 1970) ทำให้การศึกษาค้นคว้าองค์ประกอบของความสุขในการเรียนมีหลากหลายด้านที่แตกต่างกัน ได้แก่ ด้านผู้เรียน ด้านเพื่อน ด้านครูผู้สอน ด้านพ่อแม่ผู้ปกครอง ด้านโรงเรียน ด้านชุมชน ด้านการเรียนการสอน และด้านอื่น ๆ เป็นต้น ซึ่งพบว่ามาตรวัดความสุขในการเรียนส่วนใหญ่จะเน้นไปที่บุคคลรอบข้างผู้เรียน สถานที่ และสิ่งแวดล้อมในการจัดการเรียนการสอน มากกว่าการเน้นความสุขที่เกิดจากอารมณ์ความรู้สึก หรือสุขภาวะทางจิตใจของผู้เรียนเป็นสำคัญ

ส่วนในต่างประเทศมีการศึกษาความสุขในการเรียนจากแบบวัดความสุขโดยทั่วไป เช่น มาตรวัดความสุข (Subjective Happiness Scale : SHS) แบบวัดความพึงพอใจในชีวิต (Satisfaction with life scale) และแบบวัดความสุขของ Oxford (The Oxford Happiness Questionnaire : OHQ) ซึ่งมีลักษณะเป็นแบบวัดความสุขหรือความพึงพอใจในชีวิตโดยทั่วไป รวมทั้งมีการศึกษาความสุขในการเรียนผ่านแบบวัดความสุขที่มีลักษณะเป็นแบบวัดเฉพาะด้านเพื่อใช้ทำนายความสุขในการเรียนของนักเรียน โดยมีการวัดความสุขในการเรียนผ่านแบบวัดเฉพาะด้านในด้านต่าง ๆ เช่น แบบสอบถามความสัมพันธ์ในครอบครัว (family relationships) แบบวัดความสัมพันธ์กับผู้อื่น (relationships with other people) แบบวัดการเห็นคุณค่าในตนเอง (Self Esteem Rating Scale : SERS) และแบบวัดความซึมเศร้า (Depression Happiness Scale : DHS) เป็นต้น ซึ่งในปัจจุบันยังไม่พบแบบวัดความสุขในการเรียนโดยตรง และจากมาตรวัดเหล่านี้สอดคล้องกับทฤษฎีกลุ่มมนุษยนิยม (Humanism) ที่ให้ความสำคัญกับความเป็นมนุษย์ และมองมนุษย์ว่ามีคุณค่า มีความดีงาม มีความสามารถ มีความต้องการ และมีแรงจูงใจภายในที่จะพัฒนาศักยภาพของตน หากบุคคลได้รับอิสรภาพและเสรีภาพ มนุษย์จะพยายามพัฒนาตนเองไปสู่ความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ (ทิตนา แคมมณี, 2550) ได้แก่ ทฤษฎีความต้องการของ Maslow (1954) ที่เชื่อว่ามนุษย์มีความ

ต้องการพื้นฐานตามธรรมชาติเป็นลำดับขั้นและต้องการที่จะรู้จักตนเองและพัฒนาตนเอง และแนวคิดของ Rogers ที่เชื่อว่า มนุษย์สามารถพัฒนาตนเองได้ดีหากอยู่ในสภาวะที่ผ่อนคลายและเป็นอิสระ (Rogers, 1995) และแนวคิดเกี่ยวกับการเรียนรู้ของ Combs เชื่อว่าความรู้สึกของผู้เรียนมีความสำคัญต่อการเรียนรู้มาก เพราะความรู้สึกและเจตคติของผู้เรียนมีอิทธิพลต่อกระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียน (Combs, Miser & Whitaker, 1999) ซึ่งพบว่าส่วนใหญ่จะเน้นความพึงพอใจในชีวิต เช่น การเห็นคุณค่าของการมีชีวิต การมีชีวิตที่มีความหมาย การมีอารมณ์ทางบวก เช่น มีความสนุกสนาน ร่าเริงแจ่มใส มีความกระตือรือร้น หรือการไม่มีอารมณ์ทางลบ เช่น ท้อแท้ ผิดหวัง เศร้า เสียใจ เบื่อหน่าย เป็นต้น นอกจากนี้มีมาตรวัดความสุขส่วนใหญ่พัฒนาขึ้นสำหรับผู้เรียนในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายถึงระดับปริญญาบัณฑิต มีจำนวนข้อคำถามตั้งแต่ 4 ถึง 187 ข้อ ที่มีลักษณะเป็นมาตรประมาณค่า 3 ถึง 7 ระดับ โดยมาตรวัดส่วนใหญ่นิยมใช้มาตรประมาณค่า 5 ระดับ (5=มากที่สุด ถึง 1=น้อยที่สุด)

ผู้วิจัยสรุปได้ว่าแบบวัดความสุขในชีวิตและมาตรวัดความสุขในการเรียนในปัจจุบันนี้มีองค์ประกอบที่กว้างและหลากหลาย ซึ่งองค์ประกอบส่วนใหญ่มุ่งเน้นไปที่ปัจจัยภายนอก ได้แก่ ลักษณะครูผู้สอน ลักษณะพ่อแม่ผู้ปกครอง ลักษณะของกลุ่มเพื่อน และบรรยากาศในชั้นเรียนเป็นหลัก โดยไม่ได้เน้นการศึกษาความสุขในการเรียนในมิติของผู้เรียนเป็นสำคัญ รวมทั้งการศึกษาวิจัยส่วนใหญ่นิยมใช้การศึกษาวิจัยเชิงปริมาณเป็นหลัก ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะพัฒนามาตรวัดความสุขในการเรียน โดยการสังเคราะห์แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อหาองค์ประกอบของความสุขในการเรียน รวมทั้งการศึกษาลักษณะคุณภาพโดยการสัมภาษณ์เชิงลึกเพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงประจักษ์ซึ่งแสดงถึงพฤติกรรมบ่งชี้ที่ครอบคลุมและตรงกับความเป็นจริงมากที่สุด โดยมุ่งเน้นความสุขในการเรียนที่มาจากตัวผู้เรียนเป็นหลัก เนื่องจากความสุขที่มาจากตัวผู้เรียนเองนำไปสู่การแสดงออกทางพฤติกรรมซึ่งเป็นคุณลักษณะภายในของบุคคล ดังนั้นการพัฒนาให้เกิดความสุขในการเรียนที่ยั่งยืนควรเน้นไปที่ปัจจัยภายในของบุคคลมากกว่าการถูกควบคุมให้เกิดความสุขจากปัจจัยภายนอก

จากเหตุผลที่กล่าวมาข้างต้นผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาความหมายและองค์ประกอบของความสุขในการเรียนรวมทั้งพัฒนาและตรวจสอบคุณภาพของมาตรวัดความสุขในการเรียน โดยเน้นที่การแสดงออกทางพฤติกรรมหรือการรับรู้ทางความรู้สึกของผู้เรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น เนื่องจากเป็นช่วงวัยที่มีความเปลี่ยนแปลงทางความคิด อารมณ์ สังคม และสติปัญญา ทำให้เกิดความสับสน ขัดแย้ง และเป็นช่วงวัยวิกฤตของพัฒนาการ และมีข้อค้นพบจากงานวิจัยว่าวัยรุ่นตอนต้นเป็นวัยที่ไม่มีความสุขอยู่ในระดับต้น ๆ รวมทั้งเพื่อให้เกิดความชัดเจนในด้านองค์ประกอบของความสุขในการเรียน ซึ่งจะเป็นประโยชน์ในการศึกษาความสุขในการเรียนของนักเรียนมัธยมศึกษา

ตอนต้นในมิติด้านผู้เรียนโดยตรง เนื่องจากการเข้าใจองค์ประกอบของความสุขในการเรียนของนักเรียนไทยอย่างชัดเจนจะนำไปสู่การค้นพบแนวทางในการพัฒนานักเรียนให้เกิดความสนใจในการเรียน มีแรงจูงใจในการเรียนและสามารถเติบโตขึ้นเป็นบุคคลที่ประสบความสำเร็จในด้านการเรียน และสามารถเรียนรู้ได้อย่างมีความสุขได้อย่างแท้จริง

คำถามวิจัย

1. ความสุขในการเรียนของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นในเขตกรุงเทพมหานครคืออะไร และประกอบด้วยองค์ประกอบอะไรบ้าง
2. มาตรวัดความสุขในการเรียนของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นในเขตกรุงเทพมหานครที่มีคุณภาพมีลักษณะอย่างไร
3. ค่าเกณฑ์ปกติของมาตรวัดความสุขในการเรียนของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นในเขตกรุงเทพมหานครเป็นอย่างไร

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความหมายและองค์ประกอบของความสุขในการเรียนของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นในเขตกรุงเทพมหานคร
2. เพื่อพัฒนาและตรวจสอบคุณภาพของมาตรวัดความสุขในการเรียนของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นในเขตกรุงเทพมหานคร
3. เพื่อสร้างเกณฑ์ปกติของมาตรวัดความสุขในการเรียนของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นในเขตกรุงเทพมหานคร

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการศึกษาความสุขในการเรียนของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นในเขตกรุงเทพมหานครโดยใช้การวิจัยแบบผสมวิธี (mixed methods research) เพื่อศึกษานิยามและองค์ประกอบของความสุขในการเรียน พัฒนาและตรวจสอบคุณภาพของมาตรวัด และหาเกณฑ์ปกติของมาตรวัดที่พัฒนาขึ้น ประชากรที่ใช้ในการวิจัยคือ ผู้เรียนที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 1 และเขต 2 ปีการศึกษา 2561 โดยในการวิจัยระยะที่ 1 ผู้วิจัยส่งเคราะห์เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ให้ข้อมูลหลัก (key informants) ที่ได้มาจากการคัดเลือกแบบเจาะจง (purposive sampling) ตามเกณฑ์การคัดเลือกจำนวน 24 คน เพื่อให้ได้มาซึ่งนิยามและองค์ประกอบของความสุขในการเรียน

และระยะที่ 2 ผู้วิจัยดำเนินการพัฒนาและตรวจสอบคุณภาพของมาตรวัด กับกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือเบื้องต้น จำนวน 60 คน และกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันและการพัฒนาเกณฑ์ปกติของมาตรวัดความสุขในการเรียนของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นในเขตกรุงเทพมหานคร จำนวน 240 คน ซึ่งได้มาจากการสุ่มตัวอย่างแบบการสุ่มหลายขั้นตอน (multistage-random sampling)

ตัวแปรที่ศึกษา คือ ความสุขในการเรียนของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นในเขตกรุงเทพมหานคร ซึ่งได้มาจากการสังเคราะห์เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ให้ข้อมูลหลัก ประกอบด้วย 12 องค์ประกอบย่อย ได้แก่ 1) การมีความสัมพันธ์ที่ดีกับเพื่อน 2) การมีความสัมพันธ์ที่ดีกับครู 3) การมีความสัมพันธ์ที่ดีกับผู้ปกครอง 4) การมีสุขภาวะทางร่างกายและจิตใจที่แข็งแรงสมบูรณ์ 5) การเห็นคุณค่าในตนเอง 6) การเห็นคุณค่าในการเรียนรู้ 7) การมีเป้าหมายในการเรียนรู้ 8) การมีอารมณ์ทางบวกในการเรียนรู้ 9) การกำกับตนเองในการเรียนรู้ 10) ภาวะสิ้นไหวในการเรียนรู้ 11) การมีโอกาเลือกเรียนในสิ่งที่ถนัดและสนใจ และ 12) การได้อยู่ในสิ่งแวดล้อมที่ดีและเอื้อต่อการเรียนรู้

การตรวจสอบคุณภาพของมาตรวัด ผู้วิจัยดำเนินการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาโดยผู้ทรงคุณวุฒิ ความตรงเชิงภาวะสันนิษฐานสร้างด้วยเทคนิคกลุ่มรู้ชัด (Known-group technique) การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirmatory factor analysis) และพัฒนาเกณฑ์ปกติของมาตรวัดในรูปแบบคะแนนที่ปกติ (Normalized T-score)

ระยะเวลาที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ดำเนินการในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2561 ใช้เวลาในการศึกษาและเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยรวมทั้งสิ้น 3 เดือน

คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

ความสุขในการเรียน หมายถึง อารมณ์ความรู้สึกรักของผู้เรียนที่มีความสนุกสนานเพลิดเพลินในการเรียนรู้ พึงพอใจต่อสิ่งแวดล้อมโรงเรียน ทำให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมสามารถจดจ่ออยู่กับบทเรียนและกิจกรรม โดยไม่เกิดความเครียดหรือเบื่อหน่าย มีสุขภาวะทางร่างกายและจิตใจที่สมบูรณ์ มีความสัมพันธ์ที่ดีต่อเพื่อน ครู และผู้ปกครอง สามารถรับรู้ถึงคุณค่าในตนเองและประโยชน์ของการเรียนรู้ รวมทั้งมีเป้าหมายในการเรียนรู้ สามารถเลือกเรียนในสิ่งที่ตนถนัดและสนใจ ตลอดจนสามารถกำกับตนเองในการเรียนรู้ ประกอบด้วย 12 องค์ประกอบ ได้แก่

1) การมีความสัมพันธ์ที่ดีกับเพื่อน หมายถึง การที่ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับเพื่อน สามารถพูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน สามารถเรียน ทำงานหรือทำกิจกรรมร่วมกันกับเพื่อน

รวมทั้งให้คำปรึกษาและช่วยเหลือซึ่งกันและกันทั้งในเรื่องการเรียนและเรื่องส่วนตัว มีน้ำใจไมตรีที่ดีต่อกัน และได้รับการสนับสนุนในด้านการเรียนจากเพื่อน

2) การมีความสัมพันธ์ที่ดีกับครู หมายถึง การที่ผู้เรียนรับรู้ว่าคุณครูเข้าใจและปฏิบัติต่อผู้เรียนทุกคนอย่างเท่าเทียม ใจดี และมีความเมตตากรุณา รวมทั้งผู้เรียนสามารถสอบถามเนื้อหาหรือบทเรียนที่ไม่เข้าใจ และเล่าปัญหาของตนเอง โดยการได้รับคำปรึกษา และความช่วยเหลือจากครูทั้งในเรื่องเรียนและเรื่องส่วนตัว ผู้เรียนรู้สึกรักและเคารพครูผู้สอน นอกจากนี้ครูที่สอนเข้าใจ สอนสนุกและมีสื่อประกอบการเรียนรู้ จะทำให้ผู้เรียนเกิดความรู้สึกรักอยากเรียนและเข้าใจในบทเรียนมากยิ่งขึ้น

3) การมีความสัมพันธ์ที่ดีกับผู้ปกครอง หมายถึง การที่ผู้เรียนได้รับความรัก ความเอาใจใส่ การให้คำปรึกษาที่ดีและกำลังใจในเรื่องการเรียนจากครอบครัว รวมทั้งการที่ผู้ปกครองหรือครอบครัวให้ความสำคัญในเรื่องการเรียนของผู้เรียน และสนับสนุนในด้านการเรียน การส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดความรู้เพิ่มขึ้น และการช่วยเหลือเมื่อผู้เรียนเกิดปัญหาในด้านการเรียน

4) การมีสุขภาวะทางร่างกายและจิตใจที่แข็งแรงสมบูรณ์ หมายถึง การที่ผู้เรียนมีสุขภาพกาย และสุขภาพจิตที่ดี มีความสมบูรณ์พร้อมทั้งทางร่างกายและจิตใจ ปราศจากโรคภัยไข้เจ็บ และสารเสพติด มีอาหาร มีอุปกรณ์พื้นฐานในการเรียนเพียงพอ รวมทั้งการได้รับความรักและได้รับการยอมรับ ทำให้เกิดความพร้อมในการเรียนรู้ได้อย่างเต็มศักยภาพ

5) การเห็นคุณค่าในตนเอง หมายถึง ความรู้สึกของผู้เรียนที่รับรู้ว่าคุณค่าของตนเองมีความหมาย และเชื่อมั่นว่าตนเองเป็นคนที่มีความสามารถ จากประสบการณ์ทางวิชาการในการทำงานที่ได้รับมอบหมาย หรือการสอบที่ประสบความสำเร็จ นำไปสู่ความเชื่อมั่นในตนเอง การยอมรับนับถือตนเอง และเกิดความภาคภูมิใจในตนเอง

6) การเห็นคุณค่าในการเรียนรู้ หมายถึง การที่ผู้เรียนเห็นคุณค่าของบทเรียน หรือสิ่งที่ได้เรียนรู้ว่าสามารถก่อให้เกิดประโยชน์หรือมีความหมายต่อตนเองและบุคคลรอบข้างอย่างไร รวมทั้งเข้าใจว่าความรู้ที่ได้รับจากบทเรียนหรือกิจกรรมต่าง ๆ สามารถนำไปต่อยอดหรือนำไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวันได้อย่างไร ทำให้ผู้เรียนเกิดความสนใจในการเรียนมากยิ่งขึ้น รวมทั้งต้องการนำสิ่งที่ตนเองเรียนรู้ไปพัฒนาและส่งเสริมสังคมต่อไปในอนาคต

7) การมีเป้าหมายในการเรียนรู้ หมายถึง การที่ผู้เรียนมีเป้าหมายหรือจุดมุ่งหมายในการเรียนรู้หรือมีสิ่งที่ตนเองสนใจอยากรู้ และมีการวางแผนการศึกษาต่อหรือการประกอบอาชีพในอนาคต รวมทั้งความตั้งใจที่จะมุ่งสู่ความสำเร็จ โดยการปฏิบัติตามเป้าหมายหรือจุดมุ่งหมายที่ได้วางแผนไว้อย่างเป็นขั้นเป็นตอน

8) การมีอารมณ์ทางบวกในการเรียนรู้ หมายถึง อารมณ์หรือความรู้สึกของผู้เรียนที่แสดงออกถึงความพึงพอใจในชีวิต ยิ้มแย้มแจ่มใส หัวเราะ ร่าเริง สดใส เบิกบานใจ สนุกกับการเรียน

และการทำกิจกรรม ไม่เกิดความเศร้าโศกเสียใจ ความเครียด หรือเบื่อหน่ายต่อการเรียนรู้ รวมทั้งการไม่เกิดความวิตกกังวลและกดดันตนเองในการเรียนรู้อยู่

9) การกำกับตนเองในการเรียนรู้ หมายถึง การที่ผู้เรียนสามารถควบคุมพฤติกรรมในการเรียนรู้ มีความรับผิดชอบและเอาใจใส่ต่อการงานที่ได้รับมอบหมาย สามารถควบคุมตนเองในการแสวงหาความรู้ เข้าเรียนตรงเวลา มีความตั้งใจและกระตือรือร้นในการเรียนรู้ สามารถควบคุมอารมณ์ของตนในสถานการณ์ต่าง ๆ และรู้จักการแบ่งเวลาในการเรียนและในการทำกิจกรรมต่าง ๆ ในชีวิตประจำวันได้อย่างเหมาะสม รวมทั้งเปิดใจยอมรับและมีทัศนคติที่ดีต่อวิชาต่าง ๆ ทั้งวิชาที่สนใจและไม่สนใจ และหาแรงจูงใจหรือแรงบันดาลใจในการเรียนรู้เพื่อเป็นแบบอย่างในการเรียนรู้ของตนเอง

10) ภาวะสิ้นไหวในการเรียนรู้ หมายถึง สภาวะที่ผู้เรียนมีสมาธิจดจ่ออยู่กับบทเรียนหรือกิจกรรมทางวิชาการอย่างต่อเนื่องด้วยความเพลิดเพลินเป็นระยะเวลานาน จนกระทั่งลืมเวลาที่กำลังผ่านไป ซึ่งบทเรียนหรือกิจกรรมนั้นมีความสอดคล้องกับทักษะของผู้เรียน

11) การได้เรียนในสิ่งที่ถนัดและสนใจ หมายถึง การที่ผู้เรียนรับรู้ว่าคุณมีความชอบในกิจกรรมใดผู้เรียนได้เรียนหรือปฏิบัติกิจกรรมทั้งทางด้านวิชาการ และกิจกรรมเสริมหลักสูตรที่หลากหลายน่าสนใจ ซึ่งสอดคล้องกับความสามารถ ความถนัด และทักษะของผู้เรียน ทำให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วม ได้ลงมือปฏิบัติ ตลอดจนเกิดจินตนาการ ความคิดสร้างสรรค์ และความท้าทายจากแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย ทำให้ผู้เรียนเกิดความสนใจที่จะศึกษาในรายวิชาหรือกิจกรรมนั้น ๆ มากยิ่งขึ้น

12) การได้อยู่ในสิ่งแวดล้อมที่ดีเอื้อต่อการเรียนรู้ หมายถึง การที่ผู้เรียนได้อยู่ในสภาพแวดล้อมที่ดีภายในโรงเรียน โรงเรียนที่มีสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ สะอาด ร่มรื่น และน่าเรียน รวมทั้งการมีสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้

มาตรวัดความสุขในการเรียน หมายถึง เครื่องมือวัดความสุขในการเรียนของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นในเขตกรุงเทพมหานครที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องร่วมกับการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ ประกอบด้วย 12 องค์ประกอบ มีลักษณะเป็นมาตรประมาณค่า 5 ระดับ จำนวน 80 ข้อคำถาม

นักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นในเขตกรุงเทพมหานคร หมายถึง ผู้เรียนที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 - 3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 1 และเขต 2

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ข้อความรู้เชิงประจักษ์เกี่ยวกับลักษณะและองค์ประกอบความสุขในการเรียนของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นในเขตกรุงเทพมหานคร เพื่อเป็นแนวทางในการส่งเสริมและพัฒนานักเรียนให้เกิดการเรียนรู้มีความสุข
2. มาตรวัดความสุขในการเรียนของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นในเขตกรุงเทพมหานครที่มีการตรวจสอบคุณภาพเพื่อใช้วัดความสุขในการเรียนที่เกิดจากผู้เรียนได้ชัดเจนมากยิ่งขึ้น
3. เณฑ์ปกติของมาตรวัดความสุขในการเรียนซึ่งจะช่วยให้ทราบถึงระดับความสุขในการเรียนของผู้เรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นได้
4. องค์ความรู้เกี่ยวกับความสุขในการเรียนของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นในเขตกรุงเทพมหานคร เพื่อใช้เป็นแนวทางในการศึกษาวิจัยต่อยอดเพื่อพัฒนาและส่งเสริมความสุขในการเรียนของนักเรียนต่อไป

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษาเพื่อพัฒนารอบแนวคิดและมาตรวัดความสุขของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นในเขตกรุงเทพมหานคร โดยผู้วิจัยได้ศึกษาจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องสรุปและนำเสนอตามหัวข้อ ดังนี้

ตอนที่ 1 ความสุข

- 1.1 ความหมายของความสุข
- 1.2 แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับความสุข

ตอนที่ 2 ความสุขในการเรียน

- 2.1 ความหมายของความสุขในการเรียน
- 2.2 แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับความสุขในการเรียน
- 2.3 ปัจจัยที่ทำให้เกิดความสุขในการเรียน
- 2.4 ลักษณะของผู้เรียนที่เรียนรู้อย่างมีความสุข
- 2.5 การสังเคราะห์องค์ประกอบความสุขในการเรียน

ตอนที่ 3 มาตรวัดความสุขในการเรียน

ตอนที่ 4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ตอนที่ 5 กรอบแนวคิดในการวิจัย

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

ตอนที่ 1 ความสุข

1.1 ความหมายของความสุข

ความสุขเป็นสิ่งที่มนุษย์ตั้งแต่อดีตพยายามแสวงหาและค้นพบในหลากหลายแง่มุมตามเชื้อชาติและวิธีการที่สืบทอดกันมา เช่น มุมมองความสุขของชาวกรีกโบราณ ที่มีมุมมองความสุขในแง่ของยูไดโมนิกส์ (eudaimonic) ที่เกี่ยวข้องกับความมั่งคั่งและมีพลัง ซึ่งเป็นบุคคลที่มีลักษณะมีความกล้าหาญ (courage) ความซื่อสัตย์ (honesty) ความเป็นมิตร (friendliness) และความมีเหตุมีผล (rationality) มุมมองความสุขของตะวันออก เช่น ในมุมมองพุทธศาสนา ความสุขเกี่ยวข้องกับความจริง 4 ประการ ได้แก่ 1) มนุษย์ทุกคนมีโอกาที่จะทุกข์ทรมาน ความทุกข์เป็นส่วนหนึ่งของชีวิต

2) สาเหตุของความทุกข์ เกิดจากความยึดมั่นถือมั่นและความเกลียดชัง มนุษย์พยายามที่จะมีความสุข โดยหลีกเลี่ยงความรู้สึกไม่พอใจ 3) มนุษย์สามารถเอาชนะความยึดติดที่ทำให้เกิดทุกข์ โดยการอยู่เหนือหรือเอาชนะความเห็นแก่ตัว และเข้าสู่สภาวะแห่งความสุขที่เรียกว่า “นิพพาน (nirvana)” และ 4) หนทางสู่การดับทุกข์ (มรรค 8 ประการ) ได้แก่ ปัญญาชอบ ดำริชอบ เจรจาชอบ ประพฤติดีงาม ทำมาหากินสุจริต มีความอุตสาหะพยายาม มีสติไม่พลั้งเผลอ และมีจิตใจที่ตั้งมั่น มุมมองความสุขของศาสนาฮินดูมีแนวคิดที่เรียกว่า โยคะ (yoga) ซึ่งมีความคล้ายคลึงกับ มรรค 8 ในพุทธศาสนา กล่าวคือความเป็นอยู่ที่ดีของร่างกาย จิตใจ และจิตวิญญาณ ซึ่งจุดสูงสุดของ โยคะ คล้ายการบรรลุนิพพานในพุทธศาสนา เรียกว่า Atman คือ จิตวิญญาณของมนุษย์ที่เอาชนะ การดำรงอยู่ในโลกใบนี้เช่นเดียวกับ Samandi ในสันสกฤต และความสุขในมุมมองของลัทธิเต๋าและ ขงจื๊อที่มีแนวคิดเกี่ยวข้องกับความเข้าใจและการยอมรับ วัฏจักรธรรมชาติของการดำรงอยู่ การกระทำที่เกิดขึ้นเอง และความคิดสร้างสรรค์ โดยมีข้อบังคับที่จะดำรงชีวิตอย่างมีศีลธรรม ดังนี้ 1) ความบริสุทธิ์ใจ (sincerity) 2) ความเมตตากรุณา (benevolence) 3) ความถูกต้องเหมาะสม (propriety) และ 4) ความกตัญญูต่เวทีย (filial piety) และในมุมมองของศาสนาคริสต์ ได้แบ่ง ประเภทของความสุขผ่านผลงานที่ดี ความบริสุทธิ์ เจตคติที่เรียบง่าย ที่ได้รับการตอบแทน ดังนี้ 1) ผู้มีใจยากจนย่อมเป็นสุข เพราะอาณาจักรสวรรค์เป็นของเขา 2) ผู้เป็นทุกข์โศกเศร้าย่อมเป็นสุข เพราะเขาจะได้รับการปลอบโยน 3) ผู้มีใจอ่อนโยนย่อมเป็นสุข เพราะเขาจะได้รับแผ่นดินเป็นมรดก 4) ผู้ทิวกระหายความชอบธรรมย่อมเป็นสุข เพราะเขาจะอิ่ม 5) ผู้มีใจเมตตาย่อมเป็นสุข เพราะเขาจะได้รับพระเมตตา 6) ผู้มีใจบริสุทธิ์ย่อมเป็นสุข เพราะเขาจะได้เห็นพระเจ้า 7) ผู้สร้างสันติ ย่อมเป็นสุข เพราะเขาจะได้ชื่อว่าเป็นบุตรของพระเจ้า และ 8) ผู้ถูกเบียดเบียนข่มเหงเพราะ ความชอบธรรมย่อมเป็นสุข เพราะอาณาจักรสวรรค์เป็นของเขา (Uhl, 2008)

ความสุขในทัศนะของนักจิตวิทยา ที่ศึกษาเกี่ยวกับจิตวิทยาเชิงบวก (positive psychology) พบว่าความสุข (happiness) เป็นหนึ่งในนั้น และพบว่ามีประเภทของปัจจัย สิ่งแวดล้อมหรือเงื่อนไขที่เกี่ยวข้องกับความสุข เช่น รายได้ส่วนบุคคล สถานะทางเศรษฐกิจ สุขภาพ ครอบครัว ความสัมพันธ์ทางสังคม คุณค่าทางจิตใจและปัจจัยอื่น ๆ (Carr, 2004; Diener, Oishi & Lucas, 2003; Selim, 2008) ซึ่งในภายหลังความเข้าใจเกี่ยวกับความสุขมาจาก 2 มุมมอง ซึ่งมุ่งเน้นไปที่การตอบคำถามเกี่ยวกับสิ่งที่ทำให้บุคคลมีความสุข คือ มุมมองของเฮโดนิคส์ (hedonic) และ มุมมองของยูไดโมนิคส์ (eudaimonic) ที่นำไปสู่ความสุข (Keyes, Shmotkin & Ryff, 2002) ความสุขในมุมมองของเฮโดนิคส์ หรือ สุขภาวะเชิงอัตวิสัย (Subjective Well-Being: SWB) เป็นสุขภาวะที่ให้ความสำคัญกับอารมณ์ความรู้สึกของบุคคลที่เน้นความรู้สึกทางบวก ได้แก่ การมีความสุขมากที่สุด ได้รับความพึงพอใจมากที่สุด และการลดความรู้สึกทางลบ เช่น ลดความเจ็บปวด

ให้น้อยที่สุด ความรู้สึกยินดีและความรู้สึกพึงพอใจเป็นสิ่งที่นำไปสู่ความสุข ซึ่งเป็นการประเมินความรู้สึกและความคิดของบุคคลโดยรวมเกี่ยวกับความพึงพอใจในชีวิต อารมณ์ทางบวกและทางลบ (Diener, Napa-Scollon, Oishi, Dzokoto & Suh, 2009)

ในขณะที่ Diener อธิบายว่าสุขภาวะเชิงอัตวิสัย คือการคิด ตัดสินใจ และความรู้สึกต่อเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นบนประสบการณ์เชิงบวกในการดำเนินชีวิตของบุคคล ประกอบด้วยความสุข ความพึงพอใจในชีวิต ความรู้สึกทางบวก เช่นเดียวกับ Seligman และ Csikszentmihalyi ที่ให้ความเห็นว่าสุขภาวะเชิงอัตวิสัย คือการประเมินผลเชิงบวกของบุคคล เกี่ยวกับอารมณ์ทางบวก ความผูกพัน ความพึงพอใจ และการให้ความหมายในการดำเนินชีวิต (Csikszentmihalyi, Abuhamdeh & Nakamura, 2005; Diener et al., 2009; Seligman, 2002)

ความสุขในมุมมองของยูไดโมนิกส์ หรือสุขภาวะทางจิต (Psychological Well-Being: PWB) เป็นสุขภาวะที่ให้ความสำคัญกับความเจริญงอกงามเติบโตทางจิตวิญญาณ ความสุขที่แท้จริง คือ การทำสิ่งที่มีคุณค่า การใช้ชีวิตให้เกิดผลในทางที่ดีงาม บุคคลมีความงอกงามในตนเอง มีคุณลักษณะทางจิตด้านบวกในการดำเนินชีวิต ตระหนักรู้ตนเอง การทำหน้าที่อย่างเต็มศักยภาพ และการพัฒนาศักยภาพสูงสุดของบุคคล (Boniwell, 2016) ในขณะที่ Brickman และ Campbell อธิบายว่า สุขภาวะทางจิต คือ การรับรู้ต่อเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นเปรียบเทียบกับเหตุการณ์ที่ต้องการหรือปรารถนาให้เป็น ความขัดแย้งระหว่างการรับรู้เหตุการณ์ที่เป็นจริงและเหตุการณ์ที่บุคคลต้องการจะส่งผลต่อความพึงพอใจ หากบุคคลเกิดความพึงพอใจและแสดงว่ามีสุขภาวะทางจิตที่ดี โดยมีองค์ประกอบที่สำคัญคือ ความพึงพอใจในการทำงาน การมีสัมพันธภาพกับบุคคลอื่น ๆ เชิงบวก มีความรัก ความอบอุ่นในคู่ชีวิต (Brickman & Campbell, 1971)

สรุปได้ว่า แนวทางของเฮโดนิิกส์เป็นแนวทางเกี่ยวกับสุขภาวะที่ให้ความสำคัญกับความพึงพอใจในชีวิต ที่เกิดจากอารมณ์ความรู้สึกทางบวกต่อชีวิต ประกอบด้วย ความพึงพอใจในชีวิต อารมณ์ความรู้สึกทางบวก และไม่มีอารมณ์ความรู้สึกทางลบ ส่วนแนวทางของยูไดโมนิกส์เป็นแนวทางเกี่ยวกับสุขภาวะที่ให้ความสำคัญกับความหมายและเป้าหมายในการดำรงชีวิต เป็นความผาสุก และความเจริญรุ่งเรืองงอกงามทางจิตใจที่เรียกว่า สุขภาวะทางจิต นอกจากนี้แนวทางของยูไดโมนิกส์ประกอบด้วยหลายองค์ประกอบที่แสดงคุณลักษณะทางบวก และมีองค์ประกอบหนึ่งที่มีความเกี่ยวข้องเชื่อมโยงกับอารมณ์ความรู้สึกทางบวกตามแนวทางของเฮโดนิิกส์

โดยมีนักจิตวิทยาหลายท่านได้ให้ความหมายของความสุขไว้ดังนี้

Argyle (2011) พิจารณาว่าความสุขเป็นปัจจัยส่วนบุคคลที่แบ่งแยกได้ 3 ประการ ได้แก่ 1) ความพึงพอใจในชีวิต 2) การมีความรู้สึกเชิงบวก และ 3) การไม่มีความรู้สึกเชิงลบ

Carr (2004) เชื่อว่าความสุขเป็นสิ่งที่เข้าใจได้โดยอาศัยแนวความคิดเชิงบวกที่เกี่ยวข้อง เช่น ความสุขและความเพลิดเพลิน บุคคลอธิบายความสุขด้วยประสบการณ์ที่แตกต่างกันเช่นความรู้สึกอบอุ่นภายในความรู้สึกที่ประสบความสำเร็จ และความรู้สึกสงบภายในเป็นประสบการณ์ที่สนุกสนานและการลดหรือไม่มีปัญหาใด ๆ

Diener (1984) ได้นิยามความสุข โดยแบ่งเป็น 3 ประเภท ได้แก่ 1) การมีความรู้สึกหรืออารมณ์ทางบวกหรือเรียกว่า สุขภาวะ (well-being) ถูกจำกัดความจากเกณฑ์ภายนอก เช่น คุณงามความดี หรือ ความศักดิ์สิทธิ์ไม่ได้เป็นการจำกัดความถึงความสุขที่มาจากความรู้สึกส่วนตัวแต่คำนึงถึงคุณลักษณะอันพึงประสงค์ที่จะเกิดขึ้น ซึ่งความสุขประเภทนี้เป็นการทำให้ชีวิตดีขึ้น และเป็นการนิยามความสุขจากมาตรฐานในสายตาของผู้สังเกตไม่ได้ตัดสินจากมาตรฐานภายในของผู้ถูกสังเกต 2) ความพึงพอใจในชีวิต (satisfaction) เป็นการประเมินในภาพรวมของคุณภาพชีวิตทั้งหมดของบุคคลตามเกณฑ์ที่บุคคลนั้นเลือก จากผลการศึกษาพบว่า หากบุคคลรับรู้ถึงความไม่สอดคล้องกันระหว่างความปรารถนา (aspiration) และความสำเร็จ (achievement) บุคคลนั้นจะรายงานว่าตนเองมีความพึงพอใจในระดับต่ำ 3) การเน้นอารมณ์ที่เป็นสุข (positive emotion) หมายถึง การมีความสุขในอารมณ์ทางบวกมากกว่าในอารมณ์ทางลบ ซึ่งอารมณ์ทั้งในทางบวกและลบเป็นอารมณ์ที่มีความต่อเนื่องกัน บุคคลที่มีอารมณ์ในทางบวกมาก่อนก็ย่อมมีความรู้สึกในทางลบน้อยลง ในขณะเดียวกัน

Francis (1998) ได้นิยามความสุขว่า เป็นสิ่งที่คงที่ในการแสดงออก การมีอารมณ์ทางบวกจากการมีความสุขจะทำให้เกิดสังคมที่ดี และเป็นธรรมชาติ มีความรื่นรมย์ในการมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่น

Layard (2005) ได้ให้ความหมายของ ความสุข ว่าหมายถึง ความรู้สึกที่ดีที่สุด การมีชีวิตที่สนุกสนาน เป็นความปรารถนาของบุคคลที่จะคงความรู้สึกดังกล่าวไว้ให้นาน เป็นความรู้สึกที่ตรงกันข้ามกับความรู้สึกไม่มีความสุข

Manion (2003) ได้ให้ความหมายของ ความสุข ว่าหมายถึง สภาวะที่เต็มไปด้วยความคิดทางบวก มีอารมณ์ ร่าเริงสดใส จิตใจเบิกบาน มีการแสดงออกให้เห็นทางคำพูดและร่างกาย และการแสดงออกที่เต็มไปด้วยพลังสร้างสรรค์และความตื่นเต้น

Ryff (1995) ได้ศึกษากรอบแนวคิดของความเป็นจริงแห่งตนตามทฤษฎีของ Maslow ที่ใช้เป็นพื้นฐานในการพัฒนามาตรวัดความสุข ซึ่งประกอบด้วย 6 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) การยอมรับในตนเอง (self-acceptance) หมายถึง การประเมินตนในปัจจุบันและในอดีตในด้านบวก 2) การมีสัมพันธภาพที่ดีกับบุคคลอื่น (positive relation with other) หมายถึง การเป็นผู้ที่มีความสามารถในการสร้างความสัมพันธ์อย่างมีคุณภาพกับผู้อื่น 3) ความเป็นอิสระ (autonomy) หมายถึง การเป็นผู้มีความสามารถในการกำหนดทิศทางการกระทำของตนเอง 4) ความสามารถในการปรับตัวกับสิ่งแวดล้อม (environmental mastery) หมายถึง การเป็นผู้ที่มีความสามารถในการจัดการกับชีวิตและสิ่งแวดล้อมรอบตัวได้อย่างมีประสิทธิภาพ 5) การมีเป้าหมายในชีวิต (purpose in life) หมายถึง การที่มองเห็นว่าตนมีการดำเนินชีวิตอย่างมีจุดหมายและความหมาย 6) ความงอกงามในตน (personal growth) หมายถึง การที่เป็นคนที่มีการเจริญเติบโต และพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

Seligman (2010) ได้นิยามความสุขว่า ความสุขที่แท้จริง (authentic happiness) แบ่งเป็น 3 ชั้น ได้แก่ ความสุขชั้นแรกเป็นชีวิตที่สำราญ (the pleasant life) คือ การที่มีอารมณ์เชิงบวก เช่น ความเพลิดเพลิน ความสนุกสนาน ความอัศจรรย์ใจ ความสุขชั้นที่สองเป็นชีวิตที่ดี (the good life) คือ การที่เรามีสมาธิจดจ่อกับการทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งได้อย่างไม่เบื่อหน่าย ทำให้เวลาผ่านไปอย่างรวดเร็ว โดยที่เราไม่รู้ตัว เช่น การทำงานที่เรารักทำให้รู้สึกที่เราสามารถใช้ชีวิตอยู่ได้อย่างเต็มที่และสนุกไปกับมัน และความสุขชั้นที่สามเป็นชีวิตที่มีความหมาย (the meaningful life) คือ การที่ได้ทำสิ่งที่รักแล้วสิ่งนั้นส่งผลดีต่อคนรอบ ๆ ข้างและทำให้เราได้มีความสุขไปด้วย เป็นการเติมเต็มความหมายให้แก่ชีวิต เช่น การได้ทำประโยชน์ให้สังคม

Teffler (1994) (อ้างถึงใน Franken, 1994) เชื่อว่าความสุขนั้นมีหลากหลายรูปแบบ ความสุขเป็นเรื่องที่น่าตื่นเต้น เป็นความเชื่อของบุคคลที่ได้รับการตอบสนองในสิ่งที่ร้องขอ และความรู้สึกสนุกสนานในชีวิต

Veenhoven (1995) ได้นิยามความสุขว่า เป็นทัศนคติความสุขของบุคคลที่มีการดำเนินชีวิตของตนเอง ซึ่งประกอบด้วยจิตใจและความรู้สึก ระดับความรู้สึกและจิตใจ เกิดจากการที่บุคคลประเมินสถานการณ์ในขณะนั้นได้ทั้งหมด เมื่อบุคคลบอกว่ามีความสุข หมายความว่า บุคคลรับรู้ชีวิตในขณะนั้นมีประสบการณ์ทางอารมณ์ที่ตื้นซึ้งพอใจและน่าปรารถนา เป็นภาวะที่บุคคลประเมินตนเองว่ามีความสุข ส่วนบุคคลที่ไม่มีความสุขจะประเมินตนเองว่ามีชีวิตที่ไม่น่าปรารถนาและไม่พึงพอใจ

Wittmann (2003) กล่าวว่า ความสุข หมายถึง ระดับของความรู้สึกที่แสดงออกถึงความพึงพอใจในระดับสูงสุด และมีคำที่มีความหมายอย่างเดียวกับความสุขหลายคำ เช่น สุขภาวะ

(well-being) โชคดี (lucky) สนุกสนาน (joy) ความพึงพอใจ (satisfaction) ความพอใจ (contentment) ความเบิกบานสำราญใจ (ecstasy) เป็นต้น

กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข (2552) ได้ให้ความหมายว่า ความสุข คือ สภาพชีวิตที่เป็นสุข อันเป็นผลมาจากการมีความสามารถในการจัดการปัญหาในการดำเนินชีวิต และการมีศักยภาพในการพัฒนาตนเองเพื่อคุณภาพชีวิตที่ดี โดยครอบคลุมถึงความดีงามภายในจิตใจ

อภิชัย มงคล (2552) ได้เปรียบเทียบความหมายของคำว่า ความสุข และสุขภาพจิตในบริบทของสังคมไทย โดยเปรียบเทียบ 4 องค์ประกอบหลักของสุขภาพจิต ได้แก่ สภาพจิตใจ สมรรถภาพของจิตใจ คุณภาพจิตใจ และปัจจัยสนับสนุน ซึ่งพบว่าคำว่า ความสุขและสุขภาพจิต สองคำนี้เป็นเรื่องเดียวกัน

จากนิยามที่ได้กล่าวมาข้างต้นสามารถสรุปความหมายของความสุขจากแง่มุมของนักวิชาการและนักจิตวิทยา ได้ว่า ความสุขนั้นสามารถอธิบายได้หลากหลายรูปแบบทั้งความสุขที่เป็นภาวะอารมณ์และความรู้สึก การมีอารมณ์ทางบวก ไม่มีอารมณ์ทางลบ มีความพึงพอใจในชีวิต และความสุขที่เป็นคุณลักษณะจากภายใน การมองโลกในแง่ดี การคิดบวก การมีเจตคติที่ดีต่อการเรียนรู้และต่อตนเอง และการมีสุขภาวะที่ดี การยอมรับในตนเอง การมีชีวิตที่มีความหมาย และความมุ่งมั่นในตน

ส่วนความสุขตามแนวคิดตะวันออกในบริบทพุทธธรรมนั้น การศึกษาความสุขในมุมมองของพุทธศาสนามีมายาวนานมากกว่า 2500 ปี โดยมีพระอาจารย์หลายท่านได้ศึกษาและรวบรวมความสุขในมุมมองของพุทธศาสนาไว้ ดังนี้

พระพรหมคุณาภรณ์ (2550) ได้ให้ความหมายของความสุขว่า คือ การเน้นการฝึกจิต และปฏิบัติธรรม กระทำความดี และเคารพในตนเอง โดยแบ่งความสุขออกเป็น 3 ประเภท ได้แก่ ความสุขด้านรูปธรรม หมายถึง ความสุขที่มองเห็นด้วยตา คือ การมีทรัพย์สิน มีอาชีพที่มั่นคง มีฐานะเป็นที่ยอมรับของสังคม มีมิตรสหาย บริวารและครอบครัวที่ดี ความสุขด้านนามธรรม คือ คุณงามความดี สุขจากคุณค่าของชีวิต การบำเพ็ญประโยชน์ มีศรัทธาในสิ่งที่ดีงาม การปฏิบัติต่อสิ่งทั้งหลายอย่างถูกต้อง และแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นได้ ทำให้มีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดี และความสุขด้านนามธรรมขั้นสูง เรียกว่า โลกุตตระ หมายถึง ผู้ที่มีจิตใจเป็นอิสระด้วยความรู้เท่าทันต่อสิ่งทั้งหลาย รู้ชีวิตตามความเป็นจริง ปลดปล่อยให้กฎธรรมชาติเป็นไปตามธรรมชาติ ไม่ให้ความทุกข์มากระทบจิตใจ มีความสุขอยู่กับตัวเองและชีวิตที่สมบูรณ์

พระมหาภูติชัย (2553) ได้ให้ความหมายของคำว่า ความสุข คือ สภาวะที่ไม่ทุกข์ โดยความสุขมี 2 ประเภท คือ สุขกาย ภายที่ไม่มีโรคเป็นกายที่มีสุข และสุขใจ คือ ใจที่ไม่มีกังวล เป็นใจที่มีสุข ซึ่งภาวะทางกายและใจมีความสมดุล ความสุขก็เกิดขึ้นโดยไม่เกี่ยวข้องกับเงินทอง

พุทธทาสภิกขุ (2542) ได้ให้ความหมายของความสุขว่า ความสุขเกิดจากปัจจัยภายใน หมายถึง การเป็นอิสระจากความโลภ โกรธ หลง และความสุขจากปัจจัยภายนอก หมายถึง ความสุขจากการเป็นเจ้าของวัตถุ

จากนิยามที่ได้กล่าวมาข้างต้นสามารถสรุปความหมายของความสุขในบริบทพุทธธรรมได้ว่า ความสุขเป็นสิ่งที่มนุษย์ทุกคนล้วนปรารถนา ความสุขช่วยให้ชีวิตของมนุษย์ดีขึ้น โดยเจตนาที่กระทำลงไปไม่ได้เกิดจากความรู้สึกพึงพอใจเพียงอย่างเดียว แต่เกี่ยวข้องกับจริยธรรม และการรับรู้คุณค่าของชีวิตที่เหมาะสม ไม่ว่าจะเป็นความสุขทางกายหรือทางใจ

1.2 แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับความสุข

จากการศึกษาเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความสุข พบว่า มีแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับความสุข ได้แก่ ทฤษฎี PERMA Model ของ Seligman ที่ได้อธิบายความสุขผ่านองค์ประกอบที่สำคัญ 5 ประการ ได้แก่ ได้แก่ 1) อารมณ์ทางบวก (positive emotion) การมีความรู้สึกดี อารมณ์ดี 2) การมีส่วนร่วม (engagement) สามารถทำสิ่งต่าง ๆ ได้อย่างสิ้นไหล 3) ความสัมพันธ์ (relationships) มีความสัมพันธ์ที่ดีกับผู้อื่น 4) การมีความหมาย (meaning) การใช้ชีวิตอย่างมีเป้าหมาย และ 5) ความสำเร็จ (accomplishment) ทำตามสิ่งต่าง ๆ ที่ตั้งเป้าหมายได้สำเร็จ (Seligman, 2011) ทฤษฎี The Hamburger Model ของ Ben-Shahar ที่ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) Nihilism - Nihilists (สูญนิยม) การเรียนรู้ว่า ไม่สามารถควบคุมชีวิตได้เป็นสถานการณ์ที่สิ้นหวัง เช่น การไม่มีความพึงพอใจในงานหรือในชีวิตรวมทั้งการคาดคะเนถึงอนาคตในทางลบ เช่น การไม่ได้ผลประโยชน์ หรือผลตอบแทนในอนาคต ทำให้บุคคลเหล่านี้จะยอมแพ้ 2) Hedonism - Hedonists การมีชีวิตอยู่ในขณะนี้ ทำให้พวกเขาแสวงหาความสุขและชีวิตที่เรียบง่าย และไม่ได้คิดถึงผลกระทบที่เกิดขึ้นในอนาคต รวมทั้งการวางแผนการทำงาน 3) Rat Racing ในเผ่าพันธุ์มักจะเสียสละความสุขและผลประโยชน์ในปัจจุบันเพื่ออนาคต และ 4) Happiness ความสุขที่แท้จริงเกิดขึ้นเมื่อมีความสมดุลระหว่างความสุขกับประโยชน์ในอนาคต (Ben-Shahar, 2007)

ทฤษฎีความสุข (happiness) ของ Diener ที่มองความสุขในเชิงอัตวิสัย (subjective well-being) ซึ่งหมายถึง ความพึงพอใจในชีวิต มีคุณค่า มีความหมาย รวมไปถึงความรู้สึกสบายใจ และมีอารมณ์ความรู้สึกทางลบต่ำ ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) อารมณ์ทางบวก (positive emotion) อารมณ์ความรู้สึกสนุกสนาน เพลิดเพลิน ยิ้มแย้มแจ่มใส มีความพึงพอใจ เป็นต้น 2) อารมณ์ทางลบ (negative emotion) อารมณ์ความรู้สึกไม่สบายใจ ไม่พอใจ หดหู่ คับข้องใจ หงุดหงิด เบื่อหน่าย ท้อแท้ รู้สึกเป็นทุกข์กับสิ่งที่ไม่ถูกต้อง เป็นต้น 3) การประเมินชีวิตโดยรวม (global life judgment) การได้รับการตอบสนองความต้องการของตนเอง มีความพึงพอใจในชีวิต สมหวังและบรรลุเป้าหมายของชีวิตที่กำหนดไว้ เป็นต้น และ 4) ความพึงพอใจในงาน (work satisfaction) การได้รับความพึงพอใจในเป้าหมายหลักของชีวิต ได้มีชีวิตคู่ ได้ทำงานที่ชอบ และพึงพอใจ พึงพอใจในสภาพแวดล้อม และมีความสุขเมื่อประสบผลสำเร็จในชีวิต เป็นต้น (Diener et al., 2003)

ทฤษฎี Model of Psychological Well-Being ของ Ryff ได้ศึกษามิติของความสุข โดยพัฒนาจากกรอบแนวคิดความจริงแห่งตนตามทฤษฎีของ Maslow ซึ่งประกอบด้วย 6 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) การยอมรับตนเอง (self-acceptance) การประเมินตนเองในปัจจุบันและในอดีตในแง่บวก 2) ความสัมพันธ์ที่ดีกับบุคคลอื่น ๆ (positive relation with other) การเป็นผู้ที่มีความสามารถในการสร้างความสัมพันธ์อย่างมีคุณภาพกับผู้อื่น 3) ความเป็นอิสระ (autonomy) การเป็นผู้มีความสามารถในการกำหนดทิศทางการกระทำของตนเอง 4) ความสามารถในการปรับตัวกับสิ่งแวดล้อม (environmental mastery) การเป็นผู้ที่มีความสามารถในการจัดการกับชีวิต และสิ่งแวดล้อมรอบตัวได้อย่างมีประสิทธิภาพ 5) การมีเป้าหมายในชีวิต (purpose in life) การที่มองเห็นว่าตนมีการดำเนินชีวิตอย่างมีจุดหมายและมีความหมาย และ 6) ความงอกงามในตน (personal growth) การที่เป็นคนที่มีการเจริญเติบโต และพัฒนาอย่างต่อเนื่อง (Ryff, 1995) และทฤษฎีลำดับขั้นความต้องการของ Maslow ที่พฤติกรรมส่วนใหญ่ของมนุษย์สามารถอธิบายโดยใช้แนวโน้มของบุคคลในการค้นหาเป้าหมายที่จะทำให้ชีวิตของเขาได้รับการตอบสนองความต้องการ ความปรารถนา และได้รับสิ่งที่มีความหมายต่อตนเอง ซึ่งเมื่อมนุษย์ได้รับความพึงพอใจในสิ่งหนึ่งแล้ว ก็จะเรียกร้องความพึงพอใจในลำดับขั้นต่อไป โดย Maslow ได้จัดลำดับขั้นความต้องการไว้ 8 ขั้น ดังนี้ 1) ความต้องการด้านร่างกาย (physiological needs) เป็นความต้องการขั้นพื้นฐานของมนุษย์ทุกคนเพื่อการดำรงชีวิตและเผ่าพันธุ์ ได้แก่ ความต้องการปัจจัย 4 และความต้องการทางเพศ 2) ความต้องการความมั่นคงปลอดภัย (safety needs) เมื่อได้รับความพึงพอใจทางด้านร่างกายแล้ว มนุษย์จะพัฒนาไปสู่ขั้นที่สองคือ ความรู้สึกมั่นคงปลอดภัย ซึ่งแบ่งแยกย่อยได้แก่ ความมั่นคงในครอบครัว ความมั่นคงปลอดภัยในอาชีพและมีหลักประกันชีวิต เป็นต้น 3) ความต้องการความรักและ

ความเป็นเจ้าของ (belongingness and love need) เป็นความต้องการความรักและการยอมรับจากเพื่อน คนในครอบครัว คนรัก และการได้เป็นส่วนหนึ่งของสังคม เนื่องจากมนุษย์เป็นสัตว์สังคมที่ต้องพึ่งพาอาศัยกัน จึงต้องการการเอาใส่ใจและความเข้าใจจากบุคคลรอบข้าง เป็นความต้องการขั้นต้นทางด้านจิตใจ 4) ความต้องการได้รับความยกย่องนับถือ (esteem needs) เป็นความต้องการเสริมขึ้นจากขั้นที่ 3 กล่าวคือ ในตอนแรกบุคคลต้องการได้รับการยอมรับจากกลุ่มเพื่อน ทำให้บุคคลรู้ถึงข้อดีของตนและพัฒนาต่อไปให้เป็นที่ยอมรับในวงกว้าง เช่น การยอมรับจากสังคม หรือผู้ที่บุคคลนั้นชื่นชม 5) ความต้องการความรู้ (Cognitive needs) เป็นขั้นที่บุคคลต้องการความรู้บางอย่าง และหาข้อมูลความรู้นั้นเพื่อพัฒนาตนเอง รวมทั้งเพื่อเพิ่มความเข้าใจในสิ่งที่อยู่รอบตัวให้มากยิ่งขึ้น 6) ความต้องการความงาม (aesthetic needs) ในขั้นนี้บุคคลจะมองความงามในสภาพแวดล้อมเพื่อให้บุคคลรู้สึกจรรโลงใจ เริ่มจากการมองความงามบนโลกใบนี้ เช่น รอยยิ้มของทารก มดเดินเป็นกันเป็นฝูง หรือแม้กระทั่งการมองความงามในสิ่งที่แปลก เช่น งานศิลปะแบบ abstract เป็นต้น 7) ความต้องการการค้นพบอัตลักษณ์แห่งตน (self-actualization needs) บุคคลรู้ว่าตนเองเป็นใคร การตั้งคำถามกับตนเอง เช่น เกิดมาทำไม ตายแล้วไปไหน จะทำอะไรต่อไป ถนัดอะไร จะพัฒนาตนเองอย่างไร การตั้งคำถามเหล่านี้จะหล่อหลอมบุคลิกภาพของบุคคล ทำให้เกิดเป็นอัตลักษณ์แห่งตนที่เป็นรูปแบบเฉพาะของตนเอง และ 8) ความต้องการอยู่เหนือสามัญสำนึก (transcendence needs) ขั้นนี้จะไปได้ถึงเมื่อบุคคลอยู่เหนือความเข้าใจทั่ว ๆ ไปของมนุษย์ หรือเรียกว่า สามัญสำนึกของมนุษย์ เป็นภาวะที่เข้าใจกลไกทั้งหมดที่เกิดขึ้นรอบตัวบุคคล (Maslow, 1970; Rogers, 1961)

นอกจากนี้การศึกษางานวิจัยที่ผ่านมา พบว่า ความสุขเป็นตัวแปรหนึ่งในจิตวิทยาเชิงบวก ซึ่งเกี่ยวข้องและเชื่อมโยงกับทฤษฎีการทำกิจกรรมต่าง ๆ ที่ส่งผลทำให้เกิดความสุข รวมทั้งทฤษฎีบุคลิกภาพและพันธุกรรม ที่พบว่าความสุขเป็นสิ่งที่มั่นคงและไม่แปรเปลี่ยนง่าย ๆ และมีส่วนเกี่ยวข้องเชื่อมโยงกับพันธุกรรมและบุคลิกภาพของมนุษย์ (Maslow & Lewis, 1987) ตามทฤษฎีลำดับขั้นความต้องการของ Maslow มีลักษณะของความต้องการที่จะบรรลุถึงศักยภาพสูงสุดของตนเอง (self-actualization need) เป็นภาวะของบุคลิกภาพในอุดมคติ ซึ่งเขาได้ศึกษาประวัติศาสตร์ของบุคคลสำคัญทั้งของโลกและสหรัฐอเมริกา ในที่สุดสรุปได้ว่า คุณสมบัติที่ทำให้เป็นบุคคลที่จะบรรลุถึงศักยภาพสูงสุดของตนเอง มี 16 ประการ (McLeod, 2007) ได้แก่

- 1) รู้จักปรับตัวให้เข้ากับความเป็นจริงที่เป็นสภาพแวดล้อมรอบ ๆ ตัวในขณะนั้น
- 2) ยอมรับตนเอง บุคคลอื่น และกฎธรรมชาติตามสภาพที่เป็นจริง
- 3) มีความแน่วแน่มากในการทำสิ่งต่าง ๆ และรู้สึกอยากทำตามธรรมชาติ
- 4) แก้ปัญหาใด ๆ โดยวางศูนย์กลางพิจารณาณที่ตัวปัญหาไม่วางศูนย์กลางนั้นที่ตนเอง
- 5) ไม่รู้สึกผูกพันกับบุคคลอื่น หรือสภาวะใดเกินไป ต้องการอยู่ตามลำพังเองบ้าง

- 6) เป็นตัวของตัวเอง และรู้สึกอิสระ
- 7) ปลุกสร้างคามนิยมผู้คน และสร้างสรรค์สิ่งต่าง ๆ ใหม่ ๆ ขึ้นเสมอ ไม่ยึดสิ่งซ้ำซากจำเจ
- 8) คนเหล่านี้มักมีประสบการณ์กับสิ่งลึกลับ ลึกลับ หรือมีสภาพเป็นเชิงนามธรรม
- 9) ทำตัวสนิทชิดเชื้อกับมวลมนุษยชาติทั้งมวล
- 10) สัมพันธภาพระหว่างตนเองกับคนที่รักใคร่พอใจบางคน เป็นอารมณ์อันลึกซึ้งไม่ใช่ผิวเผิน
- 11) ค่านิยมและเจตคติเป็นประชาธิปไตย
- 12) ไม่เอาวิธีการทำงานกับผลที่จะได้ปลายทางของงานนั้นไปสับสนปะปนกัน
- 13) มีความขบขันในเรื่องที่คิดแล้วขำเป็น ไม่ขบขันจากเรื่องไม่สุภาพไม่ล้อเลียนของผู้อื่น
- 14) มีขุมความคิดสร้างสรรค์ไม่จบสิ้น
- 15)ต่อต้านการยึดรูปแบบพิธีที่ขัดต่อความก้าวหน้า
- 16) นิยมทำตัวเหมือนสิ่งแวดล้อม มากกว่าการกระทำเพียงเข้าปะทะทำตนเหนือสิ่งแวดล้อม

นอกจากนี้ยังมีทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับความสุขได้แก่ ทฤษฎีกิจกรรมหรือทฤษฎีเชิงกระบวนการ (process/activity theories) (Diener et al., 2003) นักจิตวิทยาที่สำคัญ ของแนวคิดนี้ คือ Mihaly Csikszentmihalyi ได้ศึกษาเรื่อง Flow หรือภาวะลื่นไหล คือ ความท้าทายหรือโอกาส ในการดำเนินกิจกรรมที่เพิ่มขึ้น ซึ่งต้องสอดคล้องกับความถนัดและทักษะที่มีอยู่ของแต่ละบุคคลและ ระดับของความท้าทายที่เหมาะสมกับความสามารถของบุคคลนั้น และเป็นประสบการณ์ที่มีการแผ่ขยายจากช่วงเวลาหนึ่งไปสู่สภาวะของความรู้สึกตั้งใจและจดจ่อกับสิ่งใดสิ่งหนึ่ง มีการรวมกัน ระหว่างการกระทำและการรับรู้ มีการรับรู้และควบคุมสถานการณ์ที่เกิดขึ้น รวมทั้งรู้ว่าจะตอบสนอง ต่อสิ่งที่เกิดขึ้นอย่างไร นอกจากนี้ยังเกิดความรู้สึกสูญเสียการตระหนักรู้ในตนเอง เช่น เป็นใคร มีฐานะอะไร เป็นต้น และยังคงตอบสนองต่อสถานการณ์ที่เกิดขึ้นอย่างผิดเพี้ยนไปชั่วขณะ เช่น รู้สึกว่าเวลาผ่านไปไว กว่าปกติ เป็นต้น โดยเขาได้กล่าวว่า บุคคลที่มีประสบการณ์ของภาวะลื่นไหล (flow experience) คือบุคคลที่ทำกิจกรรมต่าง ๆ ตามที่สนใจ และสอดคล้องกับทักษะ ความสามารถหรือ ศักยภาพของตนเอง รวมทั้งมีแนวโน้มที่จะมีความสุข (Nakamura & Csikszentmihalyi, 2014) โดย Csikszentmihalyi สรุปปัจจัยที่ทำให้บุคคลสามารถเข้าสู่ภาวะลื่นไหลในการเรียนรู้ 7 ขั้นตอน ดังนี้

- 1) บุคคลต้องทราบที่กำลังกระทำสิ่งใดอยู่ โดยสมาธิเป็นสิ่งที่สำคัญ
- 2) บุคคลต้องทราบถึงวิธีการกระทำว่าสามารถกระทำได้อย่างไร
- 3) สิ่งที่คุณกระทำอยู่นั้นต้องสามารถวัดหรือประเมินผลได้
- 4) บุคคลต้องทราบว่าเส้นทางของสิ่งที่กำลังกระทำจะนำไปสู่สิ่งใด
- 5) สิ่งที่คุณเลือกกระทำต้องมีความท้าทายไม่ด้อยไปกว่าความสามารถของบุคคลนั้น ๆ
- 6) ทักษะของคุณต้องอยู่ในระดับที่สอดคล้องกับความท้าทาย และ
- 7) บุคคลต้องเป็นอิสระจากสิ่งกีดขวาง (Schaffer, 2013)

และทฤษฎีบุคลิกภาพและพันธุกรรม (Genetic and personality predisposition theory) นักจิตวิทยาในกลุ่มนี้ได้แก่ Costa, Diener, Tellegen and Watson ได้ร่วมกันแสดงความคิดเห็นว่า ความสุขเป็นสิ่งที่มั่นคงและไม่แปรเปลี่ยนง่าย ๆ และจากงานวิจัยพบว่า ความสุขสัมพันธ์กับ บุคลิกภาพและพันธุกรรม (Diener, 2000; Furnham & Christoforou, 2007; Hayes & Joseph, 2003) โดยพบว่า บุคคลที่มีบุคลิกภาพ เช่น มีความไม่มั่นคงทางอารมณ์ โกรธง่าย วิตกกังวล และ ก้าวร้าว เป็นต้น มีความสัมพันธ์ทางลบกับความสุขอย่างมีนัยสำคัญ และการมีบุคลิกภาพ เช่น เข้ากับ คนง่าย ช่างพูดคุย มีชีวิตชีวา เป็นต้น จะมีความสัมพันธ์กับความสุขในทางบวก (McCrae & John, 1992) นอกจากนี้ Tellegen, Lykken, Bouchard, Wilcox, Segal and Rich (1988) ยังพบว่า 40% ของบุคคลที่มีอารมณ์ทางบวก และ 55% ของบุคคลที่มีอารมณ์ทางลบ มีความสัมพันธ์ เกี่ยวข้องกับพื้นฐานทางพันธุกรรม

จากการศึกษาแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับความสุข สรุปได้ว่า แนวคิดและทฤษฎีที่ เกี่ยวข้องกับความสุขมีหลากหลายขึ้นอยู่กับมุมมองและแนวคิดของนักวิชาการและนักจิตวิทยา ทั้งความสุขในเชิงอัตวิสัย ได้แก่ ความพึงพอใจในชีวิต มีคุณค่า มีความหมาย รวมไปถึงความรู้สึก สบายใจ และไม่มีอารมณ์ความรู้สึกทางลบ และความสุขในเชิงสภาวะทางจิต ได้แก่ การยอมรับใน ตนเอง การประเมินตนเอง ความมองงามในตน และการมีชีวิตที่มีความหมาย เป็นต้น ซึ่งความสุขใน เชิงสภาวะทางจิตมีพื้นฐานมาจากทฤษฎีกลุ่มมนุษยนิยม คือ ทฤษฎีลำดับขั้นความต้องการของ Maslow จัดลำดับขั้นความต้องการไว้ 8 ขั้น ได้แก่ 1) ความต้องการด้านร่างกาย 2) ความต้องการ ความมั่นคงปลอดภัย 3) ความต้องการความรักและความเป็นเจ้าของ 4) ความต้องการได้รับความ ยกย่องนับถือ 5) ความต้องการความรู้ 6) ความต้องการความงดงาม 7) ความต้องการการค้นพบ อัตลักษณ์แห่งตน และ 8) ความต้องการอยู่เหนือสามัญสำนึก นอกจากนี้ความสุขยังเกี่ยวข้องกับ กระบวนการทำกิจกรรมหรือกิจการต่าง ๆ ได้แก่ ภาวะสิ้นใจเป็นความท้าทายหรือโอกาสในการ ดำเนินกิจกรรมที่เพิ่มขึ้น ซึ่งต้องสอดคล้องกับความถนัดและทักษะที่มีอยู่ของแต่ละบุคคลและระดับ ของความท้าทายที่เหมาะสมกับความสามารถของบุคคลนั้น รวมทั้งเป็นประสบการณ์ที่มีการแผ่ขยาย จากช่วงเวลาหนึ่งไปสู่สภาวะของความรู้สึกตั้งใจและจดจ่อกับสิ่งใดสิ่งหนึ่ง และทฤษฎีบุคลิกภาพและ พันธุกรรม ที่พบว่า ความสุขเป็นสิ่งที่มั่นคงและไม่แปรเปลี่ยนง่าย ๆ และมีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับ พันธุกรรมของมนุษย์

ตอนที่ 2 ความสุขในการเรียน

2.1 ความหมายของความสุขในการเรียน

ความสุขในการเรียน หรือการเรียนรู้ย่อมมีความสุข ที่ตรงกับภาษาอังกฤษว่า happiness in learning ซึ่งงานวิจัยในปัจจุบันมีกลุ่มคำที่มีความหมายถึงความสุขอีกหลายคำ ได้แก่ well-being หรือ life satisfaction ซึ่งความสุขในการเรียนนี้เป็นส่วนหนึ่งที่มีความสำคัญทำให้นักเรียนเกิดพฤติกรรมต่าง ๆ ในการเรียนรู้ ซึ่งมีนักวิชาการหลายท่านได้ให้นิยามที่หลากหลายและแตกต่างกันในแง่มุมต่าง ๆ ไว้ ดังนี้

Gilman and Huebner (2006) ให้ความหมาย ความสุขในการเรียนว่า การที่ผู้เรียนรับรู้ถึงความสามารถทางวิชาการของตนจากประสบการณ์ทางวิชาการ การได้รับความช่วยเหลือจากครู รวมถึงความพึงพอใจในสภาพแวดล้อมของโรงเรียนทำให้เกิดความสุขในการเรียน

Noddings (2003) ให้ความหมาย ความสุขในการเรียนว่า การมีคุณภาพชีวิตที่ดีในโรงเรียน ทำให้การเรียนมีความสุข ประกอบด้วย 2 ประการได้แก่ ความสุขในชีวิตส่วนตัว และความสุขในชีวิตสาธารณะ

UNESCO (2008) ให้ความหมาย ความสุขในการเรียนว่า การเรียนการสอนที่ยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง เป็นการเรียนรู้ที่ไม่ยึดรูปแบบ เรียนรู้จากโครงการและการเรียนรู้ด้วยตนเอง

คณะอนุกรรมการปฏิรูปการเรียนรู้ (2543) ให้ความหมาย ความสุขในการเรียนว่า เป็นการเรียนรู้ในบรรยากาศที่ผ่อนคลาย นักเรียนได้รับการยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล

วิชัย วงศ์ใหญ่ (2543) ให้ความหมาย ความสุขในการเรียนว่า ความสุขในการเรียนเป็นการเรียนรู้ที่สมดุลในกิจกรรมการเรียนรู้ ผู้เรียนมีความสุขในกิจกรรม ผู้เรียนได้รับการตอบสนองจากการใฝ่รู้ การกระทำ และการสร้างสรรค์ของตนเอง รวมทั้งได้ใช้ความสามารถในการคิด ได้เรียนและปฏิบัติในสิ่งที่ตนสนใจ

ศิริพร ท้องย้อย (2557) ให้ความหมาย ความสุขในการเรียนของนักเรียนว่า ความรู้สึกที่นักเรียนแสดงออกถึงความพึงพอใจในการเรียน อยู่ในบรรยากาศการเรียนที่ผ่อนคลาย เพลิดเพลิน มีส่วนร่วมในการเรียนการสอน การแสดงออก มีความสัมพันธ์ภาพที่ดีกับคนรอบข้าง เห็นคุณค่าของตนเอง และประโยชน์ของการเรียนรู้

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2544) ให้ความหมาย ความสุขในการเรียนว่าเป็นสิ่งที่สำคัญและจำเป็นที่จะกระทำให้เกิดขึ้นตลอดเวลาในการเรียน จัดบรรยากาศการเรียนให้ผ่อนคลายและเป็นอิสระ นักเรียนมีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน ช่วยเหลือเอื้อเฟื้อแก่กัน รวมทั้งยอมรับในความแตกต่างซึ่งกันและกัน และเปิดโอกาสให้นักเรียนได้แสดงศักยภาพของตน และพัฒนาตนเองตามแบบฉบับของตน ซึ่งส่งผลทำให้บุคคลเกิดความสุข เห็นคุณค่าของตนเอง กล้าที่จะเผชิญกับปัญหาและอุปสรรค กล้าเรียนรู้ในสิ่งใหม่ รวมทั้งมีเจตคติที่ดีต่อตนเองและสิ่งต่าง ๆ รอบข้าง

สำลี รักสุทธี (2544) ให้ความหมาย ความสุขในการเรียนว่า เป็นการเรียนที่ผู้เรียนได้เรียนอย่างมีชีวิตชีวา มีความสนุกสนานจากการเรียน ไม่เบื่อหน่ายในการเรียนและผู้เรียนมีความรู้สึกไม่เครียดในการเรียน

อมรรัตน์ วรรณนิยากร (2545) ให้ความหมาย ความสุขในการเรียนว่า การที่นักเรียนรู้สึกรักเรียน สนุก ไม่เกิดความเครียด หรือเบื่อหน่ายต่อการเรียน ซึ่งอาจมาจากปัจจัยจากตัวนักเรียนเอง และปัจจัยอื่น ๆ เช่น เพื่อน ครู โรงเรียน ครอบครัว รวมไปถึงชุมชนที่มีส่วนสำคัญต่อการเรียนของนักเรียน

จากนิยามดังกล่าวข้างต้น สามารถสรุปความหมายของความสุขในการเรียนได้ว่า หมายถึง การที่ผู้เรียนแสดงออกถึงความรู้สึกที่ดีต่อการเรียนรู้ในโรงเรียน มีความรู้สึกสนุกสนานในการเรียน และการทำกิจกรรม มีโอกาสได้เรียนในสิ่งที่ถนัดและสนใจ พึงพอใจต่อสิ่งแวดล้อมในห้องเรียน ไม่เกิดความเครียดหรือเบื่อหน่าย มีความสัมพันธ์ที่ดีต่อผู้อื่น ช่วยเหลือและยอมรับความแตกต่างซึ่งกันและกัน รับรู้ถึงความสามารถทางวิชาการและเห็นคุณค่าในตนเอง รวมถึงได้แสดงความสามารถตามศักยภาพของตน กล้าที่จะเรียนรู้และสร้างสรรค์ในสิ่งใหม่ ๆ และกล้าเผชิญปัญหาและอุปสรรค นอกจากนี้ยังรวมถึงการมีคุณลักษณะจากภายใน การมองโลกในแง่ดี การคิดบวก และการมีสุขภาวะที่ดี และปัจจัยภายนอก เช่น เพื่อน ครู โรงเรียน ครอบครัว รวมไปถึงชุมชนที่มีส่วนสำคัญต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน

2.2 แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับความสุขในการเรียน

จากการศึกษาแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับความสุขในการเรียน พบว่า มีแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับความสุขในการเรียนทั้งในและต่างประเทศหลากหลายแนวคิด ซึ่งมีองค์ประกอบแตกต่างกัน จำนวน 6 แนวคิดทฤษฎี ได้แก่ 1) แนวคิดการเรียนรู้อย่างมีความสุขของกิตติวดี บุญเชื้อ และคณะ (2540) 2) แนวคิดการเรียนรู้อย่างมีความสุขของคันสนีย์ ฉัตรคุปต์ (2544) 3) ทฤษฎีการเรียนรู้อย่างมีความสุขของ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2540) 4) แนวคิดการจัดการ

เรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ (student centered learning) ของ Rogers (1983), McCombs and Whistler (1997) สำนักส่งเสริมวิชาการและงานทะเบียน มหาวิทยาลัยราชภัฏ เพชรบุรี (2545) และทิศนา แคมมณี (2545) 5) แนวคิดการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (active learning) ของ สถาพร พงษ์พิบูล (2558) สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กรมวิชาการ (2546) Winterbottom (2017) Edgar Dale (1969) และไชยยศ เรืองสุวรรณ (2553) และ 6) ทฤษฎี PERMA Model (+ PLUS) ของ Seligman (2011) และ Halliday et al. (2018)

โดยมีรายละเอียดของแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับความสุขในการเรียนดังนี้

1. แนวคิดการเรียนรู้อย่างมีความสุขของกิตยวดี บุญเชื้อ

กิตยวดี บุญเชื้อ และคณะ (2540) ได้นำเสนอการเรียนรู้อย่างมีความสุข ประกอบด้วยแนวคิดสำคัญ 6 ประการ ได้แก่

1) **เด็กทุกคนได้รับการยอมรับว่าเป็นมนุษย์ที่มีหัวใจและสมอง มีสิทธิ์ที่เป็นตัว** ของตัวเอง มีเอกลักษณ์เฉพาะตัว มีความคิด ความรู้สึก เช่นเดียวกับผู้ใหญ่ มีจุดเด่น จุดด้อยแตกต่างกันไป รวมทั้งการได้รับการปฏิบัติอย่างมนุษย์คนหนึ่ง

2) **ครูมีเมตตา จริใจ และอ่อนโยนต่อเด็กอย่างทั่วถึง** ครูเข้าใจธรรมชาติของเด็ก ทุกคนเข้าถึงความละเอียดอ่อนและความฝันของพวกเขา และให้โอกาสเด็กได้เดินตามฝัน และปฏิบัติ ต่อเด็กทุกคนอย่างเท่าเทียม มีความยุติธรรมและเป็นตัวอย่างที่ดีให้กับเด็ก

3) **เด็กเกิดความรัก และภูมิใจในตนเอง รู้จักปรับตัว เห็นคุณค่าของชีวิต และ** **ความเป็นมนุษย์ของตน** เด็กรู้ถึงความหมายของการมีชีวิตอยู่ ยอมรับจุดเด่นและจุดด้อยของตน รวมทั้งหาวิธีแก้ไข เข้าใจการเปลี่ยนแปลง และปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมได้

4) **เด็กแต่ละคนมีโอกาสเลือกเรียนสิ่งที่ตนถนัดและสนใจ** เพื่อให้เด็กค้นพบ ความสามารถที่ซ่อนอยู่และรอการพัฒนา ได้รับรู้ถึงศาสตร์แขนงต่าง ๆ และสามารถเรียนรู้อย่างลึกซึ้ง และกว้างขวาง เพื่อให้เข้าใจและสามารถที่จะประสบความสำเร็จ นอกจากนี้ยังสามารถประยุกต์ให้ เข้ากับตนเองได้

5) **บทเรียนสนุก แปลกใหม่ จูงใจให้ติดตาม** เมื่อเด็กเข้าใจในบทเรียนและ สามารถขยายความรู้ไปสู่ความรู้ใหม่ทำให้เกิดความสนใจอยากรู้ อยากเห็น ทำให้เด็กอยากศึกษา ให้ลึกซึ้ง เกิดความภาคภูมิใจในสิ่งที่ค้นพบ และเห็นประโยชน์ของการเรียนรู้ที่ไม่มีข้อจำกัดมากขึ้น

6) **สิ่งที่เรียนรู้สามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้** โดยไม่จำกัดอยู่แค่ในบทเรียน แต่สามารถนำมาประยุกต์ใช้ได้ตามสภาพความเป็นจริง ซึ่งทำให้เกิดประโยชน์ต่อตนเองและผู้อื่น รวมทั้งการรู้จักคิดวิเคราะห์อย่างมีเหตุผล ไม่หลงเชื่อคำล่อลวงจากผู้ไม่หวังดี สามารถดำเนินชีวิต อย่างมีคุณค่าและสามารถแนะนำ ช่วยเหลือผู้อื่นได้

2. แนวคิดการเรียนรู้อย่างมีความสุขของคັນสนีย์ ฉัตรคุปต์

คັນสนีย์ ฉัตรคุปต์ (2544) อธิบายการเรียนรู้อย่างมีความสุขของผู้เรียนว่า เริ่มจากการที่ผู้เรียนมีสุขภาพร่างกายที่แข็งแรงและรู้สึกปลอดภัยจากสิ่งที่เป็นอันตราย รวมทั้งภาวะทางจิตใจ ความรู้สึก และอารมณ์ ซึ่งจะช่วยเพิ่มความสุขในการเรียนรู้ โดยได้กล่าวถึงความสุขในการเรียนไว้ดังนี้

1) สุขภาพร่างกายและความปลอดภัยจากสารเสพติด ถ้าเด็กมีสุขภาพร่างกายแข็งแรงสมบูรณ์ ปราศจากโรคภัยไข้เจ็บก็จะมีความสุข แต่ถ้าเด็กเกิดความเจ็บป่วยบางอย่างขึ้นก็จะทำให้เด็กไม่มีความสุข นอกจากนี้ยังต้องคำนึงถึงความปลอดภัยจากยาเสพติด ซึ่งผลงานวิจัยพบว่าเด็กที่ทดลองใช้สารเสพติดก่อนอายุ 16 ปี มักจะมีโอกาสติดสารเสพติดหลังจากอายุ 16 ปี นอกจากนี้ผลงานวิจัยยังชี้ว่าพ่อแม่และครูมีส่วนสำคัญอย่างมากต่อการใช้อาสาเสพติดของเด็ก ดังนั้นพ่อแม่และครูจึงต้องให้ความรักความเข้าใจ ความใส่ใจรวมทั้งความเอื้ออาทรแก่เด็ก เพื่อลดความทุกข์และเพิ่มความสุขให้แก่เด็ก

2) ภาวะทางจิตใจ ความรู้สึกนึกคิด และอารมณ์ การที่เด็กจะมีความสุขในการเรียน และไม่เกิดความเบื่อหน่าย ไม่รู้สึกถึงความจำเริญของการเรียน หรือถูกบังคับให้เรียน หน้าที่สำคัญของพ่อแม่และครู คือ พยายามให้เด็กเกิดความสนใจ รู้สึกถึงคุณค่าของการเรียนรู้ รู้ว่าการเรียนสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้อย่างไร โดยครูต้องกระตุ้นให้เด็กเกิดความสนใจในสิ่งที่ศึกษา ครูต้องใช้จิตวิทยาในชั้นเรียนเพื่อช่วยให้เด็กเรียนรู้อย่างมีความสุข ทำให้เด็กมีความคิดในแง่บวก ทำให้เด็กรู้สึกว่าคุณเองสามารถทำได้และเชื่อมั่นว่าตนเองเป็นคนที่มีความสามารถ โดนครูสามารถช่วยเด็กได้ในชั้นเรียนและเปิดโอกาสให้เด็กคิดและแก้ปัญหาด้วยตนเอง นอกจากนี้คำพูดของครูก็มีอิทธิพลกับเด็ก เช่น ถ้าเด็กทำสิ่งที่ดีและแปลกใหม่ก็ควรได้รับคำชมจากครู และครูยังต้องพัฒนาด้านการควบคุมอารมณ์หรืออีคิว (EQ) ให้กับเด็กไปควบคู่กัน เพื่อส่งเสริมให้เด็กมีความสุขในการเรียน

3) กระบวนการทางการศึกษาและการประเมินผล ควรมีการประเมินความสามารถในการเรียนรู้ของเด็กในด้านเนื้อหาและกระบวนการตามระดับชั้นเรียนและสอดคล้องกับอายุของเด็ก ทำให้ทราบว่าเด็กต้องการความช่วยเหลือหรือต้องการการส่งเสริมสนับสนุนมากน้อยเพียงใด เพื่อให้เด็กสามารถพัฒนาศักยภาพได้อย่างเต็มที่ มากกว่าการนำผลการประเมินมาจัดอันดับ ซึ่งทำให้เด็กเกิดความรู้สึกที่ไม่ดี และไม่เกิดความสุขในการเรียน

4) ครูและผู้บริหารโรงเรียน การเรียนรู้ที่มีความสุขส่วนหนึ่งขึ้นอยู่กับตัวบุคคล โดยเฉพาะอย่างยิ่ง คือ ครู การที่เด็กสนใจเรียนในวิชานั้น ๆ ส่วนหนึ่งมาจากการชื่นชอบครูหรือรักครู เมื่อเด็กรักครู เด็กก็อยากทำตัวเป็นคนดี เพื่อให้ครูชื่นชม และการที่ครูรักและเข้าใจเด็กก็ไม่ได้หมายความว่าครูต้องตามใจเด็กทุกอย่าง ครูที่เด็กรัก คือ ครูที่ทราบว่าเวลาไหนควรเข้มงวด เวลาไหน

ควรโอนอ่อน นอกจากนี้ที่สำคัญคือ การเป็นครูที่ทำให้เด็กรู้สึกได้ถึงถึงความตั้งใจของเขาจะยังไม่สำเร็จ มีข้อบกพร่อง แต่ก็ เป็นความสามารถระดับหนึ่งของเด็ก ครูควรให้กำลังใจว่าเขาสามารถทำได้ต่อไป ความรู้สึกรักและเข้าใจเด็ก เป็นสิ่งสำคัญที่ทำให้เด็กรักครู สนใจอยากจะทำและมีความสุขในการเรียน

5) พ่อแม่ผู้ปกครอง ก่อนอื่นพ่อแม่ผู้ปกครองต้องเข้าใจระบบการศึกษาว่าเด็กจะเรียนรู้ได้ดีถ้ามีความสุขดังนั้นผู้ปกครองต้องเข้าใจศักยภาพของเด็กและส่งเสริมตามความสามารถของเด็ก และต้องเข้าใจว่าเด็กแต่ละคนมีความแตกต่างกันจึงควรมีความคาดหวังในตัวลูกตามความเป็นจริง คาดหวังให้ลูกทำให้เต็มที่และยอมรับในความสามารถเท่าที่ทำได้ ไม่ควรเคี่ยวเข็ญให้เด็กทำให้สิ่งที่เขาทำไม่ได้และไม่อยากทำ

3. ทฤษฎีการเรียนรู้มีความสุขของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2540) ได้เล็งเห็นถึงความสำคัญของความสุขในการเรียนและต้องการให้นักเรียน เรียนรู้มีความสุข จึงเชิญคณะผู้เชี่ยวชาญร่วมกันศึกษาค้นคว้า โดยมีผู้ช่วยศาสตราจารย์กิตติวดี บุญชื้อ (กิตติวดี บุญชื้อ และคณะ, 2540) เป็นหัวหน้าคณะ ซึ่งได้นำเสนอ ทฤษฎีการเรียนรู้มีความสุข สรุปหลักการสำคัญว่า การเรียนรู้มีความสุข จะต้องมีความคิดพื้นฐานที่จะต้องสร้างความรักและความศรัทธาให้กับนักเรียน เพราะศรัทธาเป็นจุดเริ่มต้นของการเรียนรู้ ที่ดีที่สุด การเรียนรู้ที่ดีเกิดจากการได้สัมผัส และสัมพันธ์กับความเป็นจริงและธรรมชาติ การเปิดโอกาสให้นักเรียนได้เรียนรู้ตนเอง และบุคคลรอบข้างช่วยให้พวกเขาปรับตัวได้อย่างเหมาะสมกับสิ่งแวดล้อมรอบตัว การประยุกต์กระบวนการทัศน์ใหม่ทางการศึกษา ประกอบด้วย 6 ทฤษฎีดังนี้

1) ทฤษฎีการสร้างความรักและศรัทธา (love and respect) ความรักและศรัทธาที่นักเรียนมีต่อครู ต่อเพื่อนร่วมชั้น ทำให้เกิดความเข้าใจที่ตรงกัน และเกิดการเรียนรู้มีความสุขขึ้น โดยมีแนวคิดหลัก ได้แก่

1.1) การเรียนรู้บนฐานแห่งความรัก โดย

1.1.1) การสร้างความเข้าใจที่ตรงกันระหว่างครู วิชาที่สอน นักเรียน และธรรมชาติของมนุษย์

1.1.2) การกำลังใจและให้โอกาส ครูยอมรับในสภาพที่นักเรียนเป็นอยู่ เปิดโอกาสให้แสดงออก และรักษาความยุติธรรม อดทนและจริงใจ มุ่งมั่นที่จะแก้ปัญหาอย่างนุ่มนวลโดยไม่ใช้อารมณ์

1.2) บทเรียนสนุกและน่าสนใจ ทำให้นักเรียนตื่นตัวและมีความกระตือรือร้น อยากที่จะแสวงหา ความรู้ต่อไปไม่จบสิ้น ซึ่งครูสามารถกระทำ ดังนี้

1.2.1) การเตรียมการสอน มีการกำหนดเป้าหมายและวัตถุประสงค์ที่ชัดเจน ปรับเนื้อหาให้เหมาะสมกับเด็ก รวมทั้งวางโครงการสอนที่กระชับและรัดกุม

1.2.2) ทำแผนการสอน เนื้อหาไม่ซ้ำซ้อน ให้โอกาสนักเรียนประเมินตนเองและเพื่อน และมีการรายงานผลความก้าวหน้า

1.2.3) การเลือกสื่อประกอบการเรียน โดยครูสร้างเอง หรือนักเรียนช่วยกันสร้าง โดยให้เข้ากับเนื้อหาและวัยของนักเรียน และตรงตามวัตถุประสงค์

1.2.4) การประเมินพัฒนาการ เปิดโอกาสให้นักเรียนประเมินตนเองและเพื่อนเพื่อให้ทราบถึงจุดอ่อนและหาทางแก้ไขปรับปรุงให้ดีขึ้น

1.2.5) การจัดช่วงเวลาเรียน มีความยืดหยุ่นตามเนื้อหาในบทเรียน อาจมีกิจกรรมที่สนุกและได้ความรู้ เพื่อไม่ให้เคร่งเครียดจนเกินไป

1.2.6) การจัดบรรยากาศในการเรียน สร้างบรรยากาศที่ผ่อนคลาย อาจแทรกอารมณ์ขัน กระตุ้นให้เกิดการคิดและแลกเปลี่ยนความคิด

1.2.7) การแก้ปัญหา ใช้เหตุผลและรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น และให้โอกาสนักเรียนหาแนวทางแก้ปัญหาด้วยตนเอง

1.3) การส่งเสริมความสนใจ และการสร้างความผูกพัน ซึ่งครูมีบทบาทสำคัญในการทำให้ผู้เรียนเกิดแรงจูงใจ

1.3.1) การทำความรู้จักผู้เรียน ศึกษาประวัติของนักเรียนทุกคน จดจำรายละเอียดเล็ก ๆ น้อย ๆ ของนักเรียนแต่ละคน และคอยติดตามข่าวสารเป็นประจำ

1.3.2) การรักษามิตรภาพ ทำตัวให้นักเรียนไว้วางใจ รักษาความลับของนักเรียน เอาใจใส่นักเรียนอย่างทั่วถึง จริงใจและพร้อมที่จะช่วยเหลือ

CHULALONGKORN UNIVERSITY

2) ทฤษฎีการเห็นคุณค่าของการเรียนรู้ (learning appreciation) ทฤษฎีนี้จะทำให้นักเรียนเห็นคุณค่าของการเรียนรู้ ทราบว่าเรียนไปทำไมและเพื่ออะไร ซึ่งเหล่านี้จะทำให้นักเรียนมีความสนใจในบทเรียนมากขึ้น โดยมีแนวทางปฏิบัติ ดังนี้

2.1) การเรียนที่มีความหมาย ได้แก่ การมีบทเรียนที่เหมาะสมกับวัยและความสนใจ เนื้อหาเข้าใจง่าย มีตัวอย่างที่ชัดเจน มีการเร้าให้คิดและติดตาม รวมทั้งคำอธิบายที่ไม่คลุมเครือ

2.2) เด็กเปรียบเหมือนเมล็ดพันธุ์ที่รอการเจริญเติบโต นักเรียนแต่ละคนมีความสามารถเฉพาะตัว มีจุดอ่อนที่จะต้องแก้ไข และมีความสามารถและสนใจ ความชอบและความต้องการ

2.3) เด็กจะเกิดความรักและเห็นคุณค่า เมื่อสิ่งนั้นสัมพันธ์กับสิ่งที่นักเรียนเคยรู้มาก่อน เนื้อหาวิชา สามารถใช้ประโยชน์ได้ และมีความเป็นรูปธรรมในจินตนาการ มีผลงานที่ประสบความสำเร็จ รวมทั้งครูมีเมตตาและให้โอกาส

3) **ทฤษฎีเปิดประตูสู่ธรรมชาติ (naturalization)** บางครั้งการเรียนเฉพาะในห้องเรียนอาจทำให้นักเรียนรู้สึกอึดอัด นักเรียนควรจะได้ศึกษาทั้งในและนอกห้องเรียนไปพร้อมกัน จะทำให้เกิดความรู้สึกที่มีอิสระมากขึ้น และไม่กดดัน จึงเกิดแนวคิดนี้ขึ้น โดยมีรายละเอียด ดังนี้

3.1) บทเรียนในห้องเรียนน่าสนใจ เมื่อมีสภาพห้องเรียนที่น่าเรียน มีสื่อที่เร้าความรัก มีกิจกรรมที่หลากหลาย นักเรียนได้เรียนรู้และสัมผัสได้ด้วยตนเอง

3.2) บทเรียนนอกห้องเรียนส่งเสริมการเรียนรู้ นักเรียนได้เปลี่ยนบรรยากาศ ได้สัมผัสกับประสบการณ์จริง และได้เรียนรู้ด้วยตนเอง

3.3) การนำธรรมชาติมาเป็นบทเรียน การจัดให้มีการศึกษานอกสถานที่ จัดห้องเรียนริมน้ำ กลางสวน ฯลฯ หรือมีการเชิญวิทยากร ผู้เชี่ยวชาญต่าง ๆ เป็นต้น

3.4) เปิดโอกาสให้ชุมชนมีส่วนร่วม ให้คนในท้องถิ่นรับรู้และร่วมกันทำกิจกรรม ร่วมกันสร้างความสัมพันธ์ในชุมชน รวมทั้งการแก้ปัญหา และส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่น

4) **ทฤษฎีมุ่งมั่นและมั่นคง (willing and firm)** การรู้จักตนเอง รู้ถึงจุดเด่น จุดด้อย ไม่โทษคนรอบข้าง พร้อมที่จะแก้ไขปรับปรุง รวมทั้งการระงับอารมณ์ เหล่านี้จะนำไปสู่ความภาคภูมิใจในตนเอง เห็นคุณค่าในตนเอง ไม่คิดว่าชีวิตไร้ค่า ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

4.1) การพัฒนาความรู้สึกที่ดีต่อตนเอง มองตนเองทั้งส่วนเด่นและด้อย ยอมรับสภาพตนเอง กล้ารับฟังคำวิจารณ์เกี่ยวกับตนเอง มุ่งมั่นพัฒนา ปรับปรุง และควบคุมอารมณ์ในสถานการณ์ต่าง ๆ

4.2) ความตั้งใจจริง เกิดขึ้นได้เมื่อรู้คุณค่าของสิ่งนั้น มีเป้าหมายชัดเจน ได้รับการสนับสนุนและได้รับโอกาสเมื่อผิดพลาด

4.3) การเปิดใจสู่ความรู้ใหม่ สามารถแยกแยะเหตุผล ไตร่ตรองหาคำตอบและเชื่อมโยงประสบการณ์ ตัดสินใจอย่างมีหลักการ

5) **ทฤษฎีดำรงไมตรีจิต (friendship)** จากแนวคิดที่ว่า มนุษย์เป็นสัตว์สังคมและมีสัญชาตญาณของการอยู่รวมกันเป็นพวก ไม่อยู่โดดเดี่ยว และมีสมองที่เต็มไปด้วยความคิดเกี่ยวกับ

ตนเอง ซึ่งการจะอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุขนั้นต้องอาศัยปัจจัยหลายอย่าง เช่น ยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่น ยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล โดยผู้สอนต้องทำให้นักเรียนตระหนักถึงสิ่งเหล่านี้ โดยสามารถกระทำได้ ดังนี้

5.1) การมีความรู้สึกที่ดีต่อผู้อื่น ยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล ยอมรับความคิดและความสามารถของผู้อื่น และรู้จักประมาณตนไม่มุ่งเอาชนะ

5.2) การทำงานร่วมกันโดยไม่มีอคติ มองผู้อื่นในแง่ดี อดทนอดกลั้น ให้โอกาสและให้อภัยผู้อื่น และสร้างความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน

5.3) การสื่อความคิดและความรู้สึก สุภาพอ่อนโยน ใช้คำพูดที่สร้างสรรค์ จริใจให้เกียรติ ให้กำลังใจ และสามารถคึกกัน ช่วยกันคิด ช่วยกันทำ ย่อมทำให้ความสำเร็จอยู่ไม่ไกลเกินฝัน

6) ทฤษฎีชีวิตที่สมดุล (equilibrium of life) แนวคิดนี้เน้นการปรับตัวให้พอเหมาะ รู้ถึงขีดจำกัดและความปรารถนาของตนเอง มีความประพฤติปฏิบัติที่ดีงาม มีความสำรวม ไม่หลงและไม่ดูถูกตนเอง โดยอาศัยแนวทางปฏิบัติ ดังนี้

6.1) ความสุขทางใจ จะเกิดเมื่อนักเรียนเป็นที่รักและได้รับความรัก ได้รับการยอมรับว่ามีความสามารถ มีคุณค่าและสมหวังในสิ่งที่ต้องการ

6.2) ความสุขทางกาย ความรู้สึกที่ปราศจากโรคภัยไข้เจ็บ อยู่ในที่สบาย ไม่หิวโหย มีของใช้ไม่ขาดแคลน มีรวมทั้งความปลอดภัย

6.3) การเรียนรู้ที่นำไปสู่ความสำเร็จ แบ่งเป็น

6.3.1) การเรียนเพื่อให้รู้ ในสิ่งที่ไม่เคยรู้ ไม่เคยสัมผัส ทำให้เกิดความเข้าใจอย่างลึกซึ้ง ประเมินได้ใกล้เคียงความถูกต้อง และสร้างจินตนาการในสิ่งที่ได้เรียนรู้

6.3.2) การเรียนเพื่อให้เชี่ยวชาญ การฝึกฝนจนสามารถเข้าใจขั้นตอนสามารถบอกขั้นตอนการปฏิบัติได้ครบถ้วน สามารถตอบคำถามและอธิบายรายละเอียดได้

6.3.3) การเรียนเพื่อให้เข้าใจธรรมชาติของสิ่งนั้น มีการคิดและปฏิบัติอย่างเป็นระบบเสมือนอยู่ในวิชาชีพนั้น และมีความรับผิดชอบในผลงานของตน

4. แนวคิดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง (student centered learning)

การเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางสามารถเขียนเป็นภาษาอังกฤษได้หลายคำที่มีความหมายเดียวกัน ได้แก่ child centered learning, child centered education, student centered learning, student centered education และ learner-centered education เป็นต้น

การเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง เป็นวิธีการเรียนรู้ที่ผู้เรียนไม่เพียงแต่เลือกที่จะเรียนรู้อะไร แต่จะเรียนรู้ทำไมและอย่างไร รวมทั้งเชื่อว่าผู้เรียนรับรู้ว่าจะอะไรเป็นสิ่งที่เกี่ยวข้องและเหมาะสมกับตนเอง จึงเน้นแนวคิดที่ผู้เรียนมีตัวเลือกในการเรียนรู้ (Rogers, 1983) นอกจากนี้หัวใจสำคัญของสภาพแวดล้อมในการเรียนรู้ คือ ความรับผิดชอบและกิจกรรมของผู้เรียน ซึ่งตรงกันข้ามกับการเน้นไปที่การควบคุมของผู้สอนและการครอบคลุมเนื้อหาทางวิชาการที่พบในการสอนแบบปกติ และการสอนเชิงปฏิบัติ (Cannon, 2000)

รวมทั้งการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางต้องการให้ผู้สอนเห็นว่าผู้เรียนแต่ละคนแตกต่างกัน มีความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะบุคคล ซึ่งหมายความว่า การรับรู้ของผู้เรียนในห้องเรียนใด ๆ ย่อมแตกต่างกันด้วยเนื่องจากรูปแบบการเรียนรู้ที่แตกต่างกัน รวมทั้งความสามารถและพรสวรรค์ที่แตกต่างกัน ส่งผลต่อประสิทธิภาพการเรียนรู้ที่แตกต่างกันและพวกเขาอาจอยู่ในขั้นตอนต่าง ๆ ของการพัฒนาที่ต่างกัน ซึ่งการเรียนรู้ในรูปแบบนี้เป็นกระบวนการที่สร้างสรรค์ที่มีความเกี่ยวข้องและมีความหมายต่อผู้เรียนและเชื่อมโยงกับประสบการณ์และความรู้เดิมของผู้เรียน รวมทั้งสภาพแวดล้อมในการเรียนรู้ที่ช่วยสนับสนุนการมีปฏิสัมพันธ์ในเชิงบวกระหว่างผู้เรียนและจัดให้มีพื้นที่ในการให้ความช่วยเหลือ ซึ่งผู้เรียนรู้สึกรู้สึกพึงพอใจ รู้สึกได้รับการยอมรับนับถือ แทนที่จะกำหนดเป็นรูปแบบที่ตายตัว ซึ่งผู้เรียนจะรู้สึกว่าคุณมีพลังในการที่จะควบคุมโลกการเรียนรู้ของพวกเขาผ่านกระบวนการเรียนรู้ตามธรรมชาติ (McCombs & Whistler, 1997)

ในต่างประเทศมีการจัดการเรียนการสอนตามแนวทางการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง Brandes and Ginnis (1996) ได้เสนอหลักการสำคัญของการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ดังนี้

- 1) ผู้เรียนมีความรับผิดชอบต่อการเรียนรู้ของตนเองอย่างเต็มศักยภาพ
- 2) ผู้เรียนต้องส่วนร่วมกับการเรียนรู้ซึ่งถือเป็นสิ่งที่สำคัญ
- 3) ความสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนมีความเท่าเทียมกันมากขึ้น การสนับสนุนการเจริญเติบโต และพัฒนาการ
- 4) ผู้สอนกลายเป็นผู้อำนวยความสะดวกในการเรียนรู้

5) การนำประสบการณ์ของผู้เรียนมาใช้ร่วมกับการศึกษา (อารมณ์ ความรู้สึกและ ภาวะสิ้นไหวในการเรียนรู้)

6) ผู้เรียนเห็นถึงความแตกต่างของตนเองจากประสบการณ์การเรียนรู้

ในบริบทประเทศไทยการจัดการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มุ่งให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ โดยมีเป้าหมายให้ผู้เรียนเป็นคนเก่ง ดี และมีสุข ซึ่งจำเป็นต้องอาศัยปัจจัยหลายประการ ได้แก่ ด้านการบริหารจัดการ ด้านการจัดการเรียนรู้ และด้านการเรียนรู้ของผู้เรียน โดยองค์ประกอบที่เกี่ยวข้องกับความสุขในการเรียนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ คือ ด้านการเรียนรู้ของผู้เรียน ประกอบด้วย 5 ประเด็นหลัก (สำนักส่งเสริมวิชาการและงานทะเบียน มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี, 2545) ได้แก่

1) การเรียนรู้อย่างมีความสุข อันเนื่องมาจากการจัดการเรียนรู้ที่คำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล คำนึงถึงการทำงานของสมองที่ส่งผลต่อการเรียนรู้และพัฒนากายทางอารมณ์ของผู้เรียน ผู้เรียนได้เรียนในสิ่งที่ต้องการเรียนรู้ในบรรยากาศที่เป็นธรรมชาติ บรรยากาศของการเอื้ออาทรและเป็นมิตร ตลอดจนแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย นำผลการเรียนรู้ไปใช้ในชีวิตจริงได้

2) การเรียนรู้จากการได้คิดและลงมือปฏิบัติจริง หรือกล่าวอีกลักษณะหนึ่งคือ เรียนด้วยสมองและสองมือ เป็นผลจากการจัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียนได้คิด ไม่ว่าจะเกิดจากสถานการณ์หรือคำถามก็ตาม และได้ลงมือปฏิบัติจริงซึ่งเป็นการฝึกทักษะที่สำคัญคือ การแก้ปัญหา ความมีเหตุผล

3) การเรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย และเรียนรู้ร่วมกับบุคคลอื่น เป้าหมายสำคัญด้านหนึ่งในการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญคือ ผู้เรียนแสวงหาความรู้ที่หลากหลายทั้งในและนอกห้องเรียน ทั้งที่เป็นเอกสาร วัสดุ สถานที่ สถานประกอบการ บุคคลซึ่งประกอบด้วย เพื่อน กลุ่มเพื่อน วิทยากร หรือผู้เป็นภูมิปัญญาของชุมชน

4) การเรียนรู้แบบองค์รวมหรือบูรณาการ เป็นการเรียนรู้ที่ผสมผสานสาระความรู้ด้านต่าง ๆ ได้สัดส่วนกัน รวมทั้งปลูกฝังคุณธรรม ความดีงาม และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ในทุกวิชาที่จัดให้เรียนรู้

5) การเรียนรู้ด้วยกระบวนการเรียนรู้ของตนเอง เป็นผลสืบเนื่องมาจากความเข้าใจของผู้จัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญว่า ทุกคนเรียนรู้ได้และเป้าหมายที่สำคัญ คือ พัฒนาผู้เรียนให้มีความสามารถที่จะแสวงหาความรู้ได้ด้วยตนเอง ผู้จัดการเรียนรู้จึงควรสังเกตและศึกษาธรรมชาติของการเรียนรู้ของผู้เรียนว่าถนัดที่จะเรียนรู้แบบใดมากที่สุด ในขณะเดียวกันกิจกรรมการเรียนรู้จะเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้วางแผนการเรียนรู้ด้วยตนเอง การสนับสนุนให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วย

กระบวนการเรียนรู้ของตนเอง ผู้เรียนจะได้รับการฝึกด้านสมาธิ ความมีวินัยในตนเอง และการรู้จักตนเองมากขึ้น

โดยหลักการจัดการเรียนการสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ (ทิตนา แชมมณี, 2545) ประกอบด้วยตัวบ่งชี้ต่อไปนี้

- 1) มีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนอย่างหลากหลาย เหมาะสมกับธรรมชาติและสนองความต้องการของผู้เรียน
- 2) มีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่กระตุ้นให้ผู้เรียนรู้จักคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ คิดสร้างสรรค์ คิดแก้ปัญหาและตัดสินใจ
- 3) มีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่กระตุ้นให้ผู้เรียนรู้จักศึกษาหาความรู้ แสวงหาคำตอบและสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง
- 4) มีการนำภูมิปัญญาท้องถิ่น เทคโนโลยีและสื่อที่เหมาะสมมาประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอน
- 5) มีการจัดกิจกรรมเพื่อฝึกฝนและส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมของผู้เรียน
- 6) มีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้ผู้เรียนได้รับการพัฒนาสุนทรียภาพอย่างครบถ้วน ทั้งด้านดนตรี ศิลปะ และกีฬา
- 7) ส่งเสริมความเป็นประชาธิปไตย การทำงานร่วมกับผู้อื่นและความรับผิดชอบต่อกลุ่มร่วมกัน
- 8) มีการประเมินพัฒนาการของผู้เรียนด้วยวิธีการหลากหลายและต่อเนื่อง
- 9) มีการจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนรักสถานศึกษาของตนและมีความกระตือรือร้นในการไปเรียน

จากการศึกษาลักษณะการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง สรุปได้ว่าการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางนั้นเป็นการเรียนการสอนที่ไม่ยึดรูปแบบ เป็นการเรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้และกิจกรรมที่หลากหลายที่คำนึงถึงความเหมาะสมของแต่ละบุคคล ให้โอกาสผู้เรียนได้มีตัวเลือกในการเรียนรู้ในสิ่งที่ถนัดและสนใจ ด้วยการได้คิดและลงมือปฏิบัติจริงผ่านกิจกรรมที่เป็นตัวกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดทักษะการคิด วิเคราะห์ สังเคราะห์ รวมถึงการคิดสร้างสรรค์และการแก้ปัญหา

รวมทั้งการเรียนการสอนที่บูรณาการองค์ความรู้ในด้านต่าง ๆ ทำให้ผู้เรียนเกิดการเชื่อมโยงความรู้จากความรู้ใหม่กับประสบการณ์ความรู้เดิม และทำให้ผู้เรียนสามารถสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเองได้

5. แนวคิดการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning)

Active Learning คือกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่ผู้เรียนได้ลงมือกระทำและได้ใช้กระบวนการคิดเกี่ยวกับสิ่งที่เขาได้กระทำลงไป (Bonwell, 1991) เป็นการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ภายใต้สมมติฐานพื้นฐาน 2 ประการคือ 1) การเรียนรู้เป็นความพยายามโดยธรรมชาติของมนุษย์ และ 2) แต่ละบุคคลมีแนวทางในการเรียนรู้ที่แตกต่างกัน (Meyers & Jones, 1993) โดยผู้เรียนจะถูกเปลี่ยนบทบาทจากผู้รับความรู้ (receive) ไปสู่การมีส่วนร่วมในการสร้างความรู้ (co-creators) (Felder & Brent, 1996)

Active Learning จึงเป็นกระบวนการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการสร้างสรรคทางปัญญา (Constructivism) ที่เน้นกระบวนการเรียนรู้มากกว่าเนื้อหาวิชา เพื่อช่วยให้ผู้เรียนสามารถเชื่อมโยงความรู้ หรือสร้างความรู้ให้เกิดขึ้นในตนเอง ด้วยการลงมือปฏิบัติจริงผ่านสื่อหรือกิจกรรมการเรียนรู้ ที่มีครูผู้สอนเป็นผู้แนะนำ กระตุ้น หรืออำนวยความสะดวก ให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ขึ้น โดยกระบวนการคิดขั้นสูง กล่าวคือ ผู้เรียนมีการวิเคราะห์ สังเคราะห์ และการประเมินค่าจากสิ่งที่ได้รับจากกิจกรรมการเรียนรู้ ทำให้การเรียนรู้เป็นไปอย่างมีความหมายและนำไปใช้ในสถานการณ์อื่น ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ (สถาพร พฤษพิบูล, 2558) ซึ่งตามแนวคิดคอนสตรัคติวิสต์เชิงสังคม (social constructivism) เชื่อว่า การเรียนรู้เกิดขึ้นผ่านกระบวนการปฏิสัมพันธ์ทางสังคมกับผู้อื่น เช่น ความสัมพันธ์กับเพื่อน หรือครูของผู้เรียน ทั้งนี้ Vygotsky (1978) ได้อธิบายเรื่อง Zone of proximal development (ZPD) ว่าเป็นพื้นที่ที่ควรเน้นกิจกรรมการเรียนรู้ซึ่งอยู่ระหว่างสิ่งที่ผู้เรียนสามารถเข้าใจได้ด้วยตนเอง และสิ่งที่ผู้เรียนสามารถเข้าใจได้ด้วยคำแนะนำจากผู้เชี่ยวชาญหรือครู โดยการให้คำแนะนำ และงานที่ท้าทายความสามารถของผู้เรียน ซึ่งขึ้นอยู่กับความสามารถของผู้เรียนแต่ละคน โดยมีการให้ข้อเสนอแนะที่หลากหลายเพื่อใช้ในการประเมินการเรียนรู้ จะทำให้นักเรียนพัฒนาระดับความเข้าใจที่ลึกซึ้งยิ่งขึ้น (Winterbottom, 2017)

Barnes (1989) เสนอหลักการการจัดการเรียนการสอนเชิงรุก ดังนี้

- 1) การมีจุดมุ่งหมาย คือ ความสัมพันธ์ของงานกับความกระตือรือร้นของผู้เรียน
- 2) การไตร่ตรอง คือ ผู้เรียนสะท้อนความหมายของสิ่งที่ได้เรียนรู้
- 3) การต่อรอง คือ การเจรจาต่อรองระหว่างเป้าหมายในการเรียนรู้และวิธีการเรียนรู้ระหว่างผู้เรียนและครู

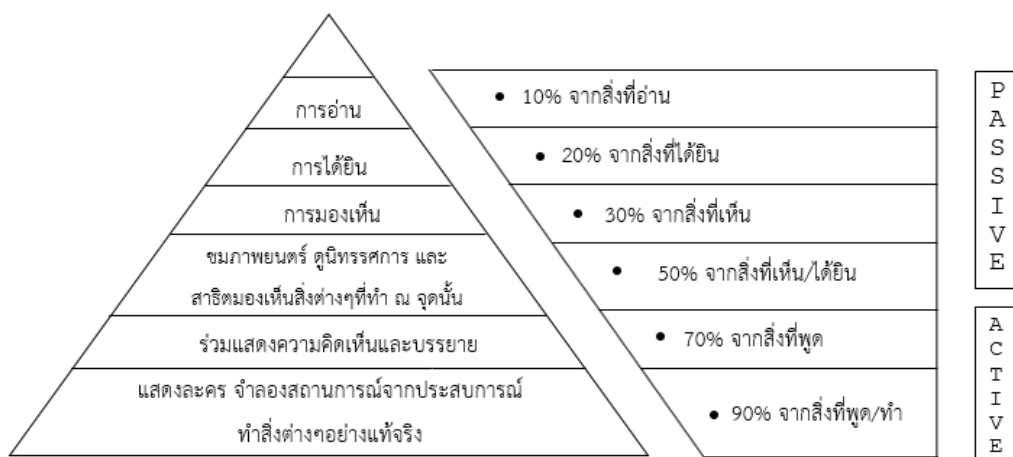
4) ความสำคัญ คือ ผู้เรียนประทับใจในวิธีการเรียนรู้ที่แตกต่างและความหมายของสิ่งที่ได้เรียนรู้

5) ความซับซ้อน คือ ผู้เรียนเปรียบเทียบความซับซ้อนของภาระงานกับความซับซ้อนที่มีอยู่ในชีวิตจริง และทำการวิเคราะห์ที่ไตร่ตรอง

6) การขับเคลื่อนด้วยสถานการณ์ คือ สถานการณ์จะเป็นกำหนดภาระงาน

7) การมีส่วนร่วม คือ งานในชีวิตจริงแสดงให้เห็นผ่านการจัดกิจกรรมเพื่อการเรียนรู้

กระบวนการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ทำให้ผู้เรียนสามารถรักษาผลการเรียนรู้ให้อยู่คงทนได้มากและนานกว่ากระบวนการเรียนรู้แบบรับ (Passive Learning) เพราะกระบวนการเรียนรู้ Active Learning สอดคล้องกับการทำงานของสมองที่เกี่ยวข้องกับความจำ โดยสามารถเก็บและจำสิ่งที่ผู้เรียนเรียนรู้อย่างมีส่วนร่วม มีปฏิสัมพันธ์ กับเพื่อน ผู้สอน สิ่งแวดล้อม การเรียนรู้ได้ผ่านการปฏิบัติจริง จะสามารถเก็บจำในระบบความจำระยะยาว (Long Term Memory) ทำให้ผลการเรียนรู้ ยังคงอยู่ได้ในปริมาณที่มากกว่า ระยะยาวกว่า (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กรมวิชาการ, 2546) ซึ่งสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานกรมวิชาการอธิบายพีระมิดแห่งการเรียนรู้ไว้ดังรูป

ภาพที่ 2.1 พีระมิดแห่งการเรียนรู้ (the cone of learning) ของ Edgar (1969)

กระบวนการเรียนรู้แบบ Active Learning

1) การให้ผู้เรียนมีบทบาทในการแสวงหาความรู้และเรียนรู้อย่างมีปฏิสัมพันธ์จนเกิดความรู้ ความเข้าใจนำไปประยุกต์ใช้สามารถวิเคราะห์ สังเคราะห์ ประเมินค่าหรือ สร้างสรรค์สิ่งต่าง ๆ และพัฒนาตนเองเต็ม ความสามารถ รวมถึงการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้เขาได้มีโอกาสร่วมอภิปรายให้มีโอกาสฝึกทักษะการสื่อสาร ทำให้ผลการเรียนรู้เพิ่มขึ้น 70%

2) การนำเสนองานทางวิชาการ เรียนรู้ในสถานการณ์จำลอง ทั้งมีการฝึกปฏิบัติ ในสภาพจริง มีการเชื่อมโยงกับสถานการณ์ ต่าง ๆ ซึ่งจะทำให้ผลการเรียนรู้เกิดขึ้นถึง 90%

นอกจากนี้ ไชยยศ เรืองสุวรรณ (2553) ได้กล่าวถึงลักษณะของการจัดการเรียนการสอนเชิงรุก

1) เป็นการเรียนการสอนที่พัฒนาศักยภาพทางสมอง ได้แก่ การคิด การแก้ปัญหา และการนำความรู้ไปประยุกต์ใช้

2) เป็นการเรียนการสอนที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนรู้ อย่างสูงสุด

3) ผู้เรียนสร้างองค์ความรู้และจัดกระบวนการเรียนรู้ด้วยตนเอง

4) ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนการสอนทั้งในด้านการสร้างองค์ความรู้ การสร้างปฏิสัมพันธ์ร่วมกัน ร่วมมือกันมากกว่าการแข่งขัน

5) ผู้เรียนเรียนรู้ความรับผิดชอบร่วมกัน การมีวินัยในการทำงาน และการแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบ

6) เป็นกระบวนการสร้างสถานการณ์ให้ผู้เรียนอ่าน ฟัง คิดอย่างลุ่มลึก ผู้เรียนจะเป็นผู้จัดระบบการเรียนรู้ด้วยตนเอง

7) เป็นกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นทักษะการคิดขั้นสูง

8) เป็นกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนบูรณาการข้อมูลข่าวสาร หรือสารสนเทศ และหลักการความคิดรวบยอด

9) ผู้สอนจะเป็นผู้อำนวยความสะดวกในการจัดการเรียนรู้ เพื่อให้ผู้เรียนเป็นผู้ปฏิบัติด้วยตนเอง

10) ความรู้เกิดจากประสบการณ์ การสร้างองค์ความรู้ และการสรุปบทวนของผู้เรียน

จากการศึกษาลักษณะการจัดการเรียนรู้เชิงรุก สรุปได้ว่า การจัดการเรียนรู้เชิงรุก เป็นกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติจริงผ่านสื่อหรือกิจกรรมการเรียนรู้ โดยมีครูผู้สอนเป็นผู้แนะนำ กระตุ้น และเป็นผู้อำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ขึ้น โดยผู้เรียนมีบทบาทในการแสวงหาความรู้จากการมีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อน ผู้สอน หรือสิ่งแวดล้อม จนเกิดเป็นองค์ความรู้ ความเข้าใจที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ รวมถึงสามารถวิเคราะห์ สังเคราะห์ ประเมินค่า หรือสร้างสรรค์สิ่งต่าง ๆ และพัฒนาตนเองได้อย่างเต็มศักยภาพ

6. ทฤษฎี PERMA Model (+ PLUS) ของ Seligman (2011) และ Halliday et al. (2018)

จากงานวิจัยพบว่า มีการนำทฤษฎี PERMA Model มาใช้เพื่อเพิ่มความสุขในการเรียน เช่น การศึกษาเรื่อง Happiness for our kids in schools: A conceptual model ที่ได้นำทฤษฎี PERMA Model ที่ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบได้แก่ 1) อารมณ์ทางบวก (positive emotion) 2) การมีส่วนร่วม (engagement) 3) ความสัมพันธ์ (relationships) 4) การมีความหมาย (meaning) และ 5) การประสบความสำเร็จ (accomplishments) ไปประยุกต์ใช้ทางการศึกษา เพื่อพัฒนาให้นักเรียนมีความสุขในการเรียนมากยิ่งขึ้น โดยที่ Seligman เชื่อว่า องค์ประกอบเหล่านี้สามารถพัฒนาให้ดีขึ้นในชีวิตของทุกคน และยังช่วยให้เราค้นหาความสุขที่เราต้องการได้เช่นกัน (Seligman, 2011) ซึ่งสอดคล้องกับ Halliday et al. (2018) ได้ศึกษาเรื่องความคิดเห็นของนักเรียนต่อสุขภาวะที่ดี: กรณีศึกษาวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมในการศึกษาเชิงบวก โดยนำ PERMA Model ที่เพิ่มองค์ประกอบ “plus” คือ การเพิ่มมุมมองความรู้สึกที่ดีและประสิทธิภาพของการทำงาน รวมทั้งค้นหาหลักสูตรการศึกษาที่ดีที่สุดในเชิงบวก ได้แก่ การศึกษาแง่มุมอื่น ๆ ของความสุข การจัดหาหลักสูตรการศึกษาที่เหมาะสมสำหรับนักเรียน เป็นต้น

ต่อมาการอธิบาย PERMA Model (+ PLUS) จึงประกอบด้วยองค์ประกอบสำคัญ 6 ประการ (Seligman, 2011) ได้แก่

1) การมีอารมณ์ทางบวก (positive emotion) หมายถึง การมีความรู้สึกหรืออารมณ์ที่ดี มีประสบการณ์ที่ดี รู้สึกมีความสุข มีความพึงพอใจในชีวิต

2) ความยึดมั่นผูกพัน (engagement) หมายถึง สามารถทำสิ่งต่าง ๆ ได้อย่างลึ้นไพล่ มีส่วนร่วมในกิจกรรมและความท้าทายที่เป็นแรงจูงใจที่ได้รับ รวมทั้งประสบการณ์ในการจดจ่ออยู่กับสิ่งใด ๆ อย่างมีสมาธิ

3) การมีความสัมพันธ์ (relationships) หมายถึง การมีความสัมพันธ์ที่ดีกับผู้อื่น การมีปฏิสัมพันธ์ต่อกัน การติดต่อทางสังคม และการสนับสนุนทางสังคม

4) การมีชีวิตที่มีความหมาย (meaning) หมายถึง การใช้ชีวิตอย่างมีเป้าหมายมีจุดมุ่งหมายในชีวิต และมองว่าชีวิตเป็นสิ่งที่มีความ

5) การประสบความสำเร็จ (accomplishment) หมายถึง การดำเนินการตามสิ่งต่าง ๆ ที่ตั้งเป้าหมายได้สำเร็จ เพื่อความสำเร็จที่คุ้มค่าและเป้าหมายที่มีคุณค่า

6) + พลัส (plus) หมายถึง การเพิ่มแง่มุมของความรู้สึกที่ดี และประสิทธิภาพในการทำงานที่ดี โดยนักเรียนมีส่วนร่วมในการค้นหาหลักสูตรการศึกษาที่ดีที่สุดในการศึกษาแง่มุมอื่น ๆ ของความสุข การจัดหาหลักสูตรการศึกษาที่เหมาะสมสำหรับนักเรียน เป็นต้น

จากการศึกษาแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับความสุขในการเรียน สามารถสรุปสาระสำคัญของแนวคิดทฤษฎีต่าง ๆ ได้ดังนี้ แนวคิดการเรียนรู้มีความสุขของกิตยวดี บุญเชื้อ และคณะสรุปได้ว่า ประกอบด้วย 6 องค์ประกอบที่มีความเกี่ยวข้องกับเชื่อมโยงกับด้านผู้เรียน และด้านครูผู้สอน สอดคล้องกับแนวคิดการเรียนรู้มีความสุขของคันสนีย์ ฉัตรคุปต์ สรุปได้ว่า การที่ผู้เรียนจะมีความสุขในการเรียนนั้นต้องเริ่มจากด้านผู้เรียน ที่ผู้เรียนต้องมีความสุขทั้งทางร่างกายและจิตใจ ด้านครูผู้สอน ที่เป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้ผู้เรียนสนใจในบทเรียนมากขึ้น นอกจากนี้พบว่าความสุขในการเรียนมาจากการจัดการเรียนการสอน และด้านพ่อแม่ผู้ปกครอง ที่ต้องเข้าใจและคาดหวังตามกับผู้เรียนความเป็นจริง รวมทั้งส่งเสริมสนับสนุนทางการศึกษา เช่นเดียวกับแนวคิดการเรียนรู้มีความสุขของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ ที่ประกอบด้วย 6 ทฤษฎี โดยทฤษฎีที่มีความเกี่ยวข้องกับด้านผู้เรียน ได้แก่ ทฤษฎีการสร้างความรักและศรัทธาที่ผู้เรียนมีต่อครูผู้สอนและเพื่อน ทฤษฎีการเห็นคุณค่าของการเรียนรู้ ทฤษฎีมุ่งมาดและมั่นคง ทฤษฎีดำรงไม่ตรีจิต และทฤษฎีชีวิตที่สมดุล นอกจากนี้มีทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับด้านการเรียนการสอน ได้แก่ ทฤษฎีเปิดประตูสู่ธรรมชาติ การที่ผู้เรียนได้ศึกษาทั้งในและนอกห้องเรียน มีบทเรียนที่แปลกใหม่ น่าสนใจ รวมทั้งสอดคล้องกับแนวคิดการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เป็นการจัดการให้ผู้เรียนสร้างความรู้ใหม่โดยผ่านกระบวนการคิดด้วยตนเอง ทำให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยการลงมือปฏิบัติ เกิดความเข้าใจ และสามารถนำความรู้ไปบูรณาการใช้ในชีวิตประจำวัน โดยมีเป้าหมายของการจัดการศึกษาที่ต้องการให้ผู้เรียนเป็นคนเก่ง ดีและมีความสุข เช่นเดียวกับแนวคิดการจัดการเรียนการสอนเชิงรุก เป็นกระบวนการเรียนที่ช่วยให้ผู้เรียนเชื่อมโยงความรู้และสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง โดยมีครูเป็นผู้อำนวยความสะดวกในการจัดการเรียนการสอน คอยกระตุ้นและแนะนำผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนาทักษะทางสมองและการทำงานร่วมกับผู้อื่น ทำให้ผู้เรียนสามารถนำความรู้ที่ได้จากประสบการณ์ต่าง ๆ ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน นอกจากนี้ยังเชื่อมโยงกับทฤษฎี PERMA Model (+ PLUS) ของ Seligman สรุปได้ว่า ประกอบด้วยองค์ประกอบ 6 ประการ ซึ่งเกี่ยวข้องกับด้าน

ผู้เรียนทั้งสิ้น ได้แก่ การที่ผู้เรียนมีอารมณ์ทางบวก การมีส่วนร่วมในกิจกรรมอย่างสิ้นไหล การมีความสัมพันธ์ที่ดีกับผู้อื่น การมีเป้าหมายในการเรียนรู้ และการดำเนินการตามเป้าหมายเพื่อให้ประสบความสำเร็จ

2.3 ปัจจัยที่ทำให้เกิดความสุขในการเรียน

Precott, (1963 (อ้างถึงในปริญญา เรื่องทิพย์, 2550) อธิบายว่า ปัจจัยที่มีผลต่อความสุขในการเรียนของนักเรียน ทำให้นักเรียนประสบผลสำเร็จในการเรียน และทำให้นักเรียนเกิดความสุขในการเรียน ได้แก่

1) ปัจจัยด้านความรักได้แก่ ความสัมพันธ์ของพ่อแม่ ความสัมพันธ์ของพ่อกับลูก ความสัมพันธ์ระหว่างลูก และความสัมพันธ์ของสมาชิกทุกคนในครอบครัว

2) ปัจจัยด้านความสัมพันธ์ระหว่างเพื่อนวัยเดียวกัน ได้แก่ ความสัมพันธ์ระหว่างเพื่อนนักเรียนในวัยเดียวกันทั้งที่โรงเรียนและที่บ้าน

3) ปัจจัยด้านความสนใจในการเรียน เมื่อนักเรียนเกิดความสนใจจะมีความตั้งใจ ความเอาใจใส่ ขยันศึกษาค้นคว้าหาความรู้ และชอบทำกิจกรรมในวิชาที่เรียน ซึ่งเหล่านี้ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ดีขึ้น ทำให้เกิดความสำเร็จในด้านการเรียน และเกิดความสุขในการเรียนตามมา

ศิรินันท์ ดำรงผล (2524) ได้แนะนำถึงการส่งเสริมการเรียนรู้เพื่อให้เด็กเกิดความสุขและประสบผลสำเร็จในการเรียนว่าประกอบด้วย สิ่งจูงใจภายใน และสิ่งจูงใจภายนอก

1) สิ่งจูงใจภายใน ได้แก่ การจูงใจจากการที่เด็กคิดว่าตนเองมีความสามารถ การจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์หรือความปรารถนาที่จะประสบความสำเร็จ มีการจัดบรรยากาศของการเรียนที่ทางโรงเรียนมีการจัดสภาพแวดล้อมที่เกี่ยวกับทางวัตถุ และสภาพแวดล้อมทางวิชาการ ทั้งในโรงเรียนและในชั้นเรียนให้เอื้อต่อการเรียนรู้ เพื่อให้นักเรียนสามารถพัฒนาการด้านต่าง ๆ ได้ตามศักยภาพ ซึ่งบทบาทหน้าที่สำคัญ คือ ครูจะต้องคำนึงถึงความแตกต่างของผู้เรียน กระบวนการจัดการเรียนการสอน สื่อการเรียนการสอน การสร้างบรรยากาศภายในชั้นเรียนเพื่อให้ผู้เรียนสามารถนำความรู้ที่ได้ไปพัฒนาการปรับตัวให้เข้ากับบุคคลอื่น รวมทั้งรู้จักการปรับปรุงพฤติกรรมของตน การควบคุมอารมณ์ การยอมรับกฎระเบียบของสังคม และส่งเสริมให้ผู้เรียนอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข

2) สิ่งจูงใจภายนอก ได้แก่ การควบคุมของครู การใช้อุปกรณ์การสอนต่าง ๆ การยกย่องชมเชยการให้คะแนน การให้รางวัลการยกตัวอย่าง การสร้างสถานการณ์และเล่นเกม การมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนการสอน ลดสถานการณ์ที่นักเรียนไม่ปรารถนา

กิตติยวดี บุญซื่อ และคณะ (2540) ได้บูรณาการการเรียนรู้อย่างมีความสุขเพื่อเป็นแนวทางในการจัดการเรียนการสอน ที่ทำให้การเรียนรู้เป็นไปอย่างราบรื่น และเกิดความสุขต่อทั้งผู้เรียนและผู้สอน ดังลักษณะต่อไปนี้

- 1) บทเรียนควรเริ่มจากง่ายไปยาก โดยคำนึงถึงวุฒิภาวะและความสามารถของผู้เรียนแต่ละวัย
- 2) วิธีเรียนสนุก ไม่น่าเบื่อหน่าย และตอบสนองความสนใจใคร่รู้ของผู้เรียน
- 3) ทุกขั้นตอนของการเรียนรู้มุ่งพัฒนาและส่งเสริมกระบวนการคิดในแนวต่าง ๆ รวมทั้งความคิดวิเคราะห์ ความคิดสร้างสรรค์
- 4) มีกิจกรรมที่หลากหลาย สนุก ชวนให้ผู้เรียนเกิดความสนใจในการเรียน
- 5) แนวทางการเรียนรู้สัมพันธ์และสอดคล้องธรรมชาติ เปิดโอกาสให้ผู้เรียนสัมผัสสิ่งรอบตัว
- 6) สื่อที่ใช้ประกอบการเรียน เร้าให้เกิดการเรียนรู้ ทำให้เกิดความเข้าใจ และตรงเป้าหมาย
- 7) การประเมินผล เน้นพัฒนาของผู้เรียนในภาพรวมมากกว่าผลการเรียนทางวิชาการ

วิเศษ ชินวงศ์ (2544) เสนอวิธีการที่ทำให้นักเรียนมีความสุขในการเรียน ดังนี้

- 1) เด็กได้รับการยอมรับในความสามารถ ได้รับประสบการณ์การประสบความสำเร็จ อยู่เสมอ ทำให้เกิดความภาคภูมิใจในตนเอง การได้รับการเสริมแรง การทำงานที่เหมาะสมกับความรู้ความสามารถ ความถนัดจนสำเร็จ และเกิดความกล้าแสดงออกในสิ่งที่ดี
- 2) เด็กได้รับการพัฒนาความสามารถที่มีอยู่อย่างแตกต่างกัน อย่างเต็มศักยภาพ ครูต้องเปิดโอกาสให้นักเรียนได้พัฒนาตนเองตามความสามารถ ความถนัดและความสนใจ
- 3) เด็กได้รับการปฏิบัติอย่างเป็นมิตรจากครูและบุคคลที่เกี่ยวข้อง
- 4) เด็กได้รับการจัดบทเรียนที่สนุก น่าสนใจ ชวนให้ติดตาม เป็นบทเรียนที่ช่วยนักเรียนได้ค้นพบตัวเอง รักและเห็นประโยชน์ของการเรียนรู้ รวมทั้งเปิดโอกาสให้นักเรียนได้ประเมินตนเอง
- 5) เด็กได้เรียนรู้สิ่งที่มีความหมาย และนำไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวันได้

- 6) เด็กมีแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลายและเพียงพอที่จะทำให้ผู้เรียนได้ใช้เป็นแหล่งค้นคว้าหาความรู้ตามความถนัดและความสนใจ
- 7) เด็กมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูและผู้เรียน ผู้เรียนกับผู้เรียน มีลักษณะเป็นมิตรที่ช่วยเหลือเกื้อกูลกัน ห่วงใยกัน และทำกิจกรรมร่วมกันในการเรียนรู้
- 8) ศิษย์มีความรักความศรัทธาต่อครู สารที่เรียนรวมทั้งกระบวนการที่ก่อให้เกิดการเรียนรู้
- 9) สารและกระบวนการเรียนรู้เชื่อมโยงกับเหตุการณ์และสิ่งแวดล้อมรอบตัว
- 10) กระบวนการเรียนรู้มีการเชื่อมโยงกับเครือข่ายอื่น ๆ เช่น ชุมชนครอบครัวองค์กรต่าง ๆ

นอกจากนี้จากการศึกษาเอกสารของนักวิชาการและนักจิตวิทยาหลายท่านพบว่า โมเดลของความสุขในการเรียนและการสร้างความสุขในโรงเรียน ประกอบด้วย 4 ปัจจัย ได้แก่ 1) ปัจจัยทางกายภาพ (physical) 2) ปัจจัยส่วนบุคคล (individual) 3) ปัจจัยทางอารมณ์และสังคม (social/emotional) และ 4) ปัจจัยด้านการเรียนการสอน (instructional) (Talebzadeh & Samkan, 2011) ดังนี้

1) ปัจจัยทางกายภาพ การจัดชั่วโมงสอนที่เกี่ยวข้องกับจินตนาการและนวัตกรรมของนักเรียน มีพื้นที่สีเขียวในโรงเรียน การจัดอาหารที่มีประโยชน์ต่อสุขภาพ และสิ่งอำนวยความสะดวกทางการศึกษาในการหาความรู้เพิ่มเติมในห้องเรียน เช่น กระดานอิเล็กทรอนิกส์ คอมพิวเตอร์ อินเทอร์เน็ต รวมทั้งการได้รับประโยชน์จากบุคลากรและครูในสถานที่ที่เหมาะสม

2) ปัจจัยส่วนบุคคล (individual factors) ที่สะท้อนผ่านการเรียนรู้ในชั้นเรียน ความคุ้นเคยกับเด็กในฐานะครู ทักษะต่าง ๆ และความสำคัญของครูผู้สอนในการสอน ความสัมพันธ์ที่เป็นมิตรระหว่างบุคคล รวมทั้งการได้รับความสนับสนุนจากครอบครัว เป็นต้น

3) ปัจจัยด้านสังคมและอารมณ์ (social/emotional factors) ความเคารพและการเป็นมิตรในการติดต่อสื่อสารของครูและนักเรียน การมีทัศนคติเชิงบวกของนักเรียนเกี่ยวกับวิชาที่เรียน และทัศนคติที่ดีเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมทางการศึกษา

4) ปัจจัยการเรียนการสอน (instructional factors) การมีคาบเรียนที่ผ่อนคลาย เช่น ห้องเรียนดนตรี และมีการผ่อนคลายและสงบสุขในการเรียนรู้ มีกิจกรรมการเรียนรู้ทางวิทยาศาสตร์ และการเล่นบทบาทสมมติ การตอบสนองต่อสถานการณ์ของนักเรียน รวมถึงการใส่ใจกับงานศิลปะ และการกีฬา

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยที่ทำให้เกิดความสุขในการเรียน ผู้วิจัยพบว่า สามารถสังเคราะห์ได้เป็น 2 ปัจจัยหลัก ได้แก่ 1) ปัจจัยภายใน คือ ปัจจัยส่วนบุคคล

ได้แก่ ปัจจัยด้านตัวผู้เรียน เช่น การที่ผู้เรียนคิดว่าตนเองมีความสามารถ และเกิดความภาคภูมิใจในตนเอง เป็นต้น รวมทั้งมีแรงจูงใจที่จะประสบความสำเร็จ และปัจจัยภายนอก ได้แก่ ปัจจัยทางกายภาพ การมีสิ่งอำนวยความสะดวกทางการศึกษาและมีสภาพแวดล้อมที่ดี เอื้อต่อการเรียนรู้ ปัจจัยด้านการเรียนการสอน เช่น บทเรียนที่สนุก น่าสนใจ ชวนให้ติดตาม วิธีเรียนสนุก ไม่น่าเบื่อหน่าย ตอบสนองความสนใจใคร่รู้ของผู้เรียน และการมีแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย เป็นต้น และปัจจัยด้านสังคมและอารมณ์ เช่น ความสัมพันธ์ที่ดีกับบุคคลรอบข้าง และการมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น การช่วยเหลือเกื้อกูลกัน เป็นต้น

2.4 ลักษณะผู้เรียนที่เรียนรู้อย่างมีความสุข

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความสุขในการเรียน พบว่าผู้เรียนที่มีความสุขในการเรียนจะมีการแสดงออกทางอารมณ์ความรู้สึก และแสดงพฤติกรรมต่อการเรียนรู้ในทางบวก ดังนี้

วิชัย วงศ์ใหญ่ (2542) เสนอว่า นักเรียนที่เรียนรู้อย่างมีความสุขจะมีสุขภาพกายและสุขภาพจิตที่ดี อันเป็นผลมาจากการเรียนรู้ โดยผู้เรียนที่ตอบสนองต่อการใฝ่รู้ การกระทำและการสร้างสรรค์ของตนเอง ใช้ความสามารถในการคิด การใช้เหตุผลเกี่ยวกับการบริโภค การเลือกใช้วัสดุสิ่งของ รวมทั้งทรัพยากรอย่างประหยัดด้วยการอนุรักษ์และเห็นคุณค่า เป็นบุคคลที่บริโภคด้วยปัญญา การที่ผู้เรียนได้กระทำตามที่ตนสนใจ สามารถเรียนรู้ให้รู้ความจริง บรรลุความดี ความงาม ความรัก อิสระภาพ มีการแบ่งปันซึ่งกันและกัน และประสบความสำเร็จ จะมีความสุขเป็นกระบวนการเรียนรู้ที่สมดุลและมีความสุข

ศันสนีย์ ฉัตรคุปต์ (2544) ให้ความเห็นว่า นักเรียนที่เรียนรู้อย่างมีความสุขจะมีลักษณะ ดังนี้ 1) ขยันทำการบ้าน 2) ไม่หนีเรียน 3) เกิดความรู้หลังจากการเรียน 4) กระตือรือร้นในการเรียนและทำกิจกรรมต่าง ๆ 5) สนใจใฝ่หาความรู้ 6) อยากที่จะเรียนอยู่เสมอ 7) สนุกที่จะได้เรียนรู้ และ 8) กระทำสิ่งต่าง ๆ ได้สำเร็จ

สุชา จันทร์เอม (2543) อธิบายไว้ว่า นักเรียนที่เรียนรู้อย่างมีความสุขจะมีลักษณะเป็นคนที่มีความสมหวัง เป็นคนที่สามารถประกอบกิจการงานประสบความสำเร็จตามความปรารถนา มีร่างกายแข็งแรง ปราศจากโรคภัยไข้เจ็บ ไม่มีอารมณ์ขุ่นมัวหรือวิตกกังวลอยู่เสมอ มีอารมณ์มั่นคง มีความอดทน และมีความสามารถต่อสู้อุปสรรคต่าง ๆ ได้ เป็นคนที่ยอมความจริงในชีวิต ทำให้เป็นประโยชน์ต่อตนเองและสังคม

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2544) เสนอว่า นักเรียนที่เรียนรู้อย่างมีความสุข จะมีความรู้สึกและพฤติกรรมดังนี้ 1) เด็กได้รับการยอมรับว่าเป็นมนุษย์และมีหัวใจ 2) เด็กรับรู้ว่าคุณครูมีความรักเมตตา จริงใจและอ่อนโยน 3) เด็กมีความรู้สึกว่าคุณครูสอนสิ่งที่เรียนไม่สูญเปล่า 4) เด็กมีความอยากเรียนรู้ 5) เด็กมีความใฝ่รู้ในเรื่องต่าง ๆ 6) เด็กมีความกระตือรือร้นในการเรียน และการค้นคว้า และ 7) เด็กมีความกระตือรือร้นในการค้นหาคำตอบด้วยตนเองจากแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ เช่น ห้องสมุด สื่อต่าง ๆ เป็นต้น

จากการศึกษาลักษณะผู้เรียนที่เรียนรู้อย่างมีความสุข สรุปได้ว่า ผู้เรียนที่เรียนรู้อย่างมีความสุข จะมีสุขภาพกายและจิตที่ดี มีลักษณะขยัน อดทน สนใจที่จะเรียนรู้ กระตือรือร้นใฝ่หาความรู้ อยู่เสมอ และเห็นคุณค่าของสิ่งที่ได้เรียนรู้ รวมทั้งการสนุกสนานในการเรียนรู้และสามารถฝ่าฟันอุปสรรคต่าง ๆ ในชีวิตได้อย่างเหมาะสม

2.5 การสังเคราะห์องค์ประกอบความสุขในการเรียน

จากการศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับตัวแปรความสุขในการเรียน ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นและระดับชั้นที่ใกล้เคียงพบว่า สามารถสรุปองค์ประกอบของความสุขในการเรียนที่ผู้วิจัยรวบรวมและสังเคราะห์ได้ โดยแบ่งเป็นการสังเคราะห์แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับความสุขในการเรียน และการสังเคราะห์งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความสุขในการเรียน ดังนี้

แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับความสุขในการเรียน

ผู้วิจัยสังเคราะห์องค์ประกอบของความสุขในการเรียนจากแนวคิดและทฤษฎีต่อไปนี้

1. แนวคิดการเรียนรู้มีความสุขของกิตติวดี บุญซื่อ และคณะ (2540) ประกอบด้วย 6 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) เด็กทุกคนได้รับการยอมรับว่าเป็นมนุษย์ที่มีหัวใจและสมอง 2) ครูมีเมตตาจริงใจ และอ่อนโยนต่อเด็กอย่างทั่วถึง 3) เด็กเกิดความรัก และภูมิใจในตนเอง รู้จักปรับตัว เห็นคุณค่าของชีวิต และความเป็นมนุษย์ของตน 4) เด็กแต่ละคนมีโอกาสเลือกเรียนสิ่งที่ตนถนัดและสนใจ 5) บทเรียนสนุก แปลกใหม่ จูงใจให้ติดตาม และ 6) สิ่งที่เราเรียนรู้อาจนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้

2. แนวคิดการเรียนรู้อย่างมีความสุขของคันสนีย์ จัตรคุปต์ (2544) ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) สุขภาพร่างกายและความปลอดภัยจากสารเสพติด 2) ภาวะทางจิตใจ ความรู้สึกนึกคิด และอารมณ์ 3) กระบวนการทางการศึกษาและการประเมินผล 4) ครูและผู้บริหาร โรงเรียน และ 5) พ่อแม่ผู้ปกครอง

3. ทฤษฎีการเรียนรู้อย่างมีความสุขของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2540) ประกอบด้วย 6 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) ทฤษฎีการสร้างความรักและศรัทธา (love and respect) 2) ทฤษฎีการเห็นคุณค่าของการเรียนรู้ (learning appreciation) 3) ทฤษฎีเปิดประตูสู่ธรรมชาติ (naturalization) 4) ทฤษฎีมุ่งมั่นและมั่นคง (willing and firm) 5) ทฤษฎีดำรงไมตรีจิต (friendship) และ 6) ทฤษฎีชีวิตที่สมดุล (equilibrium of life)

4. แนวคิดการเรียนรู้การสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง (Student Centered Learning) (1983-2002) ประกอบด้วย 5 ประเด็นสำคัญ ได้แก่ 1) การเรียนรู้อย่างมีความสุข อันเนื่องมาจากการจัดการเรียนรู้ที่คำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล 2) การเรียนรู้จากการได้คิดและลงมือปฏิบัติจริง 3) การเรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย และเรียนรู้ร่วมกับบุคคลอื่น 4) การเรียนรู้แบบองค์รวมหรือบูรณาการ และ 5) การเรียนรู้ด้วยกระบวนการเรียนรู้ของตนเอง

5. แนวคิดการเรียนรู้เชิงรุก (active learning) (1896-2017) ประกอบด้วย 10 ประเด็นสำคัญ ได้แก่ 1) เป็นการเรียนการสอนที่พัฒนาศักยภาพทางสมอง ได้แก่ การคิด การแก้ปัญหา และการนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ 2) เป็นการเรียนการสอนที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนรู้สูงสุด 3) ผู้เรียนสร้างองค์ความรู้และจัดกระบวนการเรียนรู้ด้วยตนเอง 4) ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนการสอนทั้งในด้านการสร้างองค์ความรู้ การสร้างปฏิสัมพันธ์ร่วมกัน ร่วมมือกัน มากกว่าการแข่งขัน 5) ผู้เรียนเรียนรู้ความรับผิดชอบร่วมกัน การมีวินัยในการทำงาน และการแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบ 6) เป็นกระบวนการสร้างสถานการณ์ให้ผู้เรียนอ่าน พูด ฟัง คิดอย่างลุ่มลึก ผู้เรียนจะเป็นผู้จัดระบบการเรียนรู้ด้วยตนเอง 7) เป็นกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นทักษะการคิดขั้นสูง 8) เป็นกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนบูรณาการข้อมูลข่าวสาร หรือสารสนเทศ และหลักการความคิดรวบยอด 9) ผู้สอนจะเป็นผู้อำนวยความสะดวกในการจัดการเรียนรู้ เพื่อให้ผู้เรียนเป็นผู้ปฏิบัติด้วยตนเอง และ 10) ความรู้เกิดจากประสบการณ์ การสร้างองค์ความรู้ และการสรุปบทวนของผู้เรียน

6. ทฤษฎี PERMA Model (+ PLUS) ของ Seligman (2011) และ Halliday (2018) ที่อธิบายถึงปัจจัยที่ช่วยพัฒนาความสุข ผ่านโปรแกรม Positive intervention program ที่เรียกว่า PERMA Model ซึ่งมีองค์ประกอบสำคัญ 6 ประการ ได้แก่ 1) การมีอารมณ์ทางบวก (positive emotion) 2) ความยึดมั่นผูกพัน (engagement) 3) การมีความสัมพันธ์ที่ดีกับผู้อื่น (relationships)

- 4) การมีชีวิตที่มีความหมาย (meaning) 5) การประสบความสำเร็จ (accomplishment) และ
6) พลัส (Plus) ประสิทธิภาพในการทำงานและหลักสูตรการสอนที่เหมาะสม

จากการศึกษาแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับความสุขในการเรียน สามารถสังเคราะห์องค์ประกอบของความสุขในการเรียนได้ตามตารางที่ 2.1 ดังนี้

ตารางที่ 2.1 การสังเคราะห์องค์ประกอบของความสนใจในการเรียนจากแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับความสนใจในการเรียน

องค์ประกอบ	กิตยวัต บุณชีเอ และคณะ (2540)	คันสนีย์ ฉัตรคุปต์ (2544)	สำนักงาน คณะกรรมการ การศึกษา แห่งชาติ (2540)	สำนักส่งเสริมฯ.ราชภัฏ เพชรบุรี (2545)/ สถาบันพระพุทธพิบูล (2558)/ McCombs & Whistler (1997)	ไชยยศ เรืองสุวรรณ (2553) / สำนักงานการศึกษาขั้น พื้นฐาน (2546) / Winterbottom (2017)	Seligman (2011)/ Halliday (2018)	รวม
ด้านผู้เรียน/ ลักษณะผู้เรียน							27
1.นักเรียนรักและศรัทธาต่อครู และเพื่อน			✓				1
2.นักเรียนรับรู้ว่าคุณครูเข้าใจ ยอมรับ และให้ออกาส	✓						1
3.นักเรียนเกิดความรัก เห็นคุณค่า และภาคภูมิใจในตนเอง	✓						1
4.นักเรียนมีโอกาสเลือกเรียนในสิ่งที่ ถนัดและสนใจ	✓				✓		2
5.นักเรียนเข้าใจบทเรียน และเห็นคุณค่าของสิ่งที่ได้เรียนรู้	✓		✓				2
6.นักเรียนมีสุขภาพร่างกาย แข็งแรงสมบูรณ์		✓					1

ตารางที่ 2.1 การสังเคราะห์องค์ประกอบของความสุ่มในการเรียนจากแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับความสุ่มในการเรียน (ต่อ)

องค์ประกอบ	กิตยวัต บุญชื่อ และคณะ (2540)	คันสนีย์ ฉัตรคุปต์ (2544)	สำนักงาน คณะกรรมการ การศึกษา แห่งชาติ (2540)	สำนักส่งเสริมฯ.ราชภัฏ เพชรบุรี (2545)/ สถาพร พุทธิพิบูล (2558)/ McCombs & Whistler (1997)	ไชยยศ เรืองสุวรรณ (2553) / สำนักงานการศึกษาขั้น พื้นฐาน (2546) / Winterbottom (2017)	Seligman (2011)/ Halliday (2018)	รวม
ด้านผู้เรียน/ ลักษณะผู้เรียน (ต่อ)							27
7.นักเรียนสามารถสร้างองค์ความรู้และจัดกระบวนการเรียนรู้ด้วยตนเอง		✓		✓	✓		3
8.นักเรียนมีความสัมพันธ์ที่ดีและปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น			✓		✓	✓	3
9.นักเรียนรู้ถึงจุดดี จุดด้อยของตนเอง พร้อมที่จะปรับปรุง			✓				1
10.นักเรียนมีการปรับตัวที่เหมาะสมกับสภาพแวดล้อม			✓				1
11.นักเรียนมีอารมณ์ทางบวกในการเรียนรู้	✓					✓	2
12.นักเรียนได้พัฒนาทักษะการอ่าน ฟุดและฟัง					✓		1

ตารางที่ 2.1 การสังเคราะห์องค์ประกอบของความสุขในการเรียนจากแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับความสุขในการเรียน (ต่อ)

องค์ประกอบ	กิตยวัต บุญเชื้อ และคณะ (2540)	คันสนีย์ ฉัตรดุษป์ (2544)	สำนักงาน คณะกรรมการ การศึกษา แห่งชาติ (2540)	สำนักสงเสริมฯ.ราชภัฏ เพชรบุรี (2545)/ สถาพร พดพิณกุล (2558)/ McCombs & Whistler (1997)	ไชยยศ เรืองสุวรรณ (2553) / สำนักงานการศึกษาขึ้น พื้นฐาน (2546) / Winterbottom (2017)	Seligman (2011)/ Halliday (2018)	รวม
ด้านผู้เรียน/ ลักษณะผู้เรียน (ต่อ)							27
13.นักเรียนสามารถปฏิบัติงาน หรือกิจกรรมต่าง ๆ โดยได้รับ คำแนะนำจากครู					✓		1
14.นักเรียนสามารถคิดแก้ปัญหา ได้ด้วยตนเอง					✓		1
15.นักเรียนได้รับทั้งความรู้และมี คุณธรรมจริยธรรม				✓			1
16.นักเรียนมีการกำกับตนเอง					✓		1
17.นักเรียนได้พัฒนาทักษะการ คิดขั้นสูงอย่างมีวิจารณญาณ					✓		1
18.นักเรียนได้รับการสอนแบบ บูรณาการ				✓			1

ตารางที่ 2.1 การสังเคราะห์องค์ประกอบของความสุจริตในการเรียนจากแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับความสุจริตในการเรียน (ต่อ)

องค์ประกอบ	กิตติยัติ บุญชื้อ และคณะ (2540)	คันสนีย์ ฉัตรคุปต์ (2544)	สำนักงานคณะกรรมการการศึกษา แห่งชาติ (2540)	สำนักส่งเสริมฯ.ราชภัฏ เพชรบุรี (2545)/ สถาพร พฤษพิณกุล (2558)/ McCombs & Whistler (1997)	ไชยยศ เรืองสุวรรณ (2553) / สำนักงานการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2546) / Winterbottom (2017)	Seligman (2011)/ Halliday (2018)	รวม
ด้านผู้เรียน/ลักษณะผู้เรียน (ต่อ)							27
19.นักเรียนได้พัฒนาประสิทธิภาพในการทำงาน						✓	1
ด้านผู้สอน/ลักษณะผู้สอน							2
1.ครูมีเมตตา จริงใจ และอ่อนโยน	✓						1
2.ความสามารถของครูและผู้บริหาร		✓					1
ด้านพ่อแม่ผู้ปกครอง							1
1.พ่อแม่เข้าใจในตัวนักเรียนและศักยภาพของนักเรียน		✓					1
ด้านการเรียนการสอน							3
1.บทเรียนน่าสนใจ/พัฒนาศักยภาพและแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย	✓		✓		✓		3

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับองค์ประกอบความสุขในการเรียน

ผู้วิจัยได้ศึกษาและสังเคราะห์องค์ประกอบของความสุขในการเรียนจากงานวิจัยต่อไปนี้

Uusitalo-Malmivaara (2012) ศึกษาเรื่อง ความสัมพันธ์ของโลกและความสุขในโรงเรียนของเด็กชาวฟินแลนด์ โดยมีกลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยมีจำนวน 3 แบบวัด ได้แก่ แบบสอบถาม the Subjective Happiness Scale มีจำนวน 4 ข้อ มีลักษณะเป็นมาตรวัดลิเคิร์ต 7 ระดับ แบบวัด the School Children's Happiness Inventory (SCHI) มีจำนวน 30 ข้อ ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบ ได้แก่ การเห็นคุณค่าในตนเอง (self-esteem) อารมณ์ (affect) และความผิดหวัง (depression) และเป็นมาตรวัดลิเคิร์ต 4 ระดับ แบบสอบถาม family relationships และ Relationships with other people เป็นมาตรวัดลิเคิร์ต 4 ระดับ โดยมีข้อคำถาม เช่น - I felt relaxed - I wanted to give up - What makes me happy? เป็นต้น

Suldo et al. (2014) ศึกษาเรื่อง การเพิ่มความพึงพอใจในชีวิตของนักเรียนมัธยมศึกษา : ผลของการใช้จิตวิทยาเชิงบวก โดยมีกลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น พบว่า ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) ความกตัญญู (gratitude) 2) มีจุดแข็งหรือข้อดี (character strengths) 3) การมองโลกในแง่ดี (optimistic thinking) 4) ความมีน้ำใจ/เมตตากรุณา (Acts of kindness) 5) การมีความหวัง (hope)

Roth (2017) ศึกษาเรื่อง การปรับปรุงสุขภาวะที่ดีของนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา : ผลของการใช้หลายองค์ประกอบของจิตวิทยาเชิงบวกในกลุ่มเป้าหมายเล็ก ๆ ของเยาวชนและผู้ปกครอง โดยมีกลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น พบว่า ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) ความกตัญญู (gratitude) 2) มีจุดแข็งหรือข้อดี (character strengths) 3) การมองโลกในแง่ดี (optimistic thinking) 4) ความมีน้ำใจ/เมตตากรุณา (acts of kindness) 5) การมีความหวัง (hope)

Di Fabio and Bucci (2015) ศึกษาเรื่อง ประวัติด้านอารมณ์ของนักเรียนมัธยมปลายในอิตาลี : ความพึงพอใจในชีวิต, จิตวิทยา, ความเป็นอยู่ที่ดี, ความภาคภูมิใจในตนเอง และการมองโลกในแง่ดี โดยมีกลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย พบว่า ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) Presence of positive affect ประกอบด้วย 3 ตัวบ่งชี้ย่อย ได้แก่ 1.1) ความกระตือรือร้น (enthusiastic) 1.2) ความสนใจ (interested) 1.3) ความแน่นอน (determined) 2) ไม่มีอารมณ์ทางลบ (Absence of negative affect) ประกอบด้วย 3 ตัวบ่งชี้ย่อย ได้แก่ 2.1) ความหวาดกลัว

(afraid) 2.2) อารมณ์เสีย (upset) 2.3) เป็นทุกข์(distressed) และ 3) การมีชีวิตที่มีความหมาย (Meaningful life) ประกอบด้วย 5 ตัวบ่งชี้ย่อย ได้แก่ 3.1) ชีวิตที่น่าตื่นเต้น (exciting life) 3.2) ชีวิตที่ประสบความสำเร็จ (Accomplished life) 3.3) ชีวิตที่มีหลักการ (principled life) 3.4) ชีวิตที่มีเป้าหมาย (purposeful life) และ 3.5) ชีวิตที่มีคุณค่า (valued life)

Lee (2016) ศึกษาเรื่อง ผลกระทบของตัวแปรสภาพแวดล้อมทางจิตวิทยาของโรงเรียนที่มีต่อความสุขของวัยรุ่นเกาหลี โดยมีกลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา พบว่า ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) การสนับสนุนจากครู (teacher support) ประกอบด้วย 4 ตัวบ่งชี้ย่อย ได้แก่ 1.1) การสนับสนุนทางอารมณ์ (emotional support) 1.2) การสนับสนุนทางข้อมูล (informational support) 1.3) การสนับสนุนทางการประเมิน (evaluational support) 1.4) การสนับสนุนทางวัสดุอุปกรณ์ (material support) 2) ภาวะลื่นไหลในการเรียนรู้ (learning flow) ประกอบด้วย 2 ตัวบ่งชี้ย่อย ได้แก่ 2.1) ภาวะลื่นไหลทางปัญญา (cognitive flow) 2.2) ภาวะลื่นไหลทางอารมณ์ (affective flow) 3) สัมพันธภาพกับเพื่อน (friendship) ประกอบด้วย 6 ตัวบ่งชี้ย่อย ได้แก่ 3.1) การรับรู้และความสนใจ (recognition and interest) 3.2) การแก้ปัญหาความขัดแย้ง (conflict resolution) 3.3) ความขัดแย้งและความไม่ไว้วางใจ (conflict and mistrust) 3.4) ความช่วยเหลือและคำแนะนำ (help and guidance) 3.5) ความสัมพันธ์และความบันเทิง (relationships and entertainment) และ 3.6) ความใกล้ชิด/การสื่อสารส่วนบุคคล (intimate/personal communication)

UNESCO (2016) ศึกษาเรื่อง ความสุขในโรงเรียน: กรอบแนวคิดของผู้เรียนที่มีความสุขในเอเชียแปซิฟิก โดยมีกลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษา-มัธยมศึกษา พบว่า ประกอบด้วย 3 มิติ ได้แก่ 1) บุคคล (people) ประกอบด้วย 6 องค์ประกอบ ได้แก่ 1.1) สัมพันธภาพระหว่างเพื่อนและความสัมพันธ์กับบุคคลอื่น (friendships and relationships) 1.2) ครูที่มีทัศนคติและการอนุমানทางบวก (positive teacher attitudes and attributes) 1.3) การยอมรับความแตกต่างหลากหลายทางวัฒนธรรม (respect for diversity and differences) 1.4) การทำงานร่วมกันและการฝึกฝนในทางบวก (positive and collaborative values and practices) 1.5) สภาพการทำงานและสุขภาวะของครู (teacher working condition and well-being) และ 1.6) ทักษะและความสามารถของครู (teacher skills and competencies) 2) กระบวนการ (process) ประกอบด้วย 9 องค์ประกอบ ได้แก่ 2.1) ปริมาณงานที่สมเหตุสมผลและยุติธรรม (reasonable and fair workload) 2.2) การทำงานเป็นทีมและการทำงานร่วมกัน (teamwork and collaborative) 2.3) วิธีการสอนและการเรียนรู้ที่สนุกและมีส่วนร่วม (fun and engaging teaching and learning approaches) 2.4) เสรีภาพในการเรียนรู้ความคิดสร้างสรรค์และการมีส่วนร่วม (learner

freedom, creativity and engagement) 2.5) ความรู้สึกของการประสบความสำเร็จ (sense of achievement) 2.6) กิจกรรมเสริมหลักสูตร (extracurricular activities) 2.7) การเรียนรู้เป็นทีมระหว่างนักเรียนและครู (learning as a team between students and teachers) 2.8) เนื้อหาการเรียนรู้ที่เป็นประโยชน์มีความเกี่ยวข้องและมีส่วนร่วม (useful, relevant and engaging learning content) และ 2.9) สุขภาวะทางจิตและการจัดการกับความเครียด (mental well-being and stress-management) 3) สถานที่ (place) ประกอบด้วย 7 องค์ประกอบ ได้แก่ 3.1) บรรยากาศการเรียนรู้ที่อบอุ่นและเป็นกันเอง (warm and friendly learning environment) 3.2) สภาพแวดล้อมที่ปลอดภัยและปลอดจากการกลั่นแกล้ง (secure environment free from bullying) 3.3) การมีพื้นที่ว่างและพื้นที่สีเขียวในการเรียนรู้และการละเล่น (open and green learning and playing spaces) 3.4) วิสัยทัศน์และภาวะผู้นำของโรงเรียน (school vision and leadership) 3.5) การมีวินัยที่ดี (positive discipline) 3.6) สุขภาพดี สุขาภิบาล และโภชนาการ (good health, sanitation and nutrition) และ 3.7) การบริหารโรงเรียนด้วยประชาธิปไตย (democratic school management)

Datu, Valdez, Cabrera and Salanga (2017) ศึกษาเรื่อง ความสุขส่วนบุคคลเพิ่มประสิทธิภาพของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน: กรณีศึกษาจากนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายในฟิลิปปินส์ โดยมีกลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนมัธยมศึกษา พบว่า ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) พฤติกรรมการมีส่วนร่วม (behavioral engagement) 2) อารมณ์การมีส่วนร่วม (emotional engagement) 3) ความเจริญรุ่งเรือง (flourishing) และ 4) ความยืดหยุ่นของโรงเรียน (school resilience)

Khanzadi, Jafari and Ghourchiyan (2018) ศึกษาเรื่อง การนำเสนอรูปแบบการส่งเสริมความสุขของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายในกรุงเทพมหานคร โดยมีกลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น พบว่า ประกอบด้วย 7 องค์ประกอบ ดังนี้ 1) บุคคล (personal) ได้แก่ นักเรียนเชื่อมั่นในตนเอง นักเรียนเห็นคุณค่าในตนเอง นักเรียนรู้สึกว่ามีชีวิตมีความหมายและมีเป้าหมาย นักเรียนมองโลกในแง่ดี นักเรียนมีทัศนคติทางที่ดีต่อตนเองและสิ่งแวดล้อม และมีความเป็นมิตรกับผู้อื่น 2) โรงเรียน (school) ได้แก่ โรงเรียนมีบรรยากาศที่อบอุ่นและผ่อนคลาย ได้รับการสนับสนุนจากครู มีความหลากหลายของกิจกรรมการเรียนการสอน มีเทคนิคในการสอนสอดแทรกอารมณ์ขัน 3) สังคม (social) 4) สภาพแวดล้อมทางกายภาพ (physical environment) 5) สภาพแวดล้อมทางวิชาการ (teaching and learning environment) 6) การศึกษา (educational) ได้แก่ วิธีการจัดการเรียนการสอน และ 7) ครอบครัว (family) ได้แก่ ผู้ปกครองมีความเข้าใจทางด้านการศึกษา สนับสนุนนักเรียน และมีสุขภาวะที่ดีในครอบครัว

King and Datu (2017) ศึกษาเรื่อง ชั้นเรียนที่มีความสุขทำให้นักเรียนมีความสุข: ความสุขของเพื่อนร่วมชั้นในการทำนายสภาวะที่ดีของนักเรียนแต่ละคน โดยมีกลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น พบว่า ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) การมีอารมณ์ทางบวก (presence of positive mood) 2) การไม่มีอารมณ์ทางลบ (absence of negative mood) และ 3) ความพึงพอใจในชีวิต (life satisfaction)

Jamebozorg (2017) ศึกษาเรื่อง การออกแบบสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่มีความสุขในโรงเรียนและตรวจสอบความสัมพันธ์ระหว่างความเครียดและสุขภาพจิต โดยมีกลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนระดับประถมศึกษา พบว่า ประกอบด้วย 8 ด้าน ได้แก่ 1) นักเรียน (students) ประกอบด้วย 7 องค์ประกอบย่อย ได้แก่ 1.1) การมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ (active engagement in learning) 1.2) การมีส่วนร่วมในกิจกรรมกลุ่ม (participation in group activities) 1.3) ความสามารถในการติดต่อสื่อสารกับผู้อื่น (able to communicate with others) 1.4) มีทักษะในการควบคุมตนเองและมีจุดมุ่งหมาย (having self-regulatory skills and being purposeful) 1.5) มั่นใจในตนเองและมีความคิดสร้างสรรค์ (self-confident and creative) 1.6) มีสุขภาพที่ดีทั้งร่างกายและจิตใจ (being both physically and mentally healthy) 1.7) มีความสัมพันธ์ที่ดีกับสมาชิกในครอบครัว (having good relationships with family members) 2) ผู้สอน (teachers) ประกอบด้วย 6 องค์ประกอบย่อย ได้แก่ 2.1) มีแรงจูงใจและกระตือรือร้น (motivated and active) 2.2) มีความเชี่ยวชาญด้านการศึกษาและทักษะการประกอบอาชีพที่เกี่ยวข้อง (having academic mastery and relevant occupational skills) 2.3) นวัตกรรมและความคิดสร้างสรรค์ (innovative and creative) 2.4) ความสามารถในการใช้วิธีการสอนโดยใช้เทคโนโลยีใหม่ ๆ (capable of adopting new technology-based teaching methods) 2.5) สามารถให้คำแนะนำและช่วยพัฒนาความสามารถของนักเรียน (capable of guiding students and helping them develop their talents and abilities) 2.6) การแสดงความคิดเห็นที่ชัดเจนในความคาดหวังของนักเรียน (clearly expressing their exact expectations of their students) 3) บทเรียนและการศึกษา (lessons and educational) ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบย่อย ได้แก่ 3.1) จัดเนื้อหาบทเรียนตามความต้องการของนักเรียน (providing lesson content based on the needs of students) 3.2) นำเสนอบทเรียนแบบร่วมมือโดยใช้โครงงานเป็นฐาน (offering collaborative project-based lessons) 3.3) พัฒนาทักษะการสื่อสารและทักษะทางสังคมของนักเรียน (developing students' learning especially their communication and social skills) 4) การจัดการและองค์การ (management and organization) ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบย่อย ได้แก่ 4.1) การจัดการความร่วมมือ (collaborative management) 4.2) การสื่อสารและการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูและ

นักเรียน และผู้ปกครองและนักเรียน (communicating and interacting with teachers, and students and their parents) 4.3) การส่งเสริมคณะกรรมการที่ปรึกษาของโรงเรียน (promoting school advisory committees) 4.4) การค้นพบและแนวทางความรู้ของนักเรียน (discovering and guiding students' talents) 4.5) การจัดตั้งหน่วยงานและการระดมความคิดและการส่งเสริมการจัดการด้านเวลา (establishing specialized workgroups and think tanks and promoting time management) 5. ลักษณะองค์การ (organizational Climate) ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบย่อย ได้แก่ 5.1) การแนะแนวทางของนักเรียนและครู (guiding students and teachers) 5.2) การอำนวยความสะดวกแก่ครูและนักเรียน (facilitating students' and teachers' progress) 5.3) ส่งเสริมความเป็นมิตรที่ดีระหว่างนักเรียนในโรงเรียนกับนักเรียนโรงเรียนอื่น ๆ (promoting friendly relationships between students and other school members) 6) โครงสร้างทางกายภาพและสภาพแวดล้อม (physical and Environmental Structures) ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบย่อย ได้แก่ 6.1) การใช้สีที่ดึงดูดและมีชีวิตชีวาในเครื่องแบบของนักเรียนและครู (using lively and attractive colors in teachers' and students' uniforms) 6.2) การใช้สีที่สดใสในการจัดตั้งสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ (using lively and attractive colors in physical settings) 6.3) การรักษาความสะอาดและสุขอนามัย (maintaining cleanness and hygiene) 6.4) นวัตกรรมและความคิดสร้างสรรค์ (innovation and creativity) 7) สิ่งอำนวยความสะดวกและอุปกรณ์ (facilities and Equipment) ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบย่อย ได้แก่ 7.1) อุปกรณ์ในห้องทดลอง ห้องสมุด ห้องปฏิบัติงาน ฯลฯ (equipped with laboratories, libraries, practical work rooms, etc.) 7.2) การใช้เครื่องมือเทคโนโลยี (using technological tools) 7.3) สิ่งอำนวยความสะดวกทางการศึกษาและอุปกรณ์ที่ทันสมัย (up to date educational facilities & equipment) และ 8) การวางแผน (planning) ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ ได้แก่ 8.1) การวางแผนบนพื้นฐานจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และภัยคุกคาม (planning based on strengths, weaknesses, opportunities, and threats) 8.2) การเสนอศิลปะสนันทนาการและอื่น ๆ (offering recreational, art, and other programs) 8.3) การจัดงานทางวัฒนธรรม การศึกษาและการทัศนศึกษา (organizing cultural and educational school trips) 8.4) การมีส่วนร่วมของครูและนักเรียนในการวางแผนกิจกรรม (engaging both teachers and students in planning activities) 8.5) ความยืดหยุ่น (flexibility)

Halliday et al. (2018) ศึกษาเรื่อง ความคิดเห็นของนักเรียนต่อสุขภาวะที่ดี: กรณีศึกษาวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมในการศึกษาเชิงบวก โดยมีกลุ่มตัวอย่างเป็นนักศึกษาระดับปริญญาตรี พบว่า ประกอบด้วย 6 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) อารมณ์ทางบวก (positive Emotion) หมายถึง

ความรู้สึกและประสบการณ์ความรู้สึกในทางบวก ความสุข และความพึงพอใจในชีวิต 2) การมีส่วนร่วม (engagement) หมายถึง การพุดคุยในกิจกรรม และความท้าทายที่สร้างแรงจูงใจ และดึงดูดใจ ทำให้มีความจดจ่อและโฟกัสอยู่กับกิจกรรม 3) ความสัมพันธ์กับผู้อื่น (relationships) หมายถึง การติดต่อกับผู้อื่น การติดต่อทางสังคม และการสนับสนุนทางสังคม 4) การมีชีวิตที่มีความหมาย (meaning) หมายถึง มีจุดมุ่งหมายในชีวิต เชื่อว่าชีวิตเป็นสิ่งที่มีความค่า 5) การประสบความสำเร็จ (accomplishment) หมายถึง การมุ่งสู่ความสำเร็จที่คุ้มค่า และเป้าหมายที่มีค่า และ 6) พลัส (+“plus”) หมายถึงแง่มุมอื่น ๆ ของความรู้สึกที่ดีและทำงานได้ดี โดยที่นักเรียนมีส่วนสำคัญในการช่วยโรงเรียนหาหลักสูตรการศึกษาที่ดีที่สุดในเชิงบวก

Datu and Lizada (2018) ศึกษาเรื่อง ความสุขแบบพึงพาซึ่งกันและกันมีความสัมพันธ์กับระดับที่สูงขึ้นของการมีส่วนร่วมทางพฤติกรรมและอารมณ์ในกลุ่มนักศึกษามหาวิทยาลัยฟิลิปปินส์โดยกลุ่มตัวอย่างเป็นนักศึกษาระดับปริญญาตรี พบว่า ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) พฤติกรรมการมีส่วนร่วม (behavioral engagement) 2) อารมณ์การมีส่วนร่วม (emotional engagement) 3) ความไม่พึงพอใจทางพฤติกรรม (behavioral disaffection) และ 4) ความไม่พึงพอใจทางอารมณ์ (emotional disaffection)

Sherly Agustina (2018) ศึกษาเรื่อง แหล่งที่มาของความสุขในโรงเรียนมัธยมศึกษา กลุ่มตัวอย่างอายุระหว่าง 13-17 ปี ด้วยแบบสอบถามเกี่ยวกับความรู้สึกของนักเรียนที่มีความสุขในโรงเรียนที่มีลักษณะเป็นแบบ single-item ด้วยคำถาม Do students fell happy in the school? ซึ่งเป็นความสุขโดยทั่วไปในโรงเรียน แบบสอบถามมีลักษณะเป็นมาตรประมาณค่า 6 ระดับ

Tobia et al. (2018) ศึกษาเรื่อง ความสุขของเด็กในโรงเรียน: องค์ประกอบหลายมิติและความหลากหลายของผู้ให้ข้อมูล โดยมีกลุ่มตัวอย่างอายุระหว่าง 8-14 ปี พบว่า ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) ความสัมพันธ์ในบริบทโรงเรียน (relationships in the school context) 2) การรับรู้ความสามารถของนักเรียน (children's self-efficacy) 3) การทำงานของอารมณ์ของนักเรียน (children's emotional functioning) 4) กระบวนการเรียนรู้ของนักเรียน (children's learning processes) และ 5) ความพึงพอใจของนักเรียนต่อผลการเรียน (children's satisfaction with school results)

ศักดิ์สิทธิ์ ศรีหลวงเพชร (2544) ศึกษาผลการประยุกต์ใช้รูปแบบการสอนการเรียนรู้มีความสุข ในการสอนวิชาวิทยาศาสตร์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ได้ให้ความหมายของการเรียนรู้มีความสุขว่า การเรียนรู้ที่มีบรรยากาศสนุกสนาน เพลิดเพลิน เปิดโอกาสให้ผู้เรียน

แสดงออกและมีกำลังใจในการแสวงหาความรู้เกิดความรู้สึกที่ดีต่อสิ่งที่เรียน ต่อเพื่อน ต่อโรงเรียน และต่อครู เกิดการเห็นประโยชน์ของการเรียน และสามารถนำความรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ โดยประกอบด้วย 4 ตัวบ่งชี้หลัก ได้แก่ 1) ตัวผู้เรียนเอง หมายถึง ผู้เรียนมีสุขภาพร่างกายแข็งแรง มีความกระตือรือร้นและทัศนคติที่ดีในการเรียน เห็นคุณค่าในตนเอง และเห็นคุณค่าของการเรียนรู้ มีความรับผิดชอบต่อนหน้าที่การงาน กล้าแสดงออกทางความคิด 2) สัมพันธภาพกับผู้อื่น หมายถึง การที่ผู้เรียนได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับเพื่อน ได้มีส่วนร่วมทำกิจกรรมในชั้นเรียน ช่วยเหลือซึ่งกัน และกันในการปฏิบัติงาน 3) วิชาเรียน หมายถึง ผู้เรียนมีความสนใจ ชอบในวิชาที่เรียน มีความกระตือรือร้น และตั้งใจเรียน และ 4) บรรยากาศในการเรียน หมายถึง บรรยากาศทางกายภาพ และบรรยากาศทางวิชาการ

อมรรัตน์ ทรรศนียากร (2545) ศึกษาการพัฒนาตัวบ่งชี้การส่งเสริมการเรียนรู้อย่างมีความสุขของนักเรียน โดยมีกลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โดยได้ให้ความหมายของการเรียนรู้อย่างมีความสุข ว่า การที่นักเรียนมีความรู้สึกรักเรียน สนุก ไม่เกิดความเครียด หรือเกิดความเบื่อหน่ายต่อการเรียน ซึ่งอาจมาจากปัจจัยด้านตัวนักเรียนเอง และปัจจัยอื่น ๆ เช่น เพื่อน ครู โรงเรียน ครอบครัว รวมไปถึงชุมชนที่มีส่วนสำคัญต่อการเรียนของนักเรียน ประกอบด้วยตัวบ่งชี้หลัก 5 ตัวบ่งชี้ ได้แก่ 1) ด้านตัวนักเรียน หมายถึง คุณลักษณะของผู้เรียน ความพร้อมในการเรียน ความสัมพันธ์กับเพื่อน แรงจูงใจในการเรียน และความต้องการที่จะเรียนรู้ 2) ด้านครู หมายถึง บุคลิกลักษณะและพฤติกรรมของครู วิธีการดำเนินการเรียนการสอน ความพร้อมและความรู้ความสามารถของครู กิจกรรมในการเรียนการสอน รวมถึงการจูงใจและการให้แรงเสริม 3) ด้านเพื่อน หมายถึง การทำงานร่วมกันกับเพื่อน และแรงจูงใจจากเพื่อน 4) ด้านโรงเรียน หมายถึง ความสามารถของผู้บริหาร ความเข้าใจต่อหลักสูตรและระบบการเรียนการสอน นโยบายของโรงเรียน ระบบการบริหาร ความพร้อมของวัสดุอุปกรณ์และอาคารสถานที่ 5) ด้านผู้ปกครองและชุมชน หมายถึง ความร่วมมือของผู้ปกครองและชุมชน การอบรมเลี้ยงดูของบิดามารดา และเจตคติของผู้ปกครอง และฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัว ประกอบด้วยตัวบ่งชี้ย่อย 40 ตัวบ่งชี้

แพรวพรรณ พิเศษ (2548) ศึกษาโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่มีผลต่อการเรียนรู้อย่างมีความสุขของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 พบว่า การเรียนรู้อย่างมีความสุข หมายถึง ความรู้สึกของนักเรียนที่แสดงออกถึงความพึงพอใจ ความตั้งใจ ความสนใจ และความกระตือรือร้น ขณะที่มีส่วนร่วมในการเรียนการสอน มีกำลังใจแสวงหาความรู้ เกิดความรู้สึกที่ดีต่อสิ่งที่เรียน ต่อเพื่อน ต่อครู และต่อโรงเรียน เกิดการเห็นประโยชน์ของการเรียนรู้ และสามารถนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวันได้ โดยมีองค์ประกอบ 5 ด้าน ดังนี้ 1) ด้านลักษณะพ่อแม่ผู้ปกครอง หมายถึง การรับรู้หรือความรู้สึกของนักเรียนต่อการแสดงออกของพ่อแม่ผู้ปกครองที่มีเข้าใจศักยภาพ

ของนักเรียน ส่งเสริมความสามารถของนักเรียน เอาใจใส่ของนักเรียน เข้าใจว่านักเรียนแต่ละคนมีความแตกต่างกันและสัมพันธ์ภาพในครอบครัว ประกอบด้วย 4 ตัวบ่งชี้ ได้แก่ 1.1) เข้าใจศักยภาพของนักเรียน คือ เข้าใจว่านักเรียนแต่ละคนมีความแตกต่างกัน คาดหวังในตัวผู้เรียนตามความเป็นจริง และยอมรับในความสามารถเท่าที่นักเรียนทำได้ 1.2) ส่งเสริมความสามารถของนักเรียน คือ ส่งเสริมนักเรียนให้เรียนหนังสือด้วยความสุข จัดหาประสบการณ์การเรียนรู้ใหม่ ๆ และน่าสนใจ ให้กำลังใจ และสนับสนุนให้นักเรียนได้เลือกเรียนตามความถนัดและสนใจ 1.3) เอาใจใส่ต่อนักเรียน คือ พ่อแม่ผู้ปกครองดูแลความเป็นอยู่ของนักเรียน ช่วยเหลือเมื่อมีปัญหา และคอยเป็นกำลังใจให้นักเรียน 1.4) สัมพันธภาพภายในครอบครัว คือ บุคคลในครอบครัวมีความผูกพันรักใคร่ ประองดองกัน ร่วมปรึกษากันเมื่อมีปัญหาเกิดขึ้น 2) ด้านลักษณะนักเรียน หมายถึง การรับรู้หรือความรู้สึกของนักเรียนต่อสภาวะสุขภาพอนามัยของตนเอง การเห็นคุณค่าการเรียนรู้ การเห็นคุณค่าในตนเอง และความรู้สึกที่ดีต่อผู้อื่น ประกอบด้วย 4 ตัวบ่งชี้ ได้แก่ 2.1) สุขภาพอนามัย คือ สุขภาพร่างกายแข็งแรง ปราศจากโรคภัยไข้เจ็บ 2.2) การเห็นคุณค่าการเรียนรู้ คือ นักเรียนมองเห็นประโยชน์ของการเรียนรู้ว่าเรียนไปทำไม เรียนไปเพื่ออะไร เรียนแล้วจะเป็นอะไร และเรียนแล้วจะเป็นอย่างไร 2.3) การเห็นคุณค่าในตนเอง คือ การที่นักเรียนรู้สึกว่าคุณค่าของตนเอง มีความสามารถ มีความสำคัญ ยอมรับในตนเอง และภูมิใจในตนเอง 2.4) ความรู้สึกที่ดีต่อผู้อื่น คือ การยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล ยอมรับความคิดและความสามารถของผู้อื่น เข้าใจและเห็นใจผู้อื่น รู้จักผ่อนปรน ไม่มุ่งมั่นเอาชนะ 3) ด้านลักษณะเพื่อนในกลุ่ม หมายถึง พฤติกรรมของเพื่อนที่ช่วยกันเรียน คอยช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ชวนกันศึกษาหาความรู้เพิ่มเติม รักใคร่ปรองดองกัน ประกอบด้วย 1 ตัวบ่งชี้ ได้แก่ พฤติกรรมเพื่อนในกลุ่ม 4) ด้านลักษณะครู หมายถึง การรับรู้หรือความรู้สึกของนักเรียนต่อการปฏิบัติและการแสดงออก ของครูที่บ่งบอกถึงความเข้าใจธรรมชาติของนักเรียน ว่านักเรียนแต่ละคนแตกต่างกัน มีจุดเด่นและจุดด้อย เข้าใจธรรมชาติของมนุษย์ ว่ามนุษย์ทุกคนต้องการกำลังใจ ต้องการการยอมรับ มีทักษะในการสื่อสาร และรักและเอาใจใส่ต่อนักเรียน ประกอบด้วย 3 ตัวบ่งชี้ ได้แก่ 4.1) เข้าใจธรรมชาติของนักเรียน คือ ครูเข้าใจธรรมชาติของนักเรียนว่านักเรียนแต่ละคนมีความแตกต่างกัน มีจุดเด่นและจุดด้อย ต้องการกำลังใจและการยอมรับ 4.2) ทักษะในการสื่อสาร คือ ความสามารถในการถ่ายทอดความรู้ให้แก่ นักเรียน การเลือกใช้คำพูดในด้านบวกที่เปี่ยมด้วยเมตตา ความเห็นอกเห็นใจแก่นักเรียน 4.3) รักและเอาใจใส่ต่อนักเรียน คือ ครูให้ความรักและเอาใจใส่ต่อนักเรียนเท่าเทียมกัน มีความยุติธรรม ให้ความสนใจต่อนักเรียน เป็นมิตร มีความจริงใจและพร้อมที่จะ ช่วยเหลือนักเรียนทุกคน 5) ด้านการเรียนการสอน หมายถึง การรับรู้ของนักเรียนว่าบทเรียนสนุก เนื้อหาสัมพันธ์และสอดคล้องกับธรรมชาติ บรรยากาศในการเรียนที่ผ่อนคลาย แทรกอารมณ์ขัน เปิดโอกาสให้นักเรียนได้แสดงออก ใช้สื่อในการจัดการเรียนการสอน และประเมินภาพรวมที่พัฒนาการของนักเรียนตามสภาพการรับรู้ของนักเรียน ประกอบด้วย 5 ตัวบ่งชี้ย่อย ได้แก่ 5.1) บทเรียนสนุกและ

น่าสนใจ คือ การจัดบทเรียนให้เหมาะสมกับนักเรียน มีความสนุกสนาน ทันสมัย มีสาระจูงใจให้ติดตาม เชื่อมโยงความรู้เก่าไปสู่ความรู้ใหม่ 5.2) บรรยากาศในการเรียนการสอน คือ การจัดบรรยากาศที่ผ่อนคลาย แทรกอารมณ์ขัน เปิดโอกาสให้นักเรียนได้แสดงออก สนับสนุนให้นักเรียนแลกเปลี่ยนความคิด กระตุ้นการคิด 5.3) กิจกรรมในการเรียนการสอน คือ มีกิจกรรมหลากหลาย สนุก ชวนให้นักเรียนเกิดความสนใจต่อบทเรียนนั้น ๆ เปิดโอกาสให้นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ 5.4) สื่อที่ใช้ในการเรียนการสอน คือ สื่อที่เหมาะสมกับบทเรียน ตรงตามจุดประสงค์ที่เรียนไว้ทำให้เกิดการเรียนรู้ และ 5.5) การประเมินผลการเรียนการสอน คือ การประเมินพัฒนาการของนักเรียนในภาพรวมมากกว่าจะพิจารณาจากผลการทดสอบทางวิชาการ และเปิดโอกาสให้นักเรียนประเมินตนเอง เพื่อให้รับรู้จุดบกพร่องของตนเองและแก้ไข

สุขุมาล อุดม (2548) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการเรียนรู้อย่างมีความสุขกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยขอนแก่น โดยได้ให้ความหมายของการเรียนรู้อย่างมีความสุขว่า หมายถึง การที่นักเรียนมีความรู้สึกรักเรียน สนุก ไม่เกิดความเครียด หรือเกิดความเบื่อหน่ายต่อการเรียน ซึ่งอาจมาจากปัจจัยจากตัวผู้เรียนเอง หรือจากสิ่งแวดล้อมอื่น ๆ เช่น ตัวผู้สอน หรือบรรยากาศภายในโรงเรียน และสัมพันธ์สภาพกับเพื่อน และพบว่า ลักษณะการเรียนรู้อย่างมีความสุขประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) ด้านผู้เรียน คือ นักเรียนรับผิดชอบงานตามหน้าที่ของตนให้เสร็จเรียบร้อยทันตามเวลาที่กำหนด นักเรียนรู้ถึงประโยชน์ของการเรียน และนักเรียนมีผลการเรียนที่ผ่านมาดี 2) ด้านสัมพันธ์สภาพกับเพื่อน คือ นักเรียนและเพื่อนมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน นักเรียนและเพื่อนยอมรับในความสามารถของกันและกัน นักเรียนและเพื่อนเป็นที่ปรึกษาที่ดีให้แก่กัน 3) ด้านผู้สอน คือ ครูมีเทคนิคการสอนที่น่าสนใจ ครูรัก และไม่ถือคติกับนักเรียน และครูสอนพื้นฐานก่อนและอธิบายซ้ำในเรื่องที่นักเรียนไม่เข้าใจและ 4) ด้านสภาพแวดล้อมในโรงเรียน คือ โรงเรียนปลอดภัยสะอาด นักเรียนไม่กังวลว่าจะ ถูกคุกคาม โรงเรียนมีห้องสมุดที่ดีมีหนังสือที่ทันสมัยทันต่อเหตุการณ์และมีจำนวนมากพอ สามารถให้บริการนักเรียนและสร้างความสนใจในการศึกษาหาความรู้ และโรงเรียนมีสภาพแวดล้อมและบรรยากาศที่ดี

ปริญญา เรืองทิพย์ (2550) ศึกษาการพัฒนาตัวบ่งชี้การส่งเสริมการเรียนรู้อย่างมีความสุขของนักเรียนช่วงชั้นที่ 4 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามุกดาหาร เขต 4 พบว่า การเรียนรู้อย่างมีความสุขหมายถึง การที่นักเรียนมีความรู้สึกรักเรียน สนุก ไม่เกิดความเครียด หรือเกิดความเบื่อหน่ายต่อการเรียน ซึ่งอาจมีปัจจัยมาจากตัวผู้เรียนเอง หรือจากสภาพแวดล้อมต่าง ๆ เช่น ตัวผู้สอน หรือบรรยากาศภายในโรงเรียน และความสัมพันธ์กับเพื่อน โดยแบ่งเป็น 6 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) ด้านตัวนักเรียน ได้แก่ การมีสุขภาพอนามัยแข็งแรง มีความพร้อมในการเรียนรู้ เห็นคุณค่าของการเรียนรู้ เห็นคุณค่าในตนเองและมีความรู้สึที่ดีต่อผู้อื่น 2) กลุ่มเพื่อน ได้แก่ การทำงานร่วมกันกับเพื่อนและ

แรงจูงใจจากเพื่อน 3) ด้านครูผู้สอน ได้แก่ วิธีดำเนินการเรียนการสอน ความพร้อมของครู ความรู้ความสามารถของครู กิจกรรมในการเรียนการสอน บุคลิกลักษณะของครู พฤติกรรมของครู และการจูงใจและการให้แรงเสริม 4) ด้านครอบครัว ได้แก่ ความร่วมมือของผู้ปกครอง การอบรมเลี้ยงดูของบิดามารดา ความเข้าใจและเจตคติของผู้ปกครอง และฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัว 5) ด้านโรงเรียน ได้แก่ ความสามารถของผู้บริหาร ความเข้าใจต่อหลักสูตรและระบบการเรียนการสอน งบประมาณโรงเรียน ความพร้อมของวัสดุอุปกรณ์ และความพร้อมของอาคารสถานที่ และ 6) ด้านชุมชน ได้แก่ แหล่งการเรียนรู้ในชุมชน และความร่วมมือของชุมชน

ฐิตยา อัลอิธีรี (2551) ศึกษาการพัฒนาตัวบ่งชี้การส่งเสริมการเรียนรู้อย่างมีความสุขของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 ในจังหวัดปัตตานี พบว่า การเรียนรู้อย่างมีความสุข หมายถึง การที่นักเรียนมีความรู้สึกรักเรียน มีความสบายทั้งทางกายและทางใจ สนุก ไม่เกิดความเครียดหรือไม่เบื่อหน่ายต่อการเรียน ซึ่งอาจเกิดจากปัจจัยหลาย ๆ ด้านที่มีส่วนสำคัญต่อการเรียนรู้อย่างมีความสุข ซึ่งประกอบด้วย 6 องค์ประกอบ ดังนี้ 1) ด้านการมีครูดี ได้แก่ ความรู้ความสามารถของครู บุคลิกลักษณะของครู พฤติกรรมของครู และการจูงใจหรือการให้แรงเสริม 2) ด้านการมีครอบครัวอบอุ่น ได้แก่ ความร่วมมือของผู้ปกครอง การอบรมเลี้ยงดูของบิดามารดา ความเข้าใจและเจตคติของผู้ปกครอง และฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัว 3) ด้านการโรงเรียนน่าอยู่และน่าเรียน ได้แก่ บรรยากาศในโรงเรียน ความพร้อมของวัสดุอุปกรณ์ ความพร้อมของอาคารสถานที่ 4) ด้านการมีชุมชนที่สงบสุขและสนับสนุนทางการศึกษา ได้แก่ สภาพแวดล้อมของชุมชน ความร่วมมือของชุมชน 5) ด้านการเป็นนักเรียนดี ได้แก่ การมีส่วนร่วมในการเรียน การพัฒนาความพร้อมในการเรียน ความสัมพันธ์กับเพื่อน และ 6) ด้านการมีเพื่อนดี ได้แก่ ปฏิสัมพันธ์ระหว่างนักเรียนกับเพื่อน

ประสงค์ ปุกคำ (2554) ศึกษาปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อการเรียนรู้อย่างมีความสุขของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดเชียงราย พบว่า การเรียนรู้อย่างมีความสุข หมายถึง การที่นักเรียนรู้สึกรักเรียน สนุก ไม่เกิดความเครียดหรือความเบื่อหน่ายต่อการเรียน มีความพึงพอใจ ความตั้งใจ ความสนใจและความกระตือรือร้น ขณะที่มีส่วนร่วมในการเรียนการสอน มีกำลังใจแสวงหาความรู้ เกิดความรู้สึกที่ดีต่อสิ่งที่เรียนรู้ ซึ่งอาจมาจากปัจจัยของตัวผู้เรียน เพื่อน ครู ครอบครัวและโรงเรียน ที่มีส่วนสำคัญต่อการเรียนรู้ของนักเรียน โดยประกอบด้วย 6 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) ด้านสภาพแวดล้อมในโรงเรียน ได้แก่ สภาพแวดล้อมทางกายภาพ และสภาพแวดล้อมทางวิชาการ 2) ด้านเพื่อน ได้แก่ สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน 3) ด้านลักษณะของผู้เรียน ได้แก่ สุขภาพอนามัย และความภาคภูมิใจในตนเอง 4) ลักษณะครูผู้สอน ได้แก่ ความรู้ความสามารถของครู ทักษะการสอนและการปฏิบัติงานของครู และพฤติกรรมของครู 5) ด้านครอบครัวและชุมชน ได้แก่ สัมพันธภาพในครอบครัว ส่งเสริมความสามารถของนักเรียน

การดูแลเอาใจใส่ต่อนักเรียน แหล่งเรียนรู้ในชุมชน และความร่วมมือของชุมชน และ 6) ด้านการเรียนการสอน ได้แก่ กิจกรรมการเรียนการสอน และการประเมินผลการเรียน

อรรณพ มากสุข (2555) ศึกษาปัจจัยบางประการที่สัมพันธ์กับการเรียนรู้อย่างมีความสุขของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ในจังหวัดสงขลา พบว่า การเรียนรู้อย่างมีความสุข หมายถึง ความรู้สึกของนักเรียนที่แสดงออกถึงความพึงพอใจ ความประทับใจ ความสนใจ และกระตือรือร้นในการเรียนรู้ โดยศึกษากับปัจจัยบางประการ ได้แก่ 1) เจตคติต่อการเรียน หมายถึง ความรู้สึกและท่าทีที่กระทำ หรือการแสดงออกของนักเรียนที่มีต่อการเรียน ทั้งในด้านเนื้อหาวิชา ตัวครูผู้สอน วิธีการสอนของครู และสถานที่ 2) ลักษณะของครู หมายถึง การปฏิบัติหรือการแสดงออกถึงพฤติกรรมต่างๆ ของครูตามการรับรู้ของนักเรียน โดยวัดผ่านตัวแปรที่สังเกตได้ 3 ด้าน ได้แก่ ความเข้าใจธรรมชาติของนักเรียน ทักษะในการสื่อสาร และความรักและเอาใจใส่ต่อนักเรียน 3) การจัดการเรียนรู้ หมายถึง การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ตามที่หลักสูตรกำหนด โดยวัดผ่านตัวแปรที่สังเกตได้ 5 ด้าน ได้แก่ บทเรียน บรรยากาศในการจัดการเรียนรู้ กิจกรรมในการเรียนรู้ สื่อการเรียนรู้ และการประเมินผลการเรียนรู้ 4) สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน หมายถึง พฤติกรรมที่นักเรียนและเพื่อนปฏิบัติต่อกัน โดยการให้กำลังใจ ช่วยเหลือซึ่งกันและกันและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นทั้งในด้านการเรียนและเรื่องส่วนตัว ห่วงใยและสนใจความรู้สึกของเพื่อน การใกล้ชิดสนิมสนมกัน และการร่วมมือกันในการทำกิจกรรมต่าง ๆ และ 5) สัมพันธภาพในครอบครัว หมายถึง การปฏิบัติต่อกันของสมาชิกในครอบครัว มีความรักใคร่ผูกพัน ให้ความช่วยเหลือและให้อภัยซึ่งกันและกัน มีการทำกิจกรรมร่วมกัน มีส่วนร่วมในการปรึกษาหรือตัดสินใจในเรื่องสำคัญของครอบครัว อยู่ด้วยกันอย่างสงบสุข และแก้ปัญหาความขัดแย้งด้วยเหตุผล

ปัทมา แป้นพุดเย็น (2557) ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการเรียนรู้อย่างมีความสุขของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ในจังหวัดกำแพงเพชร พบว่า การเรียนรู้อย่างมีความสุข หมายถึง พฤติกรรม การรับรู้ ท่าทีหรือการแสดงออกของนักเรียนที่แสดงความรู้สึกที่ดี รู้สึกสนุก รักในการเรียน ไม่เกิดความเครียดหรือ เบื่อหน่ายต่อการเรียน มีความพึงพอใจ ความตั้งใจ ความสนใจ ความกระตือรือร้นในการเรียน และมีกำลังใจแสวงหาความรู้ เกิดความรู้สึกที่ดีต่อสิ่งที่เรียนรู้ตลอดจนมีส่วนร่วมในกระบวนการ จัดการเรียนรู้ รวมถึงการมีความรู้ความเข้าใจในเนื้อหาสาระที่เรียนและนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ได้ โดยมีตัวแปรพยากรณ์ 4 ด้าน ได้แก่ 1) สัมพันธภาพในครอบครัว หมายถึง ความคิดเห็นหรือความรู้สึกของนักเรียนที่มีต่อ การแสดงออกด้านพฤติกรรม ที่คนในครอบครัวปฏิบัติต่อกัน กล่าวคือความสัมพันธ์ระหว่าง พ่อ แม่ ลูก พี่น้อง ที่มีความรักใคร่ห่วงใยกัน ไว้วางใจกัน ปรับตัวเข้าหากัน มีกิจกรรมร่วมกัน ให้คำปรึกษาแนะนำแนวทางที่ดีต่อกัน ให้โอกาสแสดงความคิดเห็นและยอมรับความคิดเห็นซึ่งกันและกันตลอดจนสนับสนุนส่งเสริมให้กำลังใจกัน 2) สัมพันธภาพระหว่าง

นักเรียนกับเพื่อน หมายถึง ความคิดเห็นหรือความรู้สึกของนักเรียนที่มีต่อการแสดงพฤติกรรมโต้ตอบกันของนักเรียนกับเพื่อน ในลักษณะที่ทำให้เกิดความเข้าใจอันดีต่อกันทั้งทางด้านวาจา การแสดงกิริยาท่าทาง การให้ความช่วยเหลือ การให้และการยอมรับ รู้จักเคารพในสิทธิของผู้อื่น สนใจในความรู้สึกของเพื่อน ยอมรับในความแตกต่างระหว่างบุคคล 3) คุณภาพการสอนของครู หมายถึง ความคิดเห็นหรือการรับรู้ของนักเรียนที่มี ต่อกระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของครูที่มีบทเรียนสนุก เนื้อหาน่าสนใจ มีบรรยากาศในการเรียนและสื่อ อุปกรณ์ที่เอื้อต่อการเรียนรู้ มีกิจกรรมการเรียนการสอนที่หลากหลาย นักเรียนมีส่วนร่วมในการวางแผนการเรียนรู้ตลอดจนมีการวัดประเมินผลที่หลากหลายและประเมินตามสภาพจริง และ 4) แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ หมายถึง พฤติกรรม ท่าทีการรับรู้ของนักเรียนที่แสดงถึง ความปรารถนาที่จะประสบความสำเร็จในสิ่งที่มุ่งหวังทั้งในด้านการเรียน และการทำงานที่ได้รับมอบหมายโดยไม่ย่อท้อต่อความยากลำบาก

ศิริพร ท้องย้อย (2557) ศึกษาความสุขและแนวทางเสริมสร้างความสุขในการเรียน ของนักเรียนโรงเรียนธัญรัตน์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 4 พบว่า การเรียนรู้อย่างมีความสุขหมายถึง ความรู้สึกที่นักเรียนแสดงออกถึงความพึงพอใจในการเรียน อยู่ในบรรยากาศที่ผ่อนคลาย เพลิดเพลิน มีส่วนร่วมในการเรียนการสอน การแสดงออก มีความสัมพันธ์ที่ดีกับบุคคลรอบข้าง เห็นคุณค่าของตนเองและประโยชน์ของการเรียนรู้ โดยแบ่งเป็น 4 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านตัวผู้เรียน หมายถึง การมีสุขภาพร่างกายและจิตใจที่สมบูรณ์แข็งแรง ไม่เกิดความเบื่อหน่าย มีความกระตือรือร้น สามารถควบคุมอารมณ์ความรู้สึกของตนเองได้ มีระเบียบวินัยในตนเองในการทำกิจกรรมต่าง ๆ 2) ด้านเพื่อน หมายถึง เพื่อนที่มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี เอื้อเฟื้อ มีน้ำใจ ชักชวนไปในทางที่ถูกที่ควร ร่วมกันทำงานและศึกษาเล่าเรียน เป็นบุคคลที่ไว้วางใจได้ 3) ด้าน โรงเรียน หมายถึง เป็นสถานที่ที่เหมาะสมกับการเรียนรู้ และเป็นแหล่งเรียนรู้ให้กับนักเรียน มีบุคลากร ครูที่มีความสามารถ มีจิตใจที่เมตตาต่อนักเรียน และวางตัวอย่างเหมาะสม และ 4) ด้านครอบครัว หมายถึง ผู้ปกครองและสมาชิกในครอบครัวให้การสนับสนุนและให้กำลังใจนักเรียนในการเรียนรู้ รวมถึงเป็นแบบอย่างที่ดี ให้ความรักและคำปรึกษา รับฟังความคิดเห็นและมีเหตุผลต่อนักเรียน

รพีพร เตมีศักดิ์ (2558) ศึกษาความไม่แปรเปลี่ยนของโมเดลเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อการเรียนรู้มีความสุขของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย พบว่า การเรียนรู้มีความสุข หมายถึง พฤติกรรมที่นักเรียนแสดงออกถึงความตั้งใจ ความสนใจ สนุก กระตือรือร้น ไม่เกิดความเครียดหรือความเบื่อหน่ายต่อการเรียน เกิดความรู้สึกที่ดีต่อตนเอง เกิดความรู้สึกที่ดีต่อสภาพแวดล้อมในโรงเรียน และมีความรู้สึกดีต่อบุคคลอื่น โดยมีตัวแปรแฝงภายนอกได้แก่ 1) สภาพแวดล้อมภายในโรงเรียน ได้แก่ สิ่งแวดล้อมทางกายภาพ สิ่งแวดล้อมทางวิชาการ และสิ่งแวดล้อมทางการบริหารจัดการ 2) ครูผู้สอน ได้แก่ บุคลิกลักษณะของครู ทักษะทาง

ภาษาและการสื่อสาร ความรู้ความสามารถของครู และความประพฤติและคุณธรรม 3) สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนและเพื่อน ได้แก่ การรักใคร่ปรองดองกัน การช่วยเหลือซึ่งกันและกัน การทำกิจกรรมร่วมกัน และแรงจูงใจจากเพื่อน 4) สัมพันธภาพภายในครอบครัว ได้แก่ การส่งเสริมความสามารถของนักเรียน ความรักความอบอุ่นและเอาใจใส่ต่อนักเรียน ความไว้วางใจและเชื่อใจ และการให้กำลังใจนักเรียน และตัวแปรแฝงภายใน ได้แก่ 1) ลักษณะผู้เรียน ได้แก่ ความสนใจ ความสามารถของผู้เรียน ความสามารถในการจัดการด้านอารมณ์ และความรู้ดั้งเดิมของผู้เรียน 2) การเรียนการสอน ได้แก่ การให้ผู้เรียนลงมือปฏิบัติจริง การใช้วิธีสอนสนุกสนาน การจัดกิจกรรมหลากหลาย การใช้สื่อประกอบการเรียนการสอน และการส่งเสริมกระบวนการคิด

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความสุขในการเรียน สามารถสังเคราะห์องค์ประกอบของความสุขในการเรียนได้ตามตารางที่ 2.2 ดังนี้

ตารางที่ 2.2 การสังเคราะห์องค์ประกอบของความสุขในการเรียนจากแนวคิดและทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความสุขในการเรียน

องค์ประกอบ	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	รวม
ด้านผู้เรียน/ลักษณะผู้เรียน																										86
1. สุขภาพอนามัยแข็งแรงสมบูรณ์/สุขภาพจิต/ความพร้อมในการเรียน				✓									✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	8
2. การเปลี่ยนไหลในการเรียนรู้ (Learning flow)/ มีสมาธิจดจ่อ			✓										✓													2
3. บุคลิกลักษณะของผู้เรียน ความกระตือรือร้น ขยันและใฝ่รู้/เรียน		✓						✓					✓											✓		4
4. มีอารมณ์ทางบวก (presence of positive emotion)		✓		✓				✓																		4
5. ไม่มีอารมณ์ทางลบ (absence negative emotion)		✓		✓				✓																		4
6. ความพึงพอใจในชีวิต (life satisfaction)								✓					✓													2
7. การรับรู้ความสามารถ/เชื่อมั่นในตนเอง (self-efficacy)							✓					✓		✓												3
8. ความพึงพอใจในผลการประเมิน													✓													1
9. กระบวนการเรียนรู้ของนักเรียน													✓													1
10. การมีส่วนร่วมทางอารมณ์ (emotional engagement)					✓						✓															2
11. มีน้ำใจ มีเมตตา (act of kindness)			✓						✓																	2
12. มีความกตัญญูต่อเวทีย (gratitude)			✓						✓																	2
13. กล้าแสดงออกทางความคิดและการกระทำ													✓								✓					2
14. การกำกับและควบคุมตนเอง													✓					✓					✓			3

ตารางที่ 2.2 การสังเคราะห์องค์ประกอบของความสุขในการเรียนจากแนวคิดและทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความสุขในการเรียน (ต่อ)

องค์ประกอบ		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	รวม
ด้านผู้เรียน/ลักษณะผู้เรียน (ต่อ)																											86
15.ความสามารถในการติดต่อสื่อสาร							✓																				1
16.พฤติกรรมการมีส่วนร่วมและความคิดสร้างสรรค์	(engagement)				✓	✓	✓	✓	✓	✓										✓							6
17.ความไม่พึงพอใจทางพฤติกรรม (behavioral disaffection)										✓																	1
18.ทัศนคติและเจตคติที่ดี (positive attitude) (ต่อตนเองและการเรียน)								✓						✓	✓					✓							5
19.การมองโลกในแง่ดี (optimistic thinking)		✓							✓	✓																	3
20.การมีความหวัง (hope)/แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์		✓								✓							✓							✓			4
21.เห็นคุณค่าในตนเองและภาคภูมิใจในตนเอง	(self-esteem)	✓						✓								✓	✓	✓	✓	✓							6
22.เห็นคุณค่าในการเรียนรู้/นำสิ่งที่เรียนรู้มาใช้ในชีวิตประจำวันได้																✓	✓	✓	✓								4
23.มีผลการเรียนที่ผ่านมาดี/พื้นฐานความรู้ที่ดี																			✓					✓			2
24.มีชีวิตที่มีความหมาย/มีเป้าหมาย/จุดมุ่งหมาย																			✓								5
25.ความเจริญรุ่งเรือง (Flourishing)							✓																				1

ตารางที่ 2.2 การสังเคราะห์องค์ประกอบของความสุจริตในการเรียนจากแนวคิดและทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความสุจริตในการเรียน (ต่อ)

องค์ประกอบ	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	รวม
ด้านผู้เรียน/ลักษณะผู้เรียน (ต่อ)																										86
26. มีความสัมพันธ์ที่ดี/ความรู้สึกที่ดีกับผู้อื่น (relationships)					✓		✓		✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	9
ด้านเพื่อน/ลักษณะเพื่อน																										24
1. การทำงาน/ทำกิจกรรมร่วมกัน					✓		✓							✓	✓											5
2. ให้คำแนะนำ/ให้คำปรึกษา/ให้กำลังใจ																✓								✓		3
3. ยอมรับความสามารถของกันและกัน																✓										1
4. แลกเปลี่ยนและเรียนรู้														✓										✓		2
5. ช่วยเหลือ/แบ่งปันกัน														✓	✓		✓							✓	✓	4
7. สัมพันธภาพระหว่างเพื่อน					✓											✓	✓		✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	9
ด้านครูผู้สอน/ลักษณะครู																										44
1. สุขภาวะ/ ลักษณะและพฤติกรรมของครู					✓											✓			✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	7
2. การทำงานเป็นทีมและการทำงานร่วมกัน					✓																					1
3. ได้รับการส่งเสริมสนับสนุนจากครู													✓													2
4. ทักษะคิดและการอนุมานทางบวก					✓																					1
5. มีแรงจูงใจ/กระตือรือร้นในการเรียนการสอน																✓										2
6. ทักษะความรู้ความสามารถ/ความเชี่ยวชาญ					✓											✓	✓		✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	10

ตารางที่ 2.2 การสังเคราะห์องค์ประกอบของความสุ่มในการเรียนจากแนวคิดและทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความสุ่มในการเรียน (ต่อ)

องค์ประกอบ	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	รวม
ด้านครูผู้สอน/ลักษณะครู (ต่อ)																										44
7.เทคนิคในการสอนที่สนุกและมีส่วนร่วม					✓					✓			✓				✓									3
8.ให้คำแนะนำและพัฒนาให้นักเรียน							✓																			1
9.ความเข้าใจ/ความคาดหวังในตัวนักเรียน							✓									✓			✓							3
10.นวัตกรรมและความคิดสร้างสรรค์							✓																			1
11.ความสามารถในการใช้เทคโนโลยี							✓																			1
12.การจูงใจ/การให้แรงเสริม															✓			✓	✓							3
13.จัดหลักสูตรการสอน/กิจกรรมในการสอน/ ให้งานที่เหมาะสม					✓							✓			✓			✓			✓					5
14.ยอมรับความแตกต่างหลากหลายทางวัฒนธรรม					✓																					1
15.ครูมีเมตตา จริใจ อ่อนโยน/รักและเอาใจใส่																✓	✓			✓						3
ด้านพ่อแม่ผู้ปกครอง/ลักษณะผู้ปกครอง																										
1.ส่งเสริมสนับสนุนความสามารถของนักเรียนทางการศึกษา												✓				✓				✓						3
2.สุขภาพในครอบครัวที่ดี												✓														1
3.ความเข้าใจและเจตคติของผู้ปกครองในการเรียน												✓				✓	✓		✓	✓						5
4.ความร่วมมือของผู้ปกครอง															✓					✓		✓				3

ตารางที่ 2.2 การสังเคราะห์องค์ประกอบของความสุ่มในการเรียนจากแนวคิดและทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความสุ่มในการเรียน (ต่อ)

องค์ประกอบ																									รวม																							
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25																								
ด้านพ่อแม่ผู้ปกครอง/ลักษณะผู้ปกครอง (ต่อ)																																																
5.ดูแลเอาใจใส่นักเรียน/การอบรมเลี้ยงดู/ให้คำปรึกษา																									✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	9	
6.ความสัมพันธ์ระหว่างผู้ปกครองกับนักเรียน																									✓																							6
7.สถานะทางเศรษฐกิจของครอบครัว																									✓																✓	✓						3
ด้านโรงเรียน																																																52
1.ความสามารถของผู้บริหาร/ภาวะผู้นำและวิสัยทัศน์																									✓																							3
2.ความเข้าใจต่อหลักสูตรและระบบการเรียน																																	✓															3
3.โรงเรียนมีระเบียบวินัย																									✓																							1
4.สุขภาพและโภชนาการ/ความสะอาดและสุขอนามัย																									✓																							2
5.งบประมาณโรงเรียน																																																2
6.ระบบการบริหาร/การจัดการ/การวางแผน																									✓																							3
7.ความพร้อม/ความทันสมัยของวัสดุอุปกรณ์																																																5
8.ความพร้อมของสถานที่																																																6
9.การใช้เครื่องมือเทคโนโลยี																																																1
10.สภาพแวดล้อม/บรรยากาศทางกายภาพ																									✓																							8
11.สภาพแวดล้อม/บรรยากาศทางวิชาการ																									✓																							5

ตารางที่ 2.2 การสังเคราะห์องค์ประกอบของความสุ่มในการเรียนจากแนวคิดและทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความสุ่มในการเรียน (ต่อ)

องค์ประกอบ	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	รวม
ด้านโรงเรียน (ต่อ)																										52
12.สภาพแวดล้อมที่ไม่มีการกลั่นแกล้ง					✓																					1
13.ความยืดหยุ่นของโรงเรียน (school resilience)						✓	✓																			2
14.การจัดการความร่วมมือ							✓																			1
15.การส่งเสริมคณะกรรมการที่ปรึกษา							✓																			1
16.การค้นพบแนวทางการเรียนรู้ของนักเรียน							✓																			1
17.การจัดตั้งหน่วยงานส่งเสริมการจัดการด้านเวลา								✓																		1
18.การแนะแนวทางให้แก่ครูและนักเรียน							✓																			1
19.การอำนวยความสะดวกให้แก่ครูและนักเรียน							✓																			1
20.การส่งเสริมให้เป็นมิตรกับเพื่อนต่างโรงเรียน							✓																			1
21.นวัตกรรมและความคิดสร้างสรรค์							✓																			1
22.เครื่องแบบของโรงเรียนที่มีสีสันสดใส							✓																			1
23.ปลอดภัยจากสารเสพติด																✓										1
ด้านชุมชน																										8
1.สนับสนุนทางการศึกษา/แหล่งการเรียนรู้																		✓	✓	✓						3

ตารางที่ 2.2 การสังเคราะห์องค์ประกอบของความสุ่มในการเรียนจากแนวคิดและทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความสุ่มในการเรียน (ต่อ)

องค์ประกอบ	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	รวม
ด้านชุมชน (ต่อ)																										27
2.ความร่วมมือของชุมชน																✓		✓	✓	✓						4
3.สภาพแวดล้อม/ปลอดภัยและสารเสพติด																		✓								1
ด้านการเรียนการสอน																										27
1.วิธีการจัดการเรียนการสอน						✓				✓																3
2.การมีส่วนร่วมของครูและนักเรียนในการวางแผนกิจกรรม						✓																				1
3.บทเรียน/เนื้อหาที่เป็นประโยชน์/เนื้อหาตามความต้องการของนักเรียน/สนุกและสนใจ					✓		✓								✓											4
4.รูปแบบการเรียนรู้แบบร่วมมือโดยใช้โครงงานเป็นฐาน							✓																			1
5.พัฒนาทักษะการสื่อสารและทักษะทางสังคม							✓																			1
6.บรรยากาศในการเรียน																✓					✓					2
7.กิจกรรมเสริมหลักสูตรในการเรียน/ทัศนศึกษา							✓									✓					✓	✓				6
8.กิจกรรมทางศิลปะและสุนทนาการ																										1
9.สื่อการเรียนการสอน																✓					✓			✓		3
10.การประเมินผลการเรียน																✓					✓		✓			3
11.การมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูและนักเรียน							✓																			2

- หมายเหตุ :** 1 Uusitalo-Malmivaara (2012) 2 Suldo et al. (2014) 3 Di Fabio and Bucci (2015) 4 Lee (2016) 5 UNESCO (2016) 7 Datu et al. (2017) 8 Jamebozorg (2017) 9 Roth (2017และคณะ) 10 Datu and Lizada (2018) 11 Halliday, Kern, Garrett and Turnbull (2018) 12 Khanzadi et al. (2018) 13 Sherly Agustina (2018) 14 Tobia, Greco, Steca and Marzocchi (2018) 15 คักดีลีทีร์ ศรีหลวงเพชร (2544) 16 อมรรัตน์ ทรรศนียากร (2545) 17 เพรวพรรณ พิเศษ (2548) 18 สุขุมาล อดม (2548) 19 ปริญา เรื่องพิพม์ (2550) 20 ลูติยา อัลลิดรีลี (2551) 21 ประสงค์ ปุกคำ (2554) 22 อรรณม มากสุข (2555) 23 ปัทมา แป้นพุดเย็น (2557) 24 ศิริพร ท้องย้อย (2557) 25 รพีพร เต็มรักษ์ (2558)

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

จากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความสุขในการเรียน สามารถสังเคราะห์องค์ประกอบของความสุขในการเรียนจากทั้งแนวคิด ทฤษฎี และจากงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยมีวิธีการเลือกองค์ประกอบจากตารางที่ 2.1 และ ตารางที่ 2.2 โดยคัดเลือกองค์ประกอบที่มีความถี่ตั้งแต่ 2 รายการขึ้นไป สามารถสรุปได้ตามตารางที่ 2.3 ดังนี้

ตารางที่ 2.3 ตารางความถี่จากการสังเคราะห์องค์ประกอบของความสุขในการเรียนที่มีความเชื่อมโยงกับทั้งจากแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความสุขในการเรียน

องค์ประกอบของความสุขในการเรียน	ความถี่
1. การมีความสัมพันธ์ที่ดีกับผู้อื่น	12
2. การมีสุขภาพร่างกายและจิตใจแข็งแรงสมบูรณ์ เกิดความพร้อมในการเรียนรู้	9
3. การเห็นคุณค่าในตนเอง	7
4. การเห็นคุณค่าในการเรียนรู้	6
5. การมีเป้าหมายในการเรียนรู้	6
6. การมีอารมณ์ทางบวกในการเรียนรู้	6
7. การกำกับตนเอง	4
8. การสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง	3
9. ภาวะสิ้นไหวในการเรียนรู้	3
10. การมีโอกาสเลือกเรียนในสิ่งที่ถนัดและสนใจ	2

งานวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยเลือกที่จะศึกษาความสุขในการเรียนด้านผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยคัดเลือกองค์ประกอบของความสุขในการเรียนด้านผู้เรียนที่มีความเกี่ยวข้องเชื่อมโยงกับทั้งแนวคิด ทฤษฎี และจากงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความสุขในการเรียน โดยยึดจากแนวคิดและทฤษฎีเป็นหลัก จึงคัดเลือกองค์ประกอบที่มีความถี่ตั้งแต่ 2 รายการขึ้นไป ได้จำนวนทั้งสิ้น 10 องค์ประกอบ โดยผู้วิจัยได้สังเคราะห์ความหมายขององค์ประกอบต่าง ๆ จากการศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง สรุปได้ดังนี้

1) การมีความสัมพันธ์ที่ดีกับผู้อื่น หมายถึง การที่ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับเพื่อน ครูและผู้ปกครอง สามารถพูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ทำงานร่วมกันกับเพื่อน และช่วยเหลือกันซึ่งกันและกัน การรับรู้ว่าคุณครูเข้าใจและปฏิบัติต่อผู้เรียนทุกคนอย่างเท่าเทียม การได้รับความช่วยเหลือจากครู สามารถสอบถามเนื้อหาหรือบทเรียนที่ไม่เข้าใจได้ รู้สึกรักและเคารพครูผู้สอน รวมทั้งการได้รับความรัก ความเอาใจใส่ และการสนับสนุนในด้านการศึกษาจากผู้ปกครอง

2) **การมีสุขภาวะทางร่างกายและจิตใจที่แข็งแรงสมบูรณ์** หมายถึง การที่ผู้เรียนมีสุขภาพกายและสุขภาพจิตที่ดี มีความสมบูรณ์พร้อมทั้งทางร่างกายและจิตใจ ปราศจากโรคภัยไข้เจ็บและสารเสพติด ได้อยู่ในสิ่งแวดล้อมที่ดี และสะดวกสบาย มีอาหาร มีอุปกรณ์พื้นฐานในการเรียนเพียงพอ รวมทั้งการได้รับความรักและได้รับการยอมรับ ทำให้เกิดความพร้อมในการเรียนรู้ได้อย่างเต็มศักยภาพ

3) **การเห็นคุณค่าในตนเอง** หมายถึง ความรู้สึกของผู้เรียนที่รับรู้ว่าคุณค่ามีความหมาย และเชื่อมั่นว่าตนเองเป็นคนที่มีความสามารถ รวมทั้งรับรู้ว่าคุณค่าความสามารถจากประสบการณ์ทางวิชาการในการทำงานที่ได้รับมอบหมาย หรือการสอบที่ประสบความสำเร็จ นำไปสู่ความเชื่อมั่นในตนเอง การยอมรับนับถือตนเอง เกิดความภาคภูมิใจในตนเอง

4) **การเห็นคุณค่าในการเรียนรู้** หมายถึง การที่ผู้เรียนเห็นคุณค่าของบทเรียน หรือสิ่งที่ได้เรียนรู้ว่าสามารถก่อให้เกิดประโยชน์ต่อตนเองและบุคคลรอบข้าง รวมทั้งเข้าใจว่าความรู้ที่ได้รับจากบทเรียนหรือกิจกรรมต่าง ๆ สามารถนำไปต่อยอดหรือนำไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวันได้อย่างไร

5) **การมีเป้าหมายในการเรียนรู้** หมายถึง การที่ผู้เรียนมีเป้าหมายหรือมีจุดมุ่งหมายในการเรียนรู้หรือมีสิ่งที่ตนเองสนใจอยากเรียนรู้ และมีการวางแผนการศึกษาต่อหรือการประกอบอาชีพในอนาคต รวมทั้งมีความตั้งใจที่จะมุ่งสู่ความสำเร็จ โดยการปฏิบัติตามเป้าหมายหรือจุดมุ่งหมายที่วางแผนไว้อย่างเป็นขั้นเป็นตอน

6) **การมีอารมณ์ทางบวกในการเรียนรู้** หมายถึง อารมณ์หรือความรู้สึกของผู้เรียนที่แสดงออกถึงความพึงพอใจในชีวิต ร่าเริง สดใส เบิกบานใจ สนุกกับการเรียนและการทำกิจกรรม ไม่เกิดความเครียดหรือเบื่อหน่ายต่อการเรียนรู้

7) **การกำกับตนเอง** หมายถึง การที่ผู้เรียนสามารถควบคุมพฤติกรรมในการเรียนรู้ มีความรับผิดชอบและเอาใจใส่ต่อภาระงานที่ได้รับมอบหมาย สามารถควบคุมตนเองในการแสวงหาความรู้ เข้าเรียนตรงเวลา มีความตั้งใจและกระตือรือร้นในการเรียนรู้ สามารถควบคุมอารมณ์ของตนในสถานการณ์ต่าง ๆ รวมทั้งรู้จักการแบ่งเวลาในการเรียนและการทำงานกิจกรรมต่าง ๆ ในชีวิตประจำวันได้อย่างเหมาะสม

8) **การสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง** หมายถึง การที่ผู้เรียนสามารถพัฒนาตนเองจากวิธีการจัดเรียนการสอนและบทเรียน เป็นผู้เรียนที่มีความสามารถในการจัดการวางแผนการเรียน และสามารถแสวงหาความรู้และคำตอบ ด้วยตนเอง รวมทั้งสามารถเชื่อมโยงความรู้ใหม่กับความรู้เดิมจากประสบการณ์และสิ่งแวดล้อม และสร้างองค์ความรู้ใหม่ได้ด้วยตนเอง

9) **ภาวะสิ้นไหวในการเรียนรู้** หมายถึง ภาวะที่ผู้เรียนจดจ่ออยู่กับบทเรียนหรือกิจกรรมทางวิชาการอย่างต่อเนื่องด้วยความเพลิดเพลินเป็นระยะเวลานาน จนกระทั่งลืมเวลาที่กำลังผ่านไป ซึ่งบทเรียนหรือกิจกรรมนั้นมีความสอดคล้องและท้าทายความสามารถหรือทักษะของผู้เรียน

10) **การมีโอกาเลือกเรียนในสิ่งที่ถนัดและสนใจ** หมายถึง การที่ผู้เรียนมีโอกาเลือกเรียนหรือปฏิบัติกิจกรรมทั้งในด้านวิชาการ และกิจกรรมเสริมหลักสูตรว่าอยากที่จะเรียนรู้อะไร เรียนรู้อย่างไร โดยผู้เรียนมีตัวเลือกในการเรียนรู้ ได้เรียนในสิ่งที่สนใจและสอดคล้องกับทักษะของผู้เรียนจากแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย

ตอนที่ 3 มาตรวัดความสุขในการเรียน

จากการศึกษามาตรวัดที่เกี่ยวข้องกับการวัดความสุขในการเรียน พบว่า การพัฒนามาตรวัดความสุขเป็นการพัฒนามาตรวัดโดยใช้หลักการทางจิตวิทยา (psychological scale) โดย ศิริชัย กาญจนวาสี (2548) กล่าวว่า การวัดทางจิตวิทยา เป็นการวัดคุณลักษณะทางจิตวิทยา และทางการศึกษา รวมทั้งลักษณะภายในที่ไม่สามารถสังเกตได้โดยตรง ที่มีความเป็นนามธรรม เช่น ความสามารถทางสมอง ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เจตคติ ค่านิยม บุคลิกภาพ เป็นต้น การวัดทางจิตวิทยาและทางการศึกษาเหล่านี้จึงจำเป็นต้องอาศัยการวัดทางอ้อมตามแนวคิดเชิงสมมติฐานของนักวัดผลที่แสดงที่แสดงออกในรูปของทฤษฎีการวัด ซึ่งสามารถนำมาช่วยอธิบายความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะภายในที่ต้องการวัดกับพฤติกรรมที่แสดงออก แล้วทำการสังเกต และรวบรวมข้อมูลจากตัวอย่างพฤติกรรมที่สังเกตได้ นำไปสรุปอ้างอิงเป็นค่าของคุณลักษณะภายในที่ไม่สามารถสังเกตได้โดยตรงจากภายนอกซึ่งการวัดทางจิตวิทยาและทางการศึกษามีธรรมชาติที่สำคัญ (ศิริชัย กาญจนวาสี, 2548) ดังนี้

1) เป็นการวัดหรือการสังเกตทางอ้อม (indirect observation) ในการวัดต้องอาศัยตัวกระตุ้น หรือสิ่งเร้า ซึ่งอาจเป็นข้อคำถามหรือข้อสอบ เพื่อให้บุคคลตอบสนองออกมาเป็นคำพูด หรือข้อเขียน หรือพฤติกรรมที่สังเกตได้ สำหรับนำไปแปลความหมายถึงสิ่งที่มุ่งวัด

2) การสังเกตหรือการวัดแต่ละครั้งเป็นการรวบรวมข้อมูลเพียงบางส่วนของพฤติกรรมที่ไม่สามารถวัดได้ทั้งหมด เครื่องมือที่ใช้จึงเป็นการรวบรวมข้อมูลพฤติกรรมตัวอย่างที่ใช้เป็นตัวแทนของสิ่งที่ต้องการวัด

3) ผลที่ได้จากการวัดเป็นคุณลักษณะภายในเชิงสัมพัทธ์ (relative) หรือเปรียบเทียบค่าตัวเลขที่ไม่ใช่ค่าสมบูรณ์ในตัวเอง จึงต้องนำไปเปรียบเทียบกับความหมายกับผลของบุคคลอื่น หรือเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนด

4) การวัดย่อมมีความคลาดเคลื่อน (error) เกิดขึ้นเสมอ การวัดจึงต้องใช้ทฤษฎีการวัดที่ดี น่าเชื่อถือ พัฒนาเครื่องมือวัดที่มีคุณภาพ เพื่อทำให้เกิดความคลาดเคลื่อนน้อยที่สุด

เครื่องมือที่นิยมใช้ในการวัดทางจิตวิทยา ได้แก่ แบบสอบถาม โดยมีลักษณะเป็นชุดของคำถามที่ใช้เป็นตัวกระตุ้นให้ผู้ตอบทำการตอบสนอง สำหรับการเก็บข้อมูลเกี่ยวกับกลุ่มตัวอย่าง พฤติกรรมซึ่งเป็นตัวแทนคุณสมบัติตามที่กำหนดไว้ของสิ่งที่มีงวัด ข้อมูลจากการตอบสนองนำมาตรวจสอบให้คะแนนแบบสเกลที่กำหนดไว้เป็นกฎเกณฑ์ ผลจากการวัดจึงทำให้ได้ค่าในเชิงปริมาณของคุณลักษณะที่ต้องการวัด การวัดคุณลักษณะในบุคคลดังกล่าวจะเป็นไปได้ก็ต่อเมื่อผู้วัดมีแนวคิดหรือทฤษฎีทางจิตวิทยาที่เกี่ยวข้องกับคุณลักษณะที่ต้องการวัด รวมทั้งมีกรอบแนวคิดและทฤษฎีการทดสอบเพื่อนำมาวัดคุณลักษณะที่ต้องการนั้น จึงสามารถสร้างเครื่องมือในการรวบรวมข้อมูลเชิงประจักษ์ วิเคราะห์ข้อมูล และเพื่อสรุปอ้างอิงถึงคุณลักษณะนั้น ๆ

ทั้งนี้จากการศึกษาแนวทางการวัดและประเมินความสุขในปัจจุบัน สามารถสรุปได้เป็น 5 แนวทาง (ชุดิมา พงศ์วรินทร์, 2554) ดังนี้

1) การรายงานตนเอง (self-report measures) เป็นวิธีการในการศึกษาความสุขในการเรียนที่ใช้กันมาอย่างยาวนาน เนื่องจากเป็นวิธีการที่สะดวก เก็บข้อมูลได้ง่ายและประหยัดค่าใช้จ่าย รวมทั้งมีความถูกต้องเชื่อถือได้พอสมควร

2) การรายงานโดยบุคคลที่ใกล้ชิด (peer report measures) เป็นวิธีการเก็บข้อมูลซึ่งมีลักษณะการเก็บข้อมูลที่ใช้ในการตรวจสอบแบบสามเส้า โดยการให้บุคคลรอบข้างหลาย ๆ คน ช่วยให้อ้างอิง เช่น เพื่อน ครูอาจารย์ ผู้ปกครอง เป็นต้น เพื่อเปรียบเทียบกับรายงานตนเอง ซึ่งวิธีการนี้ช่วยลดปัญหาเรื่องอารมณ์ที่ไม่มั่นคงของผู้ที่ถูกประเมินได้

3) การเขียนบันทึกประจำวัน (the daily reconstruction method หรือ DRM) เป็นเครื่องมือวัดความสุขในการเรียนโดยให้เขียนบันทึกประจำวัน และตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับทุกสิ่งที่คุณเรียนทำเมื่อวันที่ผ่านมา และใครอยู่ในเวลานั้นกับพวกเขา และให้บอกคะแนนความรู้สึกที่เกิดขึ้นในช่วงนั้น DRM ถูกออกแบบมาเพื่อลดความอคติจากความทรงจำในอดีต และ Experience Sampling Method (ESM) เป็นเครื่องมือที่ใช้คอมพิวเตอร์ในการสุ่มเวลาที่ผู้ถูกประเมินจะได้รับเก็บข้อมูล เพื่อลดข้อจำกัดในเรื่องอารมณ์ที่ไม่มั่นคงของผู้ถูกเก็บข้อมูล

4) การวัดจากความทรงจำ (memory measures) เป็นวิธีการหนึ่งที่มีประสิทธิภาพในการวัดความสุขในการเรียน โดยการให้ผู้เรียนระลึกถึงเหตุการณ์ในความทรงจำทันทีจากเวลาที่กำหนดให้ และให้เขียนออกมาภายในเวลา 30 วินาที เช่น ในการสัมภาษณ์ ผู้สัมภาษณ์ถามผู้ให้

สัมภาษณ์ให้บอกถึงปัจจัยที่ทำให้เกิดความสุขในการเรียนเมื่อวานนี้ ให้พูดออกมาภายในเวลา 30 วินาที โดยจะมีการเก็บข้อมูลทั้งอารมณ์ทางบวกและทางลบ

5) การวัดทางชีวภาพ (biological measures) เป็นการวัดการเปลี่ยนแปลงทางกายภาพในขณะที่ผู้ถูกวัดมีอารมณ์เชิงบวก โดยใช้เทคโนโลยีต่าง ๆ เช่น fMRI imaging techniques เพื่อวิเคราะห์การทำงานของสมองจากภาพถ่ายคลื่นแม่เหล็กไฟฟ้า เป็นต้น

จากการศึกษาข้างต้น พบว่า แนวทางการวัดหรือประเมินความสุขในปัจจุบันมีหลากหลายแนวทาง ซึ่งแนวทางที่ได้รับความนิยม คือ การรายงานตนเอง เนื่องจากเป็นวิธีที่สะดวก เก็บข้อมูลได้ง่าย และประหยัดเวลา รวมทั้งมีความถูกต้องของข้อมูล เนื่องจากผู้ประเมินจะรับรู้ตนเองได้ดีกว่าผู้อื่น ดังนั้นผู้วิจัยจึงเลือกพัฒนามาตรวัดความสุขในการเรียนด้วยวิธีการดังกล่าว

ทั้งนี้ ผู้วิจัยได้สังเคราะห์มาตรวัดความสุขในการเรียนทั้งในต่างประเทศและประเทศไทยดังตารางที่ 2.4

ตารางที่ 2.4 การสังเคราะห์มาตรวัดความสุขในการเรียน

ผู้พัฒนา มาตรวัด	มาตรวัด	องค์ประกอบ	ใช้กับกลุ่มตัวอย่าง	ลักษณะมาตรวัด/ตัวเลขหรือ ค่า แสดงระดับ	จำนวนข้อ คำถาม	α
Campbell, Converse and Rogers (1976)	Index of General Affect (Multi-item, general use)	ประกอบด้วย 8 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) happy body 2) happy heart 3) happy relax 4) happy brain 5) happy soul 6) happy money 7) happy family และ 8) happy society	ใช้กับนักศึกษา 18 ปีขึ้นไป	มาตรประมาณค่า 7 ระดับ 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7 (1 = ไม่มีความสุข ถึง 7 = มีความสุขมาก)	จำนวน 8 ข้อ คำถาม	0.89
Kammann and Flett (1983)	Affectometer โดยรวม	มีลักษณะวัดความรู้สึกภายในจิตใจ	ใช้กับนักเรียนอายุ 18 ปีขึ้นไป	มาตรประมาณค่า 6 ระดับ 1, 2, 3, 4, 5, 6 (1 = น้อยที่สุดถึง 6 = มากที่สุด)	จำนวน 10 ข้อ คำถาม	ไม่มีข้อมูล
Huebner (1991)	Student's life satisfaction scale (SLSS)	ประกอบด้วย 2 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) children's global satisfaction และ 2) life satisfaction	ใช้กับนักเรียนอายุ 7-14 ปี	มาตรประมาณค่า 6 ระดับ 1, 2, 3, 4, 5, 6 (1 = ไม่มีความพึงพอใจ ถึง 6 = มีความพึงพอใจมากที่สุด)	จำนวน 7 ข้อ คำถาม	0.82

ตารางที่ 2.4 การสังเคราะห์มาตรวัดความสุขในการเรียน (ต่อ)

ผู้พัฒนา มาตรวัด	มาตรวัด	องค์ประกอบ	ใช้กับกลุ่มตัวอย่าง	ลักษณะมาตรวัด/ตัวเลขหรือ ค่า แสดงระดับ	จำนวนข้อ คำถาม	α
Huebner (1994)	multidimensional student's life satisfaction scale (MSLSS)	ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) self 2) family 3) living environment 4) school 5) friend และ	ใช้กับนักเรียน มัธยมศึกษา ตอนต้นและตอน ปลาย	มาตรประมาณค่า 6 ระดับ จำนวน 40 ข้อคำถาม 1, 2, 3, 4, 5, 6 (1 = ไม่เคย ถึง 6 = เป็นประจำสม่ำเสมอ)	จำนวน 40 ข้อ คำถาม สำหรับ บุคคล และ 0.83 สำหรับ โรงเรียน	0.78
Lyubomirsky and Lepper (1999)	The subjective happiness scale (SHS)	มีลักษณะเป็นคำถามความสุขโดยทั่วไป	ใช้กับนักเรียน มัธยมศึกษาตอน ปลาย นักศึกษา และผู้ใหญ่	มาตรประมาณค่า 7 ระดับ 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7 (1 = ไม่มีความสุข ถึง 7 = มีความสุขมาก)	จำนวน 4 ข้อ คำถาม	ไม่มีข้อมูล
Terracciano et al. (2003)	Positive and Negative Affect Schedule	แบ่งเป็น 2 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) อารมณ์ทางบวก และ 2) อารมณ์ทางลบ	ใช้กับประชาชน ทั่วไป (อายุ 18-78)	มาตรประมาณค่า 5 ระดับ 1, 2, 3, 4, 5 1 = น้อยที่สุด ถึง 5 = มากที่สุด	จำนวน 20 ข้อ คำถาม	ไม่มีข้อมูล

ตารางที่ 2.4 การสังเคราะห์มาตรวัดความสุขในการเรียน (ต่อ)

ผู้พัฒนา มาตรวัด	มาตรวัด	องค์ประกอบ	ใช้กับกลุ่มตัวอย่าง	ลักษณะมาตรวัด/ตัวเลขหรือ ค่า แสดงระดับ	จำนวนข้อ คำถาม	α
Graham, Eggers and Sukhtankar (2004)	Russia Longitudinal Monitoring Survey (RLMS, single-item)	มีลักษณะเป็นการวัดความพึงพอใจใน ชีวิตโดยรวม คำถามเกี่ยวกับ "คุณพอใจ กับชีวิตของคุณในปัจจุบันนี้มากแค่ไหน"	เด็กอายุ 7-13 ปี	เป็นมาตราประมาณค่า 6 ระดับ 1, 2, 3, 4, 5, 6 (1 = ความพึงพอใจในชีวิตต่ำ มาก ถึง 6 = ความพึงพอใจใน ชีวิตสูงมาก)	จำนวน 6 ข้อ คำถาม	ไม่มีข้อมูล
Seligson (2005)	Brief multidimen- tional student's life satisfaction scale (BMLSS)	ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) self 2) family 3) living environment 4) school และ 5) friend	ใช้กับเด็ก และวัยรุ่น	มาตราประมาณค่า 7 ระดับ 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7 (1 = ไม่มีความสุข ถึง 7 = มีความสุขมาก)	10 ข้อคำถาม	0.77
Ivens (2007)	The School Children's Happiness Inventory (SCHI)	ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบ การเห็น คุณค่าในตนเอง อารมณ์ และความ ผิดหวัง	ใช้กับนักเรียน อายุ 8-15 ปี	มาตราประมาณค่า 4 ระดับ 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7 (1 = ต่ำมาก ถึง 7 = สูงมาก)	30 ข้อคำถาม	0.86

ตารางที่ 2.4 การสังเคราะห์มาตรวัดความสุขในการเรียน (ต่อ)

ผู้พัฒนา มาตรวัด	มาตรวัด	องค์ประกอบ	ใช้กับกลุ่มตัวอย่าง	ลักษณะมาตรวัด/ตัวเลขหรือ ค่า แสดงระดับ	จำนวนข้อ คำถาม	α
Skinner, Kindermann and Furrer (2009)	The student's Engagement Scale	แบ่งเป็น 4 องค์ประกอบ ได้แก่	ใช้กับนักศึกษา	มาตราประมาณค่า 4 ระดับ	20 ข้อคำถาม	B.E.= .71
		1) behavioral engagement	2) ปฏิญาณตรี	1, 2, 3, 4		E.E.= .70
		behavioral disaffection	3)	(1 = น้อยที่สุด ถึง 4 = มากที่สุด)		
		emotional engagement และ 4) emotional disaffection				
Morgan (2014)	The Children's Happiness Scale	มีลักษณะเป็นมาตรวัดความสุขของเด็กโดยรวม	ใช้กับนักเรียน อายุ 14 ปีขึ้นไป	แบบเลือกตอบในข้อที่ตรงกับตนเอง	20 ข้อคำถาม	ไม่มีข้อมูล
Tobia and Marzocchi (2015)	The Questionnaire on School Well- Being (QBS)	ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) psychology 2) cognitive และ 3) social	ใช้กับนักเรียน อายุ 8-14 ปี	มาตราประมาณค่า 3 ระดับ (0 = ไม่จริง ถึง 2 = จริงที่สุด)	27 ข้อคำถาม	0.82

ตารางที่ 2.4 การสังเคราะห์มาตรวัดความสุขในการเรียน (ต่อ)

ผู้พัฒนา มาตรวัด	มาตรวัด	องค์ประกอบ	ใช้กับกลุ่มตัวอย่าง	ลักษณะมาตรวัด/ตัวเลขหรือ คำ แสดงระดับ	จำนวนข้อ คำถาม	α
Agustina (2018)	The Source of Happiness in Senior High School (single-item)	มีลักษณะเป็นแบบวัดความสุข โดยรวมของนักเรียน	ใช้กับนักเรียน มัธยมศึกษา	มาตรประมาณค่า 6 ระดับ ไม่มีความสุข, เฉยๆ, มีความสุข บางครั้ง, ค่อนข้างมีความสุข, มีความสุขหนึ่งครั้ง, มีความสุขเสมอ (1 = ไม่มีความสุข ถึง 6 = มีความสุขเสมอ)	20 ข้อคำถาม	ไม่มีข้อมูล
Khanzadi et al. (2018)	happiness of the first-grade personal, school, family factors high school students in Tehran City	แบ่งเป็น 3 องค์ประกอบ ได้แก่ personal, school, family factors	ใช้กับนักเรียน มัธยมศึกษาตอนต้น	มาตรประมาณค่า 5 ระดับ น้อยที่สุด, น้อย, ปานกลาง, มาก, มากที่สุด (1 = น้อยที่สุด ถึง 5 = มากที่สุด)	21 ข้อคำถาม	0.887 0.903 0.724 ตาม ลำดับ
อมรรัตน์ พรรณนียากร (2545)	ตัวบ่งชี้การเรียนรู้ อย่างมีความสุข	ประกอบด้วย 5 ด้าน ได้แก่ 1) ด้าน นักเรียน 2) ด้านเพื่อน 3) โรงเรียน 4) ครู และ 5) ผู้ปกครอง	ใช้กับนักเรียน มัธยมศึกษาตอนต้น	มาตรประมาณค่า 5 ระดับน้อย ที่สุด, น้อย, ปานกลาง, มาก, มากที่สุด	จำนวน 116 ข้อ คำถาม	0.94

ตารางที่ 2.4 การสังเคราะห์มาตรฐานความสุขในการเรียน (ต่อ)

ผู้พัฒนา มาตรฐาน	มาตรฐาน	องค์ประกอบ	ใช้กับกลุ่มตัวอย่าง	ลักษณะมาตรฐาน/ตัวเลขหรือ ค่า แสดงระดับ	จำนวนข้อ คำถาม	α
ปริญญา เรื่องทฤษฎี (2550)	ตัวบ่งชี้การเรียนรู้ อย่างมีความสุข	ประกอบด้วย 6 ด้าน ได้แก่ 1) ด้าน นักเรียน 2) ด้านเพื่อน 3) โรงเรียน 4) ชุมชน 5) ครู และ 6) ผู้ปกครอง	ใช้กับนักเรียนช่วง ชั้นที่ 4	มาตรฐานประมาณค่า 5 ระดับ น้อยที่สุด, น้อย, ปานกลาง, มาก, มากที่สุด (1 = น้อยที่สุด ถึง 5 = มากที่สุด)	จำนวน 87 ข้อ	ไม่มีข้อมูล
บพิตร อิศระ (2550)	โมเดลเชิงสาเหตุ ของการเรียนรู้ อย่างมีความสุข	ประกอบด้วย 6 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) คุณลักษณะของครู 2) การจัดการเรียน การสอน 3) การได้รับการยอมรับ 4) คุณลักษณะภายในตนเอง 5) ได้เลือก เรียนตามความถนัดและสนใจ และ 6) สิ่งที่ได้เรียนรู้สามารถนำไปใช้ประโยชน์	ใช้กับนักเรียน มัธยมศึกษา ปีที่ 6	มาตรฐานประมาณค่า 5 ระดับ 5, 4, 3, 2, 1 5 = เห็นด้วยอย่างยิ่ง ถึง 1 = ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	จำนวน 34 ข้อ	ไม่มีข้อมูล
ฐิตียา อธิติศรี (2551)	ตัวบ่งชี้การเรียนรู้ อย่างมีความสุข	ประกอบด้วย 6 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านมีครู ดี 2) ด้านมีครอบครัวอบอุ่น 3) โรงเรียน น่าอยู่และน่าเรียน 4) ชุมชนสงบสุขและ สนับสนุนทางการศึกษา 5) การเป็น นักเรียนดี และ 6) การมีเพื่อนดี	ใช้กับนักเรียนช่วง ชั้นที่ 3	มาตรฐานประมาณค่า 5 ระดับ มากที่สุด, มาก, ปานกลาง, น้อย, น้อยที่สุด 5 = มากที่สุด ถึง 1 = น้อยที่สุด	จำนวน 187 ข้อ คำถาม	0.98

ตารางที่ 2.4 การสังเคราะห์มาตรฐานวัดความสุขในการเรียน (ต่อ)

ผู้พัฒนา มาตรฐานวัด	มาตรฐานวัด	องค์ประกอบ	ใช้กับกลุ่มตัวอย่าง	ลักษณะมาตรฐานวัด/ตัวเลขหรือ ค่า แสดงระดับ	จำนวนข้อ คำถาม	α
สำราญ สิริคมงคล (2554)	มาตรฐานวัดความสุข ในการเรียน สำหรับนักเรียนม. ปลาย	ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) การประกอบตัวของครู 2) คุณภาพการสอนของครู 3) แสดงออกทางอารมณ์ของครู 4) โรงเรียน 5) สนับสนุนการเรียนการสอน และ 6) การเรียนการสอนที่มีความสุข	ใช้กับนักเรียน ม. ปลาย	มาตรฐานประมาณค่า 5 ระดับ ไม่ตรงเลย, ค่อนข้างไม่ตรง, ตรงและไม่ตรงพอๆกัน, ค่อนข้างตรง, ตรงที่สุด 1 = ไม่ตรงเลย ถึง 5 = ตรงที่สุด	จำนวน 31 ข้อ	0.959

ที่มา : Campbell, Converse and Rodgers (1976); Kammann and Flett (1983); Morgan (2014); Huebner (1991); Huebner (1994); Lyubomirsky and Lepper (1999); Terracciano et al. (2003); Graham, Eggers and Sukhtankar (2004); Seligson (2005); Ivens (2007); Skinner, Kindermann and Furrer (2009); Tobia and Marzocchi (2015); Khadije et al. (2017); Agustina (2018); อมรรัตน์ วรรณศรียากร (2545); บริญญา เรืองทิพย์(2550); บัณฑิต อิศระ (2550); จุติยา อธิติศรี (2551); สำราญ สิริคมงคล (2554)

จากการสังเคราะห์มาตรวัดความสุขในการเรียนข้างต้นพบว่า มาตรวัดความสุขในการเรียนศึกษากับผู้เรียนระดับประถมศึกษาถึงระดับปริญญาบัณฑิต ส่วนใหญ่นิยมใช้แบบรายงานตนเองที่มีลักษณะเป็นมาตรประมาณค่าหลายระดับ ตั้งแต่ระดับ 3 ถึง 7 ระดับ โดยเฉพาะบริบทในประเทศไทยที่นิยมใช้มาตรประมาณค่า 5 ระดับ (5=มากที่สุด ถึง 1=น้อยที่สุด) ซึ่งจำนวนข้อของมาตรวัดมีตั้งแต่ 4 ข้อถึง 187 ข้อ นอกจากนี้พบว่า มาตรประมาณค่ามีข้อดี ได้แก่ สร้างง่าย ใช้สะดวก ทั้งผู้ตอบและผู้วิเคราะห์ และวัดได้แน่นอนกว่า เพราะผู้ตอบต้องตอบทุกข้อคำถาม (สำราญ สิริคคมงคล, 2554) ผู้วิจัยจึงเลือกพัฒนามาตรวัดความสุขในการเรียนสำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นที่มีลักษณะเป็นมาตรประมาณค่า 5 ระดับ

ตอนที่ 4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความสุขในการเรียนพบว่า มีผู้ศึกษาความสุขในการเรียนในหลากหลายแนวทาง แบ่งออกเป็น 5 ประเด็น ได้แก่ 1) การศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความสุขในการเรียน 2) การศึกษาความสัมพันธ์ของตัวแปรบางประการกับความสุขในการเรียน 3) การพัฒนาตัวบ่งชี้และมาตรวัดความสุขในการเรียน 4) การศึกษาระดับของความสุขในการเรียนในกลุ่มตัวอย่างที่แตกต่างกัน และ 5) การศึกษาการพัฒนาความสุขในการเรียนของนักเรียน ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1) งานวิจัยที่ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความสุขในการเรียน

การศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความสุขในการเรียน ได้แก่ งานวิจัยของแพรวพรรณ พิเศษ (2548) ที่ศึกษาโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่มีผลต่อการเรียนรู้อย่างมีความสุขของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 พบว่า ประกอบด้วย 5 ตัวแปร ได้แก่ ลักษณะครู ลักษณะพ่อแม่ ลักษณะเพื่อนในกลุ่ม ลักษณะนักเรียน และการเรียนการสอน มีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์อยู่ในเกณฑ์ดี และตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อการเรียนรู้สูงสุด คือ การเรียนการสอน รองลงมาคือ ลักษณะของครู ลักษณะนักเรียน ลักษณะเพื่อนในกลุ่ม และลักษณะของผู้ปกครอง ตามลำดับ และจุฬาลักษณ์ ผาอ่อน (2553) ได้ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการเรียนรู้อย่างมีความสุขของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 พบว่า ประกอบด้วย 6 องค์ประกอบ โดยศึกษาเพิ่มเติมในด้านการจัดบรรยากาศการเรียนรู้ที่ดี และการจัดแหล่งการเรียนรู้ที่หลากหลาย นอกจากนี้ Sherly Agustina (2018) ได้ศึกษาแหล่งที่มาและระดับของความสุขของนักเรียนมัธยมศึกษา พบว่า นักเรียนมีความสุขมาจาก 2 แหล่ง ได้แก่ 1) กิจกรรมความสัมพันธ์ทางสังคม ได้แก่ ความสัมพันธ์กับเพื่อน และผู้ปกครอง และ

2) เวลาว่างในการทำกิจกรรมที่ทำให้เกิดอารมณ์เชิงบวก เช่น การมองโลกในแง่ดี และการมีความมั่นใจ เป็นต้น จากการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความสุขในการเรียน สรุปได้ว่า กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาได้แก่ นักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น และนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย พบว่าประกอบด้วย 9 ปัจจัยหลัก ได้แก่ ลักษณะครู ลักษณะพ่อแม่ ลักษณะเพื่อนในกลุ่ม ลักษณะนักเรียน การเรียนการสอน บรรยากาศในการเรียนรู้ แหล่งการเรียนรู้ กิจกรรมความสัมพันธ์ทางสังคม และเวลาว่างในการทำกิจกรรมทำให้เกิดอารมณ์เชิงบวก

2) งานวิจัยที่ศึกษาความสัมพันธ์ของตัวแปรบางประการกับความสุขในการเรียน

การศึกษาความสัมพันธ์ของตัวแปรบางประการกับความสุขในการเรียน ได้แก่ งานวิจัยของ ฉันทิณี รัตนพันธ์ (2554) ที่ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความฉลาดทางอารมณ์ การเรียนรู้มีความสุขกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 พบว่า เพศ สถานภาพสมรสของบิดามารดา ระดับการศึกษาของบิดามารดา รายได้ของบิดามารดา การเข้าร่วมกิจกรรมของนักเรียน โดยภาพรวมพบว่า มีการเรียนรู้มีความสุขไม่แตกต่างกัน นอกจากนี้ความฉลาดทางอารมณ์ในด้านมีความสุข มีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และความสุขในการเรียน ในด้านครูผู้สอนมีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เช่นเดียวกับ สุขุมาล อุดม (2548) ที่ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการเรียนรู้มีความสุขกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น และงานวิจัยของ Choi et al. (2019) ที่ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกับความสุขในการเรียน พบว่า ผู้เรียนที่เรียนรู้มีความสุขมีความสัมพันธ์ทางบวกกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และอรรวรรณ มากสุข (2555) ได้ศึกษาปัจจัยบางประการที่สัมพันธ์กับการเรียนรู้มีความสุขของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยศึกษาใน 4 ตัวแปร ได้แก่ เจตคติต่อการเรียน ลักษณะของครู สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน และสัมพันธภาพในครอบครัว พบว่า ปัจจัยทั้งหมดมีความสัมพันธ์ทางบวกกับการเรียนรู้มีความสุขของนักเรียน โดยปัจจัยด้านการเรียนรู้มีความสัมพันธ์กับความสุขในการเรียนสูงสุด สอดคล้องกับ Lee (2016) ที่ศึกษาความสัมพันธ์ของตัวแปรบางประการกับความสุขในการเรียนของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นและมัธยมศึกษาตอนปลาย โดยศึกษาเพิ่มเติมในตัวแปร ภาวะลื่นไหลในการเรียนรู้ (learning flow) พบว่า มีความสัมพันธ์ทางบวกกับความสุขในการเรียนของนักเรียนเช่นกัน รวมทั้ง Chacko and Abraham (2017) ที่ศึกษาความสัมพันธ์ของความสุขในการเรียนของนักเรียนมัธยมศึกษา กับตัวแปรบางประการ โดยตัวแปรที่ศึกษาเพิ่ม คือ การเห็นคุณค่าในตนเอง (self-esteem) โดยพบว่า การเห็นคุณค่าในตนเองมีความสัมพันธ์ทางบวกกับความสุขในการเรียน จากการศึกษาความสัมพันธ์ของตัวแปรบางประการกับความสุขในการเรียน สรุปได้ว่า กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาได้แก่ นักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น และนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย พบว่าความสุขในการเรียนมีความสัมพันธ์ทางบวกกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เจตคติต่อ

การเรียนรู้ ลักษณะของครู สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน สัมพันธภาพในครอบครัว ภาวะสิ้น
 หนืดในการเรียนรู้ และการเห็นคุณค่าในตนเองโดยพบว่า ปัจจัยด้านการเรียนรู้มีความสัมพันธ์กับ
 ความสุขในการเรียนสูงที่สุด

3) งานวิจัยที่ศึกษาการพัฒนาตัวบ่งชี้และมาตรวัดความสุขในการเรียน

การศึกษาการพัฒนาตัวบ่งชี้และมาตรวัดความสุขในการเรียน ได้แก่ งานวิจัยของอมรรัตน์
 ทรศนิยากร (2545) ที่ศึกษาการพัฒนาตัวบ่งชี้การเรียนรู้มีความสุขของนักเรียนมัธยมศึกษา
 ตอนต้น พบว่า ประกอบด้วยตัวบ่งชี้หลัก คือ การส่งเสริมการเรียนรู้มีความสุข ประกอบด้วย
 7 ด้านได้แก่ ด้านตัวนักเรียนเอง ด้านเพื่อน ด้านผู้สอน ด้านชุมชน ด้านโรงเรียน ด้านครอบครัว และ
 อื่น ๆ โดยพัฒนาเป็นมาตรวัดตัวบ่งชี้การเรียนรู้มีความสุข จำนวน 116 ข้อคำถาม ที่มีลักษณะ
 เป็นประมาณค่า 5 ระดับ ได้แก่ น้อยที่สุด (1) น้อย (2) ปานกลาง (3) มาก (4) และมากที่สุด
 (5) ซึ่งด้านตัวนักเรียนเองประกอบด้วยตัวบ่งชี้มากที่สุด สอดคล้องกับงานวิจัยของปริญญา เรืองทิพย์
 (2550) ที่ศึกษาการพัฒนาตัวบ่งชี้การส่งเสริมการเรียนรู้มีความสุขของนักเรียนช่วงชั้นที่ 4
 พบว่า ประกอบด้วย 6 ด้าน ได้แก่ ด้านตัวนักเรียนเอง ด้านเพื่อน ด้านผู้สอน ด้านชุมชน ด้าน
 โรงเรียน ด้านครอบครัว โดยในด้านอื่น ๆ ได้กระจายไว้ตาม 6 ด้านข้างต้น แล้วจึงพัฒนาเป็นมาตรวัด
 ตัวบ่งชี้การส่งเสริมการเรียนรู้มีความสุข จำนวน 97 ข้อคำถาม ที่มีลักษณะเป็นมาตรประมาณ
 ค่า 5 ระดับ ได้แก่ มากที่สุด (5) ไปจนถึงน้อยที่สุด (1) เช่นเดียวกับงานวิจัยของฐิตียา อัลอิทธิสี
 (2551) ที่ศึกษาการพัฒนาตัวบ่งชี้การส่งเสริมการเรียนรู้มีความสุขของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3
 พบว่า ยังคงประกอบด้วย 6 ด้านหลัก ได้แก่ ด้านการเป็นนักเรียน ด้านการมีเพื่อนดี ด้านการมีครูดี
 ด้านการมีครอบครัวอบอุ่น ด้านการมีโรงเรียนที่น่าอยู่และน่าเรียน ด้านการมีชุมชนที่สงบสุขและ
 สนับสนุนทางการศึกษา แล้วจึงพัฒนาเป็นมาตรวัดตัวบ่งชี้การส่งเสริมการเรียนรู้มีความสุข
 จำนวน 187 ข้อคำถาม ที่มีลักษณะเป็นมาตรประมาณค่า 5 ระดับ ได้แก่ มากที่สุด (5) ไปจนถึงน้อย
 ที่สุด (1) นอกจากนี้งานวิจัยของสำราญ สิริภคมงคล (2554) ได้ศึกษามาตรวัดความสุขในการเรียน
 สำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย พบว่า ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบได้แก่ คุณภาพการสอน
 ของครู การแสดงออกทางอารมณ์ของครู โรงเรียนสนับสนุนการเรียนการสอน และการเรียนการ
 สอนที่มีความสุข แล้วนำมาพัฒนาเป็นมาตรวัด จำนวน 31 ข้อคำถาม ที่มีลักษณะเป็นมาตรประมาณ
 ค่า 5 ระดับ ได้แก่ ไม่ตรงเลย (1) ค่อนข้างไม่ตรง (2) ตรงและไม่ตรงพอ ๆ กัน (3) ค่อนข้างตรง
 (4) ตรงที่สุด (5) จากการศึกษาการพัฒนาตัวบ่งชี้และมาตรวัดความสุขในการเรียน สรุปได้ว่า กลุ่ม
 ตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาได้แก่ นักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น (ช่วงชั้นที่ 3) และมัธยมศึกษาตอนปลาย
 (ช่วงชั้นที่ 4) พบว่า การศึกษาความสุขในการเรียนประกอบด้วย 7 ด้าน หลัก ได้แก่ ด้านตัวนักเรียน
 ด้านเพื่อน ด้านผู้สอน ด้านชุมชน ด้านโรงเรียน ด้านครอบครัว และอื่น ๆ แล้วจึงสังเคราะห์

องค์ประกอบและตัวบ่งชี้ในแต่ละด้าน เพื่อพัฒนาเป็นมาตรวัดตัวบ่งชี้ หรือมาตรวัดการส่งเสริมการเรียนรู้อย่างมีความสุข ซึ่งมีจำนวนตั้งแต่ 31-187 ข้อคำถาม และมีลักษณะเป็นมาตรประมาณค่า 5 ระดับ ได้แก่ มากที่สุด (5) ไปจนถึงน้อยที่สุด (1) หรือน้อยที่สุด (1) ไปจนถึงมากที่สุด (5)

4) งานวิจัยที่ศึกษาระดับของความสุขในการเรียนในกลุ่มตัวอย่างที่แตกต่างกัน

การศึกษาระดับของความสุขในการเรียนในกลุ่มตัวอย่างที่แตกต่างกัน ได้แก่ งานวิจัยของ Uusitalo-Malmivaara (2012) เป็นการสำรวจความสุขในนักเรียนระดับประถมศึกษาปีที่ 6 ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนให้ความสำคัญกับการประสบความสำเร็จในโรงเรียนมากที่สุด ส่วนใหญ่นักเรียนหญิงมีความสุขมากกว่านักเรียนชาย โดยนักเรียนหญิงจะมีความสุขในด้านการประสบความสำเร็จในการเรียน การมีสัปดาห์ และการมีเพื่อน ตามลำดับ ส่วนเด็กผู้ชายจะให้ความสำคัญกับการมีเวลาว่างเพิ่มขึ้น การประสบความสำเร็จในการเรียน และการมีคนรัก ตามลำดับ นอกจากนี้ นักเรียนหญิงยังมีแนวโน้มที่จะเพิ่มความสุขให้กับตัวเองมากกว่านักเรียนชาย และงานวิจัยของ Casas and González-Carrasco (2019) ศึกษาความสุขเทียบกับอายุ: การศึกษาวิจัยในเด็กอายุมากกว่า 8 ปี โดยทำการศึกษาวิจัยใน 15 ประเทศ เพื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของระดับความสุขในเด็กอายุตั้งแต่ 8 ขึ้นไป ผลการวิจัยพบว่า แนวโน้มของความสุขลดลงเมื่อเด็กอายุ 10 ปี และลดลงอย่างต่อเนื่องเมื่อเริ่มเข้าสู่วัยรุ่น สอดคล้องกับงานวิจัยของ Verrastro, Ritella, Saladino, Pistella, Baiocco and Fontanesi (2020) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลและครอบครัวกับความสุขในเด็กและวัยรุ่นในอิตาลี ในเด็กอายุตั้งแต่ 7-14 ปี พบว่าความสุขลดลงเมื่ออายุเพิ่มมากขึ้น และระดับความสุขในเด็กชายและหญิงไม่แตกต่างกัน นอกจากนี้งานวิจัยของ Kim (2019) ที่ศึกษาผลกระทบของการมองโลกในแง่ดีต่อความสัมพันธ์ระหว่างความเครียดและความสุขในโรงเรียน ตามการรับรู้ของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นในเกาหลีใต้ ผลการวิจัยพบว่าระดับความเครียดและการมองโลกในแง่ดีอยู่ในระดับปานกลาง และสูงเล็กน้อย รวมทั้งค่าเฉลี่ยของความสุขในโรงเรียนพบว่าอยู่ในระดับไม่มีความสุข และมีความสุขเล็กน้อย นอกจากนี้พบว่านักเรียนชายมีระดับความสุขในการเรียนและการมองโลกในแง่ดีมากกว่านักเรียนหญิง

5) งานวิจัยที่ศึกษาการพัฒนาความสุขในการเรียนของนักเรียน

การศึกษการพัฒนาความสุขในการเรียนของนักเรียน ส่วนใหญ่พบมากในต่างประเทศ และในไทยพบ 1 งานวิจัย ได้แก่ งานวิจัยของศักดิ์สิทธิ์ ศรีหลวงเพชร (2544) ได้ศึกษาผลการประยุกต์ใช้รูปแบบการสอนการเรียนรู้อย่างมีความสุข ในการสอนวิชาวิทยาศาสตร์สำหรับนักเรียนชั้น

มัธยมศึกษาปีที่ 1 พบว่า รูปแบบการเรียนรู้มีความสุขทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น รวมทั้งทำให้มีการเปลี่ยนแปลงที่ดีขึ้นในด้านต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับผลของการเรียนรู้มีความสุข ในต่างประเทศได้แก่งานวิจัยของ Suldo et al. (2014) ศึกษาการส่งเสริมความสุขในการเรียนของ นักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น ด้วยโปรแกรมการพัฒนาจิตวิทยาเชิงบวก ผลการวิจัยพบว่า ร้อยละ 24 รู้สึกว่าตนเองรู้สึกสนใจและเพลิดเพลินกับโปรแกรมดังกล่าว รวมทั้งคาดหวังว่าในอนาคตจะสดใสขึ้น และมีความสุขมากยิ่งขึ้น และมีความหวังมากขึ้น ร้อยละ 17 ระบุว่า สามารถแสดงความคิดเห็น ของตนได้อย่างอิสระ และควรขยายเวลาและความถี่ของโปรแกรมให้มากขึ้น และอีกร้อยละ 34 ระบุว่า รู้สึกเฉย ๆ และอีกร้อยละ 10 ไม่แสดงความคิดเห็น สอดคล้องกับ งานวิจัยของ Roth (2017) ศึกษาการพัฒนาความสุขด้วยโปรแกรมส่งเสริมความสุขในการเรียนของนักเรียนมัธยมศึกษา ปีที่ 1 โดยใช้จิตวิทยาเชิงบวก ได้แก่ การมองโลกในแง่ดี มีประสบการณ์ทางบวก หรือมีความหวังและ การตั้งเป้าหมาย เป็นต้น ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนเข้าร่วมร้อยละ 50 และนักเรียนพึงพอใจที่ตนเอง ได้พัฒนาและเติบโตขึ้นในโปรแกรมนี้นมากที่สุด ร้อยละ 57 รวมทั้ง Zaker et al. (2016) ที่ศึกษา โปรแกรมการพัฒนาความสุขในการเรียนของนักเรียนมัธยมศึกษา ผลการวิจัยพบว่า ความสุขส่งผล ทางบวกต่อความสามารถในการรับรู้ตนเอง นอกจากนี้ความสุขยังส่งผลต่อความสามารถในการรับรู้ ตนเองที่มีต่อความมั่นใจ ทำให้บุคคลสามารถจัดการกับการปัญหาหรือเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่ผ่านเข้ามา ในชีวิตได้ และถ้าบุคคลขาดความมั่นใจหรือไว้วางใจในตนเองจะทำให้เกิดอารมณ์เชิงลบ มีผลทำให้ บุคคลไม่สามารถควบคุมความวิตกกังวล และขาดความสามารถในการรับรู้ตนเอง จากการศึกษาการ พัฒนาความสุขในการเรียนของนักเรียน สรุปได้ว่า กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาได้แก่ นักเรียน มัธยมศึกษาตอนต้น และนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย ส่วนใหญ่พบในงานวิจัยต่างประเทศ ซึ่งมี ลักษณะเป็นการจัดโปรแกรมการพัฒนาความสุขในการเรียนโดยใช้จิตวิทยาเชิงบวก และการรับรู้ ความสามารถของตนเอง พบว่า ส่วนใหญ่มีความพึงพอใจในโปรแกรมจิตวิทยาเชิงบวกดังกล่าว นอกจากนี้ในประเทศไทย พบ 1 งานวิจัย คือ งานวิจัยของศักดิ์สิทธิ์ ศรีหลวงเพชร (2544) ที่ได้ พัฒนาโปรแกรมประยุกต์ใช้รูปแบบการสอนการเรียนรู้มีความสุข ในการสอนวิชาวิทยาศาสตร์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

ตอนที่ 5 กรอบแนวคิดในการวิจัย

จากการศึกษาเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความสุขในการเรียน ซึ่งประกอบด้วย ความหมายองค์ประกอบของความสุขในการเรียน แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับความสุขในการเรียน พบว่ามีการศึกษาความสุขในการเรียนในหลากหลายด้าน ได้แก่ ด้านผู้เรียน ด้านเพื่อน ด้านครูผู้สอน ด้านพ่อแม่ผู้ปกครอง ด้านโรงเรียน ด้านชุมชน และด้านการเรียนการสอน จากการสังเคราะห์องค์ประกอบของความสุขในการเรียนจากแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับความสุขในการเรียน จำนวน 6 แนวคิด พบว่า พบว่ามีการศึกษาความสุขในการเรียนด้านผู้เรียนมากที่สุด จำนวน 20 องค์ประกอบ รองลงมาได้แก่ ด้านครูผู้สอน จำนวน 2 องค์ประกอบ ด้านพ่อแม่ผู้ปกครองและด้านการเรียนการสอน ด้านละ 1 องค์ประกอบตามลำดับและการสังเคราะห์องค์ประกอบความสุขในการเรียนจากงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง จำนวน 25 งาน พบว่า มีการศึกษาความสุขในการเรียนด้านผู้เรียนมากที่สุด จำนวน 26 องค์ประกอบ รองลงมาได้แก่ ด้านโรงเรียน จำนวน 23 องค์ประกอบ ด้านครูผู้สอน 15 องค์ประกอบ ด้านการเรียนการสอน จำนวน 11 องค์ประกอบ ด้านเพื่อน จำนวน 7 องค์ประกอบ ด้านครอบครัว จำนวน 7 องค์ประกอบ และด้านชุมชน จำนวน 3 องค์ประกอบตามลำดับ โดยมีการศึกษาความสุขในการเรียนในกลุ่มตัวอย่างที่มีความหลากหลายตั้งแต่ นักเรียนระดับประถมศึกษาถึงปริญญาบัณฑิตและพบว่า ยังไม่มีการศึกษาวิจัยความสุขในการเรียนด้านผู้เรียนในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นโดยตรง ผู้วิจัยจึงสนใจและเลือกศึกษาความสุขในการเรียนด้านผู้เรียนสำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โดยผู้วิจัยได้สังเคราะห์และคัดเลือกองค์ประกอบของความสุขในการเรียนด้านผู้เรียนที่มีความสอดคล้องกับทั้งแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ซึ่งมีความถี่ตั้งแต่ 2 รายการขึ้นไป จำนวนทั้งสิ้น 10 องค์ประกอบ รวมทั้งสังเคราะห์ความหมายของความสุขในการเรียนโดยมีรายละเอียดดังตารางที่ 2.5

ตารางที่ 2.5 การสังเคราะห์และคัดเลือกองค์ประกอบของความสุขในการเรียนจากแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความสุขในการเรียน

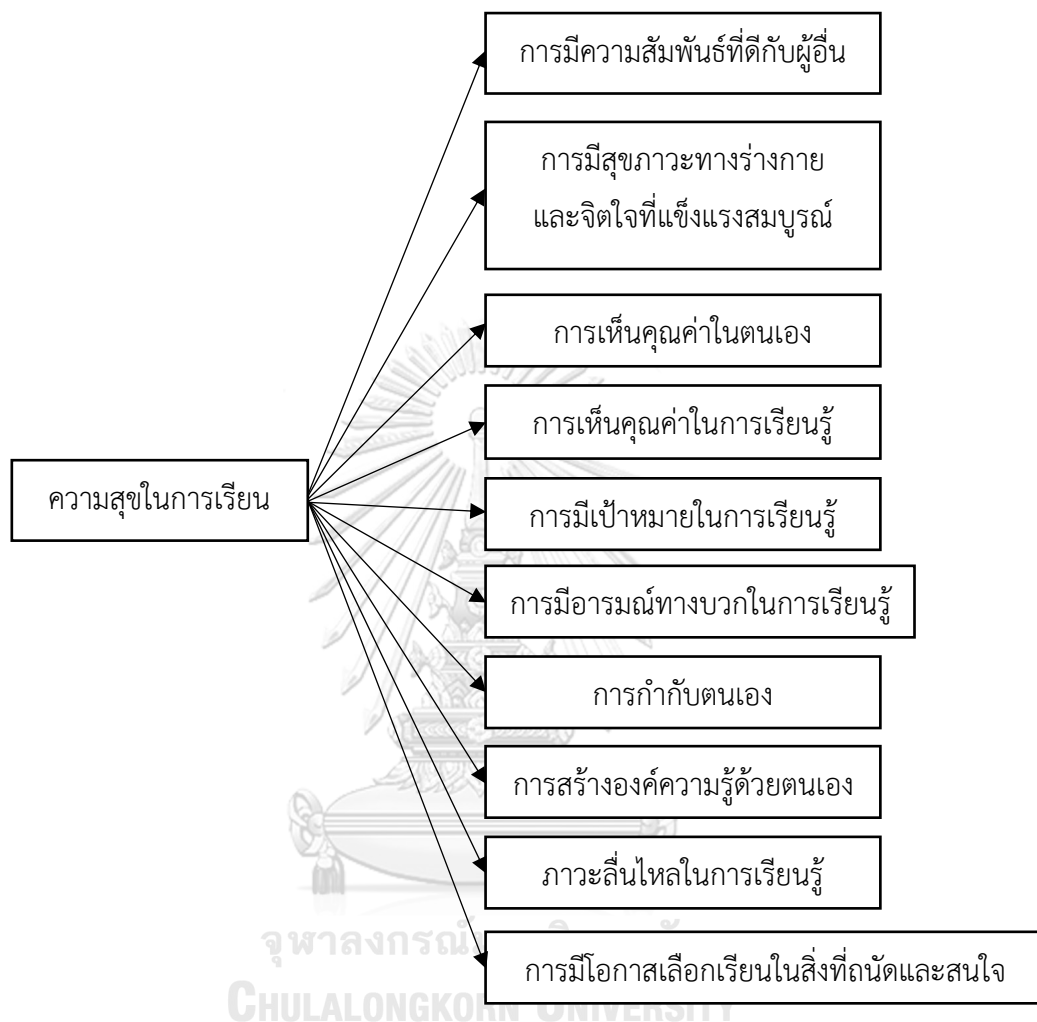
องค์ประกอบของความสุขในการเรียนด้านผู้เรียน	ความถี่	ความหมาย
1. การมีความสัมพันธ์ที่ดีกับผู้อื่น	12	การที่ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับเพื่อน ครูและผู้ปกครอง สามารถพูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ทำงานร่วมกันกับเพื่อน และช่วยเหลือกันซึ่งกันและกัน การรับรู้ว่าคุณครูเข้าใจและปฏิบัติต่อผู้เรียนทุกคนอย่างเท่าเทียม การได้รับความช่วยเหลือจากครูสามารถสอบถามเนื้อหาหรือบทเรียนที่ไม่เข้าใจได้ รู้สึกรักและเคารพครูผู้สอน รวมทั้งการได้รับความรัก ความเอาใจใส่ และการสนับสนุนในด้านการศึกษาจากผู้ปกครอง
2. การมีสุขภาวะทางร่างกายและจิตใจที่แข็งแรงสมบูรณ์	9	การที่ผู้เรียนมีสุขภาพกายและสุขภาพจิตที่ดี มีความสมบูรณ์พร้อมทั้งทางร่างกายและจิตใจ ปราศจากโรคภัยไข้เจ็บและสารเสพติด ได้อยู่ในสิ่งแวดล้อมที่ดี และสะดวกสบาย มีอาหารมีอุปกรณ์พื้นฐานในการเรียนเพียงพอ ของใช้ไม่ขาดแคลน รวมทั้งการได้รับความรักและได้รับการยอมรับ ทำให้เกิดความพร้อมในการเรียนรู้ได้อย่างเต็มศักยภาพ
3. การเห็นคุณค่าในตนเอง	7	ความรู้สึกรับรู้ของผู้เรียนที่รับรู้ว่าคุณค่า มีความหมาย และเชื่อมั่นว่าตนเองเป็นคนที่มีความสามารถ รวมทั้งรับรู้ว่าคุณมีความสามารถจากประสบการณ์ทางวิชาการในการทำงานที่ได้รับมอบหมาย หรือการสอบที่ประสบความสำเร็จ นำไปสู่ความเชื่อมั่นในตนเอง เกิดความภาคภูมิใจในตนเอง
4. การเห็นคุณค่าในการเรียนรู้	6	การที่ผู้เรียนเห็นคุณค่าของบทเรียน หรือสิ่งที่ได้เรียนรู้ว่าสามารถก่อให้เกิดประโยชน์ต่อตนเองและบุคคลรอบข้าง รวมทั้งเข้าใจว่าความรู้ที่ได้รับจากบทเรียนหรือกิจกรรมต่าง ๆ สามารถนำไปต่อยอดหรือนำไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวันได้อย่างไร
5. การมีเป้าหมายในการเรียนรู้	6	การที่ผู้เรียนมีเป้าหมายในการเรียนรู้หรือมีสิ่งที่คุณเองสนใจอยากเรียนรู้ และมีการวางแผนการศึกษาต่อหรือการประกอบอาชีพในอนาคต รวมทั้งมีความตั้งใจที่จะมุ่งสู่ความสำเร็จ โดยการปฏิบัติตามเป้าหมายที่ได้วางแผนไว้อย่างเป็นขั้นเป็นตอน
6. การมีอารมณ์ทางบวกในการเรียนรู้	6	อารมณ์หรือความรู้สึกของผู้เรียนที่แสดงออกถึงความพึงพอใจในชีวิต ร่าเริง สนุกสนาน เบิกบานใจ สนุกกับการเรียนและการทำกิจกรรม ไม่เกิดความเครียดหรือเบื่อหน่ายต่อการเรียนรู้

ตารางที่ 2.5 การสังเคราะห์และคัดเลือกองค์ประกอบของความสุขในการเรียนจากแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความสุขในการเรียน (ต่อ)

องค์ประกอบของความสุขในการเรียนด้านผู้เรียน	ความถี่	ความหมาย
7. การกำกับตนเอง	4	การที่ผู้เรียนสามารถควบคุมพฤติกรรมในการเรียนรู้ มีความรับผิดชอบและเอาใจใส่ต่อภาระงานที่ได้รับมอบหมาย สามารถควบคุมตนเองในการแสวงหาความรู้ เข้าเรียนตรงเวลา มีความตั้งใจและกระตือรือร้นในการเรียนรู้ รวมทั้งรู้จักการแบ่งเวลาในการเรียนและทำกิจกรรมต่าง ๆ ได้อย่างเหมาะสม
8. การสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง	3	การที่ผู้เรียนสามารถพัฒนาตนเองจากวิธีการจัดการเรียนการสอนและบทเรียน เป็นผู้เรียนที่มีความสามารถในการจัดการวางแผนการเรียน และสามารถแสวงหาความรู้และคำตอบด้วยตนเอง รวมทั้งสามารถเชื่อมโยงความรู้ใหม่กับความรู้เดิมจากประสบการณ์ และสร้างองค์ความรู้ใหม่ได้ด้วยตนเอง
9. ภาวะล้นไหลในการเรียนรู้	3	สภาวะที่ผู้เรียนจดจ่ออยู่กับบทเรียนหรือกิจกรรมทางวิชาการอย่างต่อเนื่องด้วยความเพลิดเพลินเป็นระยะเวลานาน จนกระทั่งลืมเวลาที่กำลังผ่านไป ซึ่งบทเรียนหรือกิจกรรมนั้นมีความสอดคล้องและท้าทายความสามารถ หรือทักษะของผู้เรียน
10. การมีโอกาเลือกเรียนในสิ่งที่ถนัดและสนใจ	2	การที่ผู้เรียนมีโอกาเลือกเรียนหรือปฏิบัติกิจกรรมทั้งในด้านวิชาการ และกิจกรรมเสริมหลักสูตรว่าอยากที่จะเรียนรู้อะไร เรียนรู้อย่างไร โดยผู้เรียนมีตัวเลือกในการเรียนรู้ได้เรียนในสิ่งที่สนใจและสอดคล้องกับทักษะของผู้เรียนจากแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย

ที่มา : ทฤษฎี แนวคิดและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความสุขในการเรียนทั้งในต่างประเทศ (Seligman, 2011; Uusitalo-Malmivaara (2012); Di Fabio and Bucci (2015) Lee (2016); UNESCO (2016); Khanzadi et al. (2018); King and Datu (2017); Halliday et al. (2018); Datu and Lizada (2018); Tobia et al. (2018) และในไทย (กิตติยวดี บุญเชื้อ และคณะ, 2540; ศันสนีย์ ฉัตรคุปต์, 2544; สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2540; อมรรัตน์ วรรณนิยากร, 2545; ปริญา เรืองทิพย์, 2550; ฐิตยา อัลอิธีรี, 2551; ประสงค์ ปุ่กคำ, 2554; อรรณพ มากสุข, 2555; ปัทมา แป้นพุดเย็น, 2557; ศิริพร ท้องย้อย, 2557; รพีพร เตมีรักษ์, 2558)

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพที่ 2.2 ร่างกรอบแนวคิดในการพัฒนามาตรวัดความสุขในการเรียน
ของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นในเขตกรุงเทพมหานคร

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ มีจุดประสงค์เพื่อศึกษาความสุขในการเรียน และองค์ประกอบของความสุขในการเรียนรวมถึงการพัฒนามาตรวัดความสุขในการเรียนของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นที่ศึกษาอยู่ในเขตกรุงเทพมหานคร โดยใช้การวิจัยแบบผสมวิธี (mixed methods research) โดยผู้วิจัยเริ่มจากการเก็บรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพก่อน จากนั้นจึงเก็บข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูลในเชิงปริมาณเป็นลำดับถัดมา ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพแบบปรากฏการณ์วิทยา (phenomenology) (ชาย โพธิสิตา, 2550) โดยศึกษาประเด็นสำคัญที่ทำให้ผู้เรียนเกิดความสุขในการเรียนจากประสบการณ์ของผู้เรียนที่มีลักษณะร่วมกัน (common experience) เพื่อรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลและนำมาพัฒนาเป็นกรอบโมเดลสำหรับองค์ประกอบและนิยามเชิงปฏิบัติการ รวมทั้งเพื่อพัฒนาและตรวจสอบคุณภาพของมาตรวัดความสุขในการเรียนของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นในเขตกรุงเทพมหานครด้วยวิธีการเชิงปริมาณต่อไป

ผู้วิจัยแบ่งการดำเนินงานออกเป็น 2 ระยะ ได้แก่ ระยะที่ 1 การศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพเรื่องความสุขในการเรียนของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นในเขตกรุงเทพมหานคร ระยะที่ 2 การศึกษาวิจัยเชิงปริมาณ เพื่อพัฒนาและตรวจสอบคุณภาพมาตรวัดความสุขในการเรียนของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นในเขตกรุงเทพมหานคร รวมทั้งการสร้างเกณฑ์ปกติวิสัยของมาตรวัดความสุขในการเรียนของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นในเขตกรุงเทพมหานคร

ระยะที่ 1 การศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพเรื่องความสุขในการเรียนของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นในเขตกรุงเทพมหานคร

ผู้วิจัยศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อสังเคราะห์ความหมายและองค์ประกอบของความสุขในการเรียน จากนั้นผู้วิจัยจึงศึกษาข้อมูลเชิงประจักษ์โดยใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก (in-depth interview) เพื่อศึกษาสภาวะ ลักษณะ และองค์ประกอบความสุขในการเรียนของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นในเขตกรุงเทพมหานคร ผลการวิเคราะห์ที่ได้จากการดำเนินงานวิจัยในระยะแรกนี้จะเป็นข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับสภาวะ ลักษณะ และองค์ประกอบของผู้เรียนที่มีความสุขในการเรียนสำหรับนำไปใช้ในการพัฒนามาตรวัดความสุขในการเรียนในระยะถัดไป

1.1 ผู้ให้ข้อมูลหลัก

ผู้ให้ข้อมูลหลัก (key informants) สำหรับการเก็บข้อมูลในระยะที่ 1 ด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก (in-depth interview) แบบกึ่งโครงสร้าง เป็นนักเรียนที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1 และเขต 2 ซึ่งผู้วิจัยใช้วิธีการคัดเลือกแบบเจาะจง (purposive sampling) โดยพิจารณาใช้เกณฑ์โรงเรียนที่มีหลักสูตรการจัดการเรียนการสอนตามปกติ และเป็นโรงเรียนสหศึกษาที่มีนักเรียนคณะเพศทั้งชายและหญิง และโรงเรียนยินดีให้ความร่วมมือในการวิจัย จำนวน 4 โรงเรียน แบ่งเป็น เขต 1 จำนวน 2 โรงเรียน และเขต 2 จำนวน 2 โรงเรียน โรงเรียนละ 3 ระดับชั้น คือ มัธยมศึกษาปีที่ 1 ถึง 3 ระดับชั้นละ 2 คน (เพศชาย 1 คน เพศหญิง 1 คน) รวมผู้ให้ข้อมูลหลักทั้งสิ้น 24 คน หรือจนกว่าข้อมูลจะอิ่มตัว (saturation) โดยใช้เกณฑ์ในการคัดเลือกผู้ให้ข้อมูลหลัก ที่ได้รับการเลือกแบบเจาะจงผ่านเกณฑ์การคัดเลือกโดยผู้นำผู้วิจัยเข้าสู่แหล่งข้อมูล (gatekeeper) ซึ่งในที่นี้คือ ครูประจำชั้นหรือครูแนะแนว โดยมีเกณฑ์การคัดเลือก และเกณฑ์การคัดออกดังนี้

เกณฑ์การคัดเลือก

- (1) เป็นผู้ที่ได้รับการประเมินจากผู้นำผู้วิจัยเข้าสู่แหล่งข้อมูล (ครูประจำชั้นหรือครูแนะแนว) และจากผลการประเมินตนเองว่าผู้ให้ข้อมูลหลักเป็นผู้ที่มีความสุขในการเรียน โดยมีคุณลักษณะผ่านเกณฑ์ (ค่าเฉลี่ยรวมระดับมากขึ้นไป)
- (2) เป็นผู้ที่มีผลทางการเรียนเฉลี่ยสะสม 3.00 ขึ้นไป (ระดับมากขึ้นไป)
- (3) เป็นผู้ที่มีสมัครใจเข้าร่วมการวิจัยเพื่อให้ข้อมูล
- (4) เป็นผู้ที่มีความสามารถในการถ่ายทอดประสบการณ์ของตนได้ดี

เกณฑ์การคัดออก

- (1) เป็นผู้ที่ได้รับการประเมินจากผู้นำผู้วิจัยเข้าสู่แหล่งข้อมูล (ครูประจำชั้นหรือครูแนะแนว) หรือจากผลการประเมินตนเองว่าผู้ให้ข้อมูลหลักเป็นผู้ที่มีความสุขในการเรียน โดยมีคุณลักษณะไม่ผ่านเกณฑ์ (ค่าเฉลี่ยรวมน้อยกว่าระดับมาก)
- (2) เป็นผู้ที่มีผลการเรียนเฉลี่ยสะสมต่ำกว่า 3.00 (ต่ำกว่าระดับมาก)
- (3) ผู้ให้ข้อมูลหลักไม่สะดวกหรือไม่สมัครใจในการบอกเล่าและถ่ายทอดประสบการณ์ของตนเอง

1.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลจากการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพเรื่องความสุขในการเรียนของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นในเขตกรุงเทพมหานคร โดยวิธีการสัมภาษณ์ ประกอบด้วย

(1) แบบประเมินตามเกณฑ์คัดเข้า มีลักษณะเป็นแบบมาตราประมาณค่า 5 ระดับ เพื่อคัดเลือกนักเรียนที่มีคุณสมบัติผ่านเกณฑ์การคัดเข้า ประกอบด้วย 2 ฉบับ ได้แก่ ฉบับสำหรับครูประจำชั้นหรือครูแนะแนว และฉบับสำหรับนักเรียนประเมินตนเอง (รายละเอียดตามภาคผนวก ค)

(2) แบบสัมภาษณ์ โดยมีรายละเอียดของเครื่องมือ ดังนี้ ตอนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลทั่วไป ได้แก่ เพศ ระดับชั้น อายุ และตอนที่ 2 รายการคำถามในการสัมภาษณ์ที่มีลักษณะปลายเปิดตามองค์ประกอบของความสุขในการเรียนของผู้เรียน (รายละเอียดตามภาคผนวก ค)

ขั้นตอนการพัฒนาและตรวจสอบคุณภาพแบบประเมินตามเกณฑ์คัดเข้า และแบบสัมภาษณ์ตามองค์ประกอบของความสุขในการเรียนของผู้เรียน

1) ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความสุขในการเรียนของผู้เรียน เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาเกณฑ์คัดเข้าและแบบสัมภาษณ์ความสุขในการเรียนสำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น

2) พัฒนาแบบประเมินตามเกณฑ์คัดเข้าสำหรับนักเรียนและครูประจำชั้นหรือครูแนะแนว และแบบสัมภาษณ์ความสุขในการเรียนเพื่อใช้ในการคัดเลือกผู้ให้ข้อมูลหลัก จากนั้นนำไปให้อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ตรวจสอบความเหมาะสมของแบบประเมินตามเกณฑ์คัดเข้าและแบบสัมภาษณ์ความสุขในการเรียน และปรับแก้ไข (รายละเอียดตามภาคผนวก ข)

3) นำแบบประเมินตามเกณฑ์คัดเข้าและแบบสัมภาษณ์ความสุขในการเรียนไปให้ผู้เชี่ยวชาญด้านจิตวิทยาและการวิจัยเชิงคุณภาพ 2 ท่าน และผู้เชี่ยวชาญด้านการวิจัยเชิงคุณภาพ 1 ท่าน ร่วมกันตรวจสอบความตรงของผลการสังเคราะห์ (รายละเอียดตามภาคผนวก ข)

4) ปรับปรุงแก้ไขข้อคำถามทั้งในแบบประเมินตามเกณฑ์คัดเข้า และแบบสัมภาษณ์ เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูลความสุขในการเรียนของผู้เรียนด้วยวิธีการสัมภาษณ์ โดยในส่วนของแบบประเมินตามเกณฑ์คัดเข้า มีการปรับแก้ไขโดยการเพิ่มตัวอย่างเพื่อให้มีความเข้าใจที่ถูกต้อง และการปรับภาษาให้มีความชัดเจน และในแบบสัมภาษณ์มีการปรับแก้ไขโดยการแยกประเด็นคำถามให้ชัดเจนมากขึ้น รวมทั้งการปรับภาษาให้ง่ายต่อความเข้าใจของนักเรียนในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น (รายละเอียดตามภาคผนวก ข)

1.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างโดยใช้แบบวัดความสุขในการเรียนเพื่อคัดเลือกผู้ให้ข้อมูลหลักที่มีลักษณะผ่านเกณฑ์ที่กำหนด จากนั้นใช้แบบสัมภาษณ์เชิงลึกที่ได้พัฒนาขึ้นเพื่อสอบถามประสบการณ์ความสุขในการเรียนของผู้เรียน เพื่อนำข้อมูลที่ได้ไปวิเคราะห์และใช้เป็นข้อมูลเชิงคุณภาพในการพัฒนามาตรวัดความสุขในการเรียนในระยะถัดไป โดยผู้วิจัยมีขั้นตอนการดำเนินการเก็บข้อมูลในระยะที่ 1 ดังนี้

1) ทำหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เพื่อขอความร่วมมือในการเก็บข้อมูลการวิจัยจากผู้อำนวยการโรงเรียนและครูโรงเรียนปัญญาวรคุณ โรงเรียนมัธยมวัดสิงห์ โรงเรียนนนทรีวิทยา และโรงเรียนเจ้าพระยาวิทยายาคม และชี้แจงวัตถุประสงค์ในการเก็บข้อมูล แนวทางการเก็บรวบรวมข้อมูล และประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

2) เมื่อได้รับการตอบรับและอนุญาตให้เข้าเก็บข้อมูลแล้ว ผู้วิจัยเข้าไปดำเนินการเก็บข้อมูลพร้อมทั้งอธิบายเกี่ยวกับมาตรวัดให้แก่ครูประจำชั้นหรือครูแนะแนวที่ทำหน้าที่ประสานงานในการเก็บข้อมูลเพื่อคัดเลือกนักเรียนที่มีความสุขในการเรียนตามเกณฑ์การคัดเลือก โดยใช้แบบประเมินตามเกณฑ์การคัดเลือกฉบับครูประเมิน

3) ให้นักเรียนที่ได้รับการคัดเลือกจากผู้วิจัยเข้าสู่แหล่งข้อมูล (ครูประจำชั้นหรือครูแนะแนว) ผ่านเกณฑ์ค่าเฉลี่ยรวมระดับมากขึ้นไป ประเมินตนเองตามเกณฑ์การคัดเลือกและคัดเลือกนักเรียนที่มีค่าเฉลี่ยผลการประเมินระดับมากขึ้นไป (ตั้งแต่ 3.00 ขึ้นไป) เพื่อดำเนินการสัมภาษณ์นักเรียนเป็นรายบุคคลตามแบบสัมภาษณ์ที่ผู้วิจัยออกแบบไว้ โดยใช้เวลาสัมภาษณ์โดยเฉลี่ยคนละ 15 นาที ในกรณีที่ผู้ให้ข้อมูลหลักประเมินตนเองได้ค่าเฉลี่ยต่ำกว่าระดับมาก (ต่ำกว่า 3.00) หรือไม่สะดวกที่จะบอกเล่าถึงประสบการณ์ความสุขในการเรียนของตนเอง หรือไม่สมัครใจในการเข้าร่วมวิจัย ผู้วิจัยจะยุติการสัมภาษณ์ทันที ทั้งนี้ก่อนการสัมภาษณ์ผู้วิจัยจะขออนุญาตบันทึกเสียงสัมภาษณ์และเก็บรักษาข้อมูลในการสัมภาษณ์เหล่านั้นไว้เป็นความลับในเครื่องคอมพิวเตอร์ส่วนตัวของผู้วิจัยเพื่อไม่ให้ผู้อื่นเข้าถึงได้ และเมื่อเสร็จสิ้นกระบวนการวิจัยแล้ว ผู้วิจัยจะดำเนินการลบข้อมูลเสียงสัมภาษณ์ที่บันทึกไว้โดยทันที

1.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพจากผลการสัมภาษณ์ความสุขในการเรียน โดยผู้วิจัยใช้การวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (content analysis) โดยมีรายละเอียดของขั้นตอนการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1) การถอดเทปสัมภาษณ์ โดยผู้วิจัยดำเนินการถอดเทปการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลัก จำนวน 24 คน แบบคำต่อคำ (verbatim) โดยยังคงรักษาอารมณ์ ความรู้สึก บรรยากาศของการสนทนา และเรียบเรียงภาษาให้เข้าใจง่ายและได้ใจความ โดยที่ความหมายและเนื้อความยังคงเดิม

2) การให้รหัสข้อมูล โดยผู้วิจัยอ่านเนื้อหาที่ได้จากการสัมภาษณ์อย่างละเอียด และจับประเด็นสำคัญ (themes) จากข้อมูล เพื่อให้รหัสข้อมูล (coding) ที่มีลักษณะสั้น กระชับและสื่อถึงสิ่งที่ผู้ให้ข้อมูลหลักต้องการสื่อความหมาย โดยข้อความที่มีลักษณะหรือความหมายเดียวกันจะถูกให้รหัสแบบเดียวกัน ซึ่งเมื่อผู้วิจัยให้รหัสเรียบร้อยแล้วจึงให้อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์และผู้ทรงคุณวุฒิด้านการวิจัยเชิงคุณภาพ 1 ท่านร่วมกันตรวจสอบการให้รหัสข้อมูลและผู้วิจัยดำเนินการปรับแก้ไขต่อไป

3) การจัดกลุ่มหรือจัดหมวดหมู่ข้อมูล (categorization) ผู้วิจัยจัดกลุ่มข้อมูลที่ให้รหัสแล้ว โดยพิจารณารหัสของข้อมูลที่มีความเหมือนหรือคล้ายกันในแต่ละประเด็นสำคัญ (themes) มาสร้างเป็นกลุ่มย่อย (sub categories) และนำรหัสที่มีโน้ตคล้ายกันมารวมกันแล้วสร้างเป็นหมวดหมู่ (categories) จากนั้นวิเคราะห์หาความเชื่อมโยงของหมวดหมู่ย่อยที่คล้ายคลึงกันมารวมกันเป็นหมวดหมู่เดียวกัน และนำข้อมูลที่ได้ไปให้อาจารย์ที่ปรึกษาและผู้ทรงคุณวุฒิด้านการวิจัยเชิงคุณภาพ 1 ท่าน ตรวจสอบความเหมาะสมของการจัดหมวดหมู่ข้อมูล

4) การสังเคราะห์กรอบแนวคิดเกี่ยวกับความสุขในการเรียนของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์มาตรวจสอบกับกรอบแนวคิดในการวิจัยที่ได้จากการศึกษาเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง จากนั้นผู้วิจัยสังเคราะห์นิยามเชิงองค์ประกอบ เพื่อกำหนดเป็นนิยามขององค์ประกอบที่ใช้ในงานวิจัยครั้งนี้ต่อไป

5) ตรวจสอบสามเส้า (triangulation) ผู้วิจัยดำเนินการตรวจสอบสามเส้าด้านข้อมูล (data triangulation) เพื่อตรวจสอบว่าข้อมูลที่ผู้วิจัยได้นั้นถูกต้องหรือไม่ โดยพิจารณาจากแหล่งเวลา จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลักในช่วงเวลาที่ต่างกัน ว่าถ้าข้อมูลต่างช่วงเวลากันจะเหมือนกันหรือไม่ และการตรวจสอบแหล่งสถานที่ (ชาย โพธิ์สิตา, 2550) โดยผู้วิจัยสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลักทั้งในโรงเรียนที่สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 1 และเขต 2 เพื่อพิจารณาว่าถ้าข้อมูลต่างสถานที่กันจะเหมือนกันหรือไม่ และการตรวจสอบแหล่งบุคคล โดยสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลัก จำนวน 24 คนเพื่อพิจารณาว่าถ้าผู้ให้ข้อมูลเปลี่ยนไป ข้อมูลจะเหมือนเดิมหรือไม่ ซึ่งผู้วิจัยพบว่าจากการตรวจสอบข้อมูลโดยพิจารณาจากแหล่งเวลาที่แตกต่างกัน จากแหล่งสถานที่ที่แตกต่างกัน และจากแหล่งบุคคลที่แตกต่างกัน พบว่าข้อมูลที่ผู้วิจัยได้นั้นมีความคล้ายคลึงกันและเป็นไปในแนวทางเดียวกัน

ระยะที่ 2 การศึกษาวิจัยเชิงปริมาณเพื่อพัฒนาและการตรวจสอบคุณภาพของมาตรวัด และการสร้างเกณฑ์ปกติของมาตรวัดความสุขในการเรียน

ในระยะที่ 2 ผู้วิจัยดำเนินการพัฒนามาตรวัดความสุขในการเรียนโดยนำผลจากการศึกษาเอกสารงานวิจัย และการสัมภาษณ์เชิงลึกที่ได้จากการวิจัยระยะที่ 1 มาพัฒนาเป็นข้อคำถาม จากนั้นดำเนินการตรวจสอบคุณภาพของมาตรวัดด้านความตรงเชิงเนื้อหาโดยผู้ทรงคุณวุฒิ และนำมาตรวัดไปทดลองใช้เพื่อหาค่าความเที่ยง ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างข้อคำถามแต่ละข้อกับคะแนนรวมที่เหลือ ตรวจสอบความตรงเชิงภาวะสันนิษฐานด้วยเทคนิคกลุ่มรู้ชัด ความตรงเชิงโครงสร้างด้วยการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน และหาเกณฑ์ปกติของมาตรวัด โดยมีรายละเอียดของการดำเนินงานดังนี้

2.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ คือ นักเรียนที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1 และเขต 2 ภาคการศึกษาปลาย ปีการศึกษา 2561 รวมจำนวน 124,755 คน (กลุ่มสารสนเทศ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2561)

ตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยระยะที่ 2 คือ นักเรียนที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1 และเขต 2 ภาคการศึกษาปลาย ปีการศึกษา 2561 ในการกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยแบ่งเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่

กลุ่มที่ 1 ผู้วิจัยใช้กลุ่มตัวอย่างในการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือเบื้องต้น จำนวน 60 คน โดยใช้การคัดเลือกแบบเจาะจง ดังนี้

1) ผู้วิจัยคัดเลือกโรงเรียนโดยพิจารณาจากโรงเรียนที่มีหลักสูตรการจัดการเรียนการสอนตามปกติ และเป็นโรงเรียนสหศึกษาที่มีนักเรียนคณะเพศทั้งชายและหญิง และโรงเรียนยินดีให้ความร่วมมือในการวิจัย จำนวน 1 โรงเรียน

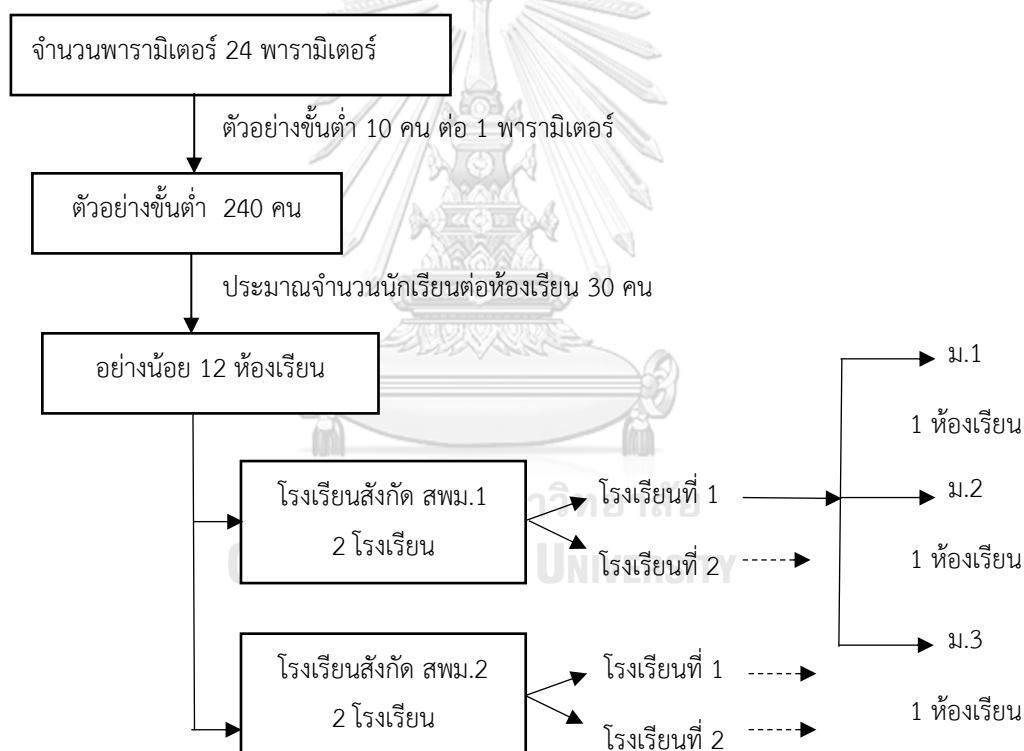
2) ผู้วิจัยคัดเลือกห้องเรียนในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นของโรงเรียนที่ได้รับการคัดเลือกดังกล่าว แบบคละระดับชั้น (มัธยมศึกษาปีที่ 1 ถึง 3) และคณะเพศ (ชายและหญิง) จำนวน 60 คน เพื่อใช้เป็นกลุ่มตัวอย่างสำหรับการตรวจสอบเครื่องมือเบื้องต้น

กลุ่มที่ 2 ผู้วิจัยใช้กลุ่มตัวอย่างในการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน ด้วยวิธีการของ Hair (2010) ซึ่งกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่าง 5-20 คนต่อ 1 พารามิเตอร์ ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยกำหนดขนาดตัวอย่าง 10 คนต่อ 1 พารามิเตอร์ และมีจำนวนพารามิเตอร์ที่ต้องประมาณค่าทั้งหมด 24 ตัว

ดังนั้นขนาดกลุ่มตัวอย่างวิจัยที่เหมาะสมจึงควรมีขนาดอย่างน้อย 240 คน โดยใช้การสุ่มตัวอย่างแบบการสุ่มหลายขั้นตอน (multistage-random sampling) ดังนี้

1) ผู้วิจัยสุ่มเลือกโรงเรียนที่จะทำการสำรวจด้วยวิธีสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ (stratified random sampling) โดยผู้วิจัยแบ่งพื้นที่ในกรุงเทพมหานครเป็น 2 เขต ตามการแบ่งเขตโรงเรียนของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน และสุ่มโรงเรียนในแต่ละเขตตามสัดส่วนปริมาณนักเรียนแต่ละเขตด้วยวิธีการจับสลาก ดังนี้ (1) เขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1 จำนวน 2 โรงเรียน

2) ผู้วิจัยสุ่มเลือกห้องเรียนในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นของโรงเรียนที่ได้รับการสุ่มระดับชั้นละ 1 ห้องเรียนด้วยวิธีการจับสลาก จะได้จำนวนห้องเรียนทั้งหมด 12 ห้อง นักเรียนของห้องเรียนที่ได้รับการสุ่มเลือกทุกคนจะเป็นตัวอย่างสำหรับการวิจัย รายละเอียดขั้นตอนการสุ่มดังแสดงในภาพดังนี้

ภาพที่ 3.1 ขั้นตอนการสุ่มตัวอย่างสำหรับการเก็บข้อมูลด้วยมาตรวัดความสุขในการเรียน

2.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยพัฒนามาตรวัดความสุขในการเรียนจากผลการสังเคราะห์ข้อมูลจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึก โดยมีลำดับขั้นตอนในการสร้างและตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือดังนี้

ขั้นตอนการสร้างและตรวจสอบคุณภาพมาตรวัดความสุขในการเรียน

1) ผู้วิจัยพัฒนาข้อคำถามของมาตรวัดความสุขในการเรียน โดยข้อคำถามจะครอบคลุมองค์ประกอบที่ได้จากการสังเคราะห์เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยผู้วิจัยเริ่มจากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความสุขในการเรียน บนพื้นฐานของแนวคิดและทฤษฎี ได้แก่ 1) แนวคิดการเรียนรู้อย่างมีความสุขของกิติยวดี บุญซื่อ และคณะ (2540) 2) แนวคิดการเรียนรู้อย่างมีความสุขของคันสนีย์ ฉัตรคุปต์ (2544) 3) ทฤษฎีการเรียนรู้อย่างมีความสุขของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2540) 4) แนวคิดการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ (student centered learning) ของ Rogers (1983), McCombs and Whistler (1997) สำนักส่งเสริมวิชาการและงานทะเบียน มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี (2545) และทิตินา แคมมณี (2545) 5) แนวคิดการจัดการเรียนเชิงรุก (active learning) ของสถาพร พฤษพิบูล (2558) สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กรมวิชาการ (2546) Winterbottom (2017) Edgar Dale (1969) และไชยยศ เรืองสุวรรณ (2553) และ 6) ทฤษฎี PERMA Model (+ Plus) ของ Seligman (2011) และ Halliday et al. (2018) และผลจากการสังเคราะห์องค์ประกอบจากงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความสุขในการเรียน จำนวน 25 งาน รวมทั้งศึกษาจากข้อมูลเชิงประจักษ์ ซึ่งเป็นลักษณะพฤติกรรมของนักเรียนที่ได้จากการเก็บข้อมูลในระยะที่ 1 โดยการสัมภาษณ์นักเรียนที่มีความสุขในการเรียนที่ผ่านเกณฑ์การคัดเข้า จากนั้นสังเคราะห์ข้อมูลจากทั้งสองแหล่งที่มีความสอดคล้องกันเพื่อพัฒนาและสร้างเป็นข้อกระทงที่ครอบคลุมทั้งองค์ประกอบและนิยามเชิงปฏิบัติการ และมีความสอดคล้องกับข้อมูลลักษณะพฤติกรรมของนักเรียนที่ได้จากการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพในระยะที่ 1

มาตรวัดความสุขในการเรียนที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น มีลักษณะเป็นมาตรประมาณค่าแบบลิเคิร์ทสเกล 5 ระดับ “1” หมายถึง ตรงกับนักเรียนน้อยที่สุด “2” หมายถึง ตรงกับนักเรียนน้อย “3” หมายถึง ตรงกับนักเรียนปานกลาง “4” หมายถึง ตรงกับนักเรียนมาก “5” หมายถึง ตรงกับนักเรียนมากที่สุด ได้แก่ ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบ และตอนที่ 2 ข้อคำถามเกี่ยวกับความสุขในการเรียนของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น ซึ่งข้อคำถามครอบคลุม 12 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) การมีความสัมพันธ์ที่ดีกับเพื่อน 2) การมีความสัมพันธ์ที่ดีกับครู 3) การมีความสัมพันธ์ที่ดีกับ

ผู้ปกครอง 4) การมีสุขภาวะทางร่างกายและจิตใจที่แข็งแรงสมบูรณ์ 5) การเห็นคุณค่าในตนเอง 6) การเห็นคุณค่าในการเรียนรู้ 7) การมีเป้าหมายในการเรียนรู้ 8) การมีอารมณ์ทางบวกในการเรียนรู้ 9) การกำกับตนเองในการเรียนรู้ 10) ภาวะสิ้นไหวในการเรียนรู้ 11) การได้เรียนในสิ่งที่ถนัดและสนใจ และ 12) การได้อยู่ในสิ่งแวดล้อมที่ดีเอื้อต่อการเรียนรู้ ทั้งนี้ข้อคำถามที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นในรอบแรกมีจำนวนทั้งสิ้น 99 ข้อ ประกอบด้วย ข้อคำถามทางบวก 70 ข้อ และข้อคำถามทางลบ 27 ข้อ ดังนี้

ข้อคำถามทางบวก 70 ข้อ ได้แก่ ข้อที่ 1, 2, 3, 6, 7, 8, 9, 12, 13, 14, 15, 16, 18, 19, 20, 21, 24, 25, 26, 27, 30, 32, 34, 35, 36, 37, 38, 39, 40, 41, 42, 43, 44, 47, 48, 49, 50, 51, 52, 53, 54, 55, 58, 64, 65, 66, 67, 68, 69, 70, 71, 72, 73, 74, 75, 76, 77, 80, 81, 82, 85, 86, 87, 90, 91, 92, 95, 96, 97, 98, 99. และข้อคำถามทางลบ 29 ข้อ ได้แก่ ข้อที่ 4, 5, 10, 11, 17, 22, 23, 28, 29, 31, 33, 45, 46, 56, 57, 59, 60, 61, 62, 63, 78, 79, 83, 84, 88, 89, 93, 94

โดยมาตรวัดความสุขในการเรียนมีรายละเอียดจำนวนข้อคำถามที่ใช้วัดในแต่ละองค์ประกอบหลักและองค์ประกอบย่อยดังแสดงตามตารางที่ 3.1

ตารางที่ 3.1 จำนวนข้อคำถามในแต่ละองค์ประกอบของมาตรวัดความสุขในการเรียนของนักเรียน
มัธยมศึกษาตอนต้นในเขตกรุงเทพมหานคร

องค์ประกอบ	จำนวนข้อ
1.การมีความสัมพันธ์ที่ดีกับเพื่อน	11
2.การมีความสัมพันธ์ที่ดีกับครู	12
3.การมีความสัมพันธ์ที่ดีกับผู้ปกครอง	6
4. การมีสุขภาวะทางร่างกายและจิตใจที่แข็งแรงสมบูรณ์	6
5. การเห็นคุณค่าในตนเอง	6
6. การเห็นคุณค่าในการเรียนรู้	5
7. การมีเป้าหมายในการเรียนรู้	5
8. การมีอารมณ์ทางบวกในการเรียนรู้	12
9. การกำกับตนเองในการเรียนรู้	11
10. ภาวะสิ้นไหวในการเรียนรู้	5
11. การได้เรียนในสิ่งที่ถนัดและสนใจ	15
12. การได้อยู่ในสิ่งแวดล้อมที่ดีเอื้อต่อการเรียนรู้	5
รวม	99

โดยผู้วิจัยมีเกณฑ์การให้คะแนนและการแปลความหมาย ดังตารางที่ 3.2 และตารางที่ 3.3
ตามลำดับดังนี้

ตารางที่ 3.2 เกณฑ์การให้คะแนนของมาตรวัดความสุขในการเรียนของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น
ในเขตกรุงเทพมหานคร

รายการ	เกณฑ์การให้คะแนนในมาตรวัดความสุขในการเรียน	
	คำถามเชิงบวก	คำถามเชิงลบ
ตรงกับนักเรียนมากที่สุด	5	1
ตรงกับนักเรียนมาก	4	2
ตรงกับนักเรียนปานกลาง	3	3
ตรงกับนักเรียนน้อย	2	4
ตรงกับนักเรียนน้อยที่สุด	1	5

ผู้วิจัยกำหนดความหมายของคะแนนข้อคำถามแบบมาตราประมาณค่าแบบลิเคิร์ทสเกล 5 ระดับ ไว้เพื่อสรุปผล ดังตารางที่ 3.3

ตารางที่ 3.3 การกำหนดความหมายของข้อคำถามแบบมาตราประมาณค่าแบบลิเคิร์ทสเกล 5 ระดับ

ระดับคะแนน	การสรุปความหมาย
4.50 – 5.00	นักเรียนมีความสุขในการเรียนมากที่สุด
3.50 – 4.49	นักเรียนมีความสุขในการเรียนมาก
2.50 – 3.49	นักเรียนมีความสุขในการเรียนปานกลาง
1.50 – 2.49	นักเรียนมีความสุขในการเรียนน้อย
1.00 – 1.49	นักเรียนมีความสุขในการเรียนน้อยที่สุด

2) ผู้วิจัยนำแบบวัดไปให้ผู้เชี่ยวชาญด้านจิตวิทยาตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาด้านจิตวิทยาและการวิจัยเชิงคุณภาพ 3 ท่าน ผู้ทรงคุณวุฒิด้านวัดและประเมินผล 1 ท่าน และครูในโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น 1 ท่าน ตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาโดยพิจารณาความสอดคล้องของข้อคำถามกับนิยามเชิงปฏิบัติการที่ได้จากการทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งข้อมูลเชิงประจักษ์ที่ได้จากการสัมภาษณ์นักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โดยมีเกณฑ์การพิจารณา ได้แก่ “+1” หมายถึง เนื้อหาของข้อคำถามตรงกับนิยามเชิงปฏิบัติการ “0” หมายถึง ไม่แน่ใจว่าเนื้อหา

ของข้อคำถามตรงกับนิยามเชิงปฏิบัติการ และ “-1” หมายถึง ไม่เห็นด้วยว่าเนื้อหาของข้อคำถามตรงกับนิยามเชิงปฏิบัติการ จากนั้นผู้วิจัยได้ปรับแก้ไขตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญทั้ง 5 ท่าน โดยการตัดข้อคำถามที่ไม่สื่อความหมายออก การปรับแก้ไขภาษาเพื่อให้สอดคล้องกับความเข้าใจของนักเรียนในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น รวมทั้งการปรับข้อคำถามให้ครอบคลุมและสอดคล้องกับนิยามขององค์ประกอบมากขึ้น จากนั้นผู้วิจัยนำผลการตรวจสอบที่ได้มาคำนวณหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับเนื้อหา (item objective congruence: IOC) โดยคัดเลือกข้อคำถามที่มีค่า IOC มากกว่า 0.5 ขึ้นไป ซึ่งแสดงว่าข้อคำถามนั้นวัดได้สอดคล้องกับเนื้อหาหรือวัตถุประสงค์ และตัดข้อคำถามที่มีค่า IOC น้อยกว่าหรือเท่ากับ 0.5 ซึ่งแสดงว่าข้อคำถามนั้นวัดได้ไม่สอดคล้องกับเนื้อหาหรือวัตถุประสงค์ออก (วรรณิ แกมเกตุ, 2555) แล้วจึงนำข้อคำถามที่ปรับปรุงแก้ไขเป็นที่เรียบร้อยแล้วมารวบรวมเป็นมาตรวัดความสุขในการเรียนของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น ฉบับปรับปรุงครั้งที่ 1 ดังตารางที่ 3.4

ตารางที่ 3.4 จำนวนข้อคำถามในแต่ละองค์ประกอบของมาตรวัดความสุขในการเรียนของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นในเขตกรุงเทพมหานคร (ฉบับปรับปรุงครั้งที่ 1)

องค์ประกอบ	จำนวนข้อ
1.การมีความสัมพันธ์ที่ดีกับเพื่อน	7
2.การมีความสัมพันธ์ที่ดีกับครู	6
3.การมีความสัมพันธ์ที่ดีกับผู้ปกครอง	6
4. การมีสุขภาวะทางร่างกายและจิตใจที่แข็งแรงสมบูรณ์	5
5. การเห็นคุณค่าในตนเอง	6
6. การเห็นคุณค่าในการเรียนรู้	4
7. การมีเป้าหมายในการเรียนรู้	5
8. การมีอารมณ์ทางบวกในการเรียนรู้	11
9. การกำกับตนเองในการเรียนรู้	9
10. ภาวะสิ้นไหวในการเรียนรู้	5
11. การได้เรียนในสิ่งที่ถนัดและสนใจ	12
12. การได้อยู่ในสิ่งแวดล้อมที่ดีเอื้อต่อการเรียนรู้	4
รวม	80

3) ผู้วิจัยนำมาตรวัดไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น จำนวน 60 คน เพื่อนำผลมาหาค่าความเที่ยงแบบความสอดคล้องภายใน (internal consistency of reliability) ของแบบวัดด้วยการหาสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's alpha coefficient) ค่าสัมประสิทธิ์ความสัมพันธ์ระหว่างคะแนนรวมของทุกข้อถามกับข้อถาม (corrected items-total correlation: CITC) แล้วจึงนำข้อคำถามที่ปรับปรุงแก้ไขเรียบร้อยแล้วมาพัฒนาเป็นมาตรวัดความสุขในการเรียนครั้งที่ 2

4) ผู้วิจัยนำมาตรวัดไปตรวจสอบกับกลุ่มที่แตกต่างกัน (known-group technique) โดยการนำมาตรวัดไปทดลองใช้กับกลุ่มที่มีลักษณะตรงกันข้าม ได้แก่ ใช้แบบวัดความสุขในการเรียนกับกลุ่มที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง และอีกกลุ่มคือ กลุ่มที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ

5) ผู้วิจัยนำมาตรวัดไปเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น จำนวน 240 คน เพื่อนำผลมาวิเคราะห์องค์ประกอบ (factor analysis) แบบการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (CFA)

6) จากนั้นนำมาตรวัดความสุขในการเรียนมาทำการแก้ไขปรับปรุง และจัดทำเป็นแบบวัดฉบับสมบูรณ์ เพื่อนำไปเก็บข้อมูลกับตัวอย่างวิจัยต่อไป

7) สร้างเกณฑ์ปกติของมาตรวัดความสุขในการเรียนของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น สำหรับเป็นเกณฑ์ในการเปรียบเทียบระดับความสุขในการเรียนของนักเรียน

2.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในระยะที่ 2 ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลจากนักเรียนที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โดยใช้วิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (multistage-random sampling) โดยสุ่มโรงเรียนในแต่ละเขตตามสัดส่วนปริมาณนักเรียนแต่ละเขตด้วยวิธีการจับสลาก ดังนี้ (1) เขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1 จำนวน 2 โรงเรียน และเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 จำนวน 2 โรงเรียน รวมทั้งสิ้น 4 โรงเรียน จากนั้นสุ่มระดับชั้นละ 1 ห้องเรียนด้วยวิธีการจับสลาก จะได้จำนวนห้องเรียนทั้งหมด 12 ห้อง ซึ่งนักเรียนของห้องเรียนที่ได้รับการสุ่มเลือกทุกคนจะเป็นตัวอย่างสำหรับการวิจัยในการเก็บข้อมูลโดยใช้มาตรวัดความสุขในการเรียนที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น ที่ได้รับการตรวจสอบตรงเชิงเนื้อหาของข้อคำถามกับนิยามเชิงปฏิบัติการจากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน ซึ่งมีขั้นตอนการเก็บข้อมูล ดังนี้

1) ทำหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เพื่อขอความร่วมมือจากผู้อำนวยการโรงเรียนและครู จากโรงเรียนสังกัดมัธยมศึกษาเขต 1 และ เขต 2 จำนวน 4 โรงเรียน ได้แก่ 1) โรงเรียนปัญญาวรคุณ 2) โรงเรียนมัธยมวัดสิงห์ 3) โรงเรียนนทรวิทย์ และ 4) โรงเรียน

เจ้าพระยาวิทยาคม เพื่อชี้แจงถึงวัตถุประสงค์ในการเก็บข้อมูล แนวทางการเก็บรวบรวมข้อมูล และ ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับการวิจัย

2) เมื่อได้รับการอนุญาตให้เข้าเก็บข้อมูลแล้ว ผู้วิจัยทำการจัดส่งมาตรวัดความสุขในการ เรียนที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น พร้อมคำอธิบายเกี่ยวกับแบบวัด ให้แก่ครูที่ทำหน้าที่ประสานงานในการเก็บ รวบรวมข้อมูล

3) ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยครูที่ทำหน้าที่ประสานงานและผู้วิจัยในการดำเนินการ เก็บรวบรวมข้อมูล

4) เมื่อทำการเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างเป็นที่เรียบร้อยแล้ว ผู้วิจัยทำการตรวจสอบความ สมบูรณ์ของมาตรวัด และนำข้อมูลไปวิเคราะห์ต่อไป

2.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

ในระยะที่ 2 ผู้วิจัยมีแนวทางในการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1) ผู้วิจัยคำนวณค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับเนื้อหา (item objective congruence: IOC) ที่ได้มาจากผู้ทรงคุณวุฒิโดยใช้เกณฑ์ในการพิจารณาความสอดคล้องระหว่างข้อ กระทบกับเนื้อหา IOC มากกว่าร้อยละ 0.50 ขึ้นไป (วรธรณี แกมเกตุ, 2555) จากนั้นปรับปรุง ข้อคำถามตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญก่อนนำไปทดลองใช้กับนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น

2) ผู้วิจัยใช้สถิติเชิงพรรณนา เพื่อให้ทราบภาพรวมของข้อมูลทั่วไปและความสุขในการเรียนที่ กลุ่มตัวอย่างได้รับแบ่งตามองค์ประกอบ โดยการหาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน คะแนนสูงสุด คะแนนต่ำสุด ค่าความเบ้ และค่าความโด่ง ด้วยโปรแกรม SPSS

3) ผู้วิจัยตรวจสอบค่าความเที่ยงแบบความสอดคล้องภายในของเครื่องมือโดยการหาค่า สัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (cronbach alpha's coefficient) ด้วยโปรแกรม SPSS เพื่อพิจารณาว่าแต่ละข้อคำถาม ถูกลงในแนวคิดหรือลักษณะเดียวกันหรือไม่ โดยค่าสัมประสิทธิ์ แอลฟาที่ยอมรับได้ควรมีค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา ตั้งแต่ 0.70 ขึ้นไป (DeVon, Block, Moyle-Wright, Ernst, Hayden, Lazzara & Kostas - Polston, 2007)

4) ผู้วิจัยคำนวณค่าสัมประสิทธิ์ความสัมพันธ์ระหว่างคะแนนรวมของทุกข้อคำถามกับข้อคำถาม (corrected items-total correlation: CITC) เพื่อเป็นการดูว่าข้อคำถามนั้น ๆ มีความสัมพันธ์กับ คะแนนรวมของข้อคำถามที่เหลือของแบบสอบถามทั้งฉบับหรือไม่ โดยเกณฑ์ที่ยอมรับได้ควรมีค่า

ตั้งแต่ 0.2 ขึ้นไป ค่าที่มีค่าเป็นลบ และต่ำกว่า 0.2 ต้องพิจารณาปรับปรุงหรือตัดทิ้งไป (บุญชม ศรีสะอาด, 2545)

5) ผู้วิจัยตรวจสอบกับกลุ่มที่แตกต่างกัน (known-group technique) เพื่อเปรียบเทียบคะแนนระหว่างกลุ่มตัวอย่างที่มีพฤติกรรมหรือคุณลักษณะความสุขในการเรียนที่แตกต่างกัน หากคะแนนกลุ่มสูงและกลุ่มต่ำแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ นั่นคือ หากแบบสอบถามใดมีอำนาจการจำแนกรายข้อสูงจะถือว่ามีความตรงเชิงโครงสร้างสูงตามไปด้วย (Polit & Beck, 2012)

6) ผู้วิจัยวิเคราะห์องค์ประกอบ (factor analysis) โดยการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (confirmatory factor analysis) เพื่อทดสอบสมมติฐานว่า สมมติฐานโครงสร้างความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรที่กำหนดไว้ (มาจากหลักการ และทฤษฎีต่าง ๆ) เมื่อนำข้อมูลที่ได้ไปเก็บรวบรวมมาวิเคราะห์มีความสอดคล้องกันหรือไม่ (บุญชม ศรีสะอาด, 2545) ด้วยโปรแกรมลิสเรล (LISREL)

7) ผู้วิจัยวิเคราะห์เกณฑ์ปกติของมาตรวัดความสุขในการเรียนของของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น ในเขตกรุงเทพมหานคร โดยการคำนวณค่าเปอร์เซ็นต์ไทล์ (percentile) คะแนนซีปกติ (normalize Z score) และคะแนนทีปกติ (normalize T score)

สามารถสรุปขั้นตอนการดำเนินการวิจัยทั้ง 3 ระยะ มีรายละเอียดตามตารางที่ 3.5

ตารางที่ 3.5 ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย

ขั้นตอน	วิธีการ/เครื่องมือ	กลุ่มตัวอย่าง/ ผู้ให้ข้อมูลหลัก	การวิเคราะห์ข้อมูล	ผลลัพธ์
ระยะที่ 1 การศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพเรื่องความสุขในการเรียนสำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น				
1.1 ศึกษาและ สังเคราะห์ องค์ประกอบ ของความสุขใน การเรียน	-ทบทวนเอกสาร และงานวิจัยที่ เกี่ยวข้อง และ สังเคราะห์เอกสาร	-เอกสาร ได้แก่ แนวคิด ทฤษฎีและ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง กับความสุข ในการเรียน	-วิเคราะห์เนื้อหาจาก เอกสาร -ประเมินจากความ คิดเห็นของอาจารย์ ปรึกษา	-กรอบแนวคิดเรื่อง ความสุขในการเรียน สำหรับนักเรียน มัธยมศึกษาตอนต้น -แบบประเมินตาม เกณฑ์คัดเข้า -แบบสัมภาษณ์
1.2 ศึกษาข้อมูลเชิง ประจักษ์เรื่อง ความสุขในการ เรียนสำหรับ นักเรียน มัธยมศึกษา ตอนต้น โดย การสัมภาษณ์ เชิงลึกเป็น รายบุคคล	-แบบประเมินตาม เกณฑ์คัดเข้า -แบบสัมภาษณ์ นักเรียนเรื่อง ความสุขในการ เรียน	-นักเรียนที่ผ่าน เกณฑ์การคัดเข้า จำนวน 24 คน	-ถอดเทป -ให้รหัสข้อมูล -จัดกลุ่มข้อมูล -ประเมินจากความ คิดเห็นจากอาจารย์ที่ ปรึกษา และผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 ท่าน	-องค์ประกอบและ นิยามเชิงปฏิบัติการ ของความสุขในการ เรียนสำหรับ นักเรียนมัธยมศึกษา ตอนต้น -ข้อมูลเชิงคุณภาพ

ตารางที่ 3.5 ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย (ต่อ)

ขั้นตอน	วิธีการ/เครื่องมือ	กลุ่มตัวอย่าง/ ผู้ให้ข้อมูลหลัก	การวิเคราะห์ข้อมูล	ผลลัพธ์
ระยะที่ 2 การศึกษาวิจัยเชิงปริมาณ เพื่อพัฒนาและตรวจสอบมาตรวัด รวมทั้งการสร้างเกณฑ์ปกติของมาตรวัด ความสุขในการเรียนของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นในเขตกรุงเทพมหานคร				
2.1 พัฒนาข้อ คำถามจาก องค์ประกอบ และนิยามเชิง ปฏิบัติการ	-มาตรวัดความสุข ในการเรียนสำหรับ นักเรียน มัธยมศึกษา ตอนต้น	-ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 ท่าน	-วิเคราะห์ค่าดัชนีความ สอดคล้องระหว่างข้อ คำถามกับเนื้อหา/ วัตถุประสงค์	-มาตรวัดความสุขใน การเรียนของ นักเรียนระดับ มัธยมศึกษาตอนต้น ฉบับปรับปรุงครั้งที่ 1
2.2 ตรวจสอบ คุณภาพของ มาตรวัด (ค่า ความเที่ยง, ค่า CITC	-มาตรวัดความสุข ในการเรียนสำหรับ นักเรียน มัธยมศึกษา ตอนต้น ฉบับ ปรับปรุงครั้งที่ 1	-นักเรียน มัธยมศึกษาตอนต้น จำนวน 60 คน	-วิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์ แอลฟาของครอนบาค -วิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์ สหสัมพันธ์ระหว่างข้อ คำถามแต่ละข้อกับ คะแนนรวมที่เหลือ	-มาตรวัดความสุขใน การเรียนของ นักเรียนระดับ มัธยมศึกษาตอนต้น ฉบับปรับปรุงครั้งที่ 2
2.3 ตรวจสอบ known group และ CFA	-มาตรวัดความสุข ในการเรียนสำหรับ นักเรียน มัธยมศึกษา ตอนต้น ฉบับ ปรับปรุงครั้งที่ 2	-นักเรียน มัธยมศึกษาตอนต้น จำนวน 240 คน	-วิเคราะห์ค่าความตรง เชิงภาวะสันนิษฐานกับ กลุ่มรู้จัก -วิเคราะห์ค่าความตรง เชิงโครงสร้างโดยการ ตรวจสอบองค์ประกอบ เชิงยืนยัน	มาตรวัดความสุขใน การเรียนของ นักเรียนระดับ มัธยมศึกษาตอนต้น ฉบับสมบูรณ์
2.4 การวิเคราะห์ หาค่าปกติ วิสัย	-มาตรวัดความสุข ในการเรียนสำหรับ นักเรียน มัธยมศึกษา ตอนต้น ฉบับ สมบูรณ์	-นักเรียน มัธยมศึกษาตอนต้น จำนวน 240 คน	-คำนวณค่าเปอร์เซ็นต์ ไทล์ -คะแนนซีกปกติ -คะแนนทีปกติ	-ค่าปกติวิสัยของ มาตรวัดความสุขใน การเรียน

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนามาตรวัดความสุขในการเรียนของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น ในเขตกรุงเทพมหานคร ซึ่งมีวัตถุประสงค์การวิจัย 2 ประการ คือ 1) เพื่อศึกษาความสุขในการเรียน และองค์ประกอบของความสุขในการเรียนของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น และ 2) เพื่อพัฒนาและตรวจสอบคุณภาพของมาตรวัดความสุขในการเรียนของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น ซึ่งการวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี (mixed methods research) เพื่อพัฒนาเครื่องมือวัดเชิงปริมาณ โดยผู้วิจัยเริ่มจากการเก็บรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพก่อน จากนั้นจึงเก็บข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูลในเชิงปริมาณเป็นลำดับถัดมา ผู้วิจัยจึงแบ่งการดำเนินงานเป็น 2 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 เป็นการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพเพื่อศึกษาความสุขในการเรียนของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น ในเขตกรุงเทพมหานคร จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อสังเคราะห์องค์ประกอบของความสุขในการเรียน จากนั้นจึงศึกษาข้อมูลเชิงประจักษ์โดยใช้การสัมภาษณ์เชิงลึกเพื่อศึกษาความหมายและองค์ประกอบความสุขในการเรียนของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นในเขตกรุงเทพมหานคร

ระยะที่ 2 เป็นการศึกษาวิจัยเชิงปริมาณเพื่อพัฒนาและตรวจสอบคุณภาพของมาตรวัด และการสร้างเกณฑ์ปกติสำหรับเป็นเกณฑ์ในการเปรียบเทียบระดับความสุขในการเรียนของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นในเขตกรุงเทพมหานคร

ผลการวิจัยที่ได้จากการศึกษาวิจัยทั้ง 2 ระยะ แบ่งเป็น 2 ตอน ได้แก่ ตอนที่ 1 ผลการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพเรื่องความสุขในการเรียนของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นในเขตกรุงเทพมหานคร และตอนที่ 2 ผลการศึกษาวิจัยเชิงปริมาณเพื่อพัฒนาและตรวจสอบคุณภาพของมาตรวัด รวมทั้งการสร้างเกณฑ์ปกติของมาตรวัดความสุขในการเรียนของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นในเขตกรุงเทพมหานคร

4.1 ผลการวิจัยเชิงคุณภาพเรื่องความสุขในการเรียนของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นในเขต กรุงเทพมหานคร

ผลการวิจัยเชิงคุณภาพ เรื่องความสุขในการเรียนของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นในเขต กรุงเทพมหานครโดยการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลหลักจำนวน 24 คน แบ่งเป็น 2 ตอน ได้แก่ 1) ข้อมูลเบื้องต้นของผู้ให้ข้อมูลหลัก และ 2) ผลการสังเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพเรื่องความสุขในการเรียนของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นในเขตกรุงเทพมหานคร มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

4.1.1 ข้อมูลเบื้องต้นของผู้ให้ข้อมูลหลัก

ผู้ให้ข้อมูลหลักเป็นนักเรียนที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1 และเขต 2 ซึ่งผู้วิจัยใช้วิธีการคัดเลือกแบบเจาะจง โดยพิจารณาจากโรงเรียนที่มีหลักสูตรการจัดการเรียนการสอนตามปกติ และเป็นโรงเรียนสหศึกษาที่มีนักเรียน คณะเพศทั้งชายและหญิง และโรงเรียนยินดีให้ความร่วมมือในการวิจัย จำนวน 4 โรงเรียน แบ่งเป็น เขต 1 จำนวน 2 โรงเรียน ได้แก่ 1) โรงเรียนปัญญาวรรคุณ (P1-P6) และ 2) โรงเรียนมัธยมวัดสิงห์ (P7-P12) และเขต 2 จำนวน 2 โรงเรียน ได้แก่ 1) โรงเรียนนนทรีวิทยา (P13-P18) และ 2) โรงเรียนเจ้าพระยาวิทยาคมน (P19-P24) โดยศึกษาโรงเรียนละ 3 ระดับชั้น คือ มัธยมศึกษาปีที่ 1 ถึง 3 ระดับชั้นละ 2 คน (เพศชาย 1 คน เพศหญิง 1 คน) รวมผู้ให้ข้อมูลหลักทั้งสิ้น 24 คน โดยใช้เกณฑ์ในการคัดเลือกผู้ให้ข้อมูลหลัก ที่ได้รับการคัดเลือกแบบเจาะจงผ่านเกณฑ์การคัดเลือกโดยผู้นำผู้วิจัยเข้าสู่แหล่งข้อมูล (gatekeeper) ซึ่งในที่นี้คือ ครูประจำชั้น ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้นของผู้ให้ข้อมูลหลัก และผลการประเมินคุณลักษณะของผู้ที่มีความสุขในการเรียนของผู้ให้ข้อมูลหลักตามเกณฑ์การคัดเลือกทั้งจากผู้นำผู้วิจัยเข้าสู่แหล่งข้อมูลและผลจากการประเมินตนเองของผู้ให้ข้อมูลหลักระดับดีขึ้นไป(ค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 3.00 ขึ้นไป) สรุปได้ดังตารางที่ 4.1

4.1.2 ผลการสังเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพเรื่องความสุขในการเรียนของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นในเขตกรุงเทพมหานคร

ผลการสังเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพเรื่องความสุขในการเรียนของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นในเขตกรุงเทพมหานครจากการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลหลัก จำนวน 24 คน โดยใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis) และผ่านการตรวจสอบจากผู้ทรงคุณวุฒิ ให้ข้อค้นพบว่า ความสุขในการเรียน หมายถึง การที่ผู้เรียนแสดงออกถึงความรู้สึกที่ดีต่อการเรียนรู้ในโรงเรียน มีความสนุกสนานในการเรียนรู้ พึงพอใจต่อสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน ไม่เกิดความเครียดหรือเบื่อหน่าย มีสุขภาวะทางร่างกายและจิตใจที่สมบูรณ์ มีความสัมพันธ์ที่ดีกับเพื่อน ครู และผู้ปกครอง มีส่วนร่วมและจดจ่ออยู่กับบทเรียนและกิจกรรม สามารถรับรู้ถึงความสามารถทางวิชาการและเห็นคุณค่าในตนเอง เห็นประโยชน์ของการเรียนรู้ และมีเป้าหมายในการเรียนรู้ ได้เรียนในสิ่งที่ถนัดและสนใจ ตลอดจนสามารถกำกับตนเองให้มีความรับผิดชอบต่องานที่ได้รับมอบหมาย โดยผลจากการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ เชิงลึกพบ ความสุขในการเรียน 9 องค์ประกอบจาก 10 องค์ประกอบ โดยไม่พบองค์ประกอบการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง ทั้งนี้สามารถแบ่งองค์ประกอบความสัมพันธ์ที่ดีกับผู้อื่นได้เป็น 3 องค์ประกอบ คือ การมีความสัมพันธ์ที่ดีกับเพื่อน การมีความสัมพันธ์ที่ดีกับครู และการมีความสัมพันธ์ที่ดีกับผู้ปกครอง ทั้งพบองค์ประกอบเพิ่มเติม 1 องค์ประกอบ ได้แก่ การได้อยู่ในสิ่งแวดล้อมที่ดีและเอื้อต่อการเรียนรู้ ดังนั้นจึงสามารถสรุปองค์ประกอบของความสุขในการเรียนได้เป็นทั้งหมด 12 องค์ประกอบ ดังนี้ (1) การมีความสัมพันธ์ที่ดีกับเพื่อน (2) การมีความสัมพันธ์ที่ดีกับครู (3) การมีความสัมพันธ์ที่ดีกับผู้ปกครอง (4) การมีสุขภาวะทางร่างกายและจิตใจที่แข็งแรงสมบูรณ์ (5) การเห็นคุณค่าในตนเอง (6) การเห็นคุณค่าในการเรียนรู้ (7) การมีเป้าหมายในการเรียนรู้ (8) การมีอารมณ์ทางบวกในการเรียนรู้ (9) การกำกับตนเองในการเรียนรู้ (10) ภาวะลื่นไหลในการเรียนรู้ (11) การได้เรียนในสิ่งที่ถนัดและสนใจ (12) การได้อยู่ในสิ่งแวดล้อมที่ดีเอื้อต่อการเรียนรู้ ดังรายละเอียดในแผนภาพที่ 4.1 กรอบแนวคิดความสุขในการเรียนของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นในเขตกรุงเทพมหานคร ซึ่งมีความหมายและข้อความสนับสนุนข้อค้นพบในแต่ละประเด็นดังต่อไปนี้

ภาพที่ 4.1 กรอบแนวคิดความสุขในการเรียนของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น
ในเขตกรุงเทพมหานคร

ประเด็นหลักที่ 1 การมีความสัมพันธ์ที่ดีกับเพื่อน

การมีความสัมพันธ์ที่ดีกับเพื่อน หมายถึง การที่ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับเพื่อน สามารถพูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน สามารถเรียน ทำงานหรือทำกิจกรรมร่วมกันกับเพื่อน รวมทั้งให้คำปรึกษาและช่วยเหลือซึ่งกันและกันทั้งในเรื่องการเรียนและเรื่องส่วนตัว มีน้ำใจไมตรีที่ดีต่อกัน และได้รับการสนับสนุนในด้านการเรียนจากเพื่อน

“การมีความสัมพันธ์ที่ดีกับเพื่อน...มีเพื่อนฝูงมากมายมีการช่วยเหลือกัน ให้คำปรึกษาทุกเรื่อง...หนูชอบตอนที่เห็นเพื่อนๆ ทุกคนมีความสุขร่วมกัน ได้ทำกิจกรรมหลาย ๆ ร่วมกัน เช่น กิจกรรมที่ครูจัดให้ หรือกิจกรรมที่โรงเรียนจัดขึ้นให้ เวลาที่เราไม่สบายในก็ปรึกษาเพื่อนได้...เวลาหนูคิดอะไรไม่ออก หนูจะหันไปถามเพื่อน เพื่อนก็จะบอกให้เป็นแนวทางในการศึกษาได้” (P01)

“เวลามาโรงเรียนทุกเช้าก็มีความสุข เพื่อน ๆ เล่นด้วยกัน” (P02)

“ได้เจอเพื่อน...ได้นั่งเรียนกับเพื่อน...ได้ปรึกษากับเพื่อน...ได้ปรึกษาเรื่องราว ได้แชร์ประสบการณ์ในชีวิตให้กับเพื่อนผมรู้สึกว่เพื่อนมีความสำคัญในชีวิตของผมมาก ลองคิดดูถ้าสมมุติผมนั่งเรียนคนเดียว ไม่มีเพื่อนคอยช่วยเหลือ ไม่มีเพื่อนคุยด้วย ก็คงจะวุ่นวายน่าดู ความสัมพันธ์ของผมกับเพื่อนดีมาก ผมเป็นคนที่เป็นเพื่อนสนิทได้กับเกือบทุกคน” (P06)

“ได้เจอเพื่อนที่ดี ๆ หลายคน...เพื่อนต้องนิสัยดี อยู่ด้วยแล้วมีความสุข...ได้พูดคุย เล่นกับเพื่อน เตะฟุตบอลตอนเย็น นั่งฟังเพลงกับเพื่อน” (P08)

“การมีความสัมพันธ์ที่ดีกับเพื่อน...ได้เจอเพื่อน...การที่เราเรียนกับเพื่อน ทำให้หนูมีความสุข...ได้เล่นกีฬากับเพื่อน เช่น การตีเบด เพราะทำให้ได้ใช้เวลาว่างร่วมกันกับเพื่อน” (P09)

“การมีความสัมพันธ์ที่ดีกับเพื่อน...การพูดคุย เล่นกับเพื่อน...ทำกิจกรรมร่วมกับเพื่อน เช่น การได้ร่วมกันแข่งขันตอบคำถามทางวิชาการ...เพื่อนก็จะช่วยกันเรียน มีอะไรก็จะเตือนกัน...เพื่อนคอยรับฟังปัญหาต่าง ๆ ของเรา...แบบเพื่อนคอยช่วยเหลือกัน เป็นที่ปรึกษาให้กันได้” (P15)

“อยากมาเจอเพื่อนครับ...ได้พูดคุยกับเพื่อน...ได้เล่นกีฬากับเพื่อน...ทำกิจกรรมร่วมกันก็ดีครับ” (P16)

“อยากมาโรงเรียนเพราะได้เจอเพื่อน ๆ...หนูกับเพื่อนพูดคุย เล่นกัน อยู่กันเป็นกลุ่มค่ะ...การเรียนการสอนที่ให้นักเรียนมีส่วนร่วม ได้แสดงความคิดเห็น” (P17)

“อยากมาทำงาน อยากมาเรียนกับเพื่อน...เวลามีเพื่อน ๆ มีความสุข
คุยกันเรื่องสนุกสนาน...มีกิจกรรมให้ทำร่วมกันกับเพื่อนค่ะ” (P19)

“ความสัมพันธ์ที่ดีกับเพื่อน...การทำกิจกรรมร่วมกันกับเพื่อน...ได้เล่น
กับเพื่อน...พวกกีฬา เกม...เรียนไปด้วยกัน... แล้วก็อ่านหนังสือ” (P20)

“อยากมาเจอเพื่อน ๆ ได้พูดคุยกับเพื่อน...ทำกิจกรรมกับเพื่อน...มีเพื่อน
ช่วยด้วยค่ะ กลุ่มหนูช่วยกันทำดี เอามาแลกเปลี่ยนปรึกษากันว่าอย่างนี้ถูกไหม
ถ้าเป็นงานห้องเราก็คงช่วยเขา...รุ่นพี่จะพาเราเล่นอะไรอย่างนี้” (P21)

“มีเพื่อนช่วยด้วย กลุ่มหนูช่วยกันทำดี เอามาแลกเปลี่ยนปรึกษากันว่า
อย่างนี้ถูกไหม” (P21)

“เพื่อนที่ดี ช่วยเหลือกันในการทำงาน...และการที่เพื่อนช่วยเหลือกัน
ในระหว่างเรียน มีอะไรสงสัยก็จะถามเพื่อน เพื่อนก็ให้คำปรึกษาที่ดี” (P24)

ประเด็นหลักที่ 2 การมีความสัมพันธ์ที่ดีกับครู

การมีความสัมพันธ์ที่ดีกับครู หมายถึง การที่ผู้เรียนรับรู้ว่าคุณครูเข้าใจและปฏิบัติต่อผู้เรียนทุกคนอย่างเท่าเทียม ใจดี และมีความเมตตา กรุณา รวมทั้งผู้เรียนสามารถสอบถามเนื้อหาหรือบทเรียนที่ไม่เข้าใจ และเล่าปัญหาของตนเอง โดยการได้รับคำปรึกษา และความช่วยเหลือจากครูทั้งในเรื่องเรียนและเรื่องส่วนตัว ผู้เรียนรู้สึกรักและเคารพครูผู้สอน นอกจากนี้ครูที่สอนเข้าใจ สอนสนุกและมีสื่อประกอบการเรียนรู้ จะทำให้ผู้เรียนเกิดความรู้สึกอยากเรียนและเข้าใจในบทเรียนมากยิ่งขึ้น

“ครูให้คำปรึกษาที่ดี เวลามีปัญหาไม่สบายใจไปปรึกษาคุณครู คุณครู
ก็ให้คำปรึกษา...คุณครูจะบอกว่าตรงนี้เธอไม่เข้าใจ เธอกลับไปอ่านเพิ่มนะ” (P01)

“ครูสอนเข้าใจง่าย...ไม่ดุ...สอนรู้เรื่อง” (P02)

“ชอบครูที่ใจดี...เมื่อมีอะไรที่ไม่เข้าใจก็สอบถามครู...การจัดการเรียน
การสอนที่มีการสื่อสารกันกับเพื่อน การพูดคุยโต้ตอบ การตอบคำถามกับครู...
แล้วสอนแบบสื่อสารกับนักเรียนเข้าใจง่าย สอนแบบไม่เครียด” (P03)

“ครูมีเมตตา ให้อภัยเด็กนักเรียนที่เวลาทำผิดหรือล่วงเกิน” (P04)

“เข้าใจในปัญหาของเราไม่ว่าเราจะเจอกับปัญหาอะไร” (P05)

“ได้ปรึกษาเรื่องราวและแชร์ประสบการณ์ในชีวิตให้กับครูฟังว่ามีปัญหาอะไรในชีวิต ได้พูดคุยกันสารพัด ทั้งเรื่องส่วนตัวและเรื่องการบ้าน ...ถ้าเป็นครูที่ผมสนิท...ก็ครูแนะแนวที่เป็นครูที่ปรึกษา เขาให้คำปรึกษาได้ทุกเรื่อง เรื่องเรียน เรื่องความรัก เรื่องครอบครัวครับ” (P06)

“ครูสอนเข้าใจ ทำให้เข้าใจง่าย” (P07)

“เวลาไม่เข้าใจผมจะถามครู...ครูก็รับฟังเวลาที่เรามีคำถามหรือมีเรื่องไม่สบายใจ...ครูต้องสอนสนุก ไม่เครียดจนเกินไป มีเวลาผ่อนคลายบ้าง” (P08)

“มีครูที่ใจดี ที่คอยช่วยเหลือเราตลอด...วิชาวิทยาศาสตร์เป็นวิชาที่หนูเรียนแล้วรู้สึกว่ายากครูสอนเข้าใจ” (P09)

“ครูค่อนข้างใส่ใจนักเรียนทุกคน...ไม่ร้อถามว่าเด็กคนไหนต้องการอะไร แต่จะเดินไปถามตรง ๆ เลยว่าเข้าใจไหม เป็นอะไรไหม...เวลาเรียนแล้วเข้าใจ...ครูสอนเข้าใจ” (P10)

“เวลาเรียนจะมีคลิปประกอบ...ครูเฟรนด์...ครูอารมณ์ดี ไม่ดุใจดี...อย่างครูประจำชั้นจะสนิทเป็นพิเศษ” (P11)

“ครูใจดี เป็นกันเอง สามารถปรึกษาได้ทุกเรื่อง” (P13)

“คุณครูสอนเข้าใจ ทำให้เราเข้าใจในบทเรียน” (P14)

“เวลามีอะไรไม่เข้าใจจะถามครู...ครูคอยรับฟังปัญหาต่าง ๆ ของเรา...ครูใจดี...ครูสอนตลก เป็นกันเอง” (P15)

“ครูเป็นที่ปรึกษาที่ดี คอยดูแลเด็ก ๆ ทุกคน คอยถามว่าไม่เข้าใจอะไรไหม” (P16)

“การมีความสัมพันธ์ที่ดีกับครู...ครูดูแลเอาใจใส่ดี ครูใจดีและเป็นกันเองมาก ๆ เลย” (P17)

“จากการสอนของครู ครูสอนเข้าใจ...ครูบางคนสอนสนุก...ครูอาจจะให้เล่นเกม เราเล่นเกมกับเพื่อน ทำให้สามัคคีกับเพื่อน” (P19)

“การมีความสัมพันธ์ที่ดีกับครู...ครูสอนเข้าใจ” (P20)

“เจอครูที่สนิทกับเรา...คุณครูจะพาเราสนุก” (P21)

“ครูรักกันดี ชอบครูทุกคน... หนูสนิทกับครูทุกคน...ครูสอนเข้าใจ” (P23)

“ครูสามารถให้คำปรึกษาได้ทุกเรื่อง ทั้งเรื่องเรียนและเรื่องทั่ว ๆ ไป” (P24)

ประเด็นหลักที่ 3 การมีความสัมพันธ์ที่ดีกับผู้ปกครอง

การมีความสัมพันธ์ที่ดีกับผู้ปกครอง หมายถึง การที่ผู้เรียนได้รับความรัก ความเอาใจใส่ การให้คำปรึกษาที่ดีและกำลังใจในเรื่องการเรียนจากครอบครัว รวมทั้งการที่ผู้ปกครองหรือครอบครัวให้ความสำคัญในเรื่องการเรียนของผู้เรียน และสนับสนุนในด้านการเรียน การส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดความรู้เพิ่มขึ้น และการช่วยเหลือเมื่อผู้เรียนเกิดปัญหาในด้านการเรียน

“พ่อแม่ช่วยเหลือในเรื่องการเรียน” (P01)

“ครอบครัวแบบช่วยสนับสนุนเรา ไม่ว่าเราจะทำอะไรช่วยคอยดูแล และเป็นที่ยกย่องให้เราได้” (P03)

“เราได้รับความช่วยเหลือจากพ่อแม่ ที่คอยผลักดันผมในเรื่องการเรียน” (P08)

ประเด็นหลักที่ 4 การมีสุขภาวะทางร่างกายและจิตใจที่แข็งแรงสมบูรณ์

การมีสุขภาวะทางร่างกายและจิตใจที่แข็งแรงสมบูรณ์ หมายถึง การที่ผู้เรียนมีสุขภาพกาย และสุขภาพจิตที่ดี มีความสมบูรณ์พร้อมทั้งทางร่างกายและจิตใจ ปราศจากโรคภัยไข้เจ็บและสารเสพติด มีอาหาร มีอุปกรณ์พื้นฐานในการเรียนเพียงพอ ได้รับความสะดวกสบาย มีของใช้ไม่ขาดแคลน รวมทั้งการได้รับความรักและได้รับการยอมรับ ทำให้เกิดความพร้อมในการเรียนรู้ได้อย่างเต็มศักยภาพ

“การยิมแยมแจ่มใส อารมณ์ดีแล้วก็ส่งผลทำให้สุขภาพดี” (P09)

“ความสุขในการเรียนทำให้สุขภาพร่างกายแข็งแรง ไม่เจ็บป่วย” (P20)

“การเล่นกีฬาก็มีประโยชน์ ทำให้ร่างกายแข็งแรง...ผมเลยมีความสุข” (P24)

ประเด็นหลักที่ 5 การเห็นคุณค่าในตนเอง

การเห็นคุณค่าในตนเอง หมายถึง ความรู้สึกของผู้เรียนที่รับรู้ว่าคุณค่า มีความหมาย และเชื่อมั่นว่าตนเองเป็นคนที่มีความสามารถ รวมทั้งรับรู้ว่าคุณค่าสามารถจากประสบการณ์ทางวิชาการในการทำงานที่ได้รับมอบหมาย หรือการสอบที่ประสบความสำเร็จ นำไปสู่ความเชื่อมั่นในตนเอง การยอมรับนับถือตนเอง และเกิดความภาคภูมิใจในตนเอง

“ความสุขในการเรียนน่าจะทำให้ผ่านพ้นวิชานั้นได้ดี อย่างน้อยยังมีความสุขมากกว่า...” (P06)

“กิจกรรมที่ชอบกีฬาสี เพราะว่ามันไม่ต้องเครียด แล้วเราได้ใช้ความสามารถทางด้านกีฬาของเรา” (P07)

“มีความสุขเวลาได้เรียนวิชาที่ชอบ เพราะหนูรู้ว่าหนูจะทำได้” (P09)

“ผมชอบเรียนภาษาอังกฤษ และคณิตศาสตร์ เพราะผมคิดว่ามันเข้าใจง่าย และผมก็ทำได้” (P12)

“รู้สึกดีที่บางครั้งเราได้ใช้ความสามารถที่มีให้เกิดประโยชน์” (P13)

“หนูชอบเรียนวิชาภาษาอังกฤษ หนูคิดว่ามันน่าสนใจและหนูทำได้” (P15)

“หนูชอบเรียนวิชาคอมพิวเตอร์ เพราะหนูชอบเกี่ยวกับการเขียนโปรแกรม ...หนูคิดว่าหนูทำได้ด้วยค่ะ” (P17)

“มีความสุข...น่าจะเป็นการที่เราสอบได้คะแนนดี ๆ ครับ” (P18)

“ชอบเรียนวิชาศิลปะและดนตรี..มีคนบอกว่าเราวาดรูปสวย” (P19)

“ชอบวิชาคณิตศาสตร์ เพราะ...ทำคะแนนในวิชานี้ได้ดี ได้เกรด 4.00” (P22)

ประเด็นหลักที่ 6 การเห็นคุณค่าในการเรียนรู้

การเห็นคุณค่าในการเรียนรู้ หมายถึง การที่ผู้เรียนเห็นคุณค่าของบทเรียน หรือสิ่งที่ได้เรียนรู้ว่าสามารถก่อให้เกิดประโยชน์หรือมีความหมายต่อตนเองและบุคคลรอบข้างอย่างไร รวมทั้งเข้าใจว่าความรู้ที่ได้รับจากบทเรียนหรือกิจกรรมต่าง ๆ สามารถนำไปต่อยอดหรือนำไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวันได้อย่างไร ทำให้ผู้เรียนเกิดความสนใจในการเรียนมากยิ่งขึ้น รวมทั้งต้องการนำสิ่งที่ตนเองเรียนรู้ไปพัฒนาและส่งเสริมสังคมต่อไปในอนาคต

“เพราะหนูคิดว่าพวกนี้สามารถทำให้หนูหาความรู้ และสามารถนำไปใช้ในการประกอบอาชีพข้างหน้าได้” (P01)

“การเรียนทำให้เราส่งเสริมความรู้ไปอีกด้านหนึ่ง...การเรียนช่วยการพัฒนาสังคมให้ก้าวหน้าไปอีก อย่างเช่นวันนี้” (P04)

“ครูทำให้รู้ว่าวิชาต่าง ๆ มีประโยชน์ต่อเราและคนอื่น ๆ อย่งไร ทำให้เราสนใจวิชานั้นมากขึ้น” (P09)

“ชอบเรียนศิลปะ พลละ คอมพิวเตอร์ และวิทย์ เพราะ...สามารถนำไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวันแล้วก็สนุกด้วย” (P10)

“ชอบวิชาคณิตศาสตร์ เพราะได้คิดคำนวณ แล้วทุกวันนี้ในชีวิตจริงเราก็ได้ใช้ทุกวัน” (P11)

“ผมเข้าใจในเนื้อหาวิชาหรือบทเรียนต่าง ๆ และผมรู้ว่าสิ่งเหล่านั้น
มีประโยชน์ สามารถนำไปใช้ได้ต่อไปในอนาคต มันทำให้ผมตั้งใจ และมีความสนใจ
ที่จะเรียน” (P12)

“ชอบวิชาคณิตศาสตร์...มันได้ใช้ในชีวิตประจำวันเยอะ” (P14)

“ผมชอบวิชาคณิตศาสตร์ และวิทยาศาสตร์...ผมได้ช่วยเหลือเพื่อน ๆ
เวลามีคนที่ไม่เข้าใจมาให้ผมช่วยสอน ทำให้ผมรู้สึกดีที่ได้ช่วยเหลือเพื่อน ๆ และ
ต่อไปผมคิดว่าอาจจะไปถึงการได้ทำประโยชน์ให้แก่สังคม” (P16)

“การที่เราได้ประโยชน์จากบทเรียน สามารถนำไปใช้ในชีวิต
ประจำวันได้...” (P17)

“ชอบวิชาคณิตศาสตร์และคอมพิวเตอร์ เพราะสามารถใช้ประโยชน์
ได้ด้วย” (P18)

“อยากเจอเพื่อน ๆ อยากมาโรงเรียน เพราะได้ความรู้...” (P20)

“จริง ๆ ชอบวิชาพละ เพราะผมชอบเล่นกีฬาและกีฬาก็มีประโยชน์” (P24)

ประเด็นหลักที่ 7 การมีเป้าหมายในการเรียนรู้

การมีเป้าหมายในการเรียนรู้ หมายถึง การที่ผู้เรียนมีเป้าหมายหรือจุดมุ่งหมายในการเรียนรู้
หรือมีสิ่งที่ตนเองสนใจอยากรู้ และมีการวางแผนการศึกษาต่อการประกอบอาชีพในอนาคต
รวมทั้งความตั้งใจที่จะมุ่งสู่ความสำเร็จ โดยการปฏิบัติตามเป้าหมายหรือจุดมุ่งหมายที่ได้วางแผนไว้
อย่างเป็นขั้นเป็นตอน

“หนูอยากหาความรู้เพิ่มเติมในอนาคต ไว้เป็นการศึกษาของตนเอง
และเป็นอาชีพของตัวเองค่ะ” (P01)

“ชอบเรียนวิชาคณิตศาสตร์ผมคิดว่าผมอยากเรียนต่อในสาย
วิทย์-คณิตด้วยครับ” (P14)

“ผมชอบวิชาคณิตศาสตร์ และวิทยาศาสตร์ ผมอยากได้เกรดดี ๆ
ถ้าผมได้เกรดดี ๆ ผมคงมีความสุข” (P16)

“ผมชอบวิชาคณิตศาสตร์ และคอมพิวเตอร์...แล้วผมก็อยากเรียนต่อ
ในสายวิทย์-คณิตครับ” (P18)

“อยากมาโรงเรียน...ได้ความรู้และเพื่อนำไปใช้ในการศึกษาต่อครับ” (P20)

ประเด็นหลักที่ 8 การมีอารมณ์ทางบวกในการเรียนรู้

การมีอารมณ์ทางบวกในการเรียนรู้ หมายถึง อารมณ์หรือความรู้สึกของผู้เรียนที่แสดงออกถึงความพึงพอใจในชีวิต ยิ้มแย้มแจ่มใส หัวเราะ ร่าเริง สดใส เบิกบานใจ สนุกกับการเรียนและการทำกิจกรรม ไม่เกิดความเศร้าโศกเสียใจ ความเครียด หรือเบื่อหน่ายต่อการเรียนรู้ รวมทั้งการไม่เกิดความวิตกกังวลและกดดันตนเองในการเรียนรู้อย่างไร

“รับรู้ว่ามีความสุข ผ่านหัวใจหนู หนูจะตื่นตื่นเวลาหนูมีความสุข” (P01)

“รับรู้ว่ามีความสุข บางทีก็ยิ้มก็หัวเราะออกมาค่ะ” (P05)

“รับรู้ครับ เพราะผมไม่เครียด ไม่กดดันตัวเอง” (P06)

“หนูจะพยายามไม่กดดันตัวเอง แบบพยายามไม่ต้องคิดว่าตัวเองต้องได้เกรดดีมาก แบบทำให้เต็มที่ที่สุด มันจะไม่เครียด” (P07)

“รับรู้ว่ามีสุขครับ จะยิ้ม...ขอบคุณดี พละ...เรียนแล้วแบบไม่เครียด ไม่กดดันตัวเอง” (P08)

“รู้ว่ามีสุข...จากการที่เรายิ้ม แจ่มใส แบบอารมณ์ดี...การทำกิจกรรมกับเพื่อน เช่น ตีเบด...ได้ผ่อนคลายความเครียดด้วยการออกกำลังกาย” (P09)

“รู้สึกสบาย ๆ ครับ...รับรู้ว่ามีไม่เครียด ไม่กดดันครับ” (P10)

“หนูเพลิดเพลินไปกับการเรียน...ความสุขเป็นความรู้สึกที่ดีที่อยู่ภายในใจ อาจจะไม่ได้แสดงออกให้ใครดู...วิชาที่ไม่เข้าใจก็คงทำความเข้าใจกับมัน ไม่กดดัน ไม่ยึดติดกับอย่างอื่น เช่น เกรด” (P11)

“รับรู้ว่ามีสุขครับ คือผมจะอารมณ์ดี...รับรู้ คือผมจะไม่เครียด” (P12)

“หนูชอบเรียนวิชาศิลปะกับดนตรี รู้สึกอยากเรียน รู้สึกดีที่ได้เรียน...ตอนที่หนูมีความสุข หนูจะยิ้ม ร่าเริงกว่าปกติ...ทำให้คนรอบข้างรู้สึกดีตามไปด้วย...รับรู้ค่ะ ตอนที่หนูมีความสุขก็จะไม่เครียด...เพราะความเครียดยิ่งทำให้เรากดดันและทำไม่ได้ดีค่ะ” (P13)

“รับรู้ว่ามีสุข รู้สึกสนุกกับสิ่งที่ทำ...ก็รับรู้ครับ จากการที่ผมจะไม่เครียด ไม่วิตกกังวล...เวลาผมมีความสุขก็จะลดความวิตกกังวลและความเครียดได้ด้วยครับ” (P14)

“รับรู้ว่ามีสุขจากการที่เรายิ้ม หัวเราะ...รู้สึกสบายใจ...รับรู้ว่ามีสุขในการเรียนจากการที่ไม่เครียดค่ะ” (P15)

“รับรู้ครับ...ผมก็จะรู้สึกยินดี และปลื้มปิติตัวเองอยู่ในใจครับ” (P16)

“รับรู้ค่ะ...การที่เรามีจิตใจที่เบิกบาน แจ่มใส...ไม่เครียด หรือไม่เป็นทุกข์ ...ทำให้ไม่รู้สึกเบื่อกับสิ่งที่กำลังเรียนด้วยค่ะ ” (P17)

“รับรู้ครับ...ทำให้ผมอารมณ์ดี...บางครั้งผมก็ต้องปล่อยให้เรียนแบบสบาย ๆ บ้าง...รับรู้จากการที่ผมมีการแสดงออกทางอารมณ์แบบอารมณ์ดี ไม่หงุดหงิดง่าย ไม่เบื่อ ไม่เครียดครับ” (P18)

“ชอบเรียนวิชาดนตรี...ดนตรีทำให้เรารู้สึกผ่อนคลาย อารมณ์ดี แบบมีความสุข...รับรู้ว่ามีความสุข จะดีใจ จะยิ้ม...ไม่จริงจังกับเกรดมากเกินไป” (P19)

“ถ้าเราเรียนแบบมีความสุขจะทำให้เราเรียนได้อย่างสบาย...รู้ว่ามีความสุขนะ แบบไม่เครียด ไม่กดดันแบบนี้” (P20)

“มีความสุขกับการได้เรียน...ยิ้มแย้ม คุญ พุด เล่น...รับรู้ค่ะ ก็เราไม่เครียด มีความสุขกับการเรียน” (P21)

“รับรู้ครับ ก็จะยิ้มครับ หัวเราะครับ...ก็สนุกและไม่เครียดค่ะ” (P22)

“รับรู้ค่ะ หัวเราะแล้วยิ้มค่ะ...ทำให้ตัวเองรู้สึกดี...ไม่ต้องเครียดใจค่ะ ไม่ต้องเหนื่อยด้วยค่ะ” (P23)

“รับรู้ว่ามีความสุข...หัวเราะ ยิ้มครับ” (P24)

ประเด็นหลักที่ 9 การกำกับตนเองในการเรียนรู้

การกำกับตนเองในการเรียนรู้ หมายถึง การที่ผู้เรียนสามารถควบคุมพฤติกรรมในการเรียนรู้ มีความรับผิดชอบและเอาใจใส่ต่อภาระงานที่ได้รับมอบหมาย สามารถควบคุมตนเองในการแสวงหาความรู้ เข้าเรียนตรงเวลา มีความตั้งใจและกระตือรือร้นในการเรียนรู้ สามารถควบคุมอารมณ์ของตนในสถานการณ์ต่าง ๆ รวมทั้งรู้จักการแบ่งเวลาในการเรียนและการทำกิจกรรมต่าง ๆ ในชีวิตประจำวันได้อย่างเหมาะสม รวมทั้งเปิดใจยอมรับและมีทัศนคติที่ดีต่อวิชาต่าง ๆ ทั้งวิชาที่สนใจและหาแรงจูงใจหรือแรงบันดาลใจในการเรียนรู้เพื่อเป็นแบบอย่างในการเรียนรู้ของตนเอง

“รับรู้ว่ามีความสุข...แสดงออกโดยการตั้งใจทำงาน ทำงานเสร็จเร็ว... ทำตัวเองให้เรียนเก่ง ๆ ไม่คุยเสียงดัง ฟังครู จะได้เข้าใจครับ...” (P02)

“หมั่นคอยหาความรู้ แล้วศึกษาเพิ่มเติม อันไหนที่เราไม่เข้าใจก็ศึกษาเพิ่มเติม อันไหนที่เราเข้าใจก็เข้าใจมากขึ้น...ทำให้เราอยากรู้เรื่องนี้มากขึ้น” (P03)

“ความสุขจากการเรียน การที่คุณครูเขาสอนเราก็ตัดใจฟัง การมีสัมมาคารวะในการเป็นผู้ฟังที่ดี การเป็นผู้สอนที่ดี” (P04)

“มีความสุขแล้วก็ตั้งใจเรียน เวลาผมมีความสุขในวิชานั้น ๆ ผมจะตั้งใจเรียนมากขึ้น และส่งผลในเรื่องการเกรดที่ดีกว่าเดิม...” (P06)

“รับรู้ค่ะ แสดงออกผ่านการทำงานค่ะ ถ้าสมมุติเรามีความสุข เราจะตั้งใจทำงานนี้มาก ๆ” (P07)

“ใช้ความพยายามในวิชาที่ไม่เข้าใจให้มากขึ้น พยายามตั้งใจเรียนให้มากขึ้น” (P08)

“ทำให้ผมรู้สึกกระตือรือร้นในการเรียน เพราะถ้าผมไม่มีความสุขในการเรียน ผมจะเรียนไม่รู้เรื่องครับ” (P10)

“ความสุขในการเรียนของผมคือการทำงานเสร็จตามกำหนด...ทำให้ผมตั้งใจและมีความสนใจที่จะเรียน...ก็อาจจะใช้เวลาทำความเข้าใจกับบทเรียนมากขึ้น...ทำให้ผมเรียนได้ดี...อาจจะหาแรงจูงใจในการเรียน แบบเวลาเจอเพื่อนที่เก่ง ๆ เราก็อยากเป็นแบบเขาบ้าง” (P12)

“ก็ตั้งใจเรียน ใช้ความพยายามในวิชาที่เราไม่ชอบให้มากขึ้น เราจะได้ผ่านมาได้” (P13)

“การส่งงาน...ถ้าผมทำเสร็จทันผมก็มีความสุข...และการหาความรู้เพิ่มเติมในสิ่งที่ยังไม่เข้าใจ ขยัน กระตือรือร้นต่อบทเรียนให้มากขึ้น” (P14)

“ใช้ความพยายามมากขึ้น...หนูคิดว่าต้องมีทัศนคติที่ดีก่อนถ้าเรามีทัศนคติที่ดีเราจะทำมันได้ดี และมีความสุขค่ะ” (P15)

“ถ้าเป็นผม ผมจะหาแรงบันดาลใจ อย่างเช่นเพื่อนที่เรียนเก่ง เราก็อยากจะเป็นแบบเขาบ้าง...ทำให้ผมมีแรงผลักดันในการเรียน อย่างวิชาที่ผมชอบผมก็รู้สึกอยากเรียนและสนใจเป็นพิเศษครับ มันทำให้ผมเรียนรู้อย่างดีขึ้นด้วยครับ” (P16)

“ความสุขในการเรียน...น่าจะเป็นการทำงานได้สำเร็จตามเป้าหมาย...ใช้ความทุ่มเท ความมุ่งมั่น และความพยายาม” (P17)

“การเพิ่มความสุขในการเรียนคือการตั้งใจเรียน แล้วก็ฟังครู” (P19)

“ส่งงานครุตรงเวลา...เรารู้สึกมีความสุขที่ส่งงานครบตามกำหนด” (P20)

“พยายามฟังว่าเขาสั่งงานอะไร ก็พยายามทำส่ง” (P21)

“หาความรู้เพิ่มเติมในส่วนที่ไม่เข้าใจ พยายามตั้งใจเรียนมากขึ้น” (P22)

“ใช้ความพยายามในการหาความรู้เพิ่มเติม แบบเวลามีอะไรไม่เข้าใจก็ปรึกษาเพื่อนหรือไม่ก็ถามครู” (P23)

“การเพิ่มความสุขคือการตั้งใจเรียนมากขึ้น แบบใช้ความพยายามของเราด้วย ถ้าเราตั้งใจเรียนมากขึ้น เราจะได้คะแนนดี มันทำให้ผมมีความสุขในการเรียนมากขึ้น” (P24)

ประเด็นหลักที่ 10 ภาวะสิ้นไหวในการเรียนรู้

ภาวะสิ้นไหวในการเรียนรู้ หมายถึง สภาวะที่ผู้เรียนมีสมาธิจดจ่ออยู่กับบทเรียนหรือกิจกรรมทางวิชาการอย่างต่อเนื่องด้วยความเพลิดเพลินเป็นระยะเวลาสั้น จนกระทั่งลืมเวลาที่กำลังผ่านไป ซึ่งบทเรียนหรือกิจกรรมนั้นมีความสอดคล้องกับทักษะของผู้เรียน

“ทำให้ผมมีสมาธิในการเรียนมากขึ้น เวลาผมชอบก็จะจดจ่อกับมันได้มากกว่า” (P14)

“ความสุขในการเรียนส่งผลทำให้ผมมีสมาธิในการเรียนมากขึ้น” (P18)

ประเด็นหลักที่ 11 การได้เรียนในสิ่งที่ถนัดและสนใจ

การได้เรียนในสิ่งที่ถนัดและสนใจ หมายถึง การที่ผู้เรียนรับรู้ว่าคุณมีความชอบในกิจกรรมใด ผู้เรียนได้เรียนหรือปฏิบัติกิจกรรมทั้งทางด้านวิชาการ และกิจกรรมเสริมหลักสูตรที่หลากหลาย น่าสนใจ ซึ่งสอดคล้องกับความสามารถ ความถนัด และทักษะของผู้เรียน ทำให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมได้ลงมือปฏิบัติ ตลอดจนเกิดจินตนาการ ความคิดสร้างสรรค์ และความท้าทายจากแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย ทำให้ผู้เรียนเกิดความสนใจที่จะศึกษาในรายวิชาหรือกิจกรรมนั้น ๆ มากยิ่งขึ้น

“ชอบวิชาวิทยาศาสตร์ หนูชอบเกี่ยวกับดวงดาว ดาราศาสตร์ เลยอยากศึกษาในเรื่องนี้ต่อ” (P03)

“ชอบคณิตกับวิทย์ เพราะวิทย์สามารถรู้เกี่ยวกับสุริยุและจันทร์ปาราคาที่ผมชอบได้...ชอบกิจกรรมด้านกีฬา เช่น แบดมินตัน ฟุตบอล บาสเก็ตบอล เป็นต้นครับ” (P04)

“ชอบกิจกรรมประเภทที่ได้พูด ได้สนุกกับกิจกรรมนั้น...หนูชอบเรียนวิชาวิทยาศาสตร์ เพราะได้ทดลอง ได้รู้สิ่งที่เราไม่เคยรู้ ได้ทดลองอะไรใหม่ ๆ...ชอบกิจกรรมประเภทที่ได้พูด ได้สนุกกับกิจกรรมนั้น ได้ลงมือทำจริง ๆ ค่ะ” (P05)

“ความสุขนอกห้องเรียนก็มาจากการเล่นกีฬาและดนตรี เช่น บาส กีต้าร์ ครับ และผมอยู่ชมรมเศรษฐกิจพอเพียงด้วย...ก็ถ้าถามว่าชอบกินอะไรจะชอบพวกคณิตและคอม เพราะคณิตได้ท้าทายความรู้ ความคิดของเรา” (P06)

“หนูชอบเรียนวิชาวิทยาศาสตร์และศิลปะค่ะ เพราะวิทยาศาสตร์เป็นวิชาที่หนูเรียนแล้วรู้สึกว่าครูสอนเข้าใจและสนุก...ส่วนศิลปะก็ทำให้เราได้มีจินตนาการ ความคิดสร้างสรรค์ค่ะ” (P09)

“ส่วนใหญ่ผมชอบกิจกรรมสันทนาการของโรงเรียน เช่น พวกชุมนุม ชมรม ผมอยู่ชมรมสะสมแสตมป์ แต่บางครั้งก็จะไปชมรมดนตรีด้วย ชมรมศิลปะ” (P10)

“ที่โรงเรียนก็มีกิจกรรมหลากหลาย เช่น กีฬาสี ทำให้เรากับเพื่อนมีความสามัคคีกัน” (P11)

“มีความสุขจากการเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียน อย่างการเข้าร่วมกิจกรรมตอบคำถามของวิชาภาษาไทย” (P13)

“ชอบเรียนวิชาคณิตศาสตร์ เพราะผมชอบคำนวณ ชอบการบวกลบเลข แล้วมันได้ใช้ในชีวิตประจำวันเยอะ...มีความสุขจากการทำกิจกรรมต่าง ๆ ที่สนใจครับ เช่น การเล่นกีฬา การเล่นเกมกับเพื่อนเหมือนเราได้ใช้เวลาร่วมกับเพื่อน” (P14)

“ชอบวิชาคอมพิวเตอร์ เพราะหนูชอบเกี่ยวกับการเขียนโปรแกรม...รู้สึกได้ใช้จินตนาการ” (P17)

“ชอบเรียนวิชาศิลปะและดนตรี เพราะเป็นคนชอบวาดรูป ส่วนดนตรี ทำให้เรารู้สึกผ่อนคลาย อารมณ์ดี แบบมีความสุข” (P19)

“ทำกิจกรรมในเวลาว่าง หาความสุขให้กับตัวเอง เช่น ทำกิจกรรมอะไรหลาย ๆ อย่าง เช่น การเล่นกีฬา ดนตรี อ่านหนังสือครับ” (P20)

“ชอบวิชาศิลปะ เพราะเกิดจินตนาการของเราว่าเนี่ย เขาให้วาดรูปเรากี่วาด...ชอบกิจกรรมเกี่ยวกับดีไซน์สร้างสรรค์...แบบที่เราคิดขึ้นมาเอง” (P21)

“จริง ๆ ก็ชอบกีฬาแหละ เพราะผมชอบเล่นกีฬา และกีฬาก็มีประโยชน์ทำให้ร่างกายแข็งแรง...ผมเลยมีความสุข” (P24)

ประเด็นหลักที่ 12 การได้อยู่ในสิ่งแวดล้อมที่ดีเอื้อต่อการเรียนรู้

การได้อยู่ในสิ่งแวดล้อมที่ดีเอื้อต่อการเรียนรู้ หมายถึง การที่ผู้เรียนได้อยู่ในสภาพแวดล้อมที่ดีภายในโรงเรียน โรงเรียนที่มีสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ สะอาด ร่มรื่น และน่าเรียน ส่งผลทำให้ผู้เรียนเกิดความรู้สึกว่าโรงเรียนน่าเรียนอยากเรียนมากยิ่งขึ้น

“สิ่งแวดล้อมของโรงเรียนก็มีผล...ถ้าสมมุติสิ่งแวดล้อมของโรงเรียนดี...โรงเรียนน่าเรียน เราก็จะมีความสุขค่ะ” (P01)

“สภาพแวดล้อมในโรงเรียนมีผลต่อความสุข... ผมต้องอยู่ในสภาพแวดล้อมที่ดีก็มีความสุขครับ” (P02)

“ได้พบเจอสิ่งใหม่ ๆ...โรงเรียนน่าอยู่ สภาพแวดล้อมดี” (P03)

“โรงเรียนมันเป็นทีสบาย...ชอบสภาพแวดล้อมที่สะอาด ร่มรื่น” (P04)

4.2 ผลการศึกษาวิจัยเชิงปริมาณเพื่อพัฒนาและตรวจสอบคุณภาพของมาตรวัด

ผลการศึกษาวิจัยเชิงปริมาณเพื่อพัฒนาและตรวจสอบคุณภาพของมาตรวัดความสุขในการเรียนของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น ในเขตกรุงเทพมหานคร แบ่งเป็น 5 ตอน ดังนี้

4.2.1 การพัฒนาข้อกระทงจากองค์ประกอบและนิยามเชิงปฏิบัติการ

4.2.2 การตรวจสอบคุณภาพเบื้องต้นของมาตรวัด

4.2.3 การตรวจสอบความตรงเชิงภาวะสันนิษฐานด้วยเทคนิคกลุ่มรู้ชัด

4.2.4 การตรวจสอบความตรงเชิงโครงสร้างด้วยการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน

4.2.5 การสร้างเกณฑ์ปกติของมาตรวัดความสุขในการเรียน

ทั้งนี้ เพื่อให้เกิดความเข้าใจตรงกันในการแปลความหมายของผลการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้กำหนดสัญลักษณ์ที่ใช้แทนค่าสถิติและตัวแปรต่าง ๆ ในการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลดังต่อไปนี้

สัญลักษณ์ที่ใช้แทนค่าสถิติ

M	หมายถึง	ค่าเฉลี่ยคะแนนของตัวแปร (Mean)
S.D.	หมายถึง	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนตัวแปร (Standard deviation)
SE	หมายถึง	ความคลาดเคลื่อนมาตรฐานของคะแนนเฉลี่ย (Std. error of estimate)
χ^2	หมายถึง	ค่าสถิติไค-สแควร์ที่ใช้ทดสอบสมมติฐานว่าฟังก์ชันความถ่วงถ่วงมีค่าเป็นศูนย์หรือไม่ หรือโมเดลสมมติฐานมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์
r	หมายถึง	ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson's product moment correlation coefficient)
R ²	หมายถึง	สัมประสิทธิ์การทำนาย (Square multiple correlation)

df	หมายถึง	ค่าองศาอิสระ (Degree of freedom)
P	หมายถึง	ระดับนัยสำคัญทางสถิติ (Probability)
t	หมายถึง	ค่าสถิติทดสอบที
n	หมายถึง	จำนวนข้อมูล
GFI	หมายถึง	ดัชนีวัดระดับความกลมกลืน (Goodness of Fit Index)
AFGI	หมายถึง	ดัชนีวัดระดับความกลมกลืนที่ปรับแล้ว (Adjust Goodness of Fit Index)
RMSEA	หมายถึง	ค่ารากของค่าเฉลี่ยกำลังสองเฉลี่ยของค่าความแตกต่าง โดยประมาณ (Root mean square error of approximation)
SRMR	หมายถึง	ค่ารากที่สองของเศษที่เหลือที่ทำให้เป็นค่ามาตรฐาน (Standard root mean square residual)
CN	หมายถึง	ค่าขนาดตัวอย่างวิกฤต (Critical number)

สัญลักษณ์ที่ใช้แทนตัวแปร

HAPPINES	หมายถึง	ความสุขในการเรียนของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น ในเขตกรุงเทพมหานคร
FRIEND	หมายถึง	ด้านการมีความสัมพันธ์ที่ดีกับเพื่อน
TEACHER	หมายถึง	ด้านการมีความสัมพันธ์ที่ดีกับครู
PARENT	หมายถึง	ด้านการมีความสัมพันธ์ที่ดีกับผู้ปกครอง
WELLBEIN	หมายถึง	ด้านการมีสุขภาวะทางร่างกายและจิตใจ ที่แข็งแรงสมบูรณ์
SESTEEM	หมายถึง	ด้านการเห็นคุณค่าในตนเอง
LRNVALUE	หมายถึง	ด้านการเห็นคุณค่าในการเรียนรู้
LRNGOAL	หมายถึง	ด้านการมีเป้าหมายในการเรียนรู้
POSITVEM	หมายถึง	ด้านการมีอารมณ์ทางบวกในการเรียนรู้
SEREGLRN	หมายถึง	ด้านการกำกับตนเองในการเรียนรู้
LRNFLOW	หมายถึง	ด้านภาวะสั่นไหวในการเรียนรู้
LRNAPTIN	หมายถึง	ด้านการได้เรียนในสิ่งที่ถนัดและสนใจ
LRNSUP	หมายถึง	ด้านการได้อยู่ในสิ่งแวดล้อมที่ดีและเอื้อต่อการเรียนรู้

4.2.1 การพัฒนาข้อกระทงจากองค์ประกอบและนิยามเชิงปฏิบัติการ

ผู้วิจัยพัฒนาข้อกระทงของมาตรวัดความสุขในการเรียนของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น ในเขตกรุงเทพมหานคร จากผลการสังเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพในระยะที่ 1 พบว่า ความสุขในการเรียนของนักเรียน แบ่งออกเป็น 12 องค์ประกอบ โดยผู้วิจัยพัฒนาข้อกระทงจากนิยามเชิงปฏิบัติการของแต่ละองค์ประกอบหลักและองค์ประกอบย่อย ซึ่งประกอบด้วยข้อคำถามจำนวน 99 ข้อ มีรายละเอียดดังนี้

องค์ประกอบที่ 1 การมีความสัมพันธ์ที่ดีกับเพื่อน จำนวน 7 ข้อ องค์ประกอบที่ 2 การมีความสัมพันธ์ที่ดีกับครู จำนวน 12 ข้อ องค์ประกอบที่ 3 การมีความสัมพันธ์ที่ดีกับผู้ปกครอง จำนวน 6 ข้อ องค์ประกอบที่ 4 การมีสุขภาวะทางร่างกายและจิตใจที่แข็งแรงสมบูรณ์ จำนวน 6 ข้อ องค์ประกอบที่ 5 การเห็นคุณค่าในตนเอง จำนวน 6 ข้อ องค์ประกอบที่ 6 การเห็นคุณค่าในการเรียนรู้ จำนวน 5 ข้อ องค์ประกอบที่ 7 การมีเป้าหมายในการเรียนรู้ จำนวน 5 ข้อ องค์ประกอบที่ 8 การมีอารมณ์ทางบวกในการเรียนรู้ จำนวน 12 ข้อ องค์ประกอบที่ 9 การกำกับตนเองในการเรียนรู้ จำนวน 11 ข้อ องค์ประกอบที่ 10 ภาวะสิ้นไหวในการเรียนรู้ จำนวน 5 ข้อ องค์ประกอบที่ 11 การได้เรียนในสิ่งที่ถนัดและสนใจ จำนวน 15 ข้อ องค์ประกอบที่ 12 การได้อยู่ในสิ่งแวดล้อมที่ดีเอื้อต่อการเรียนรู้ จำนวน 5 ข้อ

จากนั้นผู้วิจัยนำข้อกระทงที่ได้ไปให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน พิจารณาความตรงของเนื้อหา รายข้อ (item content validity) และนำผลที่ได้มาวิเคราะห์ค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับเนื้อหา/วัตถุประสงค์ (Item Objective Congruence) เพื่อคัดเลือกข้อกระทงที่สอดคล้องกับเนื้อหา/วัตถุประสงค์ มีค่า IOC ตั้งแต่ .50 ขึ้นไป (วรณีย์ แกมเกตุ, 2555) ผลการวิเคราะห์พบว่า มาตรวัดความสุขในการเรียนของนักเรียน มีค่า IOC ตั้งแต่ .50 ขึ้นไป มีจำนวน 80 ข้อ จากทั้งหมด 99 ข้อ โดยมีค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.6 – 1.00 (ดังรายละเอียดในภาคผนวก จ) ทั้งนี้ผู้วิจัยได้ตัดข้อกระทงที่มีค่า IOC ไม่ผ่านเกณฑ์ (ค่า IOC ต่ำกว่า .50) ออกจำนวน 19 ข้อ โดยในแต่ละองค์ประกอบมีข้อที่ผ่านเกณฑ์ดังตารางที่ 4.2

ตารางที่ 4.2 จำนวนข้อที่ผ่านเกณฑ์ของแต่ละองค์ประกอบของความสุขในการเรียนของนักเรียน
มัธยมศึกษาตอนต้นในเขตกรุงเทพมหานคร

องค์ประกอบหลัก	จำนวนข้อ
1. การมีความสัมพันธ์ที่ดีกับเพื่อน (FRIEND)	7
2. การมีความสัมพันธ์ที่ดีกับครู (TEACHER)	6
3. การมีความสัมพันธ์ที่ดีกับผู้ปกครอง (PARENT)	6
4. การมีสุขภาวะทางร่างกายและจิตใจที่แข็งแรงสมบูรณ์ (WELLBEIN)	5
5. การเห็นคุณค่าในตนเอง (SESTEEM)	6
6. การเห็นคุณค่าในการเรียนรู้ (LRNVALUE)	4
7. การมีเป้าหมายในการเรียนรู้ (LRNGOAL)	5
8. การมีอารมณ์ทางบวกในการเรียนรู้ (POSITVEM)	11
9. การกำกับตนเองในการเรียนรู้ (SEREGLRN)	9
10. ภาวะลื่นไหลในการเรียนรู้ (LRNFLOW)	5
11. การได้เรียนในสิ่งที่ถนัดและสนใจ (LRNAPTIN)	12
12. การได้อยู่ในสิ่งแวดล้อมที่ดีเอื้อต่อการเรียนรู้ (LRNSUP)	4
รวม	80

นอกจากนี้ผู้วิจัยได้ดำเนินการปรับปรุงแก้ไขมาตรวัดตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญซึ่งให้ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงแก้ไขมาตรวัดสรุปเป็นประเด็นหลัก ๆ ได้ 3 ประเด็น ได้แก่ *ประเด็นที่ 1 ภาษาที่ใช้ในข้อคำถาม* ผู้เชี่ยวชาญเสนอแนะให้ใช้ภาษาที่ง่ายต่อความเข้าใจของนักเรียนในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ใช้ภาษาที่ชัดเจน และสั้นกระชับ ได้ใจความ *ประเด็นหลักที่ 2 ให้ใช้ภาษาที่เป็นกลางๆ และเน้นภาพรวมเป็นสำคัญ* ผู้เชี่ยวชาญเสนอแนะให้ใช้ภาษาที่เป็นกลาง และให้ตั้งคำถามที่เน้นภาพรวมของกลุ่มบุคคล ไม่ได้เน้นเจาะจงเพียงบุคคลใดบุคคลหนึ่ง *ประเด็นหลักที่ 3 ให้ยกตัวอย่างให้เห็นเป็นรูปธรรมมากขึ้น* ผู้เชี่ยวชาญเสนอแนะให้ตั้งคำถามที่ยกตัวอย่างหรือแสดงให้เห็นเป็นรูปธรรมมากขึ้น โดยยกตัวอย่างเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจริงในชีวิตวัยเรียนหรือในโรงเรียน

4.2.2 การตรวจสอบคุณภาพเบื้องต้นของมาตรวัด

ผู้วิจัยนำ มาตรวัดความสุขในการเรียนของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น ในเขต กรุงเทพมหานคร ฉบับปรับปรุงครั้งที่ 1 ไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 60 คน เพื่อตรวจสอบคุณภาพเบื้องต้นของมาตรวัด ผลการทดลองใช้ แบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้ (1) ข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่าง (2) ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างข้อกระทงแต่ละข้อกับคะแนนรวมของข้อคำถามในมาตรวัด และ (3) ค่าความเที่ยง

4.2.2.1 ข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่าง

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่างในการทดลองใช้ครั้งที่ 1 จำนวน 60 คน พบว่า นักเรียนส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงมากกว่าเพศชาย คิดเป็นร้อยละ 73.3 และ 26.7 ตามลำดับ นักเรียนส่วนใหญ่มีอายุ 14 ปี รองลงมาอายุ 15 ปี และ 13 ปี คิดเป็นร้อยละ 36.7 35.0 และ 28.3 ตามลำดับ นักเรียนส่วนใหญ่ศึกษาในระดับมัธยมศึกษาปีที่ 2 มากที่สุด รองลงมาศึกษาปีที่ 3 และ มัธยมศึกษาปีที่ 1 คิดเป็นร้อยละ 40.0 33.3 และ 26.7 ตามลำดับ นักเรียนส่วนใหญ่มีเกรดเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 3.50 - 4.00 มากที่สุด รองลงมา มีเกรดเฉลี่ยระหว่าง 1.50 - 2.49 และ 2.50 - 3.49 คิดเป็นร้อยละ 86.67 8.33 และ 5.00 ตามลำดับ และนักเรียนมีภูมิลำเนาอยู่ในกรุงเทพและปริมณฑล มากที่สุด รองลงมาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และภาคเหนือ คิดเป็นร้อยละ 45.0 16.7 และ 13.3 ตามลำดับ ดังรายละเอียดผลการวิเคราะห์ในตารางที่ 4.3

ตารางที่ 4.3 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างในการตรวจสอบคุณภาพเบื้องต้นของมาตรวัด
จำแนกตามเพศ อายุ ระดับชั้น เกรดเฉลี่ย และภูมิภาค

ข้อมูล	จำนวน	ร้อยละ
1. เพศ		
หญิง	44	73.3
ชาย	16	26.7
2. อายุ		
14 ปี	22	36.7
15 ปี	21	35.0
13 ปี	17	28.3
3. ระดับชั้น		
มัธยมศึกษาปีที่ 1	16	26.7
มัธยมศึกษาปีที่ 2	24	40.0
มัธยมศึกษาปีที่ 3	20	33.3
4 เกรดเฉลี่ย		
3.50 - 4.00	52	86.67
1.50 - 2.49	5	8.33
2.50 - 3.49	3	5.00
5 ภูมิภาค		
กรุงเทพฯและปริมณฑล	27	45.0
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	10	16.7
ภาคเหนือ	8	13.3
ภาคกลาง	6	10.0
ภาคใต้	4	6.7
ภาคตะวันออก	3	5.0
ภาคตะวันตก	2	3.3

4.2.2.2 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างข้อกระทงแต่ละข้อกับคะแนนรวมของ

ข้อคำถามในมาตรวัด

ผู้วิจัยนำ มาตรวัดความสุขในการเรียนของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นในเขต กรุงเทพมหานคร ฉบับปรับปรุงครั้งที่ 1 ไปทดลองใช้กับนักเรียนที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 1 และ 2 จำนวนทั้งสิ้น 60 คน (หญิง 44 คน ชาย 16 คน) เพื่อตรวจสอบค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างข้อกระทงแต่ละข้อกับคะแนนรวมของข้อคำถามที่เหลือในมาตรวัด (corrected item-total correlation: CITC) และค่าความเที่ยง ผลการวิเคราะห์ค่า CITC พบว่า มีข้อกระทงที่ผ่านเกณฑ์ มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ตั้งแต่ .20 ขึ้นไป (บุญชม ศรีสะอาด, 2545) จำนวน 80 ข้อ ซึ่งข้อกระทงทั้งหมดที่ผ่านเกณฑ์มีค่า CITC ระหว่าง .350 - .919 (รายละเอียดดังตารางในภาคผนวก ฉ)

4.2.2.3 ค่าความเที่ยง

ผู้วิจัยนำมาตรวัดความสุขในการเรียนของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นในเขต กรุงเทพมหานคร จำนวน 80 ข้อ ไปวิเคราะห์หาความเที่ยงแบบความสอดคล้องภายใน (Internal Consistency) โดยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's alpha Coefficients) กับกลุ่มตัวอย่าง 60 คน ผลการวิเคราะห์พบว่า ค่าความเที่ยงของมาตรวัดทั้งฉบับมีค่าเท่ากับ .934 ค่าความเที่ยงรายด้าน 12 ด้าน มีค่าความเที่ยงระหว่าง .804 - .916 และค่าความเที่ยงรายข้อย่อยมีค่าความเที่ยงระหว่าง .758 - .950

ทั้งนี้หลังจากนำมาตรวัดความสุขในการเรียนของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นในเขต กรุงเทพมหานคร ไปเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 240 คน ผลการวิเคราะห์พบว่า ค่าความเที่ยงของมาตรวัดทั้งฉบับมีค่าเท่ากับ .966 ค่าความเที่ยงรายด้าน 12 ด้าน มีค่าความเที่ยงระหว่าง .813 - .922 และค่าความเที่ยงรายข้อย่อยมีค่าความเที่ยงระหว่าง .770 - .957 โดยมีรายละเอียดดังตารางที่ 4.4

ตารางที่ 4.4 ผลการวิเคราะห์ค่าความเที่ยงของมาตรวัดความสุขในการเรียนของนักเรียนมัธยมศึกษา
ตอนต้นในเขตกรุงเทพมหานคร ครั้งที่ 1 (N = 60) และครั้งที่ 2 (N = 240)

มาตรวัด	ครั้งที่ 1 (N = 60)	ครั้งที่ 2 (N = 240)
	สัมประสิทธิ์แอลฟา ของครอนบาค (Cronbach's alpha)	สัมประสิทธิ์แอลฟา ของครอนบาค (Cronbach's alpha)
1. ด้านการมีความสัมพันธ์ที่ดีกับเพื่อน	.875	.876
2. ด้านการมีความสัมพันธ์ที่ดีกับครู	.853	.855
3. ด้านการมีความสัมพันธ์ที่ดีกับผู้ปกครอง	.850	.858
4. ด้านการมีสุขภาวะทางร่างกายและจิตใจ ที่แข็งแรงสมบูรณ์	.874	.879
5. ด้านการเห็นคุณค่าในตนเอง	.911	.922
6. ด้านการเห็นคุณค่าในการเรียนรู้	.849	.863
7. ด้านการมีเป้าหมายในการเรียนรู้	.909	.918
8. ด้านการมีอารมณ์ทางบวกในการเรียนรู้	.907	.916
9. ด้านการกำกับตนเองในการเรียนรู้	.804	.813
10. ด้านภาวะสิ้นไหวในการเรียนรู้	.895	.903
11. ด้านการได้เรียนในสิ่งที่ถนัดและสนใจ	.865	.869
12. ด้านการได้อยู่ในสิ่งแวดล้อมที่ดีและ เอื้อต่อการเรียนรู้	.916	.921
ค่าความเที่ยงรวมทั้งฉบับ	.934	.967

4.2.3 การตรวจสอบความตรงเชิงภาวะสันนิษฐานด้วยเทคนิคกลุ่มรู้ชัด

ผลการตรวจสอบความตรงเชิงภาวะสันนิษฐานของมาตรวัดความสุขในการเรียนของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นในเขตกรุงเทพมหานครด้วยเทคนิคกลุ่มรู้ชัด (known groups technique) โดยการวิเคราะห์ด้วยเทคนิค 27% ของกลุ่มตัวอย่าง (ล้วน สายยศ และ อังคณา สายยศ, 2539) ซึ่งพบว่า ความสุขในการเรียนเป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น และพบว่าความสุขในการเรียนมีความสัมพันธ์ทางบวกกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน (ผจงจิต ไกรถาวร และ กมลรัตน์ กิตติพิมพานนท์, 2557; วิลาวลัย กองสะตี่, 2562) รวมทั้งพบว่านักเรียนที่มีความสุขในการเรียนสูง จะมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงและในทางกลับกันนักเรียนที่มีความสุขในการเรียนต่ำ จะมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ (Khoshnam et al., 2013; Tabbodi et al., 2015) โดยเรียงผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ได้จากแบบประเมินตามเกณฑ์คัดเข้าในระยะเวลาที่ 1 จากสูงไปต่ำ จำนวนทั้งสิ้น 120 คน แบ่งเป็นกลุ่มที่มีความสุขในการเรียนสูง จำนวน 60 คน ได้แก่ นักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง และกลุ่มที่มีความสุขในการเรียนต่ำ จำนวน 60 คน ได้แก่ นักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ แบ่งผลการวิเคราะห์ออกเป็น 2 ตอน ดังนี้ (1) ข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่าง (2) ผลการตรวจสอบความตรงเชิงภาวะสันนิษฐานด้วยเทคนิคกลุ่มรู้ชัด

4.2.3.1 ข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่าง

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มที่มีความสุขในการเรียนสูง จำนวนทั้งสิ้น 60 คน พบว่ากลุ่มตัวอย่างเป็นเพศหญิงมากกว่าเพศชาย คิดเป็นร้อยละ 55.0 และ 45.0 ตามลำดับ กลุ่มตัวอย่างมีอายุ 13 ปี และ 14 ปี เท่ากันและมีจำนวนมากที่สุด จำนวน 25 คน คิดเป็นร้อยละ 41.7 รองลงมาคืออายุ 15 ปี จำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 10.0 และมีอายุ 12 ปี จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 6.7 ตามลำดับ กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 มากที่สุด จำนวน 33 คน คิดเป็นร้อยละ 55.0 รองลงมาเป็นนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 14 คน คิดเป็นร้อยละ 23.3 และเป็นนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 น้อยที่สุด จำนวน 13 คน คิดเป็นร้อยละ 21.7 ตามลำดับ และเป็นนักเรียนที่มีภูมิลำเนาอยู่ในเขตกรุงเทพและปริมณฑลมากที่สุด จำนวน 46 คน คิดเป็นร้อยละ 76.7 รองลงมาคือภูมิลำเนาอยู่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จำนวน 10 คน คิดเป็นร้อยละ 16.7 มีภูมิลำเนาอยู่ในภาคกลางและภาคใต้เท่ากัน จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 3.3 ตามลำดับ และมีเกรดเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 3.50 – 3.99 มากที่สุด จำนวน 57 คน คิดเป็นร้อยละ 95.0 รองลงมาคือเกรดเฉลี่ย 4.00 จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 5.00 ตามลำดับ

และผลการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มที่มีความสุขในการเรียนต่ำ จำนวนทั้งสิ้น 60 คน พบว่ากลุ่มตัวอย่างเป็นเพศชายมากกว่าเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 60.0 และ 40.0 ตามลำดับ กลุ่มตัวอย่างมีอายุ 14 ปี มากที่สุด จำนวน 20 คน คิดเป็นร้อยละ 33.3 รองลงมามีอายุ 15 ปี จำนวน 15 คน คิดเป็นร้อยละ 25.0 มีอายุ 13 ปี จำนวน 14 คน คิดเป็นร้อยละ 23.3 มีอายุ 12 ปี จำนวน 10 คน คิดเป็นร้อยละ 16.7 และมีอายุ 16 ปี น้อยที่สุด จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 1.7 ตามลำดับ กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 มากที่สุด จำนวน 27 คน คิดเป็นร้อยละ 45.0 รองลงมาเป็นนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 22 คน คิดเป็นร้อยละ 36.7 และเป็นนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 จำนวน 11 คน คิดเป็นร้อยละ 18.3 ตามลำดับ เป็นนักเรียนที่มีภูมิลำเนาอยู่ในเขตกรุงเทพและปริมณฑลมากที่สุด จำนวน 43 คน คิดเป็นร้อยละ 71.6 รองลงมามีภูมิลำเนาอยู่ในภาคกลางและภาคตะวันออกเฉียงเหนือเท่ากัน จำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 10.0 และมีภูมิลำเนาอยู่ในภาคภาคตะวันตก จำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 8.3 ตามลำดับ และมีเกรดเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 2.50 – 2.99 มากที่สุด จำนวน 45 คน คิดเป็นร้อยละ 75.0 รองลงมามีเกรดเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 2.00 – 2.49 จำนวน 15 คน คิดเป็นร้อยละ 25.0 ดังรายละเอียดผลการวิเคราะห์ดังตารางที่ 4.5

ตารางที่ 4.5 ตารางเปรียบเทียบจำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างที่มีความสุขในการเรียน
สูงและต่ำจำแนกตามเพศ อายุ ระดับชั้น ภูมิภาคและเกรดเฉลี่ย

ข้อมูล	กลุ่มสูง		กลุ่มต่ำ	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
1. เพศ				
ชาย	27	45	36	60
หญิง	33	55	24	40
2. อายุ				
12 ปี	4	6.7	10	16.7
13 ปี	25	41.7	14	23.3
14 ปี	25	41.7	20	33.3
15 ปี	6	10.0	15	25.0
16 ปี	-	-	1	1.7
3. ระดับชั้น				
มัธยมศึกษาปีที่ 1	13	21.7	22	36.7
มัธยมศึกษาปีที่ 2	33	55.0	11	18.3
มัธยมศึกษาปีที่ 3	14	23.3	27	45.0
4. ภูมิภาค				
กรุงเทพฯและปริมณฑล	46	76.7	43	71.6
ภาคกลาง	2	3.3	6	10.0
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	10	16.7	6	10.0
ภาคใต้	2	3.3	-	-
ภาคตะวันตก	-	-	5	8.3
5. เกรดเฉลี่ย				
4.00	3	5.0	-	-
3.00 – 3.49	57	95.0	-	-
2.50 – 2.99	-	-	45	75.0
2.00 – 2.49	-	-	15	25.0

4.2.3.2 ผลการตรวจสอบความตรงเชิงภาวะสันนิษฐานด้วยเทคนิคกลุ่มรู้จัก (Known-group technique)

ผลการวิเคราะห์ค่าความตรงเชิงภาวะสันนิษฐานของมาตรวัดความสุขในการเรียนของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น ในเขตกรุงเทพมหานครด้วยเทคนิคกลุ่มรู้จักระหว่างกลุ่มที่มีความสุขในการเรียนสูง และกลุ่มที่มีความสุขในการเรียนต่ำ โดยวิธีการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยและการทดสอบค่าที (t-test independent groups) ทั้งคะแนนรวมของมาตรวัดความสุขในการเรียนของนักเรียนทั้งฉบับ และคะแนนรวมในรายองค์ประกอบ พบว่า ค่าเฉลี่ยของคะแนนรวมมาตรวัดความสุขในการเรียนของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น ในเขตกรุงเทพมหานครระหว่างกลุ่มสูงและกลุ่มต่ำมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และค่าเฉลี่ยของคะแนนรายองค์ประกอบระหว่างกลุ่มสูงและต่ำมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ในทุกองค์ประกอบ แสดงว่ามาตรวัดความสุขในการเรียนของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น ในเขตกรุงเทพมหานครสามารถจำแนกกลุ่มผู้ที่มีความสุขในการเรียนสูงและต่ำได้ โดยมีรายละเอียดของผลการวิเคราะห์ดังตารางที่ 4.6

ตารางที่ 4.6 ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยและการทดสอบค่าที (t-test independent groups)
(N=120)

องค์ประกอบ	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน				t	p (สอง ทาง)
	กลุ่มสูง-กลุ่มต่ำ					
	กลุ่มสูง		กลุ่มต่ำ			
	M	SD	M	SD		
1. การมีความสัมพันธ์ที่ดี กับเพื่อน	4.11	0.18	2.66	0.25	12.46	.000*
2. การมีความสัมพันธ์ที่ดีกับครู	3.73	0.70	2.84	0.46	2.60	.027*
3. การมีความสัมพันธ์ที่ดี กับผู้ปกครอง	4.00	0.68	2.73	1.10	2.39	.038*
4. การมีสุขภาวะทางร่างกายและ จิตใจที่แข็งแรงสมบูรณ์	3.68	1.01	2.34	0.53	2.64	.030*
5. การเห็นคุณค่าในตนเอง	4.13	0.07	1.99	0.09	46.08	.000*
6. การเห็นคุณค่าในการเรียนรู้	3.73	0.79	2.34	0.64	2.75	.033*
7. การมีเป้าหมายในการเรียนรู้	4.13	0.08	2.28	0.08	34.60	.000*
8. การมีอารมณ์ทางบวก ในการเรียนรู้	4.11	0.07	2.57	0.72	7.03	.000*
9. การกำกับตนเองในการเรียนรู้	3.82	0.17	2.66	0.17	14.16	.000*
10. ภาวะสิ้นไหวในการเรียนรู้	3.57	0.88	2.34	0.55	2.65	.034*
11. การได้เรียนในสิ่งที่ถนัด และสนใจ	3.55	0.98	2.80	0.48	2.38	.030*
12. การได้อยู่ในสิ่งแวดล้อมที่ดี และเอื้อต่อการเรียนรู้	4.09	0.05	2.19	0.07	45.64	.000*
ความสุขในการเรียนของนักเรียน	3.89	0.23	2.48	0.27	13.82	.000*

* $p < .05$

4.2.4 การตรวจสอบความตรงเชิงโครงสร้างด้วยการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน

ผลการวิเคราะห์ค่าความตรงเชิงโครงสร้างด้วยการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirmatory Factor Analysis: CFA) การวิเคราะห์ในตอนนี้มีเป้าหมายเพื่อตรวจสอบความตรงหรือความสอดคล้องของโมเดลการวัดความสุขในการเรียนของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น ในเขตกรุงเทพมหานคร ซึ่งเป็นโมเดลสมมติฐานทางทฤษฎีว่ามีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์หรือไม่ หรือตัวบ่งชี้ที่ใช้ในการวัดเป็นตัวแทนของการวัดความสุขในการเรียนของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น ในเขตกรุงเทพมหานครหรือไม่ ด้วยโปรแกรม LISREL 8.72 ในการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน โดยผู้วิจัยนำเสนอผลตามลำดับต่อไปนี้

4.2.4.1 ผลการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรสังเกตได้ในโมเดลการวัดความสุขในการเรียนของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นในเขตกรุงเทพมหานคร

การนำเสนอผลการวิเคราะห์ในตอนนี้เป็นการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรสังเกตได้ในโมเดลการวัดความสุขในการเรียนของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นในเขตกรุงเทพมหานคร โดยใช้สถิติสหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson's product moment correlation) เพื่อตรวจสอบว่าตัวแปรสังเกตได้ทุกตัวมีความสัมพันธ์กันหรือไม่ ถ้าตัวแปรใดไม่มีความสัมพันธ์กันแสดงว่าไม่มีองค์ประกอบร่วมและไม่มีประโยชน์ที่จะนำมาเมทริกซ์สหสัมพันธ์นั้นไปวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน

ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรสังเกตได้ของโมเดลการวัดความสุขในการเรียนของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น ในเขตกรุงเทพมหานคร (HAPPINES) จากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 240 คน ภายใต้องค์ประกอบทั้ง 12 องค์ประกอบ ดังนี้ องค์ประกอบที่ 1 การมีความสัมพันธ์ที่ดีกับเพื่อน (FRIEND) องค์ประกอบที่ 2 การมีความสัมพันธ์ที่ดีกับครู (TEACHER) องค์ประกอบที่ 3 การมีความสัมพันธ์ที่ดีกับผู้ปกครอง (PARENT) องค์ประกอบที่ 4 การมีสุขภาพร่างกายแข็งแรงสมบูรณ์ปราศจากโรคภัยไข้เจ็บ (WELLBEIN) องค์ประกอบที่ 5 การเห็นคุณค่าในตนเอง (SESTEEM) องค์ประกอบที่ 6 การเห็นคุณค่าในการเรียนรู้ (LRNVALUE) องค์ประกอบที่ 7 การมีเป้าหมายในการเรียนรู้ (LRNGOAL) องค์ประกอบที่ 8 การมีอารมณ์ทางบวกในการเรียนรู้ (POSITVEM) องค์ประกอบที่ 9 การกำกับตนเองในการเรียนรู้ (SEREGLRN) องค์ประกอบที่ 10 ภาวะสิ้นไหลในการเรียนรู้ (LRNFLOW) องค์ประกอบที่ 11 การได้เรียนในสิ่งที่ถนัดและสนใจ (LRNAPTIN) องค์ประกอบที่ 12 การได้อยู่ในสิ่งแวดล้อมที่ดีและเอื้อต่อการเรียนรู้ (LRNSUP) ผลการวิเคราะห์ค่าสหสัมพันธ์แบบเพียร์สันได้ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบรวมทั้งสิ้น 66 คู่ โดยทุกคู่มีความสัมพันธ์เป็นบวกและมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรตั้งแต่ .175 ถึง .683 เมื่อพิจารณาค่าสถิติ Bartlett's test of sphericity มีค่าเท่ากับ 1240.397 ($p < .000$) แสดงว่าเมทริกซ์

สหสัมพันธ์ดังกล่าวแตกต่างจากเมทริกซ์เอกลักษณ์อย่างมีนัยสำคัญ ผลการวิเคราะห์สอดคล้องกับค่าดัชนี Kaiser-Mayer-Olkin (KMO) ซึ่งมีค่าเท่ากับ .904 ซึ่งเป็นค่าที่เข้าใกล้ 1 แสดงว่าตัวแปรต่าง ๆ ในข้อมูลนี้มีความสัมพันธ์กันและเหมาะสมที่จะไปวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันได้ รายละเอียดของผลการวิเคราะห์เมทริกซ์สหสัมพันธ์ดังตารางที่ 4.7

ตารางที่ 4.7 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สันของตัวแปรแต่ละคู่ ค่าเฉลี่ย (M) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) ของตัวแปรสังเกตได้

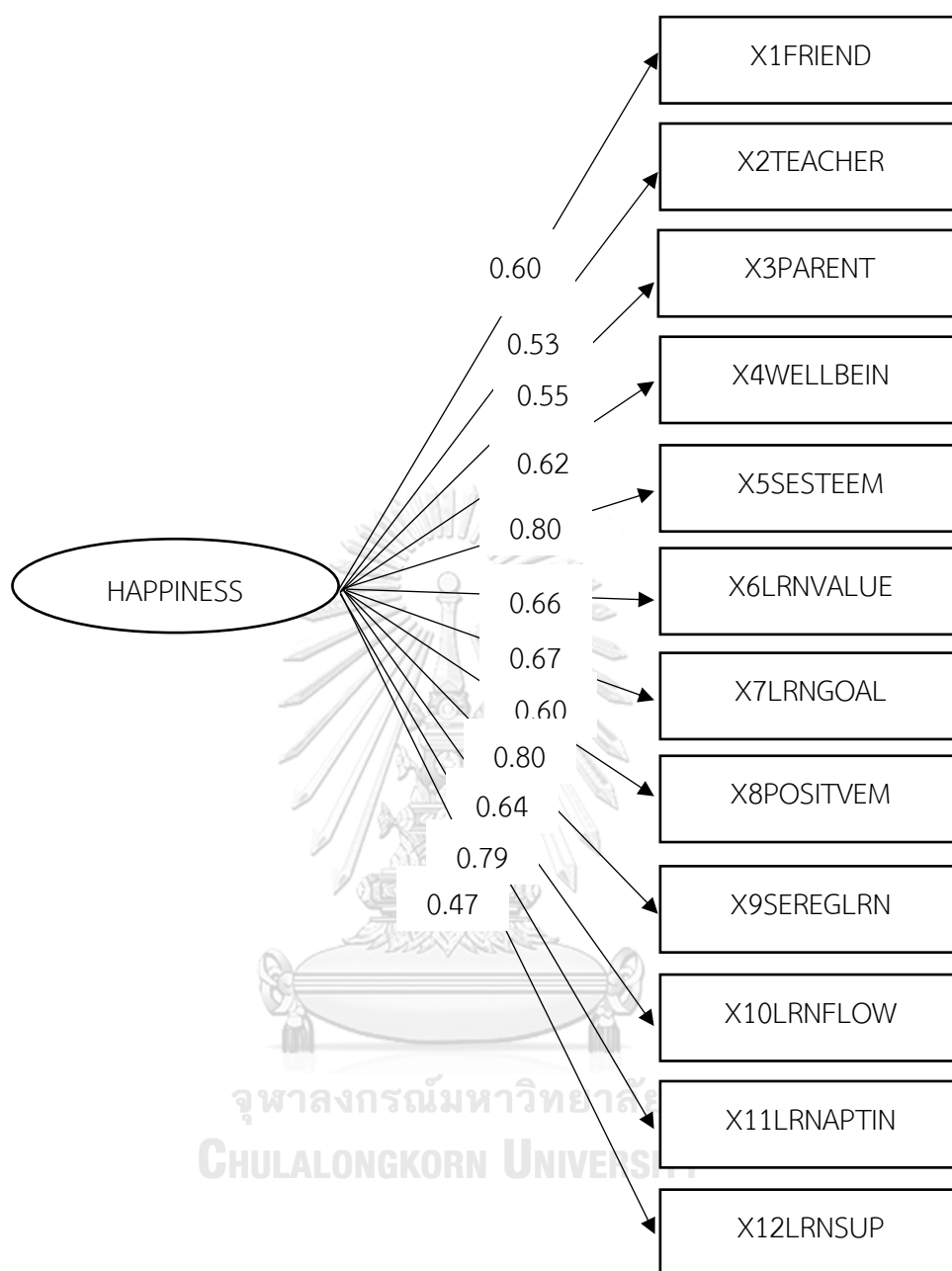
ตัวแปร	ค่าสหสัมพันธ์											
	FRI END	TEA CHER	PA RENT	WELL BEIN	SE STEEM	LRN VALUE	LRN GOAL	POSI TVEM	SERE GLRN	LRN FLOW	LRN APTI	LRN SUP
FRIEND	1											
TEACHER	.417**	1										
PARENT	.325**	.364**	1									
WELL	.401**	.368**	.443**	1								
SEST	.506**	.406**	.300**	.498**	1							
VALUE	.345**	.392**	.432**	.479**	.501**	1						
GOAL	.461**	.383**	.318**	.429**	.549**	.429**	1					
POSI	.389**	.294**	.408**	.311**	.254**	.380**	.407**	1				
SEREG	.501**	.427**	.422**	.601**	.683**	.524**	.616**	.419**	1			
FLOW	.305**	.305**	.354**	.278**	.345**	.470**	.405**	.494**	.486**	1		
APTI	.476**	.438**	.414**	.456**	.605**	.503**	.567**	.528**	.629**	.544**	1	
SUP	.221**	.475**	.175**	.341**	.399**	.302**	.258**	.232**	.401**	.313**	.380**	1
M	3.831	3.433	3.496	3.580	3.588	3.519	3.850	3.362	3.466	3.288	3.432	3.556
SD	0.576	0.581	0.512	0.564	0.675	0.574	0.651	0.497	0.594	0.566	0.482	0.818

Bartlett's test of sphericity = 1240.397, df = 66, p = 0.00

Kaiser-Mayer-Olkin measure of sampling adequacy = 0.904

** $p < .01$

ทั้งนี้ โมเดลการวัดมีค่าการวิเคราะห์ค่าน้ำหนักองค์ประกอบ (Factor loading) ที่มีต่อความสุขในการเรียนมีค่าอยู่ระหว่าง .47 ถึง .80 โดยองค์ประกอบที่มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบมากที่สุดคือ การเห็นคุณค่าในตนเอง (.80) และการกำกับตนเองในการเรียนรู้ (.80) รองลงมาคือ การได้เรียนในสิ่งที่ถนัดและสนใจ (.79) ส่วนองค์ประกอบที่มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบน้อยที่สุดคือ การได้อยู่ในสิ่งแวดล้อมที่ดีและเอื้อต่อการเรียนรู้ (.47) โดยมีลักษณะแผนภาพแสดงความสัมพันธ์ของโมเดลการวัดโครงสร้างเชิงเส้นที่ได้จากการวิเคราะห์ในครั้งนี้ ดังแสดงไว้ในแผนภาพที่ 4.2 และผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับที่หนึ่งของโมเดล ดังแสดงในตารางที่ 4.8

Chi-Square=54.25, df=43, P-value=0.11664, RMSEA=0.033

ภาพที่ 4.2 โมเดลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันขององค์ประกอบของความสุขในการเรียน
ของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นในเขตกรุงเทพมหานคร

ตารางที่ 4.8 ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับที่หนึ่งของโมเดลการวัดความสุขในการเรียนของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นในเขตกรุงเทพมหานคร

ตัวแปร	สปส.น้ำหนัก องค์ประกอบ มาตรฐาน (β)	SE	t	สปส.คะแนน องค์ประกอบ (FS)	R^2
1. ด้านการมีความสัมพันธ์ที่ดีกับเพื่อน (FRIEND)	0.602	0.060	9.975*	0.059	0.362
2. ด้านการมีความสัมพันธ์ที่ดีกับครู (TEACHER)	0.531	0.062	8.535*	0.023	0.280
3. ด้านการมีความสัมพันธ์ที่ดีกับ ผู้ปกครอง (PARENT)	0.552	0.063	8.762*	0.108	0.306
4. ด้านการมีสุขภาวะทางร่างกายและ จิตใจที่แข็งแรงสมบูรณ์ (WELLBEIN)	0.616	0.061	10.117*	0.055	0.380
5. ด้านการเห็นคุณค่าในตนเอง (SESTEEM)	0.798	0.056	14.302*	0.344	0.642
6. ด้านการเห็นคุณค่าในการเรียนรู้ (LRNVALUE)	0.660	0.059	11.216*	0.078	0.436
7. ด้านการมีเป้าหมายในการเรียนรู้ (LRNGOAL)	0.674	0.059	11.481*	0.066	0.454
8. ด้านการมีอารมณ์ทางบวกในการ เรียนรู้ (POSITVEM)	0.599	0.062	9.615*	0.151	0.358
9. ด้านการกำกับตนเองในการเรียนรู้ (SEREGLRN)	0.803	0.055	14.654*	0.121	0.645
10. ด้านภาวะสิ้นไหลในการเรียนรู้ (LRNFLOW)	0.640	0.061	10.445*	0.152	0.409
11. ด้านการได้เรียนในสิ่งที่ถนัดและ สนใจ (LRNAPTIN)	0.793	0.055	14.418*	0.143	0.629
12. ด้านการได้อยู่ในสิ่งแวดล้อมที่ดีและ เอื้อต่อการเรียนรู้ (LRNSUP)	0.473	0.063	7.467*	0.048	0.223

* $p \leq .05$

เมื่อพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์น้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐานของความสุขในการเรียนของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น ในเขตกรุงเทพมหานครในการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับที่หนึ่ง พบว่า ค่าสัมประสิทธิ์น้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐานของทั้ง 12 องค์ประกอบ มีค่าอยู่ระหว่าง 0.473 ถึง 0.803 และมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทุกค่า โดยองค์ประกอบแต่ละตัวมีค่าสัมประสิทธิ์น้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐาน ดังนี้ องค์ประกอบที่ 1 ด้านการมีความสัมพันธ์ที่ดีกับเพื่อน ($\beta = 0.602$, $R^2 = 0.362$) องค์ประกอบที่ 2 ด้านการมีความสัมพันธ์ที่ดีกับครู ($\beta = 0.531$, $R^2 = 0.280$) องค์ประกอบที่ 3 ด้านการมีความสัมพันธ์ที่ดีกับผู้ปกครอง ($\beta = 0.552$, $R^2 = 0.306$) องค์ประกอบที่ 4 ด้านการมีสุขภาวะทางร่างกายและจิตใจที่แข็งแรงสมบูรณ์ ($\beta = 0.616$, $R^2 = 0.380$) องค์ประกอบที่ 5 ด้านการเห็นคุณค่าในตนเอง ($\beta = 0.798$, $R^2 = 0.642$) องค์ประกอบที่ 6 ด้านการเห็นคุณค่าในการเรียนรู้ ($\beta = 0.660$, $R^2 = 0.436$) องค์ประกอบที่ 7 ด้านการมีเป้าหมายในการเรียนรู้ ($\beta = 0.674$, $R^2 = 0.454$) องค์ประกอบที่ 8 ด้านการมีอารมณ์ทางบวกในการเรียนรู้ ($\beta = 0.599$, $R^2 = 0.358$) องค์ประกอบที่ 9 ด้านการกำกับตนเองในการเรียนรู้ ($\beta = 0.803$, $R^2 = 0.645$) องค์ประกอบที่ 10 ด้านภาวะสิ้นไหวในการเรียนรู้ ($\beta = 0.640$, $R^2 = 0.409$) องค์ประกอบที่ 11 ด้านการได้เรียนในสิ่งที่ถนัดและสนใจ ($\beta = 0.793$, $R^2 = 0.629$) องค์ประกอบที่ 12 ด้านการได้อยู่ในสิ่งแวดล้อมที่ดีและเอื้อต่อการเรียนรู้ ($\beta = 0.473$, $R^2 = 0.223$)

4.2.5 การสร้างเกณฑ์ปกติและการวิเคราะห์ค่าปกติวิสัยของมาตรวัดความสุขในการเรียนของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นในเขตกรุงเทพมหานคร

ในการวิเคราะห์ค่าปกติวิสัยของความสุขในการเรียนของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นจากการใช้เครื่องมือวัดความสุขในการเรียนที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น โดยผู้วิจัยนำคะแนนที่ได้จากมาตรวัดทั้งฉบับซึ่งประกอบด้วย 12 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) การมีความสัมพันธ์ที่ดีกับเพื่อน 2) การมีความสัมพันธ์ที่ดีกับครู 3) การมีความสัมพันธ์ที่ดีกับผู้ปกครอง 4) การมีสุขภาวะทางร่างกายและจิตใจที่แข็งแรงสมบูรณ์ 5) การเห็นคุณค่าในตนเอง 6) การเห็นคุณค่าในการเรียนรู้ 7) การมีเป้าหมายในการเรียนรู้ 8) การมีอารมณ์ทางบวกในการเรียนรู้ 9) การกำกับตนเองในการเรียนรู้ 10) ภาวะสิ้นไหวในการเรียนรู้ 11) การได้เรียนในสิ่งที่ถนัดและสนใจ 12) การได้อยู่ในสิ่งแวดล้อมที่ดีและเอื้อต่อการเรียนรู้

การพัฒนาเกณฑ์ปกติผู้วิจัยใช้คะแนนที่ปกติ (Normalized T score) ซึ่งเป็นการแปลงคะแนนให้เป็นมาตรฐานในรูปแบบโค้งปกติเป็นเกณฑ์ในการแปลความหมายผลการวิเคราะห์เกณฑ์ปกติของมาตรวัดโดยใช้การคำนวณค่าเปอร์เซ็นต์ไทล์ (percentile) คะแนนปกติซี (normalized Z score) และคะแนนที่ปกติด้วยโปรแกรม SPSS for Windows

เกณฑ์ปกติของมาตรวัดความสุขในการเรียนของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น ในเขต กรุงเทพมหานคร มีคะแนนดิบอยู่ในช่วง 176 - 371 คะแนน (คะแนนเต็ม 400 คะแนน) มีตำแหน่งเปอร์เซ็นต์ไทล์อยู่ในช่วง .42 - 100 มีคะแนนซีปกติอยู่ในช่วง -3.28 - 2.48 และมีคะแนนที่อยู่ในช่วง 17.16 - 74.78 รายละเอียดดังตารางที่ 4.9

ตารางที่ 4.9 เกณฑ์ปกติของมาตรวัดความสุขในการเรียนของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น
ในเขตกรุงเทพมหานคร

คะแนนดิบ	เปอร์เซ็นต์ไทล์	คะแนนซิปกติ	คะแนนที่
176	.42	-3.28	17.16
196	1.04	-2.69	23.07
196	1.04	-2.69	23.07
205	1.88	-2.43	25.73
205	1.88	-2.43	25.73
219	2.50	-2.01	29.87
226	2.92	-1.81	31.94
227	3.33	-1.78	32.23
229	3.75	-1.72	32.82
231	4.17	-1.66	33.41
234	4.79	-1.57	34.30
234	4.79	-1.57	34.30
235	5.63	-1.54	34.60
235	5.63	-1.54	34.60
236	6.25	-1.51	34.89
237	6.88	-1.48	35.19
237	6.88	-1.48	35.19
238	7.71	-1.45	35.48
238	7.71	-1.45	35.48
239	8.33	-1.42	35.78
240	8.75	-1.39	36.07
242	9.17	-1.33	36.66

ตารางที่ 4.9 เกณฑ์ปกติของมาตรวัดความสุขในการเรียนของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น
ในเขตกรุงเทพมหานคร (ต่อ)

คะแนนดิบ	เปอร์เซ็นต์ไทล์	คะแนนซิปกติ	คะแนนที่
243	9.58	-1.30	36.96
244	10.00	-1.27	37.26
246	10.42	-1.22	37.85
248	11.04	-1.16	38.44
248	11.04	-1.16	38.44
249	12.29	-1.13	38.73
249	12.29	-1.13	38.73
249	12.29	-1.13	38.73
249	12.29	-1.13	38.73
250	13.33	-1.10	39.03
251	13.96	-1.07	39.32
251	13.96	-1.07	39.32
252	15.00	-1.04	39.62
252	15.00	-1.04	39.62
252	15.00	-1.04	39.62
253	16.67	-1.01	39.91
253	16.67	-1.01	39.91
253	16.67	-1.01	39.91
253	16.67	-1.01	39.91
253	16.67	-1.01	39.91
254	18.33	-0.98	40.21
254	18.33	-0.98	40.21
254	18.33	-0.98	40.21
255	19.38	-0.95	40.51
255	19.38	-0.95	40.51
256	20.00	-0.92	40.80

ตารางที่ 4.9 เกณฑ์ปกติของมาตรวัดความสุขในการเรียนของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น
ในเขตกรุงเทพมหานคร (ต่อ)

คะแนนดิบ	เปอร์เซ็นต์ไทล์	คะแนนซิปกติ	คะแนนที่
259	20.63	-0.83	41.69
259	20.63	-0.83	41.69
261	21.67	-0.77	42.28
261	21.67	-0.77	42.28
261	21.67	-0.77	42.28
262	22.50	-0.74	42.57
263	23.33	-0.71	42.87
263	23.33	-0.71	42.87
263	23.33	-0.71	42.87
264	24.17	-0.68	43.16
265	25.00	-0.65	43.46
265	25.00	-0.65	43.46
265	25.00	-0.65	43.46
266	25.83	-0.62	43.76
267	26.25	-0.59	44.05
268	26.88	-0.57	44.35
268	26.88	-0.57	44.35
269	28.13	-0.54	44.64
269	28.13	-0.54	44.64
269	28.13	-0.54	44.64
269	28.13	-0.54	44.64
270	29.38	-0.51	44.94
270	29.38	-0.51	44.94
271	30.21	-0.48	45.23
271	30.21	-0.48	45.23
272	31.67	-0.45	45.53

ตารางที่ 4.9 เกณฑ์ปกติของมาตรวัดความสุขในการเรียนของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น
ในเขตกรุงเทพมหานคร (ต่อ)

คะแนนดิบ	เปอร์เซ็นต์ไทล์	คะแนนซิปกติ	คะแนนที่
281	41.04	-0.18	48.19
281	41.04	-0.18	48.19
282	43.13	-0.15	48.48
282	43.13	-0.15	48.48
283	43.75	-0.12	48.78
284	44.17	-0.09	49.07
285	46.04	-0.06	49.37
285	46.04	-0.06	49.37
285	46.04	-0.06	49.37
285	46.04	-0.06	49.37
285	46.04	-0.06	49.37
285	46.04	-0.06	49.37
285	46.04	-0.06	49.37
285	46.04	-0.06	49.37
285	46.04	-0.06	49.37
286	48.54	-0.03	49.67
286	48.54	-0.03	49.67
286	48.54	-0.03	49.67
286	48.54	-0.03	49.67
288	50.63	0.03	50.26
288	50.63	0.03	50.26
288	50.63	0.03	50.26
288	50.63	0.03	50.26
288	50.63	0.03	50.26
288	50.63	0.03	50.26
289	52.50	0.06	50.55
289	52.50	0.06	50.55

ตารางที่ 4.9 เกณฑ์ปกติของมาตรวัดความสุขในการเรียนของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น
ในเขตกรุงเทพมหานคร (ต่อ)

คะแนนดิบ	เปอร์เซ็นต์ไทล์	คะแนนซิปกติ	คะแนนที่
289	52.50	0.06	50.55
290	53.75	0.08	50.85
290	53.75	0.08	50.85
290	53.75	0.08	50.85
291	55.83	0.11	51.14
291	55.83	0.11	51.14
291	55.83	0.11	51.14
291	55.83	0.11	51.14
291	55.83	0.11	51.14
291	55.83	0.11	51.14
291	55.83	0.11	51.14
291	55.83	0.11	51.14
292	57.71	0.14	51.44
292	57.71	0.14	51.44
293	58.54	0.17	51.73
293	58.54	0.17	51.73
294	59.79	0.20	52.03
294	59.79	0.20	52.03
294	59.79	0.20	52.03
294	59.79	0.20	52.03
295	61.46	0.23	52.32
295	61.46	0.23	52.32
295	61.46	0.23	52.32
295	61.46	0.23	52.32
296	62.92	0.26	52.62
296	62.92	0.26	52.62
296	62.92	0.26	52.62

ตารางที่ 4.9 เกณฑ์ปกติของมาตรวัดความสุขในการเรียนของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น
ในเขตกรุงเทพมหานคร (ต่อ)

คะแนนดิบ	เปอร์เซ็นต์ไทล์	คะแนนซิปกติ	คะแนนที่
297	63.96	0.29	52.92
297	63.96	0.29	52.92
298	64.58	0.32	53.21
299	65.42	0.35	53.51
299	65.42	0.35	53.51
299	65.42	0.35	53.51
300	66.67	0.38	53.80
300	66.67	0.38	53.80
300	66.67	0.38	53.80
301	68.13	0.41	54.10
301	68.13	0.41	54.10
301	68.13	0.41	54.10
301	68.13	0.41	54.10
304	70.00	0.50	54.98
304	70.00	0.50	54.98
304	70.00	0.50	54.98
304	70.00	0.50	54.98
304	70.00	0.50	54.98
305	71.25	0.53	55.28
306	71.67	0.56	55.57
307	72.50	0.59	55.87
307	72.50	0.59	55.87
307	72.50	0.59	55.87
308	73.96	0.62	56.17
308	73.96	0.62	56.17
308	73.96	0.62	56.17

ตารางที่ 4.9 เกณฑ์ปกติของมาตรวัดความสุขในการเรียนของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น
ในเขตกรุงเทพมหานคร (ต่อ)

คะแนนดิบ	เปอร์เซ็นต์ไทล์	คะแนนซิปกติ	คะแนนที่
308	73.96	0.62	56.17
309	75.00	0.65	56.46
310	75.83	0.68	56.76
310	75.83	0.68	56.76
310	75.83	0.68	56.76
311	76.67	0.71	57.05
312	78.13	0.73	57.35
312	78.13	0.73	57.35
312	78.13	0.73	57.35
312	78.13	0.73	57.35
312	78.13	0.73	57.35
312	78.13	0.73	57.35
315	79.79	0.82	58.23
315	79.79	0.82	58.23
316	80.63	0.85	58.53
316	80.63	0.85	58.53
319	81.67	0.94	59.42
319	81.67	0.94	59.42
319	81.67	0.94	59.42
320	82.50	0.97	59.71
322	82.92	1.03	60.30
323	83.54	1.06	60.60
323	83.54	1.06	60.60
324	84.38	1.09	60.89
324	84.38	1.09	60.89
325	85.42	1.12	61.19

ตารางที่ 4.9 เกณฑ์ปกติของมาตรวัดความสุขในการเรียนของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น
ในเขตกรุงเทพมหานคร (ต่อ)

คะแนนดิบ	เปอร์เซ็นต์ไทล์	คะแนนซิปกติ	คะแนนที่
325	85.42	1.12	61.19
325	85.42	1.12	61.19
326	86.88	1.15	61.48
326	86.88	1.15	61.48
326	86.88	1.15	61.48
326	86.88	1.15	61.48
327	87.92	1.18	61.78
329	88.54	1.24	62.37
329	88.54	1.24	62.37
330	89.17	1.27	62.67
331	89.79	1.30	62.96
331	89.79	1.30	62.96
332	90.42	1.33	63.26
333	90.83	1.36	63.55
334	91.25	1.38	63.85
336	91.88	1.44	64.44
336	91.88	1.44	64.44
337	92.71	1.47	64.73
337	92.71	1.47	64.73
338	93.33	1.50	65.03
339	93.96	1.53	65.32
339	93.96	1.53	65.32
340	94.58	1.56	65.62
342	95.00	1.62	66.21
344	95.42	1.68	66.80
345	95.83	1.71	67.10

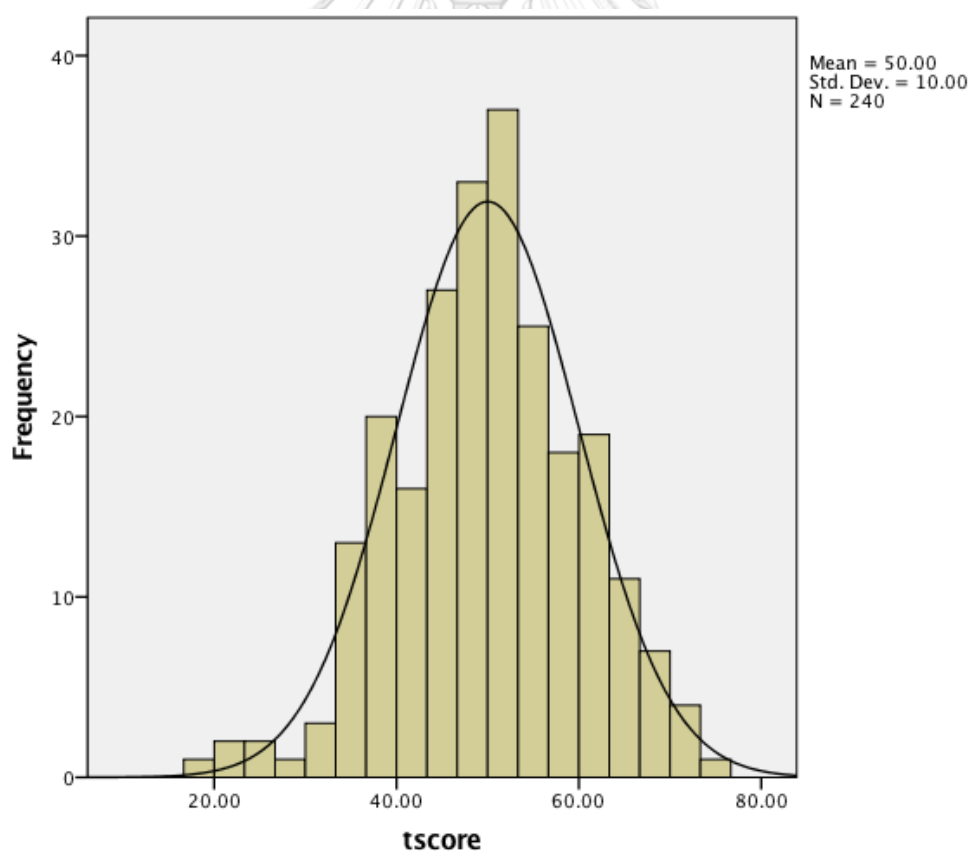
ตารางที่ 4.9 เกณฑ์ปกติของมาตรวัดความสุขในการเรียนของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น
ในเขตกรุงเทพมหานคร (ต่อ)

คะแนนดิบ	เปอร์เซ็นต์ไทล์	คะแนนซิปกติ	คะแนนที่
346	96.46	1.74	67.39
346	96.46	1.74	67.39
348	97.08	1.80	67.98
352	97.50	1.92	69.17
354	97.92	1.98	69.76
356	98.33	2.03	70.35
360	98.96	2.15	71.53
360	98.96	2.15	71.53
361	99.58	2.18	71.83
371	100.00	2.48	74.78

จากเกณฑ์ปกติของมาตรวัดความสุขในการเรียนของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น ในเขตกรุงเทพมหานคร สามารถแปลความหมายเกณฑ์ปกติของมาตรวัดโดยแบ่งตามคะแนนที่ปกติในแต่ละช่วงดังตารางที่ 4.10 และมีการกระจายของข้อมูลดังภาพที่ 4.3

ตารางที่ 4.10 การแปลความหมายเกณฑ์ปกติของมาตรวัดความสุขในการเรียนของนักเรียน
มัธยมศึกษาตอนต้นในเขตกรุงเทพมหานคร

คะแนนที่ปกติ	คะแนนดิบ	การแปลความหมาย
< 35	< 237	ต่ำ
35 – 44	237 – 267	ค่อนข้างต่ำ
45 – 54	271 – 301	ปานกลาง
55 – 65	305 – 338	ค่อนข้างสูง
> 65	> 338	สูง
T 50	228	
คะแนนดิบ	176 – 371	
คะแนนที่ปกติ	T17.16 – T74.78	

ภาพที่ 4.3 การแจกแจงคะแนนที่ปกติของความสุขในการเรียนของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น
ในเขตกรุงเทพมหานคร

ผลการศึกษาวิจัยเชิงปริมาณเพื่อพัฒนาและตรวจสอบคุณภาพของมาตรวัดความสุขในการเรียนของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น ในเขตกรุงเทพมหานครให้ข้อค้นพบว่า มาตรวัดที่พัฒนาขึ้นจากกรอบมโนทัศน์ที่ได้จากผลการศึกษาเชิงคุณภาพมีความตรงเชิงโครงสร้างดังจะเห็นจากผลการตรวจสอบและยืนยันด้วยการวิเคราะห์องค์ประกอบแบบยืนยันอันดับที่หนึ่งพบว่าโมเดลความสุขในการเรียนของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น ในเขตกรุงเทพมหานครมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ($\chi^2 = 54.25$, $df = 43$, $p = 0.117$, $CFI = 0.996$, $GFI = 0.964$, $AGFI = 0.934$, $SRMR = 0.0329$, $RMSEA = 0.033$, $\frac{\chi^2}{df} = 1.26$) มีความตรงตามเนื้อหาจากการตรวจสอบโดยผู้ทรงคุณวุฒิ มีความตรงเชิงภาวะสันนิษฐานจากการเปรียบเทียบกับเทคนิคกลุ่มรู้ชัด ($t=13.82$, $p < .05$) และมีค่าความเที่ยงสัมประสิทธิ์แอลฟาครอนบาคของมาตรวัดทั้งฉบับเท่ากับ .967

ผลในการพัฒนาเกณฑ์ปกติในรูปแบบคะแนนที่ปกติอยู่ในช่วง T17.16 – T74.78 ทำให้มาตรวัดความสุขในการเรียนของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น ในเขตกรุงเทพมหานครมีกฎเกณฑ์ในการเปรียบเทียบผลคะแนนที่ได้จากการทดสอบที่เป็นมาตรฐาน

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง การพัฒนามาตรวัดความสุขในการเรียนของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นในเขตกรุงเทพมหานคร มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความหมาย และองค์ประกอบของความสุขในการเรียน การพัฒนาและตรวจสอบมาตรวัดความสุขในการเรียน รวมทั้งการสร้างเกณฑ์ปกติของมาตรวัดความสุขในการเรียนของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นในเขตกรุงเทพมหานคร

การดำเนินการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยศึกษากลุ่มประชากรซึ่งเป็นนักเรียนที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 1 และเขต 2 โดยผู้วิจัยแบ่งการดำเนินการวิจัยเป็น 2 ระยะ ได้แก่ ระยะที่ 1 การศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพเรื่องความสุขในการเรียนของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นในเขตกรุงเทพมหานคร ระยะที่ 2 การศึกษาวิจัยเชิงปริมาณเพื่อพัฒนาและตรวจสอบมาตรวัด รวมทั้งการวิเคราะห์ค่าปกติวิสัยสำหรับมาตรวัดความสุขในการเรียนของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นในเขตกรุงเทพมหานคร

ระยะที่ 1 ผู้วิจัยเริ่มศึกษาเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อสังเคราะห์องค์ประกอบของความสุขในการเรียน จากนั้นจึงศึกษาข้อมูลเชิงประจักษ์โดยใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก เพื่อศึกษาความหมาย และองค์ประกอบความสุขในการเรียนของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นในเขตกรุงเทพมหานคร ซึ่งผลจากการศึกษาในระยะแรกนี้จะเป็นข้อมูลพื้นฐานสำหรับนำไปใช้ในการพัฒนามาตรวัดในระยะถัดไป

ระยะที่ 2 ผู้วิจัยดำเนินการพัฒนามาตรวัดความสุขในการเรียน โดยนำผลจากการสังเคราะห์องค์ประกอบจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งข้อมูลเชิงคุณภาพที่ได้จากการสัมภาษณ์มาใช้ในการพัฒนาข้อคำถามในมาตรวัด จากนั้นผู้วิจัยนำมาตรวัดที่พัฒนาขึ้นไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิในสาขาวิชาที่เกี่ยวข้อง 5 ท่าน ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิด้านจิตวิทยา 3 ท่าน ผู้ทรงคุณวุฒิด้านวัดและประเมินผล 1 ท่าน และครูในโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น 1 ท่าน ตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาและคำนวณค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับเนื้อหา (item objective congruence: IOC) ผู้วิจัยคัดเลือกข้อคำถามที่มีค่า IOC มากกว่า 0.5 นำมาปรับปรุงภาษาให้เหมาะสมและสอดคล้องกับความเข้าใจของกลุ่มตัวอย่าง จากนั้นผู้วิจัยตรวจสอบความเที่ยงของเครื่องมือก่อนนำไปทดลองใช้ (try out) โดยการหาค่าความเที่ยงแบบความสอดคล้องภายใน (internal consistency of reliability) ของมาตรวัดด้วยการหาสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's alpha coefficient) และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างข้อคำถามแต่ละข้อกับคะแนนรวมที่เหลือ

(corrected items-total correlation: CITC) จากนั้นผู้วิจัยตรวจสอบความตรงเชิงโครงสร้างด้วยการวิเคราะห์องค์ประกอบ (factor analysis) แบบการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (confirmatory factor analysis) แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไข และตรวจสอบกับกลุ่มที่แตกต่างกัน (known-group technique) แล้วปรับปรุงแก้ไขเป็นมาตรวัดความสุขในการเรียนฉบับสมบูรณ์ จากนั้นผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากตัวอย่างวิจัยมาวิเคราะห์หาค่าปกติวิสัยสำหรับเป็นเกณฑ์ในการเปรียบเทียบระดับความสุขในการเรียนของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นกับมาตรวัดความสุขในการเรียนของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นในเขตกรุงเทพมหานครที่เป็นมาตรฐาน

สรุปผลการวิจัย

ผู้วิจัยแบ่งการสรุปผลการวิจัยเป็น 2 ตอน ได้แก่ ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากมาตรวัดความสุขในการเรียนของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นในเขตกรุงเทพมหานคร ตอนที่ 2 ผลการตรวจสอบคุณภาพมาตรวัด รวมทั้งการวิเคราะห์ค่าปกติวิสัยสำหรับมาตรวัดความสุขในการเรียนของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นในเขตกรุงเทพมหานคร

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์จากมาตรวัดความสุขในการเรียนของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นในเขตกรุงเทพมหานคร

ตัวอย่างวิจัยที่ใช้ในการเก็บข้อมูลด้วยแบบประเมินตามเกณฑ์คัดเข้าเพื่อคัดเลือนักเรียนที่มีความสุขในการเรียน โดยมีคุณลักษณะผ่านเกณฑ์ที่ผู้วิจัยกำหนด จำนวนทั้งสิ้น 24 คน จาก 4 โรงเรียนครอบคลุมเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 จำนวน 2 โรงเรียน และเขต 2 จำนวน 2 โรงเรียน แบ่งเป็นนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 - 3 ระดับชั้นละ 2 คน (เพศชาย 1 คน เพศหญิง 1 คน)

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึก ให้ข้อค้นพบจำนวน 9 องค์ประกอบ โดยไม่พบองค์ประกอบการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง และสามารถแบ่งองค์ประกอบความสัมพันธ์ที่ดีกับผู้อื่น ได้เป็น 3 องค์ประกอบ คือ การมีความสัมพันธ์ที่ดีกับเพื่อน การมีความสัมพันธ์ที่ดีกับครู และการมีความสัมพันธ์ที่ดีกับผู้ปกครอง รวมถึงพบองค์ประกอบเพิ่มเติม 1 องค์ประกอบ ได้แก่ การได้อยู่ในสิ่งแวดล้อมที่ดีและเอื้อต่อการเรียนรู้ ดังนั้นสามารถสรุปความสุขในการเรียนทั้งหมด ได้เป็น 12 องค์ประกอบ และมีนิยามเชิงปฏิบัติการในแต่ละองค์ประกอบดังนี้

ความสุขในการเรียน หมายถึง การที่ผู้เรียนแสดงออกถึงความรู้สึกที่ดีต่อการเรียนรู้ในโรงเรียน มีความสนุกสนานในการเรียนรู้ ไม่เกิดความเครียดหรือเบื่อหน่าย มีสุขภาวะทางร่างกาย

และจิตใจที่แข็งแกร่งสมบูรณ์ มีความสัมพันธ์ที่ดีต่อเพื่อน ครู และผู้ปกครอง มีส่วนร่วมและจดจ่ออยู่กับบทเรียนและกิจกรรม สามารถรับรู้ถึงความสามารถทางวิชาการและเห็นคุณค่าในตนเอง เห็นประโยชน์ของการเรียนรู้และมีเป้าหมายในการเรียนรู้ สามารถเลือกเรียนในสิ่งที่ถนัดและสนใจ ตลอดจนสามารถกำกับตนเองในการเรียนรู้ และได้อยู่ในสิ่งแวดล้อมที่ดีและเอื้อต่อการเรียนรู้

1) การมีความสัมพันธ์ที่ดีกับเพื่อน หมายถึง การที่ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับเพื่อน สามารถพูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน สามารถเรียน ทำงานหรือทำกิจกรรมร่วมกันกับเพื่อน รวมทั้งให้คำปรึกษาและช่วยเหลือซึ่งกันและกันทั้งในเรื่องการเรียนและเรื่องส่วนตัว มีน้ำใจไมตรีที่ดีต่อกัน และได้รับการสนับสนุนในด้านการเรียนจากเพื่อน

2) การมีความสัมพันธ์ที่ดีกับครู หมายถึง การที่ผู้เรียนรับรู้ว่าคุณครูเข้าใจและปฏิบัติต่อผู้เรียนทุกคนอย่างเท่าเทียม ใจดี และมีความเมตตากรุณา รวมทั้งผู้เรียนสามารถสอบถามเนื้อหาหรือบทเรียนที่ไม่เข้าใจ และเล่าปัญหาของตนเอง โดยการได้รับคำปรึกษา และความช่วยเหลือจากครูทั้งในเรื่องเรียนและเรื่องส่วนตัว ผู้เรียนรู้สึกรักและเคารพครูผู้สอน นอกจากนี้ครูที่สอนเข้าใจ สอนสนุก และมีสื่อประกอบการเรียนรู้ จะทำให้ผู้เรียนเกิดความรู้สึกลอยากเรียนและเข้าใจในบทเรียนมากยิ่งขึ้น

3) การมีความสัมพันธ์ที่ดีกับผู้ปกครอง หมายถึง การที่ผู้เรียนได้รับความรัก ความเอาใจใส่ การให้คำปรึกษาที่ดีและกำลังใจในเรื่องการเรียนจากครอบครัว รวมทั้งการที่ผู้ปกครองหรือครอบครัวให้ความสำคัญในเรื่องการเรียนของผู้เรียน และสนับสนุนในด้านการเรียน การส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดความรู้เพิ่มขึ้น และการช่วยเหลือเมื่อผู้เรียนเกิดปัญหาในด้านการเรียน

4) การมีสุขภาพทางร่างกายและจิตใจที่แข็งแกร่งสมบูรณ์ หมายถึง การที่ผู้เรียนมีสุขภาพกายและสุขภาพจิตที่ดี มีความสมบูรณ์พร้อมทั้งทางร่างกายและจิตใจ ปราศจากโรคภัยไข้เจ็บและสารเสพติด มีอาหาร มีอุปกรณ์พื้นฐานในการเรียนเพียงพอ ได้รับความสะดวกสบาย มีของใช้ไม่ขาดแคลน รวมทั้งการได้รับความรักและได้รับการยอมรับ ทำให้เกิดความพร้อมในการเรียนรู้ได้อย่างเต็มศักยภาพ

5) การเห็นคุณค่าในตนเอง หมายถึง ความรู้สึกของผู้เรียนที่รับรู้ว่าคุณค่าของตนเองมีความหมาย และเชื่อมั่นว่าตนเองเป็นคนที่มีความสามารถ รวมทั้งรับรู้ว่าคุณค่าความสามารถจากประสบการณ์ทางวิชาการในการทำงานที่ได้รับมอบหมาย หรือการสอบที่ประสบความสำเร็จ นำไปสู่ความเชื่อมั่นในตนเอง การยอมรับนับถือตนเอง และเกิดความภาคภูมิใจในตนเอง

6) การเห็นคุณค่าในการเรียนรู้ หมายถึง การที่ผู้เรียนเห็นคุณค่าของบทเรียน หรือสิ่งที่ได้เรียนรู้ว่าสามารถก่อให้เกิดประโยชน์หรือมีความหมายต่อตนเองและบุคคลรอบข้างอย่างไร รวมทั้งเข้าใจว่าความรู้ที่ได้รับจากบทเรียนหรือกิจกรรมต่าง ๆ สามารถนำไปต่อยอดหรือนำไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวันได้อย่างไร ทำให้ผู้เรียนเกิดความสนใจในการเรียนมากยิ่งขึ้น รวมทั้งต้องการนำสิ่งที่ตนเองเรียนรู้ไปพัฒนาและส่งเสริมสังคมต่อไปในอนาคต

7) การมีเป้าหมายในการเรียนรู้ หมายถึง การที่ผู้เรียนมีเป้าหมายหรือจุดมุ่งหมายในการเรียนรู้หรือมีสิ่งที่ตนเองสนใจอยากรู้ และมีการวางแผนการศึกษาต่อหรือการประกอบอาชีพในอนาคต รวมทั้งความตั้งใจที่จะมุ่งสู่ความสำเร็จ โดยการปฏิบัติตามเป้าหมายหรือจุดมุ่งหมายที่ได้วางแผนไว้อย่างเป็นขั้นเป็นตอน

8) การมีอารมณ์ทางบวกในการเรียนรู้ หมายถึง อารมณ์หรือความรู้สึกของผู้เรียนที่แสดงออกถึงความพึงพอใจในชีวิต ยิ้มแย้มแจ่มใส หัวเราะ ร่าเริง สดใส เบิกบานใจ สนุกกับการเรียน และการทำกิจกรรม ไม่เกิดความเศร้าโศกเสียใจ ความเครียด หรือเบื่อหน่ายต่อการเรียนรู้ รวมทั้งการไม่เกิดความวิตกกังวลและกดดันตนเองในการเรียนเรียนรู้

9) การกำกับตนเองในการเรียนรู้ หมายถึง การที่ผู้เรียนสามารถควบคุมพฤติกรรมในการเรียนรู้ มีความรับผิดชอบและเอาใจใส่ต่อภาระงานที่ได้รับมอบหมาย สามารถควบคุมตนเองในการแสวงหาความรู้ เข้าเรียนตรงเวลา มีความตั้งใจและกระตือรือร้นในการเรียนรู้ สามารถควบคุมอารมณ์ของตนในสถานการณ์ต่าง ๆ และรู้จักการแบ่งเวลาในการเรียนและการทำกิจกรรมต่าง ๆ ในชีวิตประจำวันได้อย่างเหมาะสม รวมทั้งเปิดใจยอมรับและมีทัศนคติที่ดีต่อวิชาต่าง ๆ ทั้งวิชาที่สนใจและไม่สนใจ และหาแรงจูงใจหรือแรงบันดาลใจในการเรียนรู้เพื่อเป็นแบบอย่างในการเรียนรู้ของตนเอง

10) ภาวะสิ้นไหวในการเรียนรู้ หมายถึง สภาวะที่ผู้เรียนมีสมาธิจดจ่ออยู่กับบทเรียนหรือกิจกรรมทางวิชาการอย่างต่อเนื่องด้วยความเพลิดเพลินเป็นระยะเวลานาน จนกระทั่งลืมเวลาที่กำลังผ่านไป ซึ่งบทเรียนหรือกิจกรรมนั้นมีความสอดคล้องกับทักษะของผู้เรียน

11) การได้เรียนในสิ่งที่ถนัดและสนใจ หมายถึง การที่ผู้เรียนรับรู้ว่าคุณสมบัติที่มีความชอบในกิจกรรมใดผู้เรียนได้เรียนหรือปฏิบัติกิจกรรมทั้งทางด้านวิชาการ และกิจกรรมเสริมหลักสูตรที่หลากหลายน่าสนใจ ซึ่งสอดคล้องกับความสามารถ ความถนัด และทักษะของผู้เรียน ทำให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วม ได้ลงมือปฏิบัติ ตลอดจนเกิดจินตนาการ ความคิดสร้างสรรค์ และความท้าทายจากแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย ทำให้ผู้เรียนเกิดความสนใจที่จะศึกษาในรายวิชาหรือกิจกรรมนั้น ๆ มากยิ่งขึ้น

12) การได้อยู่ในสิ่งแวดล้อมที่ดีและเอื้อต่อการเรียนรู้ หมายถึง การที่ผู้เรียนได้อยู่ในสภาพแวดล้อมที่ดีภายในโรงเรียน โรงเรียนที่มีสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ สะอาด ร่มรื่น และน่าเรียน ส่งผลทำให้ผู้เรียนเกิดความรู้สึกว่าโรงเรียนน่าเรียนอยากเรียนมากยิ่งขึ้น

ดังนั้นผู้วิจัยจึงพัฒนามาตรวัดความสุขในการเรียนของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นในเขตกรุงเทพมหานคร ให้ครอบคลุมองค์ประกอบทั้งสิ้น 12 องค์ประกอบข้างต้น ซึ่งมีลักษณะเป็นมาตรประมาณค่า 5 ระดับ ประกอบด้วยข้อคำถามทั้งข้อทางบวกและข้อทางลบ โดยมีจำนวนข้อทั้งหมด 99 ข้อ ที่มีความสอดคล้องและเหมาะสมกับบริบทในสังคมไทย

ตอนที่ 2 ผลการตรวจสอบคุณภาพของมาตรวัด รวมทั้งการวิเคราะห์ค่าปกติวิสัยสำหรับมาตรวัดความสุขในการเรียนของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นในเขตกรุงเทพมหานคร

ผู้วิจัยตรวจสอบคุณภาพของมาตรวัดความสุขในการเรียนของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นในเขตกรุงเทพมหานคร ด้วยวิธีการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาโดยผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 5 ท่าน ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิด้านจิตวิทยาและการวิจัยเชิงคุณภาพ 3 ท่าน ผู้ทรงคุณวุฒิด้านวัดและประเมิน 1 ท่าน และครูในโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น 1 ท่าน จากนั้นผู้วิจัยคัดเลือกข้อคำถามที่มีค่า IOC ตั้งแต่ .05 ถึง 1.00 จำนวน 80 ข้อคำถาม

ผลการวิเคราะห์ค่าความเที่ยงแบบความสอดคล้องภายใน โดยการวิเคราะห์หาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาคกับนักเรียนกลุ่มตัวอย่างจำนวน 60 คน (ชาย 16 คน และหญิง 44 คน) พบว่า ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาคของมาตรวัดความสุขในการเรียนที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นทั้งฉบับมีค่าเท่ากับ .967 เมื่อพิจารณาถึงค่าความเที่ยงของแต่ละองค์ประกอบ พบว่าค่าความเที่ยงขององค์ประกอบด้านการเห็นคุณค่าในตนเองมีค่าสูงที่สุดเท่ากับ .922 และองค์ประกอบด้านการกำกับตนเองในการเรียนรู้มีค่าต่ำที่สุดเท่ากับ .813 และเมื่อพิจารณาความเที่ยงในแต่ละข้อคำถาม พบว่า มีค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาคอยู่ระหว่าง .770 ถึง .957 และผลการตรวจสอบค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างข้อกระทงแต่ละข้อกับคะแนนรวมของข้อคำถามที่เหลือในมาตรวัด โดยทุกข้อคำถามที่ผู้วิจัยเลือกจากการตรวจสอบคุณภาพของมาตรวัดเบื้องต้นมีค่า CITC ตั้งแต่ .02 ขึ้นไป โดยแต่ละข้อคำถามมีค่า CITC ระหว่าง .350 – .919

ผลการตรวจสอบความตรงเชิงภาวะสันนิษฐานของมาตรวัดความสุขในการเรียนด้วยเทคนิคกลุ่มรู้ชัดกับกลุ่มตัวอย่างจำนวนทั้งสิ้น 120 คน (ชาย 63 คน หญิง 57 คน) แบ่งเป็นกลุ่มนักเรียนที่มีความสุขในการเรียนสูง ได้แก่ นักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง จำนวน 60 คน เป็นหญิง 33 คน ชาย 27 คนและกลุ่มนักเรียนที่มีความสุขในการเรียนต่ำ ได้แก่ นักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ

จำนวน 60 คน เป็นหญิง 36 คน และชาย 24 คน พบความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ระหว่างกลุ่มสูงและกลุ่มต่ำ ($t = 13.82, p < .05$) แสดงว่า มาตรการวัดความสุขในการเรียนของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นในเขตกรุงเทพมหานครสามารถจำแนกกลุ่มผู้เรียนที่มีความสุขในการเรียนสูงและต่ำได้

นอกจากนี้ผู้วิจัยได้ตรวจสอบความตรงเชิงโครงสร้างด้วยการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันของโมเดลมาตรการวัดความสุขในการเรียนกับกลุ่มนักเรียนที่กำลังศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ในเขตกรุงเทพมหานคร จากทั้ง 4 โรงเรียน (เขตละ 2 โรงเรียน) จำนวนรวมทั้งสิ้น 240 คน (ชาย 119 คน หญิง 121 คน) ผลการวิเคราะห์ให้ข้อค้นพบว่า โมเดลการวัดความสุขในการเรียนของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น ในเขตกรุงเทพมหานครมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ($\chi^2 = 54.25, df = 43, p = .117, CFI = .996, GFI = .964, AGFI = .934, SRMR = .0329, RMSEA = .033, \frac{\chi^2}{df} = 1.26$) โดยค่าสัมประสิทธิ์น้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐานขององค์ประกอบทั้ง 12 องค์ประกอบ มีค่าอยู่ระหว่าง .47 ถึง .80 และมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และองค์ประกอบแต่ละองค์ประกอบมีความแปรผันร่วมกันมีค่าอยู่ระหว่างร้อยละ .22 ถึง .65

ผลการพัฒนาเกณฑ์ปกติของมาตรการวัดความสุขในการเรียนของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นในเขตกรุงเทพมหานคร ในกลุ่มนักเรียนที่หลากหลายระดับชั้น อายุและเกรดเฉลี่ยจากโรงเรียนในเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขตที่ 1 และเขตที่ 2 จำนวน 240 คน เป็นหญิง 121 คน ชาย 119 คน เพื่อใช้เปรียบเทียบระดับความสุขในการเรียนของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นโดยใช้คะแนนที่ปกติ (normalized T-score) ซึ่งเป็นการแปลงคะแนนให้เป็นมาตรฐานในรูปแบบโค้งปกติ 5 ช่วง ($< 35 =$ ต่ำ, $35-44 =$ ค่อนข้างต่ำ, $45-55 =$ ปานกลาง, $55-65 =$ ค่อนข้างสูง, $> 65 =$ สูง) ผลในการพัฒนาเกณฑ์ปกติในรูปแบบคะแนนที่ปกติอยู่ในช่วง T17.16 – T74.78 ทำให้มาตรการวัดความสุขในการเรียนของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นในเขตกรุงเทพมหานครมีเกณฑ์ในการเปรียบเทียบผลคะแนนที่ได้จากการทดสอบที่เป็นมาตรฐาน

ผลจากการพัฒนาและตรวจสอบคุณภาพของมาตรการวัดความสุขในการเรียนของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น ในเขตกรุงเทพมหานครให้ผลยืนยันว่ากรอบแนวคิดที่พัฒนาขึ้นจากข้อมูลเชิงคุณภาพมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ และผลจากการใช้เทคนิคหลากหลายวิธีในการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือที่พัฒนาขึ้นพบว่ามาตรการวัดความสุขในการเรียนของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น ในเขตกรุงเทพมหานครมีคุณลักษณะทางจิตมิติที่พึงประสงค์ทั้งทางด้านความตรงและความเที่ยง นอกจากนี้ยังมีผลการพัฒนาเกณฑ์ปกติในรูปแบบคะแนนที่ปกติทำให้มาตรการวัดความสุขในการเรียนของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น ในเขตกรุงเทพมหานครมีเกณฑ์ในการเปรียบเทียบผลคะแนนที่ได้จากการทดสอบที่เป็นมาตรฐาน

อภิปรายผลการวิจัย

ผู้วิจัยจำแนกการอภิปรายผลที่ได้จากการศึกษาวิจัยเป็น 2 ประเด็นหลัก ได้แก่ ประเด็นที่ 1 ความหมายและองค์ประกอบของความสุขในการเรียนของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นในเขตกรุงเทพมหานครและประเด็นที่ 2 การพัฒนาและตรวจสอบคุณภาพของมาตรวัดความสุขในการเรียนของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นในเขตกรุงเทพมหานคร ดังมีรายละเอียดของการอภิปรายผลการวิจัยในแต่ละประเด็น ดังนี้

1. ความหมายและองค์ประกอบของความสุขในการเรียนของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นในเขตกรุงเทพมหานคร

ผลจากการศึกษาความหมายและองค์ประกอบของความสุขในการเรียนของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นในเขตกรุงเทพมหานครจากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ให้ข้อค้นพบว่า ความสุขในการเรียนของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นในเขตกรุงเทพมหานครครอบคลุม 10 องค์ประกอบหลัก และผลจากการศึกษาข้อมูลเชิงประจักษ์โดยการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้เรียนที่มีความสุขในการเรียน ให้ข้อค้นพบสอดคล้องกับการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเกี่ยวข้องจำนวน 9 องค์ประกอบ โดยไม่พบองค์ประกอบการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง และสามารถแบ่งองค์ประกอบความสัมพันธ์ที่ดีกับผู้อื่น ได้เป็น 3 องค์ประกอบ คือ การมีความสัมพันธ์ที่ดีกับเพื่อน การมีความสัมพันธ์ที่ดีกับครู และการมีความสัมพันธ์ที่ดีกับผู้ปกครอง รวมถึงพบองค์ประกอบเพิ่มเติม 1 องค์ประกอบ ได้แก่ การได้อยู่ในสิ่งแวดล้อมที่ดีและเอื้อต่อการเรียนรู้ ดังนั้นสามารถสรุปความสุขในการเรียนทั้งหมดได้เป็น 12 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) การมีความสัมพันธ์ที่ดีกับเพื่อน 2) การมีความสัมพันธ์ที่ดีกับครู 3) การมีความสัมพันธ์ที่ดีกับผู้ปกครอง 4) การมีสุขภาวะทางร่างกายและจิตใจที่แข็งแรงสมบูรณ์ 5) การเห็นคุณค่าในตนเอง 6) การเห็นคุณค่าในการเรียนรู้ 7) การมีเป้าหมายในการเรียนรู้ 8) การมีอารมณ์ทางบวกในการเรียนรู้ 9) การกำกับตนเองในการเรียนรู้ 10) ภาวะสิ้นไหวในการเรียนรู้ 11) การได้เรียนในสิ่งที่ถนัดและสนใจ 12) การได้อยู่ในสิ่งแวดล้อมที่ดีและเอื้อต่อการเรียนรู้ ซึ่งมีความสอดคล้องกับแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความสุขในการเรียน ดังนี้

องค์ประกอบที่ 1 การมีความสัมพันธ์ที่ดีกับเพื่อน องค์ประกอบที่ 2 การมีความสัมพันธ์ที่ดีกับครูและองค์ประกอบที่ 3 การมีความสัมพันธ์ที่ดีกับผู้ปกครอง สอดคล้องกับแนวคิดและทฤษฎีการเรียนรู้อย่างมีความสุขของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ ที่ศึกษาโดยกิตติยวดี บุญชื่อ และคณะ (2540) ที่กล่าวถึงทฤษฎีเกี่ยวกับความสุขในการเรียน ได้แก่ ทฤษฎีความรักและศรัทธา เช่น ความรักและศรัทธาที่นักเรียนมีต่อครูและเพื่อนร่วมชั้น เช่นเดียวกับแนวคิดการเรียนรู้อย่างมี

ความสุขของคณิสสรณ์ ฉัตรคุปต์ (2544) ที่กล่าวถึงครูและผู้บริหารโรงเรียน ได้แก่ การที่ครูรักและเข้าใจในสิ่งที่นักเรียนเป็น เข้าใจถึงระดับความสามารถของนักเรียน เพราะความรักและเข้าใจนักเรียนเป็นสิ่งสำคัญที่ทำให้นักเรียนรักครู สนใจอยากจะทำเรียนและมีความสุขในการเรียน และพ่อแม่ผู้ปกครอง ได้แก่ พ่อแม่ผู้ปกครองต้องเข้าใจศักยภาพของนักเรียน เข้าใจว่านักเรียนแต่ละคนมีความสามารถความแตกต่างกัน และยอมรับในความสามารถของนักเรียน รวมทั้งสอดคล้องกับงานวิจัยของ UNESCO (2016) Khanzadi et al. (2018) และ Halliday et al. (2018) ที่พบว่าหนึ่งในองค์ประกอบของความสุขในการเรียนได้แก่ การมีความสัมพันธ์ที่ดีกับเพื่อน ครูและบุคคลอื่น ๆ เช่น การพบปะติดต่อกับสื่อสารกับบุคคลอื่น การช่วยเหลือซึ่งกันและกัน การมีสุขภาวะที่ดีในครอบครัว และได้รับการสนับสนุนจากผู้ปกครองและสังคม

องค์ประกอบที่ 4 การมีสุขภาวะทางร่างกายและจิตใจที่แข็งแรงสมบูรณ์ สอดคล้องกับทฤษฎีลำดับขั้นความต้องการของมาสโลว์ (Maslow) ในลำดับขั้นที่ 1 คือ ความต้องการด้านร่างกาย (physiological needs) เป็นความต้องการขั้นพื้นฐานของมนุษย์ทุกคนเพื่อการดำรงชีวิตและเผ่าพันธุ์ ได้แก่ ความต้องการปัจจัย 4 และความต้องการทางเพศ (Maslow & Lewis, 1987) เช่นเดียวกับแนวคิดการเรียนรู้มีความสุขของคณิสสรณ์ ฉัตรคุปต์ (2544) ที่กล่าวถึง ความสุขในการเรียนไว้ว่าเด็กที่มีสุขภาพร่างกายแข็งแรงสมบูรณ์ ปลอดภัยจากสารเสพติด และปราศจากโรคภัยไข้เจ็บก็จะมีมีความสุขในการเรียนมากขึ้น รวมทั้งสอดคล้องกับงานวิจัยของแพรวพรรณ พิเศษ (2548) ปริญาเรืองทิพย์ (2550) และศิริพร ท้องย้อย (2557) ที่พบว่า ความสุขในการเรียนแบ่งเป็น 4 ด้าน หนึ่งในนั้นคือ ด้านตัวผู้เรียน ได้แก่ การมีสุขภาพร่างกายและจิตใจที่สมบูรณ์แข็งแรง ปราศจากโรคภัยไข้เจ็บ

องค์ประกอบที่ 5 การเห็นคุณค่าในตนเอง สอดคล้องกับทฤษฎี PERMA Model ของ Seligman (2011) ที่กล่าวถึงความสุขว่าเป็นการใช้ชีวิตอย่างมีความหมาย (meaning) เช่นเดียวกับกิตติวดี บุญเชื้อ และคณะ (2540) ที่อธิบายว่า เด็กเกิดความรัก และภูมิใจในตนเอง รู้จักปรับตัว เห็นคุณค่าของชีวิตและความเป็นมนุษย์ เด็กจะรู้ถึงความหมายของการมีชีวิตอยู่ ยอมรับจุดเด่นและจุดด้อยของตน รวมทั้งหาวิธีแก้ไข เข้าใจการเปลี่ยนแปลงและปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมได้ เช่นเดียวกับทฤษฎีลำดับขั้นความต้องการของมาสโลว์ (Maslow) ในลำดับขั้นที่ 4 คือ ความต้องการเห็นคุณค่าในตนเอง (self-esteem need) ที่กล่าวว่าเมื่อมนุษย์เติบโตมาถึงจุดหนึ่งที่มีความต้องการด้านกายภาพ ความปลอดภัย ความรัก เพียบพร้อมสมบูรณ์ ก็จะเริ่มมีความต้องการอีกขั้นคือ ความต้องการการยอมรับนับถือจากคนอื่น ได้แก่ ต้องการการยกย่องชมเชย มีเกียรติยศชื่อเสียง เป็นต้น

องค์ประกอบที่ 6 การเห็นคุณค่าในการเรียนรู้ สอดคล้องกับทฤษฎีการเห็นคุณค่าของการเรียนรู้ (learning appreciation) ทฤษฎีนี้จะทำให้นักเรียนเห็นคุณค่าของการเรียนรู้ ทราบว่าเรียนไป

ทำไมและเพื่ออะไร ซึ่งเหล่านี้จะทำให้นักเรียนมีความสนใจในบทเรียนมากขึ้น (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2540) รวมทั้งสอดคล้องกับงานวิจัยของแพรวพรรณ พิเศษ (2548) และปริญญา เรื่องทิพย์ (2550) ที่พบว่าความสุขในการเรียนของนักเรียนมาจากองค์ประกอบด้านตัวนักเรียน ได้แก่ การรับรู้หรือความรู้สึกของนักเรียนต่อการเห็นคุณค่าในการเรียนรู้

องค์ประกอบที่ 7 การมีเป้าหมายในการเรียนรู้ สอดคล้องกับทฤษฎีการตั้งเป้าหมายของ Locke and Latham (1990) กล่าวถึงนิยามของการตั้งเป้าหมายว่าเป็นเทคนิคที่ใช้ในการจูงใจให้ผู้ปฏิบัติงานเกิดความพยายามในการทำงานเพื่อให้งานบรรลุความสำเร็จตามเป้าหมายที่บุคคลต้องการ โดยแบ่งเป้าหมายเป็น 2 ชนิด ได้แก่ (1) เป้าหมายทั่วไป (general goals) เป็นเป้าหมายที่ไม่ชัดเจนว่า ต้องมีการกระทำอย่างไรบ้างแต่จะกล่าวรวม ๆ และ (2) เป้าหมายเฉพาะ (specific goals) เป็นเป้าหมายที่บอกไว้ชัดเจนเลยว่าต้องการผลจากการกระทำอย่างไร นอกจากเป้าหมายในชีวิตแล้ว Ames (1992) เสนอการแบ่งการตั้งเป้าหมายในการเรียนรู้ไว้ 2 แนวทาง ได้แก่ 1) เป้าหมายมุ่งการเรียนรู้ (mastery goals) และ 2) เป้าหมายมุ่งผลสัมฤทธิ์ (performance goals) ซึ่งทั้งสองเป้าหมายเป็นอิสระต่อกัน หมายความว่า ผู้เรียนคนหนึ่งอาจเรียนเพื่อแสวงหาความรู้พร้อมกันกับการมุ่งหวังผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ดีด้วยในขณะเดียวกัน ผู้เรียนที่มีเป้าหมายมุ่งการเรียนรู้จะมุ่งเน้นไปที่การพัฒนาตนเอง การพัฒนาทักษะใหม่ ๆ และความชำนาญในงาน รวมถึงการเพิ่มพูนศักยภาพของตนเอง และพยายามที่จะเอาชนะข้อจำกัดทางความสามารถของตน ส่วนผู้เรียนที่มีเป้าหมายมุ่งผลสัมฤทธิ์มุ่งเน้นไปที่การแสดงความสามารถ หรือหลีกเลี่ยงที่จะแสดงให้ผู้อื่นรู้ว่าตนขาดความสามารถ เพราะต้องการได้รับการประเมินทางบวกจากผู้อื่น โดยจะใช้กลยุทธ์ในระดับต่ำ เลือกงานที่ง่าย จะเลิกทำงานหากพบความยากลำบาก

เช่นเดียวกับทฤษฎีความสุขของ Diener et al. (2003) ที่มองความสุขในเชิงอัตวิสัย (subjective well-being) กล่าวถึง การประเมินชีวิตโดยรวม (global life judgment) หรือการได้รับการตอบสนองความต้องการของตนเอง มีความพึงพอใจในชีวิต สมหวังและบรรลุเป้าหมายของชีวิตที่กำหนดไว้ เป็นต้น และสอดคล้องกับทฤษฎี PERMA Model ของ Seligman (2011) ที่กล่าวถึงการประสบความสำเร็จ (accomplishment) เป็นการดำเนินการตามสิ่งต่าง ๆ ที่ตั้งเป้าหมายได้สำเร็จ จะเป็นความสำเร็จที่คุ้มค่า รวมทั้งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Seligman (2011) และ Halliday et al. (2018) ที่พบว่า หนึ่งในองค์ประกอบของความสุขในการเรียนคือการประสบความสำเร็จ ได้แก่ การดำเนินการตามสิ่งที่ต่าง ๆ ที่ตั้งเป้าหมายได้สำเร็จ และนักเรียนรู้สึกว่าเป็นเป้าหมายที่คุ้มค่า และงานวิจัยของ Di Fabio and Bucci (2015) ที่พบว่า หนึ่งในองค์ประกอบของ

ความสุขในการเรียนคือ การมีชีวิตที่มีความหมาย ได้แก่ การมีชีวิตที่ประสบความสำเร็จ การมีชีวิตที่มีเป้าหมาย และการมีชีวิตที่มีคุณค่า เป็นต้น

องค์ประกอบที่ 8 การมีอารมณ์ทางบวกในการเรียนรู้ สอดคล้องกับมุมมองความสุขแบบเฮโดนิคส์ ที่ประกอบด้วยการมีอารมณ์ทางบวก ไม่มีอารมณ์ทางลบ เป็นต้น และสอดคล้องกับคำกล่าวของ Diener (1984) ที่ได้นิยามความสุขเป็น 3 ประเภท ได้แก่ การมีความรู้สึกหรืออารมณ์ทางบวก ความพึงพอใจในชีวิต และการเน้นอารมณ์ที่เป็นสุข และ Seligman (2011) ที่กล่าวว่าความสุข คือ ความรู้สึกหรืออารมณ์ทางบวก และการมีอารมณ์ทางบวก หมายถึง การมีความสุขในอารมณ์ทางบวกมากกว่าอารมณ์ทางลบ ซึ่งอารมณ์ทางบวกและทางลบมีความต่อเนื่องกัน บุคคลที่มีอารมณ์ในทางบวกมาก่อนก็ย่อมมีความรู้สึกในทางลบน้อยลงในขณะเดียว นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ King and Datu (2017) ที่พบว่าความสุขในการเรียนประกอบด้วย การมีอารมณ์ทางบวก การไม่มีอารมณ์ทางลบ และความพึงพอใจในชีวิต

องค์ประกอบที่ 9 การกำกับตนเองในการเรียนรู้ สอดคล้องกับแนวคิดการกำกับตนเอง (self regulation) ของ Bandura (1989) ที่กล่าวถึงการกำกับตนเองว่า การกำกับตนเอง คือ ความตั้งใจและความปรารถนาที่จะเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของตนเอง และจะต้องฝึกฝนกระบวนการกำกับตนเอง ซึ่งประกอบด้วย 3 กระบวนการ ได้แก่ (1) กระบวนการสังเกตตนเอง บุคคลจะต้องรู้ว่ากำลังทำอะไรอยู่ (2) กระบวนการตัดสินใจ การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมจะต้องอาศัยทักษะในการตัดสินใจ และ (3) การแสดงปฏิกิริยาตอบสนอง ทักษะในการตัดสินใจจะนำไปสู่การแสดงปฏิกิริยาตอบสนอง เช่นเดียวกับแนวคิดแบบนำตนเอง (Self-directed learning) เป็นการเรียนรู้ที่ผู้เรียนรับผิดชอบในการวางแผน การปฏิบัติ และการประเมินผลความก้าวหน้าในการเรียนของตนเอง เป็นลักษณะซึ่งผู้เรียนทุกคนมีอยู่ในขณะที่อยู่ในสถานการณ์การเรียนรู้ ผู้เรียนสามารถถ่ายโอนการเรียนรู้และทักษะที่เกิดจากการเรียนจากสถานการณ์หนึ่งไปยังอีกสถานการณ์หนึ่งได้ (Hiemstra, 1994) และสอดคล้องกับงานวิจัยของ Jamebozorg (2017) ที่พบว่าหนึ่งในองค์ประกอบของความสุขในการเรียนได้แก่ การมีแรงจูงใจและกระตือรือร้นในการเรียน

องค์ประกอบที่ 10 ภาวะสิ้นไหวในการเรียนรู้ สอดคล้องกับแนวคิดของ Csikszentmihalyi, Abuhamdeh and Nakamura (1990) ที่ได้ศึกษาเรื่องภาวะสิ้นไหวในการเรียนรู้ ได้กล่าวว่า บุคคลที่มีประสบการณ์ของภาวะสิ้นไหวในการเรียนรู้ คือบุคคลที่ทำงานกิจกรรมต่าง ๆ ตามที่สนใจ และสอดคล้องกับทักษะความสามารถ หรือศักยภาพของตนเอง รวมทั้งมีแนวโน้มที่จะมีความสุข และสอดคล้องกับงานวิจัยของ Lee (2016) ที่พบว่าหนึ่งในองค์ประกอบของความสุขในการเรียน ได้แก่ ภาวะสิ้นไหวในการเรียนรู้ ทั้งภาวะสิ้นไหวทางปัญญาและภาวะสิ้นไหวทางอารมณ์

องค์ประกอบที่ 11 การได้เรียนในสิ่งที่ถนัดและสนใจ สอดคล้องกับแนวคิดการเรียนรู้อย่างมีความสุขของกิตติยวดี บุญชื้อ และคณะ (2540) ที่กล่าวว่า เด็กแต่ละคนมีโอกาเลือกเรียนสิ่งที่ตนถนัดและสนใจ เพื่อให้เด็กค้นพบความสามารถที่แฝงอยู่และรอการพัฒนา ทำให้เด็กได้เรียนรู้ในศาสตร์แขนงต่าง ๆ ได้อย่างลึกซึ้งและกว้างขวาง รวมทั้งสามารถประยุกต์ใช้ให้เข้ากับตนเองได้ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ Jamebozorg (2017) ที่พบว่า องค์ประกอบของบทเรียน ในด้านการจัดเนื้อหาบทเรียนตามความต้องการของนักเรียนจะทำให้นักเรียนมีความสุขในการเรียนมากขึ้น

องค์ประกอบที่ 12 การได้อยู่ในสิ่งแวดล้อมที่ดีและเอื้อต่อการเรียนรู้ สอดคล้องกับแนวคิดของ Gilman and Huebner (2006) สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2544) และ คณะอนุกรรมการปฏิรูปการเรียนรู้ (2543) ที่กล่าวว่า ความสุขในการเรียน คือ ความพึงพอใจในสภาพแวดล้อมของโรงเรียน และการจัดการเรียนการสอนในบรรยากาศที่ผ่อนคลาย ผู้เรียนรู้สึกเป็นอิสระ เป็นต้น เช่นเดียวกับศิรินันท์ ดำรงผล (2524) ที่ศึกษาปัจจัยที่ทำให้เกิดความสุขในการเรียนพบว่า ปัจจัยหนึ่งที่ส่งเสริมความสุขในการเรียน ได้แก่ การจัดบรรยากาศการเรียนรู้ทั้งสภาพแวดล้อมทางวัตถุ และสภาพแวดล้อมทางวิชาการ ทั้งในโรงเรียนและในชั้นเรียน จะทำให้ผู้เรียนประสบความสำเร็จในการเรียนและเกิดความสุขในการเรียนมากขึ้น และสอดคล้องกับงานวิจัยของ Khanzadi et al. (2018) ที่พบว่า สององค์ประกอบของความสุขในการเรียนคือ สภาพแวดล้อมทางกายภาพที่ดี และสภาพแวดล้อมวิชาการที่ดีจะทำให้นักเรียนมีความสุขในการเรียนเพิ่มขึ้น และสอดคล้องกับงานวิจัยของสุขุมล อุดม (2548) ที่พบว่า หนึ่งในองค์ประกอบของความสุขในการเรียนคือ ด้านสภาพแวดล้อมในโรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนปลอดภัยสะอาด โรงเรียนมีห้องสมุดที่ดี ทันสมัย และมีจำนวนเพียงพอต่อความต้องการของนักเรียน

จากการศึกษาองค์ประกอบของงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความสุขในการเรียนในไทยพบว่า มีความสอดคล้องและเชื่อมโยงกับงานวิจัยของอมรรัตน์ วรรณนิยากร (2545) ที่ศึกษาการพัฒนาตัวบ่งชี้การส่งเสริมความสุขในการเรียนรู้อย่างมีความสุขของนักเรียนให้ข้อค้นพบว่า องค์ประกอบของความสุขในการเรียนประกอบด้วย 1) ด้านตัวนักเรียน ได้แก่ คุณลักษณะภายในตนเอง และความพร้อมในการเรียน 2) ด้านครู ได้แก่ บุคลิกลักษณะและพฤติกรรมของครู และวิธีการจัดการเรียนการสอน 3) ด้านเพื่อน ได้แก่ การทำงานร่วมกันกับเพื่อน และแรงจูงใจจากเพื่อน 4) ด้านโรงเรียน ได้แก่ ความสามารถของผู้บริหาร งบประมาณของโรงเรียน ความพร้อมของวัสดุอุปกรณ์และสถานที่ และ 5) ด้านผู้ปกครองและชุมชน ได้แก่ ความร่วมมือของผู้ปกครองและชุมชน การอบรมเลี้ยงดูของบิดามารดา และฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัวสอดคล้องกับองค์ประกอบที่ 1 การมีความสัมพันธ์ที่ดีกับเพื่อน คือ ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับเพื่อน สามารถเรียนหรือทำงานร่วมกัน องค์ประกอบที่ 2 การมีความสัมพันธ์ที่ดีกับครู คือ ครูมีวิธีการสอนเข้าใจง่าย สอนสนุกและมีสื่อประกอบการเรียนรู้

และองค์ประกอบที่ 3 การมีความสัมพันธ์ที่ดีกับผู้ปกครอง คือ ผู้เรียนได้รับความรัก ความเอาใจใส่ สนับสนุนในด้านการเรียนและช่วยเหลือเมื่อผู้เรียนเกิดปัญหา เช่นเดียวกับงานวิจัยของบพิตร อิสระ (2550) ที่ศึกษาเรื่องการพัฒนาโมเดลเชิงสาเหตุของการเรียนรู้อย่างมีความสุขของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ในกรุงเทพมหานคร ที่พบองค์ประกอบเพิ่มเติมอีก 3 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) การได้รับการยอมรับ 2) การได้เลือกเรียนในสิ่งที่ถนัดและสนใจ และ 3) สิ่งที่เรียนรู้สามารถนำไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวันสอดคล้องกับองค์ประกอบที่ 6 การเห็นคุณค่าในการเรียน คือ การที่ผู้เรียนเห็นคุณค่าของบทเรียน หรือสิ่งที่ได้เรียนรู้ว่าสามารถก่อให้เกิดประโยชน์ต่อตนเองและคนรอบข้างอย่างไร และองค์ประกอบที่ 11 การได้เรียนในสิ่งที่ถนัดและสนใจ คือ การที่ผู้เรียนรับรู้ว่าคุณค่าของตนเองมีความชอบในการเรียนหรือกิจกรรมใดและได้เรียนหรือปฏิบัติกิจกรรมที่สอดคล้องกับความสามารถหรือทักษะของผู้เรียน รวมทั้งงานวิจัยสำราญ สิริคมงคล (2554) ที่ศึกษาเรื่องการพัฒนามาตรวัดความสุขในการเรียนสำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย ที่พบองค์ประกอบเพิ่มเติมอีก 2 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) ความเชื่อมั่นในตนเอง และ 2) การมีส่วนร่วมในการเรียนการสอน สอดคล้องกับองค์ประกอบที่ 5 การเห็นคุณค่าในตนเอง คือ การที่ผู้เรียนรับรู้ว่าคุณค่ามีความหมาย และมีความเชื่อมั่นว่าตนเองเป็นคนที่มีความสามารถ นอกจากนี้งานวิจัยของนิศากร เจริญดี (2561) ที่ศึกษาเรื่องการพัฒนามาตรวัดความสุขในการเรียนของนักเรียนอาชีวศึกษา ที่พบองค์ประกอบเพิ่มเติมอีก 4 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) การมีอิสระในการตัดสินใจและพึ่งตนเองเกี่ยวกับการเรียน 2) การจัดสภาพแวดล้อมในโรงเรียน 3) ความเจริญก้าวหน้าและความงอกงามในตนเอง และ 4) การมีเป้าหมายชีวิต สอดคล้องกับองค์ประกอบที่ 7 การมีเป้าหมายในการเรียนรู้ คือ การที่ผู้เรียนมีเป้าหมายหรือจุดมุ่งหมายในการเรียนรู้ มีการวางแผนในการศึกษาต่อหรือประกอบอาชีพในอนาคต และองค์ประกอบที่ 12 การได้อยู่ในสิ่งแวดล้อมที่ดีและเอื้อต่อการเรียนรู้ คือ การที่ผู้เรียนได้อยู่ในสภาพแวดล้อมที่ดีภายในโรงเรียน สะอาด ร่มรื่นและน่าเรียน

องค์ประกอบของงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความสุขในการเรียนในต่างประเทศ พบว่า มีความสอดคล้องและเชื่อมโยงกับงานวิจัยของ Lee (2016) ที่ได้ศึกษาเรื่องผลกระทบของตัวแปรสภาพแวดล้อมทางจิตวิทยาของโรงเรียนที่มีต่อความสุขของวัยรุ่นเกาหลี พบว่า ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) การสนับสนุนจากครู 2) ภาวะสิ้นไหวในการเรียนรู้ และ 3) สัมพันธภาพกับเพื่อน สอดคล้องกับองค์ประกอบที่ 1 การมีความสัมพันธ์ที่ดีกับเพื่อน คือ ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับเพื่อน สามารถเรียนหรือทำงานร่วมกัน องค์ประกอบที่ 2 การมีความสัมพันธ์ที่ดีกับครู คือ ผู้เรียนสามารถสอบถามเนื้อหาหรือบทเรียนที่ไม่เข้าใจ โดยได้รับคำปรึกษาและความช่วยเหลือจากครูทั้งในเรื่องการเรียนและเรื่องส่วนตัว และองค์ประกอบที่ 10 ภาวะสิ้นไหวในการเรียนรู้ คือ สภาวะที่ผู้เรียนมีสมาธิจดจ่ออยู่กับบทเรียนหรือกิจกรรมทางวิชาการอย่างต่อเนื่องด้วยความเพลิดเพลินเป็นระยะ

เวลานาน เช่นเดียวกับงานวิจัยของ UNESCO (2016) ได้ศึกษาเรื่องความสุขในโรงเรียน : กรอบแนวคิดของผู้เรียนที่มีความสุขในเอเชียแปซิฟิก ที่พบองค์ประกอบเพิ่มเติม 1 องค์ประกอบ คือ องค์ประกอบด้าน สถานที่ ได้แก่ บรรยากาศที่อบอุ่นและเป็นกันเอง สภาพแวดล้อมที่ปลอดภัย ซึ่งสอดคล้องกับองค์ประกอบที่ 12 การได้อยู่ในสิ่งแวดล้อมที่ดีและเอื้อต่อการเรียนรู้ คือ การที่ผู้เรียนได้อยู่ในสภาพแวดล้อมที่ดีภายในโรงเรียน สะอาด ร่มรื่นและน่าเรียน รวมทั้งงานวิจัยของ Halliday et al. (2018) ได้ศึกษาเรื่องความคิดเห็นของนักเรียนต่อสุขภาวะที่ดี: กรณีศึกษาวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมในการศึกษาเชิงบวก ที่พบองค์ประกอบเพิ่มเติมอีก 4 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) อารมณ์ทางบวก 2) การมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ 3) การมีชีวิตที่มีความหมาย และ 4) การประสบความสำเร็จ สอดคล้องกับองค์ประกอบที่ 5 การเห็นคุณค่าในตนเอง คือ การที่ผู้เรียนรับรู้ว่าคุณค่าของตนเอง มีความหมาย และมีความเชื่อมั่นว่าตนเองเป็นคนที่มีความสามารถ และองค์ประกอบที่ 8 การมีอารมณ์ทางบวกในการเรียนรู้ คือ อารมณ์หรือความรู้สึกของผู้เรียนที่แสดงออกถึงความพึงพอใจในชีวิต ยิ้มแย้มแจ่มใส ร่าเริง เบิกบานใจ และสนุกกับการเรียนและการทำกิจกรรม นอกจากนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ Khanzadi et al. (2018) ได้ศึกษาเรื่องการนำเสนอรูปแบบการส่งเสริมความสุขของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายในกรุงเทพมหานครที่พบองค์ประกอบเพิ่มเติมอีก 3 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) ด้านตัวนักเรียน ได้แก่ นักเรียนรู้สึกว่าการมีชีวิตมีความหมายและมีเป้าหมาย นักเรียนมองโลกในแง่ดี 2) สังคม ได้แก่ การได้อยู่ในสังคมที่ดี การช่วยเหลือและความร่วมมือของคนในสังคม และ 3) ครอบครัว ได้แก่ ผู้ปกครองมีความเข้าใจทางด้านการศึกษา สนับสนุนนักเรียน และมีสุขภาวะที่ดีในครอบครัวสอดคล้องกับองค์ประกอบที่ 3 การมีความสัมพันธ์ที่ดีกับผู้ปกครอง คือ ผู้เรียนได้รับความรัก ความเอาใจใส่ สนับสนุนในด้านการเรียนและช่วยเหลือเมื่อผู้เรียนเกิดปัญหา และองค์ประกอบที่ 7 การมีเป้าหมายในการเรียนรู้ คือ การที่ผู้เรียนมีเป้าหมายหรือจุดมุ่งหมายในการเรียนรู้ มีการวางแผนในการศึกษาต่อหรือประกอบอาชีพในอนาคต

จากที่กล่าวมาจึงสรุปได้ว่า องค์ประกอบของความสุขในการเรียนของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นในเขตกรุงเทพมหานคร ประกอบด้วย 12 องค์ประกอบข้างต้น ซึ่งส่วนใหญ่มีความสอดคล้องและเชื่อมโยงกับข้อค้นพบจากการศึกษางานวิจัยที่ผ่านมา และพบว่ามีบางองค์ประกอบที่แตกต่างและเพิ่มเติมจากงานวิจัยที่ผ่านมา ได้แก่ (1) องค์ประกอบด้านการมีสุขภาพร่างกายและจิตใจที่แข็งแรงสมบูรณ์ ที่กล่าวถึงการที่ผู้เรียนมีสุขภาพกายและสุขภาพจิตที่ดี ปราศจากโรคภัยไข้เจ็บและสารเสพติด ได้รับอาหารที่เพียงพอ รวมทั้งการได้รับความสะดวกสบายและมีของใช้ไม่ขาดแคลน และ (2) องค์ประกอบด้านการกำกับตนเองในการเรียนรู้ ที่เน้นการที่ผู้เรียนมีความกระตือรือร้น ใฝ่รู้ ใฝ่เรียน และรู้จักแบ่งเวลาในการเรียนรู้และการทำกิจกรรม รวมทั้งเปิดใจยอมรับและมีทัศนคติที่ดีต่อวิชาต่าง ๆ และหาแรงบันดาลใจในการเรียนรู้ นอกจากนี้งานวิจัยในครั้งนี้ ไม่พบองค์ประกอบด้าน

ชุมชนและสังคม คือ ความร่วมมือของชุมชน การมีส่วนร่วมในชุมชน และองค์ประกอบด้านโรงเรียน คือ ความสามารถของผู้บริหาร ความเข้าใจต่อหลักสูตรและระบบการสอน และงบประมาณโรงเรียน เนื่องจากการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยให้ความสำคัญกับความสุขในการเรียนของผู้เรียนเป็นสำคัญ

2. การพัฒนาและตรวจสอบคุณภาพของมาตรวัดความสุขในการเรียนของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นในเขตกรุงเทพมหานคร

2.1 คุณลักษณะทางจิตมิติที่พึงประสงค์ของมาตรวัดด้านความตรง (Validity)

ผลจากการตรวจสอบคุณภาพของมาตรวัดความสุขในการเรียนของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นในเขตกรุงเทพมหานครให้ข้อค้นพบว่า มาตรวัดความสุขในการเรียนของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นในเขตกรุงเทพมหานครเป็นมาตรวัดที่มีคุณลักษณะทางจิตมิติที่พึงประสงค์ กล่าวคือ มีทั้งความตรงตามเนื้อหาจากการตรวจสอบของผู้ทรงคุณวุฒิ ความตรงเชิงภาวะสันนิษฐานจากการเปรียบเทียบกับเทคนิคกลุ่มรู้จัก (known groups technique) รวมทั้งการตรวจสอบด้วยวิธีวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (confirmatory factor analysis) ซึ่งให้ข้อค้นพบดังนี้

ผลจากการตรวจสอบความตรงจากผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งเป็นผู้เชี่ยวชาญทั้งในด้านวิจัยและจิตวิทยา ผู้เชี่ยวชาญด้านการวัดและประเมินผล รวมทั้งครูในโรงเรียนมัธยมศึกษา ว่ามาตรวัดความสุขในการเรียนของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นในเขตกรุงเทพมหานครมีความตรงของเนื้อหา รายข้อ โดยมีค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับเนื้อหา/วัตถุประสงค์ (item Objective Congruence: IOC) อยู่ระหว่าง .60 ถึง 1.00

การตรวจสอบความตรงเชิงภาวะสันนิษฐานด้วยเทคนิคกลุ่มรู้จัก โดยการวิเคราะห์ด้วยเทคนิค 27% ของกลุ่มตัวอย่าง (ล้วน สายยศ และ อังคณา สายยศ, 2539) มีจำนวนตัวอย่างวิจัยจำนวนทั้งสิ้น 120 คน แบ่งเป็นกลุ่มที่มีความสุขในการเรียนสูง จำนวน 60 คน และกลุ่มที่มีความสุขในการเรียนต่ำ จำนวน 60 คน ซึ่งได้มาจากการจัดลำดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในแบบประเมินตามเกณฑ์คัดเข้าที่ได้รับการประเมินจากครูประจำชั้น และจากนักเรียนประเมินตนเองในระยะที่ 1 พบว่าจำนวนตัวอย่างวิจัยที่ผ่านเกณฑ์ คือนักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระหว่าง 3.00 – 4.00 ซึ่งถือว่าเป็นผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง (สุริยะพงศ์ พงศ์สิทธิ์ศักดิ์, 2533) ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ผจงจิต ไกรถาวร และ กมลรัตน์ กิตติพิมพานนท์ (2557) ที่พบว่า ความสุขในการเรียนมีความสัมพันธ์ทางบวกกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และงานวิจัยของวิลาวัลย์ กองสะดี (2562) ที่พบว่า ความสุขในการเรียนเป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์สูงขึ้น นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ ธนพล บรรดาศักดิ์ กนกอร ชาวเวียง และ นฤมล จันทระเกษม (2560) พบว่า กลุ่มนักศึกษาที่อยู่

ภายใต้ความกดดัน มีความเครียดในระดับสูง และมีความสุขในการเรียนค่อนข้างน้อย ส่งผลให้เกิดการเรียนรู้ที่ไม่ดี เกิดความเบื่อหน่ายในการเรียน และทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ ซึ่งสอดคล้องกับผลการตรวจสอบความตรงเชิงภาวะสันนิษฐานด้วยเทคนิคกลุ่มรู้ชัดที่ให้ผลสอดคล้องกันว่า มาตรการวัดความสุขในการเรียนของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นในเขตกรุงเทพมหานครมีความตรงเชิงภาวะสันนิษฐานสามารถจำแนกกลุ่มผู้ที่มีความสุขในการเรียนสูงและต่ำได้ ($t = 13.82, p < .05$)

ผลจากการตรวจสอบความตรงเชิงโครงสร้างด้วยการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน ให้ผลยืนยันว่า โมเดลการวัดความสุขในการเรียนของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นในเขตกรุงเทพมหานครมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ซึ่งจากผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับที่หนึ่งพบว่า ค่าไค-สแควร์ (Chi-square) แตกต่างจากศูนย์อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($\chi^2 = 54.25, df = 43, p = .117, CFI = .996, GFI = .964, AGFI = .934, SRMR = .0329, RMSEA = .033, \frac{\chi^2}{df} = 1.26$) แสดงว่าโมเดลการวัดมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ซึ่งหมายความว่า มาตรการวัดความสุขในการเรียนที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นมีความตรงเชิงโครงสร้างตามโมเดลการวิจัยที่ได้จากการสังเคราะห์ เมื่อพิจารณาค่าน้ำหนักองค์ประกอบของแต่ละองค์ประกอบ พบว่า มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบอยู่ระหว่าง .47 ถึง .80 โดยองค์ประกอบการเห็นคุณค่าในตนเองและองค์ประกอบการกำกับตนเองในการเรียนรู้ มีน้ำหนักองค์ประกอบมากที่สุดเท่ากันเท่ากับ .80 รองลงมาคือ องค์ประกอบการได้เรียนในสิ่งที่ถนัดและสนใจ องค์ประกอบการมีเป้าหมายในการเรียนรู้ องค์ประกอบการเห็นคุณค่าในการเรียนรู้ องค์ประกอบภาวะสิ้นไหวในการเรียนรู้ องค์ประกอบการมีสุขภาวะทางร่างกายและจิตใจที่แข็งแรงสมบูรณ์ องค์ประกอบการมีความสัมพันธ์ที่ดีกับเพื่อน องค์ประกอบการมีอารมณ์ทางบวกในการเรียนรู้ องค์ประกอบการมีความสัมพันธ์ที่ดีกับผู้ปกครอง องค์ประกอบการมีความสัมพันธ์ที่ดีกับครู มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบ .79 .67 .66 .64 .62 .60 .60 .55 และ .53 ตามลำดับ และองค์ประกอบการได้อยู่ในสิ่งแวดล้อมที่ดีและเอื้อต่อการเรียนรู้ มีน้ำหนักองค์ประกอบน้อยที่สุด มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบเท่ากับ .47 และเมื่อพิจารณาข้อคำถามรายชื่อในแต่ละองค์ประกอบ พบว่า ข้อคำถามส่วนใหญ่มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบมากกว่า .3 ขึ้นไป (สุกมาส อังศุโชติ สมถวิล วิจิตรวรรณ และ รัชนิกุล ภิญโญภาณุวัฒน์, 2552) และมีส่วนน้อยที่มีค่าไม่ถึง .3 ซึ่งเป็นข้อคำถามทางลบทั้งหมด ทั้งนี้ข้อคำถามทางลบอาจมีผลทำให้นักเรียนเกิดความสับสนในข้อคำถามได้ (รัชนิวรรณ วณิชพนอม และ สมรรถพงศ์ ขจรมณี, 2561) สอดคล้องกับแนวคิดของ Sonderen, Sanderma and Coyne (2013) ที่พบว่าการสร้างแบบสอบถามควรมีข้อคำถามที่เป็นทั้งเชิงบวกและเชิงลบเพื่อตรวจจับความลำเอียงในการตอบประเภทที่ผู้ตอบมีแนวโน้มจะเห็นด้วยกับคำถามทุกข้อในแบบสอบถามที่เรียกว่า acquiescence bias หรือ yea-saying ความลำเอียงในการตอบแบบสอบถาม หมายถึง รูปแบบของการตอบแบบสอบถามที่ไม่ได้สะท้อนความเห็นที่แท้จริง

ของผู้ตอบ อย่างไรก็ตามการที่แบบสอบถามที่ข้อคำถามเป็นทั้งข้อทางบวกและข้อทางลบ อาจส่งผลให้ผู้ตอบเกิดความสับสน และประเมินข้อคำถามผิดพลาด ซึ่งส่งผลต่อโครงสร้างของแบบสอบถามได้ นอกจากนี้ Sonderen et al. (2013) ได้สรุปเกี่ยวกับการใช้ข้อความทางด้านลบเพื่อป้องกันความลำเอียงในการตอบแบบต่าง ๆ ดังนี้ (1) ความลำเอียงในการตอบแบบยอมรับ (acquiescence bias) ผู้ตอบที่มีความลำเอียงในการตอบแบบยอมรับจะเห็นด้วยกับข้อความที่เป็นทางบวกและทางลบ ซึ่งจะทำให้ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามไม่สามารถตีความได้ เพราะผู้ตอบจะเห็นด้วยกับทั้งการชอบและไม่ชอบ ในสิ่ง ๆ เดียวกัน (2) ความลำเอียงในการตอบแบบไม่ตั้งใจ (inattention) ผู้ตอบอาจจะอ่านเร็ว ๆ และมองไม่เห็นคำว่า “ไม่” ที่ปรากฏในข้อคำถาม ทำให้การตอบผิดความหมายไป ในกรณีเช่นนี้การมีข้อคำถามในทางลบจะเป็นผลเสียต่อข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถาม และ (3) ความลำเอียงในการตอบแบบสับสน (confusion) ข้อคำถามทางลบพบว่าทำให้เกิดความยากของข้อคำถามเพิ่มขึ้นด้วย (Swain, Weathers & Niedrich, 2008) นอกจากนี้สอดคล้องกับงานวิจัยสอดคล้องกับงานวิจัยที่พบว่าข้อคำถามด้านลบในแบบสอบถามส่งผลเสียต่อคุณสมบัติในการวัดของแบบสอบถาม ได้แก่ ทำให้ความเชื่อมั่นของแบบสอบถามลดลง (Roszkowski & Soven, 2010) ความเที่ยงของแบบสอบถามลดลง Schriesheim and Hill (1981) และทำให้เกิดความคลาดเคลื่อนในการวัด (Bradley, Royal & Bradley, 2008)

นอกจากนี้มาตรวัดความสุขในการเรียนที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นยังมีความตรงและความเหมาะสมในการนำไปใช้ในการวัดความสุขในการเรียนของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น เนื่องจากผู้วิจัยได้พัฒนาข้อคำถามโดยอาศัยข้อมูลเชิงคุณภาพจากการสัมภาษณ์เชิงลึก ซึ่งผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บข้อมูลกับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นในเขตกรุงเทพมหานคร จึงทำให้มีความสอดคล้องกับลักษณะและพฤติกรรมความสุขในการเรียนของนักเรียนในสภาพบริบทและสังคมไทยอย่างแท้จริง โดยเฉพาะกับนักเรียนที่ศึกษาอยู่ในเขตกรุงเทพมหานคร

2.2 คุณลักษณะทางจิตมิติที่พึงประสงค์ของมาตรวัดด้านความเที่ยง (Reliability)

ผลจากการตรวจสอบคุณภาพของมาตรวัดในด้านความเที่ยง โดยหาค่าความเที่ยงแบบความสอดคล้องภายใน พบว่า มาตรวัดความสุขในการเรียนทั้งฉบับมีค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของมาตรวัดมีค่าเท่ากับ .967 เมื่อพิจารณาถึงค่าความเที่ยงในระดับองค์ประกอบ พบว่า มาตรวัดที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นมีค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาคขององค์ประกอบทั้ง 12 องค์ประกอบ ที่มีค่าความเที่ยงระหว่าง เท่ากับ .813 – .922 ซึ่งมีค่ามากกว่า .8 ขึ้นไป ถือว่าอยู่ในระดับสูง (วรณัฏฐ์ แกมเกตุ, 2555) และเมื่อพิจารณาค่าความเที่ยงของข้อคำถามในแต่ละองค์ประกอบมีค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาคระหว่าง .770 ถึง .957 ซึ่งอยู่ในช่วงที่ดีและยอมรับได้

2.3 เกณฑ์ปกติของมาตรวัดความสุขในการเรียนของของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นในเขตกรุงเทพมหานคร

เกณฑ์ปกติของมาตรวัดความสุขในการเรียนของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นในเขตกรุงเทพมหานคร ใช้เกณฑ์ปกติที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นจากกลุ่มตัวอย่างนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นจำนวน 240 คน จาก 4 โรงเรียนที่สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 1 และ เขต 2 (เขตละ 2 โรงเรียน) โดยคำนวณค่าเปอร์เซ็นต์ไทล์ คะแนนซี และคะแนนที่ปกติ ซึ่งเป็นการแปลงคะแนนให้เป็นมาตรฐานในรูปโค้งปกติ ผลจากการแปลงพบว่าคะแนนที่ปกติของมาตรวัดความสุขในการเรียนของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นในเขตกรุงเทพมหานครอยู่ในช่วง T17.16 – T74.78 ซึ่งเกณฑ์ปกติดังกล่าวเป็นเกณฑ์ที่สามารถนำไปใช้เปรียบเทียบระดับความมากน้อยของความสุขในการเรียนของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นที่เชื่อถือได้ มีกฎเกณฑ์ในการเปรียบเทียบที่เป็นมาตรฐาน

นอกจากนี้พบว่างานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความสุขในการเรียน ได้แก่ การพัฒนามาตรวัดความสุขในการเรียนสำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย (สำราญ สิริภคมงคล, 2554) ความสุขของนิสิตนักศึกษาในบริบทพุทธธรรม: การศึกษาข้อมูลเชิงประจักษ์และการพัฒนามาตรวัด (ชุติมา สุรเศรษฐ, 2554) และการพัฒนามาตรวัดความสุขในการเรียนของนักเรียนอาชีวศึกษา (นิศากร เจริญดี, 2561) และงานวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนามาตรวัดในด้านต่าง ๆ ได้แก่ การพัฒนาเครื่องมือวัดการอบรมเลี้ยงดูของผู้ปกครองตามการรับรู้ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นตามแนวคิดการอบรมเลี้ยงดูของ Schaefer (ปณณวิชญ์ จาตุกัญญาประทีป, 2554) และการพัฒนามาตรวัดความมีน้ำใจนักกีฬาของนักกีฬาสถาบันการพลศึกษา (เกษม รุ่งโรจน์รังสรรค์, 2559) ล้วนนิยมใช้ค่าที่ปกติในการหาเกณฑ์ปกติมาตรฐาน เนื่องจากคะแนนที่เป็นคะแนนมาตรฐานสามารถนำมาบวกลบและเฉลี่ยได้ รวมทั้งมีค่าเหมาะสมในการแปลความหมาย คือ มีค่าตั้งแต่ 0 – 100 มีคะแนนเฉลี่ย 50 ความเบี่ยงเบนมาตรฐาน 10 (ล้วน สายยศ และ อังคณา สายยศ, 2539) รวมทั้งคะแนนดิบที่แปลงเป็นคะแนนที่ปกติทำให้คะแนนที่แปลงมีความหมายและง่ายต่อความเข้าใจมากขึ้น และสามารถนำคะแนนที่ได้มาเปรียบเทียบกันได้ (เมษา นวลศรี, 2562)

ข้อเสนอแนะ

จากผลการศึกษาวิจัยเรื่องมาตรวัดความสุขในการเรียนของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นในเขตกรุงเทพมหานครด้วยรูปแบบการวิจัยผสมผสานวิธีผ่านการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพแล้วนำผลมาวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้มาสร้างมาตรวัดความสุขในการเรียนของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นในเขตกรุงเทพมหานคร ผู้วิจัยมีข้อสังเกตและเสนอแนะสำหรับการศึกษาในครั้งต่อไป ไปและการนำผลการวิจัยไปประยุกต์ใช้ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะสำหรับการศึกษาวิจัยครั้งต่อไป

1.1) การวิจัยนี้มุ่งศึกษาความหมายและองค์ประกอบความสุขในการเรียนของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นในเขตกรุงเทพมหานคร ซึ่งแบ่งเป็นโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 1 และเขต 2 ทั้งการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพและปริมาณ ซึ่งผลการวิจัยดังกล่าวอาจมีความเหมือนหรือแตกต่างจากกลุ่มประชากรอื่น ๆ เช่น กลุ่มนักเรียนประถมศึกษา นักศึกษาปริญญาตรีและบัณฑิตศึกษา หรือกลุ่มที่มีความเฉพาะอื่น ๆ เพื่อขยายองค์ความรู้ที่มีต่อกรอบแนวคิดความสุขในการเรียนของนักเรียน

1.2) ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ดำเนินการตรวจสอบมาตรวัดความสุขในการเรียนในหลากหลายวิธี ได้แก่ การตรวจสอบความตรงตามเนื้อหาจากการตรวจสอบของผู้ทรงคุณวุฒิ ความตรงเชิงภาวะสันนิษฐานจากการเปรียบเทียบกับเทคนิคกลุ่มรู้จัก (known groups technique) และการตรวจสอบด้วยวิธีวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (confirmatory factor analysis) รวมทั้งการตรวจสอบความเที่ยง (reliability) แต่เพื่อให้เกิดความชัดเจนมากขึ้น งานวิจัยครั้งต่อไปจึงควรมีการตรวจสอบความตรงตามเกณฑ์สัมพันธของมาตรวัดความสุขในการเรียนกับเครื่องมือวัดความสุขในการเรียนอื่น ๆ ต่อไป

1.3) ในการวิจัยครั้งนี้ได้ตรวจสอบความตรงเชิงภาวะสันนิษฐานด้วยเทคนิคกลุ่มรู้จักโดยเลือกใช้กลุ่มนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงเป็นกลุ่มที่มีความสุขในการเรียนสูง และใช้กลุ่มที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำเป็นกลุ่มที่มีความสุขในการเรียนต่ำ ทั้งนี้ควรมีการตรวจสอบความตรงเชิงภาวะสันนิษฐานด้วยเทคนิคกลุ่มรู้จักด้วยกลุ่มตัวอย่างอื่น ๆ เช่น กลุ่มนักเรียนที่มาโรงเรียนเป็นประจำ กลุ่มนักเรียนที่ขาดเรียน กลุ่มนักเรียนที่ชอบทำกิจกรรมของโรงเรียน เป็นต้น เพื่อตรวจสอบยืนยัน และขยายผลการตรวจสอบความตรงเชิงภาวะสันนิษฐานเมื่อมีการเปลี่ยนกลุ่มตัวอย่าง

1.4) การศึกษาในครั้งนี้มุ่งศึกษาความสุขในการเรียนของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นในเขตกรุงเทพมหานครและตัวแปรที่มีความเกี่ยวข้องกับความสุขในการเรียนเท่านั้น ยังมีได้ทำการศึกษา

เปรียบเทียบอย่างมีหลักฐานเชิงประจักษ์ระหว่างความสุขในการเรียนกับตัวแปรทางจิตวิทยาต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับความสุขในการเรียน เพื่อศึกษาว่ามีตัวแปรจิตวิทยาใดบ้างที่ช่วยพัฒนาและส่งเสริมความสุขในการเรียนของนักเรียน ทำให้เกิดความเข้าใจต่อความสุขในการเรียนของนักเรียนที่ละเอียดและลึกซึ้งขึ้น

1.5) การศึกษาองค์ประกอบของความสุขในการเรียนของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นในเขตกรุงเทพมหานคร ไม่พบองค์ประกอบด้านชุมชนและสังคม และด้านโรงเรียน แสดงให้เห็นว่านักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นในเขตกรุงเทพมหานครไม่ได้ให้ความสำคัญในด้านการมีส่วนร่วมในโรงเรียน และในสังคมชุมชน ดังนั้นจึงควรศึกษาตัวแปรในด้านจิตสำนึกที่มีต่อสังคมและชุมชน

1.6) การศึกษาข้อมูลเชิงประจักษ์ของความสุขในการเรียนของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นในเขตกรุงเทพมหานครในครั้งนี้เป็นการศึกษาในลักษณะแบบตัดขวาง (cross-sectional study) โดยมุ่งศึกษาความสุขในการเรียนของนักเรียนที่เกิดขึ้น ณ ช่วงเวลาใดเวลาหนึ่งเท่านั้น ควรมีการศึกษาในระยะยาว (longitudinal study) เพื่อศึกษาความสุขในการเรียนของนักเรียนในระยะยาวต่อไป

2. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

2.1) นักวิจัยสามารถนำมาตรวัดความสุขในการเรียนของนักเรียนมาประยุกต์ใช้ในการสำรวจคัดกรอง และประเมินผล รวมถึงการให้ข้อมูลย้อนกลับแก่ผู้ทดสอบ เพื่อประโยชน์ในการศึกษาวิจัยหรือพัฒนาและส่งเสริมความสุขในการเรียนของนักเรียนอย่างมีหลักฐานเชิงประจักษ์ได้ เนื่องจากผลการตรวจสอบคุณภาพของมาตรวัดความสุขในการเรียนมีคุณลักษณะทางจิตมิติที่เหมาะสมด้านความเที่ยง ความตรง และมีเกณฑ์มาตรฐานซึ่งสามารถใช้เป็นเกณฑ์ในการเปรียบเทียบคะแนนที่ได้จากการทดสอบ

2.2) ค่าปกติวิสัยที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้พัฒนาเกณฑ์ปกติจากการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากตัวอย่างวิจัยที่ศึกษาอยู่ในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นในเขตกรุงเทพมหานครและแปลงให้อยู่ในรูปคะแนนที่ปกติ (normalized T-score) จึงเป็นคะแนนมาตรฐานที่อยู่ในรูปโค้งปกติซึ่งสามารถนำไปใช้เปรียบเทียบผลคะแนนเพื่อพิจารณาระดับความมากน้อยของความสุขในการเรียนของนักเรียนเป็นรายบุคคลได้ อย่างไรก็ตามมาตรวัดความสุขในการเรียนได้พัฒนาเกณฑ์ปกติจากการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากตัวอย่างวิจัยที่ศึกษาอยู่ในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นในเขตกรุงเทพมหานครเท่านั้น จึงอาจมีข้อจำกัดในการนำไปใช้งานในกลุ่มประชากรที่แตกต่างออกไป

2.3) นักวิจัย นักพัฒนาโครงการ หรือครู สามารถนำองค์ความรู้ ความหมายและองค์ประกอบ และมาตรวัดความสุขในการเรียนที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้ ไปใช้เพื่อวัดความสุขในการ

เรียนของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นในเขตกรุงเทพมหานคร หรืออาจประยุกต์ใช้ในการพัฒนา และส่งเสริมความสุขของนักเรียนในระดับชั้นหรือพื้นที่อื่น ๆ ได้ นอกจากนี้สามารถนำมาตรวัดนี้ไปใช้ในการศึกษาเพื่อทำความเข้าใจเกี่ยวกับองค์ประกอบของความสุขในการเรียน เพื่อแก้ปัญหาหรือให้คำปรึกษากับนักเรียนหรือผู้ปกครอง

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

- เทอดศักดิ์ เดชคง. (2542). จากความฉลาดทางอารมณ์สู่สติและปัญญา (พิมพ์ครั้งที่ 2). มติชน.
- เมษา นวลศรี. (2562). การพัฒนาเกณฑ์ปกติของแบบวัดพฤติกรรมความเป็นพลเมืองที่มีความรับผิดชอบ
ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น. วารสารบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์
ในพระบรมราชูปถัมภ์, 11(3), 143-155.
- เยาวเรศ รักดีจิตร. (2557). *Active Learning* กับการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 วันส่งเสริมวิชาการสู่
คุณภาพการเรียนการสอน, มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์. สืบค้นจาก
http://webcache.googleusercontent.com/search?q=cache:fSTSrbdVtMJ:apn.nsr.ac.th/Act_learn/myfile/27022015155130_article.docx+&cd=2&hl=th&ct=clnk&gl=th.
- แพรวพรรณ พิเศษ. (2548). โมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่มีผลต่อการเรียนรู้
มีความสุขของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 วิชานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยี
วิจัยการศึกษา มหาวิทยาลัยบูรพา.
- โกวิท ประวาลพุกษ์. (2543). การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง. ศูนย์พัฒนาวิชาชีพ
ครู.
- ไชยยศ เรืองสุวรรณ. (2553). *Active Learning*. Retrieved 12 มกราคม from
https://www.pharmacy.cmu.ac.th/unit/unit_files/files_download/2011-06-2211-53-Active%20%20Learning.doc
- กรมกิจการเด็กและเยาวชน กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์. (2561). รายงานการ
พัฒนาเด็กและเยาวชน ประจำปี 2560.
https://www.dcy.go.th/webnew/upload/download/file_th_20181211144021_1.pdf
- กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข. (2552). แผนยุทธศาสตร์กรมสุขภาพจิต ตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจ
สังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 (2550-2554). บริษัทหล่ม่อมจำกัด.
- กลุ่มสารสนเทศ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2561, 25 พฤศจิกายน, 2561). ระบบ
สารสนเทศเพื่อบริหารการศึกษา. จาก http://data.bopp-obec.info/emis/school.php?Area_CODE=101701
- เกษม รุ่งโรจน์รังสรรค์. (2559). การพัฒนามาตรวัดความมีน้ำใจนักกีฬาของนักกีฬาสถาบันการพล
ศึกษา. วารสารวิชาการ สถาบันการพลศึกษา, 10(3), 317-332.

กิตติวดี บุญเชื้อ ปิตินันท์ สุทธสาร สุนทร ช่างสุวนิช และ วิภา ตันทุลพวงศ์. (2540). การเรียนรู้อย่างมีความสุข. วารสารครุศาสตร์, 26(1), 7-22.

คณะอนุกรรมการปฏิรูปการเรียนรู้. (2543). ปฏิรูปการเรียนรู้ ผู้เรียนสำคัญที่สุด. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.

จอม ชุ่มช่วย. (2553). จิตแพทย์ชี้เด็กไทยเป็นโรคเครียด.

<https://medinfo.psu.ac.th/pr/WebBoard/readboard.php?id=12354>

จุฬาลักษณ์ ผาอ่อน. (2553). ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเรียนรู้อย่างมีความสุขของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระบุรี วิทยานิพนธ์ครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี.

ฉันทิณี รัตนพันธ์. (2554). ความสัมพันธ์ระหว่างความฉลาดทางอารมณ์การเรียนรู้อย่างมีความสุขกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารการศึกษา สาขาวิชาการศึกษาเพื่อพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ มหาวิทยาลัยทักษิณ.

ชาย โพธิ์สิตา. (2550). ศาสตร์และศิลป์แห่งการวิจัยเชิงคุณภาพ (3, Ed.). อัมรินทร์พรินต์ติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง.

ชุดิมา พงศ์วรินทร์. (2554). ความสุขของนิสิตนักศึกษาในบริบทพุทธธรรม : การศึกษาข้อมูลเชิงประจักษ์ และการพัฒนามาตรวัด วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ฐิตียา อัลฮิดรียี. (2551). การพัฒนาตัวบ่งชี้การส่งเสริมการเรียนรู้อย่างมีความสุขของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 ในจังหวัดปัตตานี วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารการศึกษา สาขาวิจัยและประเมิน มหาวิทยาลัยทักษิณ.

ทศนา แคมมณี. (2545). กระบวนการเรียนรู้ ความหมาย แนวทางการพัฒนา และปัญหาข้อใจ. บริษัทพัฒนาคุณภาพวิชาการ (พว.) จำกัด.

ทศนา แคมมณี. (2550). การสอนจิตวิทยาการเรียนรู้ เรื่องศาสตร์การสอนองค์ความรู้เพื่อการจัดการกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ (พิมพ์ครั้งที่ 5).

ธนพล บรรดาศักดิ์ กนกอร ชาวเวียง และ นฤมล จันทระเกษม. (2560). ความสุขในการเรียนรู้ของนักศึกษาพยาบาล. วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร., 5(1), 357-369.

นิศากร เจริญดี. (2561). การพัฒนามาตรวัดความสุขในการเรียนของนักเรียนอาชีวศึกษา. มหาวิทยาลัยบูรพา]. ชลบุรี.

บพิตร อิสระ. (2550). โมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของการเรียนรู้อย่างมีความสุขของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ในกรุงเทพมหานคร วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารการศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- บุญชม ศรีสะอาด. (2545). การวิจัยเบื้องต้น. (พิมพ์ครั้งที่ 7 ed.). สุวีริยาสาส์น.
- ประณต คำฉิม. (2549). จิตวิทยาวัยรุ่น. ภาควิชาจิตวิทยา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ประสงค์ ปุกคำ. (2554). ปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อการเรียนรู้ที่มีความสุขของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดเชียงราย. วิทยานิพนธ์ครุศาสตร์ มหาบัณฑิต สาขาวิชาการวิจัยและประเมินผลการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย.
- ปริญญญา เรื่องทิพย์. (2550). การพัฒนาตัวบ่งชี้การส่งเสริมการเรียนรู้ที่มีความสุขของนักเรียนช่วงชั้นที่ 4 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุดรธานี เขต 4 วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต สาขาวิชาการวิจัยการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ปณณวิทย์ จาตุกัญญาประทีป. (2554). การพัฒนาเครื่องมือวัดการอบรมเลี้ยงดูของผู้ปกครองตามการอบรมเลี้ยงดูของ Schaefer. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย]. กรุงเทพมหานคร.
- ปัทมา แป้นพุดเย็น. (2557). ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเรียนรู้ที่มีความสุขของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ในจังหวัดกำแพงเพชร วิทยานิพนธ์ครุศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาการวิจัยและประเมินผลการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.
- ผจงจิต ไกรถาวร และ กมลรัตน์ กิตติพิมพานนท์. (2557). ความสัมพันธ์ระหว่างความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของสถาบัน ความสุขในการเรียน สภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนการสอน และผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาของนักศึกษาหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต. วารสารรามธิบดีพยาบาลสาร, 20(3), 415-429.
- พระพรหมคุณาภรณ์. (2550). ธรรมบุญชีวิต (พิมพ์ครั้งที่ 4 ed.). สำนักงาน พระพุทธศาสนาแห่งชาติ.
- พระมหาวุฒิชัย. (2553). 24 คติธรรม จากท่าน ว.วชิรเมธี.
- พระราชวรมนี (ป.อ.ปยุตโต). (2545). ปรัชญาการศึกษาไทย. เคล็ดไทย.
- พุทธทาสภิกขุ. (2542). ธรรมทัศน์ของท่านพุทธทาส. สุขภาพใจ.
- รพีพร เตมียศักดิ์. (2558). การศึกษาความไม่แปรเปลี่ยนของโมเดลเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อการเรียนรู้ที่มีความสุขของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย วิทยานิพนธ์ครุศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาการวิจัยและประเมินผลการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย.
- รัชนิวรรณ วณิชธนอม และ สมรรถพงศ์ ขจรมณี. (2561). อิทธิพลของข้อคำถามทางบวกและลบและการเรียงลำดับสเกลการประเมินที่ส่งผลต่อคะแนนเฉลี่ยและโครงสร้างองค์ประกอบของแบบประเมินบุคลิกภาพ. วารสารมหาคมนักวิจัย, 23(3), 30-40.
- ล้วน สายยศ และ อังคณา สายยศ. (2539). เทคนิคการวัดผลการเรียนรู้. ชมรมเด็ก.
- วรรณิ แกมเกตุ. (2555). วิธีวิทยาการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์ (พิมพ์ครั้งที่ 3). ภาควิชาจิตวิทยา

- การศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. วิเศษ ชินวงศ์. (2544). เบื้องหลังการเรียนรู้ : ผู้เรียนเป็นสำคัญ. วารสารวิชาการ, 4(2), 31-41.
- วิชัย วงศ์ใหญ่. (2542). พลัการเรียนรู้ : ในกระบวนการศนใหม่. SP PRINTING PARTNERSHIP.
- วิชัย วงศ์ใหญ่. (2543). วิสัยทัศน์การศึกษา. SP PRINTING PARTNERSHIP.
- วิลาวลย์ กองสะตี่. (2562). ปัจจัยที่มีผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษารหัส 52 คณะบริหารธุรกิจ วิทยาลัยราชพฤกษ์ ปีการศึกษา 2552 [วิทยาลัราชพฤกษ์]. นนทบุรี.
- ศักดิ์สิทธิ์ ศรีหลวงเพชร. (2544). ผลการประยุกต์ใช้รูปแบบการสอนการเรียนรู้อย่างมีความสุขในการสอนวิชาวิทยาศาสตร์สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาวิทยาศาสตร์บัณฑิต มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- คันสนีย์ ฉัตรคุปต์. (2544). การเรียนรู้อย่างมีความสุข : สารเคมีในสมองกับความสุขในการเรียนรู้. สยามสปอร์ต ซินดิเคต จำกัด.
- ศิริชัย กาญจนวาสี. (2548). การทดสอบแบบดั้งเดิม (พิมพ์ครั้งที่ 5 ed.). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- ศิรินันท์ ดำรงผล. (2524). จิตวิทยาพัฒนาการและการศึกษา. มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ศิริพร ท้องย้อย. (2557). ความสุขและแนวทางการเสริมสร้างความสุขในการเรียน ของนักเรียนโรงเรียน ัษฎรัตน์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 4 วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยบูรพา.
- สถาพร พงษ์พิกุล. (2558). โครงการจัดการความรู้ (Knowledge Management) คณะเทคโนโลยีการ เกษตร มหาวิทยาลัยบูรพา วิทยาเขตสระแก้ว. Retrieved 12 มกราคม from http://km.buu.ac.th/article/frontend/article_detail/141
- สังคม คุณคนาการสกุล. (2552). พฤติกรรมความเครียดในนักเรียนมัธยมศึกษา. <http://www.212cafe.com/freewebboard/view.php?user=santi&id=117>
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2540). โครงการพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอน : ทฤษฎีการเรียนรู้มีความสุข ต้นแบบการเรียนรู้ทางด้านหลักทฤษฎีและแนวทางปฏิบัติ. . โรงพิมพ์ไอดี สแควร์.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2542). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2)พ.ศ.2545.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2544). เรียนอย่างมีความสุข : บันทึกของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา. พิมพ์ดี.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2562). 5 อันดับปัญหาเด็กไทย. <https://www.bangkokbiznews.com/news/detail/844522>
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กรมวิชาการ. (2546). บทบาทของครูในการเรียนรู้แบบ

- Active Learning. วารสารวิชาการ, 6(9).
- สำนักงานส่งเสริมสุขภาพ. (2560). เด็กไทยเรียนหนักสุดในโลก-เครียดพ่อแม่กดดัน-แบกความหวังของคนรอบข้าง. <https://www.tcijthai.com/news/2019/19/scoop/9226>
- สำนักส่งเสริมวิชาการและงานทะเบียน มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี. (2545). คู่มือการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ. Retrieved 12 มกราคม from <http://acad.pbru.ac.th/pdf/acad/ข้อมูลสำหรับอาจารย์/คู่มือเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ.pdf>
- สำราญ สิริภมมมงคล. (2554). การพัฒนามาตรวัดความสุขในการเรียนสำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย]. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวัดและประเมินผลการศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สำลี รักสุทธี. (2544). เทคนิคการจัดการเรียนการสอนและเขียนแผนการสอนโดยยึดหลักผู้เรียนเป็นสำคัญ. สำนักพิมพ์พัฒนาศึกษา.
- สุขุมล อุดม. (2548). ความสัมพันธ์ระหว่างการเรียนรู้อย่างมีความสุขกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยขอนแก่น วิทยานิพนธ์ปริญญาโท สาขาจิตวิทยาการศึกษา มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- สุชา จันทร์อม. (2543). จิตวิทยาเด็ก. ไทยวัฒนาพานิช.
- สุภาส อังสุโชติ สมถวิล วิจิตรวรรณ และ รัชนิภา ภิญโญภาณุวัฒน์. (2552). สถิติวิเคราะห์สำหรับการวิจัยทางสังคมศาสตร์และพฤติกรรมศาสตร์ : เทคนิคการใช้โปรแกรม LISREL. เจริญมั่นคงการพิมพ์.
- สุริยะพงศ์ พงศ์สิทธิ์ศักดิ์. (2533). การประเมินผลการเรียนตามหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 และหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช 2524 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533). วารสารการวัดผลการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 5(1), 34-40.
- หน่วยส่งเสริมและพัฒนาวิชาการ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. (2551). การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ. ข่าวสารวิชาการ ประจำเดือนพฤษภาคม 2551, ฉบับที่ 5, 1-5.
- อภิชัย มงคล. (2552). รายงานการวิจัยเรื่องการพัฒนาและทดสอบดัชนีวัดสุขภาพจิตคนไทย. กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข.
- อมรรัตน์ วรรณนิยากร. (2545). การพัฒนาตัวบ่งชี้การส่งเสริมการเรียนรู้ที่มีความสุข วิทยานิพนธ์ครุศาสตร มหาบัณฑิต สาขาวิจัยและสถิติการศึกษา มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- อรรณพ มากสุข. (2555). ปัจจัยบางประการที่สัมพันธ์กับการเรียนรู้อย่างมีความสุขของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 1 ในจังหวัดสงขลา วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาวิจัยและประเมินมหาวิทยาลัยทักษิณ.

ภาษาอังกฤษ

- Ames, C. (1992). Classrooms: Goals, structures, and student motivation. *Journal of Educational Psychology*, 84(3), 261-271. <https://doi.org/10.1037/0022-0663.84.3.261>
- Argyle, M. (2011). *The psychology of happiness*. Routledge.
- Bandura, A. (1989). *Social cognitive theory*. JAI Press.
- Barnes, D. (1989). *Active Learning*. Leeds University TVEI Support Project.
- Ben-Shahar, T. (2007). *Happier: Learn the Secrets to Daily Joy and Lasting Fulfillment*. McGraw-Hill Education.
- Boniwell, I. (2016). *What is Eudaimonia? The Concept of Eudaimonic Well-Being and Happiness*. <http://positivepsychology.org.uk/pp-theory/eudaimonia/34-the-concept-of-eudaimonic-well-being.html>
- Bonwell, (1991). *Active learning: Creating excitement in the classroom*. ASHE-ERIC Higher Education Report No. 1.
- Bradley, K. D., Royal, K. D., & Bradley, J. W. (2008). An investigation of 'honesty check' items in higher education course evaluation. *Journal of College Teach Learn*, 5(8), 39-48.
- Brandes, D., & Ginnis, P. (1996). *A guide to student-centred learning*. Nelson Thornes.
- Brickman, P., & Campbell, D. T. (1971). Hedonic relativism and planning the good society. In M. H. Appley (Ed.), *Adaptation level theory: A symposium* (pp. 287–302). Academic Press.
- Cannon, R. (2000). *Guide to support the implementation of the Learning and Teaching Plan Year 2000*. The University of Adelaide.
- Carr, A. (2004). *The science of happiness and human strengths*.
- Casas, F., & González-Carrasco, M. (2019). Subjective Well-Being Decreasing With Age: New Research on Children Over 8. 90(2), 375-394. <https://doi.org/10.1111/cdev.13133>
- Chacko, C. M., & Abraham, S. S. (2017). Academic Performance, Self Esteem and Happiness among Adolescents in Kerala.
- Choi, C., Lee, J., Yoo, M. S., & Ko, E. (2019). South Korean children's academic

achievement and subjective well-being: The mediation of academic stress and the moderation of perceived fairness of parents and teachers. *Children and Youth Services Review*, 100, 22-30.

<https://doi.org/https://doi.org/10.1016/j.childyouth.2019.02.004>

Combs, A. W., Miser, A. B., & Whitaker, K. S. (1999). On becoming a school leader: A person-centered challenge.

Crisp, B. R., Swerissen, H., & Duckett, S. J. (2000). Four approaches to capacity building in health: consequences for measurement and accountability. *Health promotion international*, 15(2), 99-107.

Csikszentmihalyi, M., Abuhamdeh, S., & Nakamura, J. (1990). *Flow*.

Csikszentmihalyi, M., Abuhamdeh, S., & Nakamura, J. (2005). Flow. In *Handbook of competence and motivation*. (pp. 598-608). Guilford Publications.

Datu, J. A. D., & Lizada, G. S. N. (2018). Interdependent Happiness is Associated With Higher Levels of Behavioral and Emotional Engagement Among Filipino University Students. 51(1), 63-80.

Datu, J. A. D., Valdez, J. P., Cabrera, I. K., & Salanga, M. G. (2017). Subjective Happiness Optimizes Educational Outcomes: Evidence from Filipino High School Students. *The Spanish Journal of Psychology*, 20, E60, Article E60.

<https://doi.org/10.1017/sjp.2017.55>

DeVon, H. A., Block, M. E., Moyle-Wright, P., Ernst, D. M., Hayden, S. J., Lazzara, D. J., & Kostas-Polston, E. (2007). A psychometric toolbox for testing validity and reliability. *Journal of Nursing scholarship*, 39(2), 155-164.

Di Fabio, A., & Bucci, O. (2015). Affective profiles in Italian high school students: life satisfaction, psychological well-being, self-esteem, and optimism. *J Frontiers in Psychology*, 6, 1310.

Diener. (1984). Subjective well-being. *Psychological bulletin*, 95(3), 542.

Diener. (2000). Subjective well-being: The science of happiness and a proposal for a national index. 55(1), 34.

Diener, Napa-Scollon, C. K., Oishi, S., Dzokoto, V., & Suh, E. M. (2009). Positivity and the construction of life satisfaction judgments: Global happiness is not the sum of

- its parts. *J Journal of Happiness Studies*, 1(2), 159-176.
- Diener, Oishi, S., & Lucas, R. E. (2003). Personality, culture, and subjective well-being: Emotional and cognitive evaluations of life. *Annual review of psychology*, 54(1), 403-425.
- Diener, Suh, E., Lucas, R., & Smith, H. (1999). Subjective well-being: three decades of progress. *Psychol. Bull*, 125, 276–302.
- Edgar, D. (1969). *Audio Visual Method in Teaching*. 4th ed. Holt Rinehart and Winston Inc.
- Erikson. (1964). *Insight and Responsibility*. Norton.
- Erikson. (1968). Life cycle. 9, 286-292.
- Felder, R. M., & Brent, R. (1996). Navigating the Bumpy Road to Student-Centered Instruction. *College Teaching*, 44(2), 43-47.
<https://doi.org/10.1080/87567555.1996.9933425>
- Francis, L. J. (1998). Happiness is a thing called stable extraversion: A further examination of the relationship between the Oxford Happiness Inventory and Eysencks dimensional model of personality and gender. *J Personality Individual Differences*, 26(1), 5-11.
- Franken, R. E. (1994). *Human motivation 3graded*. Belmont. Books publishing company.
- Furnham, A., & Christoforou, I. (2007). Personality Traits, Emotional Intelligence, and Multiple Happiness. *J North American Journal of Psychology*, 9(3).
- Gagne, R. M. (1970). Learning Theory, Educational Media, and Individualized Instruction.
- Gardner, H. (1993). *Multiple Intelligences: The Theory in Practice*. Basic Books.
- Gilman, R., & Huebner, E. S. (2006). Characteristics of adolescents who report very high life satisfaction. *J Journal of Youth Adolescence*, 35(3), 293-301.
- Hair, J. F. (2010). *Multivariate data analysis: A global perspective*. (7th ed.). Prentice Hall.
- Hall, C. S., & Lindzey, G. (1957). Theories of personality.
- Halliday, A. J., Kern, M. L., Garrett, D. K., & Turnbull, D. A. (2018). The student voice in well-being: a case study of participatory action research in positive education. *J Educational Action Research*, 1-24.
- Hayes, N., & Joseph, S. (2003). Big 5 correlates of three measures of subjective well-being. 34(4), 723-727.
- Hiemstra, R. (1994). Self-directed learning. In T. Husen & T. N. Postlethwaite (Eds.), *The*

- International Encyclopedia of Education* (2nd ed.). Pergamon Press.
- Jamebozorg, Z. (2017). Designing a Happy Learning Environment in Schools and Investigating Its Relationship with Stress and Mental Health. *Quarterly of Clinical Psychology Studies*, 7(28), 121-133.
- Keyes, Shmotkin, D., & Ryff, C. D. (2002). Optimizing well-being: The empirical encounter of two traditions. *J Journal of personality social psychology*, 82(6), 1007.
- Khanzadi, K., Jafari, P., & Ghourchiyan, N. (2018). Presenting a Model for promoting happiness of High School Students (first grade) in Tehran City. *J Iranian journal of educational sociology*, 1(7), 14-26.
- Khoshnam, A., Ghamari, M., & Gendavani, A. (2013). The Relationship between Intrinsic Motivation and Happiness with Academic Achievement in High School Students. *International Journal of Academic Research in Business and Social Sciences*, 3. <https://doi.org/10.6007/IJARBSS/v3-i11/342>
- Kim, T.-E. (2019). The Mediating Effect of Optimism on the Relationship Between Stress and Happiness at School Perceived by Middle School Students. *Journal of Digital Convergence*, 17. <https://doi.org/10.14400/JDC.2019.17.2.413>
- King, R. B., & Datu, J. A. (2017). Happy classes make happy students: Classmates' well-being predicts individual student well-being. 65, 116-128.
- Layard. (2005). Happiness : Lessons from a new science. *Couns. Psychot Res*, 6.
- Lee, J. H. (2016). Impact of School Psychological Environment Variables on Happiness of K orean Youths. 58(4), 310-319.
- Locke, E. A., & Latham, G. P. (1990). *A theory of goal setting&task performance*. Prentice-Hall,Inc.
- Manion. (2003). Joy at work : Creating a positive workplace. 33, 652-655.
- Maslow, A. H. (1954). Personality and motivation. 1, 987.
- Maslow, A. H. (1970). *Motivation and personality*. Harper and Row.
- Maslow, A. H., & Lewis, K. J. (1987). Maslow's hierarchy of needs. *J Salenger Incorporated*, 14, 987.
- McCombs, B., & Whistler, J. (1997). *The learner-centered classroom and school: Strategies for in-creasing student motivation and achievement*. Jossey-Bass Publishers.

- McCrae, R. R., & John, O. P. (1992). An introduction to the five-factor model and its applications. *J Journal of personality*, 60(2), 175-215.
- McLeod, S. (2007). Maslow's hierarchy of needs. *J Simply Psychology*, 1.
- Meyers, C., & Jones, T. (1993). *Promoting Active Learning: Strategies for the College Classroom Jossey*. Bass Publishers.
- Nakamura, J., & Csikszentmihalyi, M. (2014). The concept of flow. In *Flow and the foundations of positive psychology* (pp. 239-263). Springer.
- Noddings, N. (2003). *Happiness and education*. Cambridge University Press.
- Piaget. (1964). Part I: Cognitive development in children: Piaget development and learning. 2(3), 176-186.
- Piaget. (1971). The theory of stages in cognitive development.
- Polit, D. F., & Beck, C. T. (2012). *Nursing research: Generating and assessing evidence for nursing practice*. . Lippincott Williams and Wilkins.
- Rogers. (1961). The characteristics of a helping relationship. 39-58.
- Rogers. (1983). *As a teacher, can I be myself? In Freedom to learn for the 80s*. Charles E. Merrill Publishing Company.
- Rogers. (1995). *A way of being*. Houghton Mifflin Harcourt.
- Roszkowski, M. J., & Soven, J. (2010). Shift gears: Consequences of including two negative worded items in the middle of a positively worded questionnaire. *Assess Eval High Education*, 35, 113-130.
- Roth, R. A. (2017). Improving middle school students' subjective well-being: Efficacy of a multicomponent positive psychology intervention targeting small groups of youth.
- Ryff, C. D. (1995). Psychological well-being in adult life. *Current directions in psychological science*, 4(4), 99-104.
- Schaffer, O. (2013). Crafting Fun User Experiences: A Method to Facilitate Flow. *Human Factors International Whitepaper*.
- Schriesheim, C. A., & Hill, K. D. (1981). Controlling acquiescence response bias by item reversals: The effect on questionnaire validity. *Educational and psychological measurement*, 41(4), 1101-1114.

- Seligman. (2010). Flourish: Positive psychology and positive interventions. 31.
- Seligman. (2011). Flourish: a visionary new understanding of happiness and well-being. 27(3), 60-61.
- Seligman, M. (2002). *Authentic happiness*. Free Press.
- Selim, S. (2008). Life satisfaction and happiness in Turkey. *J Social Indicators Research*, 88(3), 531-562.
- Sherly Agustina, S. (2018). The Source of Happiness in Senior High School. *The International Journal of Indian Psychology*, 6(1).
- Sonderen, E. v., Sanderman, R., & Coyne, J. C. (2013). Ineffectiveness of reverse wording of questionnaire items: Let's learn from cows in the rain. . *A Peer-Reviewed Open Access Journal*, 8(7).
- Suldo, S. M., Savage, J. A., & Mercer, S. H. (2014). Increasing Middle School Students' Life Satisfaction: Efficacy of a Positive Psychology Group Intervention. *Journal of Happiness Studies*, 15(1), 19-42.
- Swain, S. D., Weathers, D., & Niedrich, R. W. (2008). Assessing three sources of misresponse to reversed Likert items. *Journal of Marketing Research*, 45, 116-131.
- Tabbodi, M., Rahgozar, H., & Makki Abadi, M. M. (2015). The relationship between happiness and academic achievements. *European Online Journal of Natural and Social Sciences: Proceedings*, 4(1), 235-241.
- Talebzadeh, F., & Samkan, M. (2011). Happiness for our kids in schools: A conceptual model. *Journal of Happiness Studies*, 29, 1462-1471.
- Tellegen, A., Lykken, D. T., Bouchard, T. J., Wilcox, K. J., Segal, N. L., & Rich, S. (1988). Personality similarity in twins reared apart and together. *Journal of personality social psychology*, 54(6), 1031.
- Tobia, V., Greco, A., Steca, P., & Marzocchi, G. M. (2018). Children's Wellbeing at School: A Multi-dimensional and Multi-informant Approach. *J Journal of Happiness Studies*, 1-21.
- Uhl, A. M. (2008). *The Complete Idiot's Guide to the Psychology of Happiness*. Penguin.
- UNESCO. (2008). Pacific Regional Bureau for Education.
- UNESCO. (2016). *Happy school a framework for learner well-being in Asia-Pacific*. the United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization 7, place de

Fontenoy, 75352 Paris 07 SP.

Uusitalo-Malmivaara, L. (2012). Global and school-related happiness in Finnish children.

J Journal of Happiness Studies, 13(4), 601-619.

Veenhoven, R. (1995). The cross-national pattern of happiness: Test of predictions implied in three theories of happiness. 34(1), 33-68.

Verrastro, V., Ritella, G., Saladino, V., Pistella, J., Baiocco, R., & Fontanesi, L. (2020).

Personal and Family Correlates to Happiness amongst Italian Children and Pre-Adolescents. *International Journal of Emotional Education*, 12(1), 48-64.

Vygotsky, L. S. (1978). *Mind in Society: the Development of Higher Psychological Processes* (Vol. 5291). Harvard University Press.

Winterbottom, M. (2017). *Active learning*. Information on Cambridge professional development qualifications can be found on our website at : www.cambridgeinternational.org/pdq.

Wittmann, P. (2003). *A Guide to Happiness for the Third Mullennium*. Sangsilp Printing.

Zaker, A., Dadsetan, A., Nasiri, Z., Azimi, S., & Rahnama, F. (2016). Effectiveness of Happiness on Self-effcacy of Students. *Electronic Journal of Biology*, 12(4), 333-336.

ภาคผนวก

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

รายนามผู้ทรงคุณวุฒิ

การวิจัยครั้งนี้ได้รับความอนุเคราะห์จากผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งเป็นผู้เชี่ยวชาญในสาขาวิจัยต่าง ๆ ทั้งทางด้านการวิจัยเชิงคุณภาพ ด้านจิตวิทยา และด้านการวัดและประเมินผล ในการตรวจสอบงาน และให้ข้อเสนอแนะในการปรับแก้ไข มีรายละเอียดดังนี้

1. รายนามผู้ทรงคุณวุฒิในการพิจารณาใบรายการคุณลักษณะผู้ที่มีความสุขในการเรียนและแบบสัมภาษณ์นักเรียน

1. รองศาสตราจารย์ ดร.ดวงกมล ไตรวิจิตรคุณ (อาจารย์ประจำภาควิชาวิจัยและจิตวิทยาการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย)
2. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ณัฐสุดา เต็มพันธ์ (อาจารย์ประจำสาขาวิชาจิตวิทยาการปรึกษา คณะจิตวิทยา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย)
2. อ.ดร.พนิดา เสือวรรณศรี (อาจารย์ประจำสาขาวิชาจิตวิทยาการปรึกษา คณะจิตวิทยา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย)

2. รายนามผู้ทรงคุณวุฒิในการพิจารณาผลการสังเคราะห์ข้อมูลจากการวิจัยเชิงคุณภาพ

1. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ณัฐสุดา เต็มพันธ์ (อาจารย์ประจำสาขาวิชาจิตวิทยาการปรึกษา คณะจิตวิทยา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย)
2. อ.ดร.พนิดา เสือวรรณศรี (อาจารย์ประจำสาขาวิชาจิตวิทยาการปรึกษา คณะจิตวิทยา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย)

3. รายนามผู้ทรงคุณวุฒิในการพิจารณาองค์ประกอบ นิยามเชิงปฏิบัติการ และตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาของข้อคำถามรายข้อ

ผู้เชี่ยวชาญด้านจิตวิทยา จำนวน 3 ท่าน

1. รองศาสตราจารย์ ดร.ดวงกมล ไตรวิจิตรคุณ (อาจารย์ประจำภาควิชาวิจัยและจิตวิทยาการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย)
2. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ณัฐสุดา เต็มพันธ์ (อาจารย์ประจำสาขาวิชาจิตวิทยาการปรึกษา คณะจิตวิทยา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย)

3. อ.ดร.พนิตา เสือวรรณศรี (อาจารย์ประจำสาขาวิชาจิตวิทยาการปรึกษา
คณะจิตวิทยา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย)

ผู้เชี่ยวชาญด้านการวัดและประเมินผล จำนวน 1 ท่าน

4. รองศาสตราจารย์ ดร.โชติกา ภาษีผล (อาจารย์ประจำสาขาการวัดและ
ประเมินผล คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย)

ผู้เชี่ยวชาญที่เป็นคุณครูในโรงเรียนมัธยมศึกษา จำนวน 1 ท่าน

5. คุณครูศรีสุดา ศรีจารุเมธากร (คุณครูโรงเรียนปัญญาวรคุณ)

สรุปผลการตรวจสอบความตรงตามเนื้อหา

แบบประเมินตามเกณฑ์คัดเข้า

ข้อที่	ผลการพิจารณาของผู้เชี่ยวชาญ			รวม	IOC	สรุป
	1	2	3			
1	1	1	1	3	1	ผ่านเกณฑ์
2	1	0	1	2	0.6	ผ่านเกณฑ์
3	1	1	1	3	1	ผ่านเกณฑ์
4	1	1	1	3	1	ผ่านเกณฑ์
5	1	0	1	2	0.6	ผ่านเกณฑ์
6	1	1	1	3	1	ผ่านเกณฑ์
7	1	1	1	3	1	ผ่านเกณฑ์
8	1	1	1	3	1	ผ่านเกณฑ์
9	1	1	1	3	1	ผ่านเกณฑ์
10	1	0	1	2	0.6	ผ่านเกณฑ์

สรุปผลการตรวจสอบแบบสัมภาษณ์

ข้อ ที่	ผลการพิจารณา ของผู้เชี่ยวชาญ			รวม	IOC	สรุป	ข้อเสนอแนะ
	1	2	3				
1	1	1	0	2	0.6	ผ่านเกณฑ์	แก้คำถามให้เข้าใจ ง่าย
2	1	0	0	1	0.3	ไม่ผ่านเกณฑ์	ถามให้นักเรียน ยกตัวอย่างเพิ่มเติม
3	1	0	0	1	0.3	ไม่ผ่านเกณฑ์	คำถามนี้ยากเกินไป ไม่เหมาะกับนักเรียน ม.ต้น จึงไม่ควรถาม
4	1	0	0	1	0.3	ไม่ผ่านเกณฑ์	แยกคำถามนี้เป็น 2 คำถาม และควรถาม คำถามนี้ต่อจาก คำถามข้อที่ 1
5	1	0	0	1	0.3	ไม่ผ่านเกณฑ์	แยกคำถามนี้เป็น 2 คำถาม

ภาคผนวก ค

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. ใบรายการคุณลักษณะแบบประเมินคุณลักษณะผู้เรียนที่มีความสุขในการเรียน (ฉบับสำหรับครูประจำชั้นหรือครูแนะแนว และฉบับของนักเรียน)
2. แบบสัมภาษณ์นักเรียน เรื่อง ความสุขในการเรียนสำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น
3. แบบบันทึกการสัมภาษณ์
4. มาตรวัดความสุขในการเรียนของนักเรียนมัธยมศึกษาในเขตกรุงเทพมหานคร

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

ประเมินคุณลักษณะผู้เรียนที่มีความสุขในการเรียน

(สำหรับครูประจำชั้นหรือครูแนะแนว)

ข้อมูลทั่วไปสำหรับผู้แนะนำ

1. ชื่อผู้แนะนำนักเรียน.....
2. เพศ ☐ ชาย ☐ หญิง
3. ความเกี่ยวข้องกับนักเรียน
☐ ครูประจำชั้น ☐ ครูแนะแนว ☐ อื่น ๆ โปรดระบุ.....
4. ข้อมูลนักเรียน
 - 4.1 ชื่อนักเรียนที่แนะนำ.....
 - 4.2 เพศ ☐ ชาย ☐ หญิง อายุ.....ปี
 - 4.3 โรงเรียน.....
 ระดับชั้น ☐ มัธยมศึกษาปีที่ 1 ☐ มัธยมศึกษาปีที่ 2 ☐ มัธยมศึกษาปีที่ 3

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ในช่องที่ท่านพิจารณาแล้วเห็นตรงกับคุณลักษณะในปัจจุบันของ
 นักเรียนที่ท่านแนะนำมากที่สุด

คุณลักษณะ	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1. นักเรียนมีปฏิสัมพันธ์และทำกิจกรรมร่วมกับผู้อื่นได้อย่างเพรียวคล่อง	5	4	3	2	1
2. นักเรียนมีสุขภาพร่างกายแข็งแรงสมบูรณ์ และสุขภาพทางจิตที่ดี	5	4	3	2	1
3. นักเรียนรับรู้ว่าคุณค่า มีความหมาย และยอมรับนับถือตนเอง	5	4	3	2	1
4. นักเรียนรับรู้ว่าคุณค่าที่เรียนได้เรียนรู้มีประโยชน์ต่อตนเองและผู้อื่น	5	4	3	2	1
5. นักเรียนมีความพึงพอใจในชีวิต สนุกสนาน ร่าเริง	5	4	3	2	1
6. นักเรียนมีการตั้งเป้าหมายและดำเนินการตามเป้าหมายที่วางไว้	5	4	3	2	1
7. นักเรียนมีความรับผิดชอบต่องานที่มอบหมาย และมีระเบียบวินัย	5	4	3	2	1
8. นักเรียนสามารถเชื่อมโยงความรู้เดิมเข้ากับความรู้ใหม่ได้	5	4	3	2	1
9. นักเรียนมีสมาธิจดจ่อกับบทเรียนและกิจกรรมต่าง ๆ อย่างต่อเนื่อง	5	4	3	2	1
10. นักเรียนมีความตั้งใจที่จะมุ่งสู่ความสำเร็จ โดยปฏิบัติตามเป้าหมาย	5	4	3	2	1

แบบประเมินคุณลักษณะผู้เรียนที่มีความสุขในการเรียน
(สำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น)

ข้อมูลนักเรียน

1. ชื่อนักเรียน (นามสมมุติ).....
2. เพศ ☐ ชาย ☐ หญิง อายุ.....ปี
3. โรงเรียน.....
ระดับชั้น ☐ มัธยมศึกษาปีที่ 1 ☐ มัธยมศึกษาปีที่ 2 ☐ มัธยมศึกษาปีที่ 3
4. ผลการเรียนเฉลี่ยสะสม (GPAX).....

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ในช่องที่นักเรียนพิจารณาแล้วเห็นตรงกับคุณลักษณะในปัจจุบัน
ของนักเรียนที่ท่านแนะนำมากที่สุด

คุณลักษณะ	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1. มีปฏิสัมพันธ์และทำกิจกรรมร่วมกับผู้อื่นได้อย่างเพรียวคล่อง	5	4	3	2	1
2. มีสุขภาพร่างกายแข็งแรงสมบูรณ์ และสภาวะทางจิตที่ดี	5	4	3	2	1
3. รับรู้คุณค่าของตนเอง มีความหมาย และยอมรับนับถือตนเอง	5	4	3	2	1
4. รับรู้บทบาทเรียนที่ได้เรียนรู้มีประโยชน์ต่อตนเองและผู้อื่น	5	4	3	2	1
5. มีความพึงพอใจในชีวิต สนุกสนาน ร่าเริง	5	4	3	2	1
6. มีการตั้งเป้าหมายและดำเนินการตามเป้าหมายที่วางไว้	5	4	3	2	1
7. มีความรับผิดชอบต่องานที่การงาน และมีระเบียบวินัย	5	4	3	2	1
8. สามารถเชื่อมโยงความรู้เดิมเข้ากับความรู้ใหม่ได้	5	4	3	2	1
9. มีสมาธิจดจ่อกับบทเรียนและกิจกรรมต่าง ๆ อย่างต่อเนื่อง	5	4	3	2	1
10. มีโอกาสได้เลือกเรียนในวิชาที่ตนเองถนัดและสนใจ	5	4	3	2	1

แบบสัมภาษณ์นักเรียน

เรื่อง ความสุขในการเรียนสำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น

ขั้นตอนในการสัมภาษณ์

ผู้สัมภาษณ์แนะนำตัว ชี้แจงวัตถุประสงค์ของการวิจัย และทำความรู้จักกับผู้ให้ข้อมูล โดยขอให้ผู้ให้ข้อมูลแนะนำตัว เพื่อสร้างความคุ้นเคย จากนั้นผู้สัมภาษณ์ขอให้ผู้ให้ข้อมูลหลักประเมินตนเองตามแบบประเมินตามเกณฑ์คัดเข้า ถ้าผู้ให้ข้อมูลได้ค่าเฉลี่ยจากแบบประเมินตามเกณฑ์คัดเข้าผ่านเกณฑ์ (ระดับมากขึ้นไป) ผู้สัมภาษณ์จึงเริ่มดำเนินการสัมภาษณ์ต่อไป หากผู้ให้ข้อมูลได้ค่าเฉลี่ยจากแบบประเมินตามเกณฑ์คัดเข้าไม่ผ่านเกณฑ์ (ต่ำกว่าระดับมาก) ผู้สัมภาษณ์จะยุติการสัมภาษณ์

อุปกรณ์

1. ใบประเมินตามเกณฑ์คัดเข้า
2. แบบบันทึกการสัมภาษณ์
3. อุปกรณ์บันทึกเสียง
4. สมุดและปากกา
5. ของที่ระลึก

วัตถุประสงค์ของการสัมภาษณ์

เพื่อศึกษาเชิงคุณภาพ เรื่องความสุขในการเรียนสำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น

ประเด็นการสัมภาษณ์

1. ลักษณะของความสุขในการเรียน
2. ที่มาของความสุขในการเรียน
3. องค์ประกอบของความสุขในการเรียน
4. การรับรู้ของตนเองของนักเรียนว่ามีความสุขในการเรียน และแนวทางในการเพิ่มความสุขในการเรียน
5. ผลของการมีความสุขในการเรียนทั้งต่อตนเอง และต่อบุคคลรอบข้าง

แนวคำถามในการสัมภาษณ์

1. ให้น้องช่วยเล่าถึงประสบการณ์ความสุขในการเรียน และความรู้สึกที่มีความสุขในการเรียน เป็นอย่างไรบ้าง
2. น้องคิดว่าความสุขในการเรียนของน้องเกิดจากอะไรบ้างคะ หรือตอนที่น้องมีความสุขในการเรียน น้องคิดว่ามันเป็นเพราะอะไรบ้างคะ ช่วยอธิบายให้พี่ฟังหน่อยค่ะ
3. ถ้าพี่ให้น้องลองมองเป็นภาพกว้างๆ น้องคิดว่าความสุขในการเรียนของน้องจะแบ่งออกเป็นกี่ด้าน อะไรบ้างคะ ช่วยอธิบายเพิ่มเติมหน่อยค่ะ
4. ตอนที่น้องมีความสุขในการเรียน น้องรู้สึกหรือรับรู้ได้อย่างไรคะ แล้วน้องมีแนวทางในการเพิ่มความสุขในการเรียนอย่างไรบ้างคะ
5. ความสุขในการเรียนของน้องส่งผลต่อตนเองอย่างไรบ้างคะ และมีผลต่อการเรียนรู้ของน้อง มีผลต่อคะแนน หรือมีผลต่อผลการเรียนของน้องอย่างไรบ้างคะ แล้วส่งผลต่อคนรอบข้างอย่างไรบ้างคะ

มาตรวัดความสุขในการเรียนของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น ในเขตกรุงเทพมหานคร

คำชี้แจง แบบสอบถามฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อสำรวจความรู้สึกนึกคิดที่นักเรียนมีต่อชีวิตของตนเอง ซึ่ง

ประกอบด้วยข้อคำถาม จำนวน 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคล

ตอนที่ 2 แบบสำรวจความสุขในการเรียน จำนวน 80 ข้อ

ขอให้นักเรียนอ่านข้อความทีละข้อคำถามและเลือกคำตอบที่นักเรียนพิจารณาแล้วเห็นว่าตรงกับความเป็นจริงของนักเรียนมากที่สุด โดยทำเครื่องหมาย X ตรงคำตอบที่นักเรียนเลือก คำตอบที่นักเรียนเลือกตอบในแต่ละข้อไม่มีถูกหรือผิด ขอนักเรียนโปรดเลือกตอบเพียงคำตอบเดียวและขอความกรุณาให้นักเรียนตอบให้ครบทุกข้อ

ตัวอย่างการตอบแบบสอบถาม

ข้อคำถาม	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1. นักเรียนได้พบปะ พูดคุย เล่นกับเพื่อนอย่างเพรียดเพรียน	X	4	3	2	1
2. นักเรียนได้ทำกิจกรรมต่าง ๆ ที่สนใจร่วมกันกับเพื่อน	5	4	3	2	X

ความหมายของการตอบ

ข้อที่ 1 นักเรียนได้พบปะ พูดคุยหรือเล่นกับเพื่อนอย่างเพรียดเพรียน ท่านจะเลือกตอบข้อใดก็ได้ ถ้าท่านเลือกตอบ “มากที่สุด” หมายความว่า ณ ขณะนี้ท่านมีความรู้สึกว่าได้พบปะ พูดคุย หรือเล่นกับเพื่อนอย่างเพรียดเพรียนมากที่สุด

ข้อที่ 2 นักเรียนได้ทำกิจกรรมต่าง ๆ ที่สนใจร่วมกันกับเพื่อน ท่านจะเลือกตอบข้อใดก็ได้ ถ้าท่านเลือกตอบ “น้อยที่สุด” หมายความว่า ณ ขณะนี้ท่านมีความรู้สึกว่าได้ทำกิจกรรมต่าง ๆ ที่สนใจร่วมกันกับเพื่อนน้อยที่สุด

ขอขอบคุณนักเรียนเป็นอย่างยิ่งที่ได้กรุณาสละเวลาอันมีค่าเพื่อตอบแบบสอบถามฉบับนี้ ความร่วมมือของนักเรียนในครั้งนี้จะเป็นประโยชน์และมีคุณค่าอย่างยิ่งต่อการพัฒนาองค์ความรู้ทางวิชาการสำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น ทั้งนี้ ข้อมูลที่นักเรียนตอบผู้วิจัยจะถูกเก็บรักษาเป็นความลับ จะไม่มีการนำเสนอผลการวิจัยเป็นรายบุคคล แต่จะนำเสนอในภาพรวม และจะนำไปใช้เพื่อประโยชน์ในการศึกษาวิจัยเท่านั้น

ตอนที่ 1 : ข้อมูลส่วนบุคคล

1. เพศ ☐ ชาย ☐ หญิง
2. อายุ ปี
3. ระดับชั้น ☐ มัธยมศึกษาปีที่ 1 ☐ มัธยมศึกษาปีที่ 2 ☐ มัธยมศึกษาปีที่ 3
- 4.เกรดเฉลี่ยรวม (GPX)
5. ภูมิลำเนาจังหวัด

ตอนที่ 2 : โปรดทำเครื่องหมาย X ในช่องคำตอบเพื่อประเมินว่าข้อความต่อไปนี้ตรงกับตัวท่าน มากน้อยเพียงใด

ข้อ	ข้อความ	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
ด้านการมีความสัมพันธ์ที่ดีกับเพื่อน						
1	นักเรียนชอบที่ได้พบปะ พูดคุย เล่นกับเพื่อน	5	4	3	2	1
2	นักเรียนชอบที่ได้เรียน และแสดงความ คิดเห็นร่วมกันกับเพื่อน	5	4	3	2	1
3	นักเรียนชอบที่ได้ทำกิจกรรมต่าง ๆ ที่สนใจ ร่วมกันกับเพื่อน	5	4	3	2	1
4	นักเรียนสามารถบอกเล่าเรื่องราวที่ไม่สบายใจ ให้เพื่อนรับฟังได้	5	4	3	2	1
5	นักเรียนกับเพื่อนช่วยเหลือกันในการทำงาน	5	4	3	2	1
6	นักเรียนสามารถปรึกษาเพื่อนในเรื่องการ เรียนได้	5	4	3	2	1
7	นักเรียนสามารถหยิบยืมอุปกรณ์การเรียน จากเพื่อนได้	5	4	3	2	1

ข้อ	ข้อความ	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
ด้านการมีความสัมพันธ์ที่ดีกับครู						
8	นักเรียนสามารถปรึกษาครูได้เมื่อมีเรื่องที่ไม่สบายใจ	5	4	3	2	1
9	นักเรียนสามารถปรึกษาครูเรื่องการเรียนได้	5	4	3	2	1
10	นักเรียนไม่กล้าปรึกษาปัญหาต่าง ๆ กับครู	5	4	3	2	1
11	ครูในโรงเรียนส่วนใหญ่มีการจัดการเรียนการสอนที่น่าสนใจ สนุกสนานเพลิดเพลิน	5	4	3	2	1
12	ครูในโรงเรียนส่วนใหญ่มีการสื่อสารที่ดีและเข้าใจง่าย	5	4	3	2	1
13	ครูในโรงเรียนส่วนใหญ่มีสื่อประกอบการเรียนรู้เพื่อให้ง่ายต่อความเข้าใจ	5	4	3	2	1
ด้านการมีความสัมพันธ์ที่ดีกับผู้ปกครอง						
14	นักเรียนได้รับความรัก ความเอาใจใส่จากผู้ปกครอง	5	4	3	2	1
15	นักเรียนสามารถปรึกษาปัญหาและได้รับความช่วยเหลือจากผู้ปกครอง	5	4	3	2	1
16	นักเรียนได้รับการสนับสนุนในการเรียนจากผู้ปกครอง	5	4	3	2	1
17	นักเรียนได้รับกำลังใจจากครอบครัว	5	4	3	2	1
18	นักเรียนไม่สามารถปรึกษาปัญหาในชีวิตกับผู้ปกครองได้	5	4	3	2	1
19	นักเรียนไม่ได้รับการช่วยเหลือจากผู้ปกครองในเรื่องการเรียน	5	4	3	2	1
ด้านการมีสุขภาพร่างกายและจิตใจที่แข็งแรงสมบูรณ์						
20	นักเรียนมีสุขภาพร่างกายแข็งแรงสมบูรณ์ ปราศจากโรคภัยไข้เจ็บ	5	4	3	2	1
21	นักเรียนไม่ได้รับอาหารที่เพียงพอต่อความต้องการ	5	4	3	2	1

ข้อ	ข้อความ	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
22	นักเรียนได้รับความสะดวกสบาย และมีของใช้ไม่ขาดแคลน	5	4	3	2	1
23	นักเรียนมีสุขภาวะทางจิตที่ดี	5	4	3	2	1
24	นักเรียนมีความพร้อมในการเรียน	5	4	3	2	1
ด้านการเห็นคุณค่าในตนเอง						
25	นักเรียนรับรู้ว่าคุณค่าตนเองสามารถทำอะไรได้ดี	5	4	3	2	1
26	นักเรียนรับรู้ว่าคุณค่าตนเองเป็นคนที่มีความรู้ความสามารถ	5	4	3	2	1
27	นักเรียนมีความเชื่อมั่นในความสามารถของตนเอง	5	4	3	2	1
28	นักเรียนสามารถทำงานที่ได้รับมอบหมายได้สำเร็จ	5	4	3	2	1
29	นักเรียนประสบความสำเร็จในการสอบ	5	4	3	2	1
30	นักเรียนเกิดความภาคภูมิใจในตนเอง	5	4	3	2	1
ด้านการเห็นคุณค่าในการเรียนรู้						
31	นักเรียนรับรู้ว่าคุณค่าสิ่งที่ได้เรียนรู้ก่อให้เกิดประโยชน์ต่อตนเองอย่างไร	5	4	3	2	1
32	นักเรียนสามารถนำสิ่งที่ได้เรียนรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวัน	5	4	3	2	1
33	นักเรียนนำสิ่งที่ได้เรียนรู้ไปแก้ไขปรับปรุงตนเองให้ดีขึ้น	5	4	3	2	1
34	นักเรียนไม่เข้าใจว่าคุณค่าสิ่งที่ได้เรียนรู้มีประโยชน์อย่างไร	5	4	3	2	1
ด้านการมีเป้าหมายในการเรียนรู้						
35	นักเรียนมีความมุ่งมั่นในสิ่งที่ตนสนใจ	5	4	3	2	1

ข้อ	ข้อความ	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
36	นักเรียนมีจุดมุ่งหมายหรือเป้าหมายในการเรียนรู้	5	4	3	2	1
37	นักเรียนมีการวางแผนในการศึกษาต่อ	5	4	3	2	1
38	นักเรียนวางแผนการประกอบอาชีพในอนาคตของตนเอง	5	4	3	2	1
39	นักเรียนได้ปฏิบัติตามแผนที่ได้วางไว้อย่างเป็นขั้นเป็นตอน	5	4	3	2	1
ด้านการมีอารมณ์ทางบวกในการเรียนรู้						
40	นักเรียนรู้สึกสนุกสนานเพลิดเพลินในการเรียน	5	4	3	2	1
41	นักเรียนรู้สึกสนุกสนานไปกับกิจกรรมต่าง ๆ ในโรงเรียน	5	4	3	2	1
42	นักเรียนรู้สึกตื่นเต้น ดีใจเวลาได้เรียนในวิชาที่ชื่นชอบ	5	4	3	2	1
43	นักเรียนมีอารมณ์ร่วมไปกับเนื้อหาของบทเรียน	5	4	3	2	1
44	นักเรียนไม่มีความสุขทุกครั้งที่ต้องมาเรียน	5	4	3	2	1
45	นักเรียนไม่รู้สึกรำคาญ หรือท้อแท้ในการเรียน	5	4	3	2	1
46	นักเรียนเบื่อหน่ายกับการเรียนการสอนในห้องเรียน	5	4	3	2	1
47	นักเรียนเกิดความเครียดในการเรียนวิชาที่ไม่ถนัด	5	4	3	2	1
48	นักเรียนวิตกกังวลกับการสอบ	5	4	3	2	1
49	นักเรียนคาดหวังกับผลการเรียนมากเป็นพิเศษ	5	4	3	2	1

ข้อ	ข้อความ	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
50	นักเรียนกดดันตนเองในการทำงานให้สำเร็จ	5	4	3	2	1
ด้านการกำกับตนเองในการเรียนรู้						
51	นักเรียนตั้งใจเรียนและกระตือรือร้นในการเรียน	5	4	3	2	1
52	นักเรียนเอาใจใส่ต่อภาระงานที่ได้รับมอบหมาย	5	4	3	2	1
53	นักเรียนเข้าเรียนตรงเวลา	5	4	3	2	1
54	นักเรียนรู้จักแบ่งเวลาในการเรียนและการทำกิจกรรมต่าง ๆ ได้อย่างเหมาะสม	5	4	3	2	1
55	นักเรียนหมั่นหาความรู้เพิ่มเติมอยู่เป็นประจำ	5	4	3	2	1
56	นักเรียนสามารถเรียนในวิชาที่ไม่ถนัดได้	5	4	3	2	1
57	นักเรียนมีทัศนคติที่ดีในการเรียนรู้	5	4	3	2	1
58	นักเรียนมีแรงบันดาลใจในการเรียนรู้	5	4	3	2	1
59	นักเรียนมีแบบอย่างที่ดีในการเรียนรู้	5	4	3	2	1
ด้านภาวะสิ้นไหวในการเรียนรู้						
60	นักเรียนมีสมาธิจดจ่ออยู่กับบทเรียน	5	4	3	2	1
61	นักเรียนสามารถเรียนหรือทำกิจกรรมที่สนใจได้อย่างต่อเนื่อง	5	4	3	2	1
62	นักเรียนได้ทำกิจกรรมที่ถนัดและเชี่ยวชาญอย่างเพลิดเพลิน	5	4	3	2	1
63	นักเรียนตามเนื้อหาในบทเรียนไม่ทันเป็นประจำ	5	4	3	2	1
64	นักเรียนไม่สามารถจดจ่ออยู่กับสิ่งใดได้นาน	5	4	3	2	1
ด้านการได้เรียนในสิ่งที่ถนัดและสนใจ						
65	นักเรียนรับรู้ว่าคุณสนใจในวิชาใด	5	4	3	2	1
66	นักเรียนรู้สึกสนใจในกิจกรรมเสริมหลักสูตร	5	4	3	2	1

ข้อ	ข้อความ	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
67	นักเรียนทราบว่าตนเองชอบกิจกรรมอะไร	5	4	3	2	1
68	นักเรียนไม่ทราบว่าตนเองถนัดวิชาอะไร	5	4	3	2	1
69	นักเรียนได้เรียนในวิชาที่ถนัดและสนใจ	5	4	3	2	1
70	นักเรียนได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมที่หลากหลาย	5	4	3	2	1
71	นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติกิจกรรมด้วยตนเอง	5	4	3	2	1
72	นักเรียนไม่ชอบทำกิจกรรมต่าง ๆ ในโรงเรียน	5	4	3	2	1
73	นักเรียนได้เรียนในสิ่งที่ท้าทายความสามารถ	5	4	3	2	1
74	นักเรียนได้เรียนในสิ่งที่สร้างเสริมจินตนาการ ความคิดสร้างสรรค์	5	4	3	2	1
75	นักเรียนได้ใช้ความคิดสร้างสรรค์ในการเรียน หรือผ่านกิจกรรมต่าง ๆ	5	4	3	2	1
76	นักเรียนไม่ชอบเรียนในวิชาที่ต้องใช้ จินตนาการความคิดสร้างสรรค์	5	4	3	2	1
ด้านการได้อยู่ในสิ่งแวดล้อมที่ดีและเอื้อต่อการเรียนรู้						
77	โรงเรียนมีสภาพแวดล้อมที่ดีปราศจาก มลภาวะ	5	4	3	2	1
78	โรงเรียนสะอาดและร่มรื่น	5	4	3	2	1
79	โรงเรียนน่าอยู่และน่าเรียน	5	4	3	2	1
80	โรงเรียนมีแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย	5	4	3	2	1

ขอขอบคุณนักเรียนทุกคนที่ให้ความร่วมมือ

ในการตอบแบบสอบถามค่ะ

ตัวอย่างการให้รหัสข้อมูล (P09)

ข้อความ		การให้รหัสข้อมูล
IN	เวลามาโรงเรียนในแต่ละวันรู้สึกอย่างไรบ้างคะ	
P09	ก็รู้สึกอยาก...อยากมาโรงเรียนค่ะ เพราะ <u>ได้เรียนวิชา</u> <u>ที่ชอบ</u> ได้เจอเพื่อนๆ เจอสังคมใหม่ๆ ได้ช่วยเหลือ <u>แลกเปลี่ยนซึ่งกันและกัน</u>	อยากมาโรงเรียน ได้เรียนในวิชาที่ถนัดและสนใจ ได้เจอเพื่อน/ได้อยู่ในสังคม ปรึกษาเพื่อนได้/ช่วยเหลือกัน
IN	ความสุขในห้องเรียนมาจากอะไรบ้างคะสำหรับน้อง	
P09	ก็เอ่อ... <u>การได้เรียนในวิชาที่ชอบและถนัดค่ะ</u> หนูก็มี <u>ความสุขเวลาได้เรียนวิชาที่ชอบ</u> เพราะ <u>หนูรู้ว่าหนูจะ</u> <u>ทำมันได้ดี</u>	ได้เรียนในวิชาที่ถนัดและสนใจ <u>รับรู้ว่ามันทำได้</u>
IN	น้องชอบเรียนวิชาอะไรคะ	
P09	<u>หนูชอบเรียนวิชาวิทยาศาสตร์กับศิลปะค่ะ</u> เพราะ วิทยาศาสตร์เป็นวิชาที่หนูเรียนแล้วรู้สึกว่าการสอน เข้าใจและสนุก...ส่วนศิลปะก็ทำให้ได้มีจินตนาการ <u>ความคิดสร้างสรรค์ค่ะ</u>	รู้ว่าตัวเองชอบอะไร ครูสอนเข้าใจ จินตนาการ/ความคิดสร้างสรรค์
IN	ความสุขนอกห้องเรียนละคะ	
P09	<u>การได้เล่นกีฬากับเพื่อน เช่น การตีแบด</u> เพราะทำ <u>ให้ได้ใช้เวลาร่วมกับเพื่อน</u> ได้ผ่อนคลายความเครียด <u>ด้วยการออกกำลังกาย</u>	ได้เจอเพื่อน/ได้เรียน/ทำกิจกรรม ร่วมกับเพื่อน ได้ผ่อนคลายไม่เครียด
IN	พี่อยากให้น้องลองมองความสุขเป็นภาพกว้างๆ น้อง คิดว่าความสุขในการเรียนของน้องมีสาเหตุมาจาก อะไรบ้างคะ	
P09	<u>ก็การที่มีความสัมพันธ์ที่ดีกับเพื่อน...มีเพื่อนคอยให้</u> <u>คำปรึกษา...ช่วยเหลือ</u> มีความสัมพันธ์ที่ดีกับครู...มี คุณครูที่ใจดี ที่คอยช่วยเราตลอดค่ะ ครูทำให้เรารู้ว่า วิชาต่างๆแบบ...มันมีประโยชน์ต่อเราและคนอื่น ยังไง ทำให้เราสนใจวิชานั้นมากขึ้นค่ะ	ความสัมพันธ์ที่ดีกับเพื่อน ปรึกษาเพื่อนได้/ช่วยเหลือกัน ความสัมพันธ์ที่ดีกับครู สามารถเล่าปัญหา/ปรึกษาครูได้ เกิดประโยชน์ต่อตนเองและสังคม

ข้อความ		การให้รหัสข้อมูล
IN	เวลาที่น้องมีความสุขน้องรับรู้ไหมคะ	
P09	รู้ค่ะ จากการที่เรายิ้มแย้ม แจ่มใส แบบ...อารมณ์ดี แล้วก็ส่งผลทำให้สุขภาพดีด้วยค่ะ	<u>ยิ้มแย้ม แจ่มใส/อารมณ์ดี</u> <u>สุขภาพร่างกายแข็งแรง</u>
IN	น้องมีแนวทางในการเพิ่มความสุขในการเรียนให้กับตัวเองอย่างไรคะ	
P09	ส่วนตัวหนูคิดว่า การที่เราเรียนกับเพื่อนมันทำให้หนูมีความสุข แบบ...เวลาไม่เข้าใจอะไรก็จะได้ถามเพื่อนได้...แบบมีเพื่อนไว้คอยปรึกษาอะไรแบบนี้จะค่ะ...	<u>ได้เจอเพื่อน/ได้เรียน/ทำกิจกรรมร่วมกับเพื่อน</u> <u>ปรึกษาเพื่อนได้/ช่วยเหลือกัน</u>
IN	ความสุขในการเรียนของน้อง ช่วยน้องอย่างไรบ้างคะ	
P09	ทำให้หนู เอ่อ...เรียนเข้าใจ แบบเรียนรู้เรื่องขึ้นอะคะ	<u>เรียนเข้าใจ</u>
IN	แล้วความสุขในการเรียนของน้องส่งผลต่อคนรอบข้างอย่างไรคะ	
P09	ก็ส่งผลต่อคนรอบข้าง แบบพ่อแม่ก็จะดีใจ ภูมิใจในตัวเรา...ทำให้ครูก็ภูมิใจในตัวหนูเหมือนกันค่ะ ส่วนเพื่อนก็แบบมาฟังพาเราได้...เวลาที่มีปัญหา...หรือไม่เข้าใจอะไรแบบนี้จะค่ะ	<u>พ่อแม่มั่นใจ/ภาคภูมิใจ</u> <u>ครูภาคภูมิใจ</u> <u>สามารถช่วยเหลือเพื่อนได้</u>

ตัวอย่างการให้รหัสข้อมูล (P16)

ข้อความ		การให้รหัสข้อมูล
IN	เวลามาโรงเรียนในแต่ละวันรู้สึกอย่างไรบ้างคะ	
P16	ก็รู้สึกอยากมาเจอเพื่อนครับ	<u>ได้เจอเพื่อน/ได้เรียน/ทำกิจกรรมร่วมกัน</u>
IN	เพราะอะไรคะ ช่วยอธิบายเพิ่มเติมหน่อยค่ะ	
P16	ก็ได้เจอเพื่อน ครูครับ...เพื่อนก็ช่วยเหลือกัน ได้พูดคุยทำกิจกรรมร่วมกันก็ดีครับ ...ครูเป็นที่ปรึกษาที่ดีครับ คอยดูแลเด็กทุกคน --- คอยถามว่าไม่เข้าใจอะไรไหมอะไรประมาณนี้ครับ	ปรึกษาเพื่อนได้/ช่วยเหลือกัน <u>ได้เจอเพื่อน/ได้เรียน/ทำกิจกรรมร่วมกัน</u> สามารถเล่าปัญหา/ปรึกษาครูได้
IN	น้องคิดว่าความสุขในการเรียนของน้องมีสาเหตุมาจากอะไรบ้างคะ	
P16	...ผมมีความสุขตอนได้เรียนวิชาที่ผมชอบ ... อย่างวิชาคณิตศาสตร์ และกีฏวิทยาครับ ผมอยากได้เกรดดีๆครับ ถ้าผมได้เกรดดีๆ ผมคงมีความสุข ...ผมได้พัฒนาตัวเองครับ ได้ช่วยเหลือเพื่อนๆ...เวลามีคนที่ไม่เข้าใจมาให้ผมช่วยสอน.....มันทำให้ผมรู้สึกดีที่ได้ช่วยเหลือเพื่อนๆ และต่อไปผมคิดว่าอาจจะไปถึงการได้ทำประโยชน์ให้แก่สังคมครับ	ได้เรียนในวิชาที่ถนัดและสนใจ พัฒนาตนเองในด้านต่างๆ การวางแผน/มีเป้าหมายในอนาคต สามารถช่วยเหลือเพื่อนได้ เกิดประโยชน์ต่อตนเองและสังคม
IN	ความสนุกนอกห้องเรียนล่ะคะ	
P16	มาจากการได้เข้าร่วมกิจกรรมชุมนุมหรือชมรมครับ ผมอยู่ชมรมบาสด้วย ทำให้เราได้เล่นกีฬากับเพื่อน ก็มีความสุขดีครับ	<u>ได้มีส่วนร่วม/ทำกิจกรรมที่สนใจ</u> <u>ได้เจอเพื่อน/ได้เรียน/ทำกิจกรรมร่วมกัน</u>
IN	แล้วเวลาน้องมีความสุขในการเรียนเนี่ย น้องรับรู้ไหมว่าตัวเองมีความสุข แล้วแสดงออกผ่านทางอะไรบ้างคะ	
P16	รับรู้ครับ ...ผมก็จะ...เอ่อ จะรู้สึก แบบ...ยินดี และปลื้มกับตัวเองอยู่ในใจครับ	<u>รู้สึกดี/สนุก/อารมณ์ดี</u>

ข้อความ		การให้รหัสข้อมูล
IN	น้องมีวิธีในการเพิ่มความสุขในการเรียนให้กับตัวเอง อย่างไรบ้างคะ	
P16	ถ้าเป็นผม ผมก็จะหาแรงบันดาลใจครับ อย่างเช่นเพื่อน ที่เรียนเก่ง เราก็อยากจะเป็นอย่างเขาบ้างครับ	สร้างแรงจูงใจในการเรียน การมีแบบอย่างจากเพื่อน
IN	แล้วความสุขในการเรียนของน้องส่งผลต่อตัวน้องเอง อย่างไรบ้างคะ	
P16	ก็ทำให้ผม เอ่อ...เอ่อ...มีแรงผลักดันในการเรียนครับ อย่างวิชาที่ผมชอบผมก็รู้สึกอยากเรียนและสนใจเป็น พิเศษครับ มันทำให้ผมเรียนรู้ได้ดีขึ้นด้วยครับ	มีแรงจูงใจในการเรียน ทำให้เรียนดีขึ้น/ผ่านเกณฑ์
IN	แล้วส่งผลต่อคนรอบข้างอย่างไรบ้างคะ	
P16	ทำให้พ่อแม่ภูมิใจครับ ครูก็ชื่นชมที่ผมเรียนได้ดี เพื่อนก็ มีความสุขกับผม เพราะพอผมเข้าใจผมก็จะช่วยเพื่อน ทำให้เพื่อนมีความสุขไปด้วยครับ	พ่อแม่มั่นใจ/พอใจ/ดีใจ/ ภาคภูมิใจ ได้รับคำชมจากครู เพื่อนมีความสุข สามารถช่วยเหลือเพื่อนได้

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน กลุ่มภารกิจบริการการศึกษา ฝ่ายวิชาการ คณะครุศาสตร์ จุฬาฯ โทร. 82565-97 ต่อ 6732
 ที่ ศธ 0512.6(2791.01)/61-0890 วันที่ 6 มิถุนายน 2562
 เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจเครื่องมือวิจัย

เรียน รองศาสตราจารย์ ดร.ดวงกมล ไตรวิจิตรคุณ

ด้วย นางสาวสิริกุล กิตติมงคลชัย นิสิตหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาการศึกษา ภาควิชาวิจัยและจิตวิทยาการศึกษา อยู่ระหว่างการดำเนินงานวิทยานิพนธ์เรื่อง “การพัฒนามาตรวัดความสุขในการเรียนของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นในเขตกรุงเทพมหานคร” โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชุติมา สุระเศรษฐ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษา ในการนี้จึงขอเชิญท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจเครื่องมือวิจัย ทั้งนี้ นิสิตผู้วิจัยจะได้ประสานงานในรายละเอียดต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์จากท่านโปรดเป็นผู้ทรงคุณวุฒิดังกล่าวเพื่อประโยชน์ทางวิชาการต่อไป และขอขอบคุณมาในโอกาสนี้

(รองศาสตราจารย์ ดร.สุมาลี ชีโนกุล)
 รองคณบดี

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน กลุ่มภารกิจบริการการศึกษา ฝ่ายวิชาการ คณะครุศาสตร์ จุฬาฯ โทร. 82565-97 ต่อ 6732

ที่ ศธ 0512.6(2791.01)/61-0891

วันที่ 6 มิถุนายน 2562

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจเครื่องมือวิจัย

เรียน ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ณัฐสุดา เต็มพันธ์

ด้วย นางสาวสิริกุล กิตติมงคลชัย นิสิตหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาการศึกษา ภาควิชาวิจัยและจิตวิทยาการศึกษา อยู่ระหว่างการดำเนินงานวิทยานิพนธ์เรื่อง “การพัฒนามาตรวัดความสุขในการเรียนของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นในเขตกรุงเทพมหานคร” โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชุติมา สุธเรษฐ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษา ในการนี้จึงขอเชิญท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจเครื่องมือวิจัย ทั้งนี้ นิสิตผู้วิจัยจะได้ประสานงานในรายละเอียดต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์จากท่านโปรดเป็นผู้ทรงคุณวุฒิดังกล่าวเพื่อประโยชน์ทางวิชาการต่อไป และขอขอบคุณมาในโอกาสนี้

(รองศาสตราจารย์ ดร.สุมาลี ชีโนกุล)
รองคณบดี

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน กลุ่มภารกิจบริการการศึกษา ฝ่ายวิชาการ คณะครุศาสตร์ จุฬาฯ โทร. 82565-97 ต่อ 6732
 ที่ ศธ 0512.6(2791.01)/61-0889 วันที่ 6 มิถุนายน 2562
 เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจเครื่องมือวิจัย

เรียน อาจารย์ ดร.พนิตา เสือวรรณศรี

ด้วย นางสาวสิริกุล กิตติมงคลชัย นิสิตหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาการศึกษา
 ภาควิชาวิจัยและจิตวิทยาการศึกษา อยู่ระหว่างการดำเนินงานวิทยานิพนธ์เรื่อง “การพัฒนามาตรวัดความสุข
 ในการเรียนของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นในเขตกรุงเทพมหานคร” โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชุติมา
 สุธะเศรษฐ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษา ในการนี้จึงขอเชิญท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจเครื่องมือวิจัย ทั้งนี้ นิสิตผู้วิจัยจะ
 ได้ประสานงานในรายละเอียดต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์จากท่านโปรดเป็นผู้ทรงคุณวุฒิดังกล่าวเพื่อประโยชน์ทางวิชาการ
 ต่อไป และขอขอบคุณมาในโอกาสนี้

 (รองศาสตราจารย์ ดร.สุมาลี ชิโนกุล)
 รองคณบดี

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน กลุ่มภารกิจบริการการศึกษา ฝ่ายวิชาการ คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย โทร. 82565-97 ต่อ 6732
 ที่ ศธ 0512.6(2791.01)/61-0892 วันที่ ๒ มิถุนายน 2562
 เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจเครื่องมือวิจัย

เรียน รองศาสตราจารย์ ดร.โชติกา ภาชีผล

ด้วย นางสาวสิริกุล กิตติมงคลชัย นิสิตหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาการศึกษา ภาควิชาวิจัยและจิตวิทยาการศึกษา อยู่ระหว่างการดำเนินงานวิจัยวิทยานิพนธ์เรื่อง “การพัฒนามาตรวัดความสุขในการเรียนของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นในเขตกรุงเทพมหานคร” โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชุติมา สุรเศรษฐ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษา ในการนี้จึงขอเชิญท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจเครื่องมือวิจัย ทั้งนี้ นิสิตผู้วิจัยจะได้ประสานงานในรายละเอียดต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์จากท่านโปรดเป็นผู้ทรงคุณวุฒิดังกล่าวเพื่อประโยชน์ทางวิชาการต่อไป และขอขอบคุณมาในโอกาสนี้

(รองศาสตราจารย์ ดร.สุมาลี ชีโนกุล)
 รองคณบดี

ที่ ศธ 0512.6(2791.01)/61-0888

คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ถนนพญาไท กรุงเทพมหานคร 10330

มีนาคม 2562

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจเครื่องมือวิจัย

เรียน คุณครูศรีสุตา ศรีจารุเมธากร

สิ่งที่ส่งมาด้วย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ด้วย นางสาวสิริกุล กิตติมงคลชัย นิสิตหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาการศึกษา ภาควิชาวิจัยและจิตวิทยาการศึกษา อยู่ระหว่างการดำเนินงานวิทยานิพนธ์เรื่อง “การพัฒนามาตรวัดความสุขในการเรียนของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นในเขตกรุงเทพมหานคร” โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชุติมา สุรเศรษฐ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษา ในการนี้จึงขอเชิญท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจเครื่องมือวิจัย ทั้งนี้ นิสิตผู้วิจัยจะได้ประสานงานในรายละเอียดต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์จากท่านโปรดเป็นผู้ทรงคุณวุฒิดังกล่าวเพื่อประโยชน์ทางวิชาการต่อไป และขอขอบคุณมาในโอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.สุมาลี ชีโนกุล)

รองคณบดี

ปฏิบัติการแทนคณบดี

กลุ่มภารกิจบริการการศึกษา ฝ่ายวิชาการ

โทร. 0-2218-2565-97 ต่อ 6732

เบอร์โทรศัพท์ผู้วิจัย: 086-987-6074 email: som_3740@hotmail.com

ที่ ศธ 0512.6(2791.01)/61- ๘๘5

คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ถนนพญาไท กรุงเทพมหานคร 10330

25 กรกฎาคม 2562

เรื่อง ขอความร่วมมือในการเก็บข้อมูลวิจัยและทดลองใช้เครื่องมือ

เรียน อาจารย์ฝ่ายวิชาการ โรงเรียนปัญญาวรคุณ

สิ่งที่ส่งมาด้วย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ด้วย นางสาวสิริกุล กิตติมงคลชัย นิสิตหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาการศึกษา ภาควิชาวิจัยและจิตวิทยาการศึกษา อยู่ระหว่างการดำเนินงานวิทยานิพนธ์เรื่อง “การพัฒนามาตรวัดความสุขในการเรียนของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นในเขตกรุงเทพมหานคร” โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชุติมา สุรเศรษฐ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษา ในการนี้ นิสิตมีความจำเป็นต้องเก็บรวบรวมข้อมูลและทดลองใช้เครื่องมือ คือ แบบประเมินตามเกณฑ์คิดเข้า แบบสัมภาษณ์ และมาตราวัดความสุขในการเรียน กับครูประจำชั้นหรือครูแนะแนว และนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น ทั้งนิสิตผู้วิจัยจะได้ประสานงานในรายละเอียดต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์จากท่านโปรดอนุญาตให้นิสิตได้เก็บข้อมูลวิจัยและทดลองใช้เครื่องมือดังกล่าว เพื่อประโยชน์ทางวิชาการต่อไป และขอขอบคุณมาในโอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.สุมาลี ชีโนกุล)

รองคณบดี

ปฏิบัติการแทนคณบดี

กลุ่มภารกิจบริการการศึกษา ฝ่ายวิชาการ

โทร. 0-2218-2565-97 ต่อ 6732

เบอร์โทรศัพท์ผู้วิจัย: 086-987-6074 email: som_3740@hotmail.com

ที่ ศธ 0512.6(2791.01)/61-๐๘๔4

คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ถนนพญาไท กรุงเทพมหานคร 10330

25 กรกฎาคม 2562

เรื่อง ขอความร่วมมือในการเก็บข้อมูลวิจัยและทดลองใช้เครื่องมือ

เรียน อาจารย์ฝ่ายวิชาการ โรงเรียนมัธยมวัดสิงห์

สิ่งที่ส่งมาด้วย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ด้วย นางสาวสิริกุล กิตติมงคลชัย นิสิตหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาการศึกษา ภาควิชาวิจัยและจิตวิทยาการศึกษา อยู่ระหว่างการดำเนินงานวิทยานิพนธ์เรื่อง “การพัฒนามาตรวัดความสุขในการเรียนของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นในเขตกรุงเทพมหานคร” โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชุติมา สุธะเศรษฐ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษา ในการนี้ นิสิตมีความจำเป็นต้องเก็บรวบรวมข้อมูลและทดลองใช้เครื่องมือ คือ แบบประเมินตามเกณฑ์คิดเข้า แบบสัมภาษณ์ และมาตรวัดความสุขในการเรียน กับครูประจำชั้นหรือครูแนะแนว และนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น ทั้งนี้ นิสิตผู้วิจัยจะได้ประสานงานในรายละเอียดต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์จากท่านโปรดอนุญาตให้นิสิตได้เก็บข้อมูลวิจัยและทดลองใช้เครื่องมือดังกล่าว เพื่อประโยชน์ทางวิชาการต่อไป และขอขอบคุณมาในโอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.สุมาลี ชีโนกุล)

รองคณบดี

ปฏิบัติการแทนคณบดี

กลุ่มภารกิจบริการการศึกษา ฝ่ายวิชาการ

โทร. 0-2218-2565-97 ต่อ 6732

เบอร์โทรศัพท์ผู้วิจัย: 086-987-6074 email: som_3740@hotmail.com

ที่ ศธ 0512.6(2791.01)/61-๐๕๖6

คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ถนนพญาไท กรุงเทพมหานคร 10330

25 กรกฎาคม 2562

เรื่อง ขอความร่วมมือในการเก็บข้อมูลวิจัยและทดลองใช้เครื่องมือ

เรียน อาจารย์ฝ่ายวิชาการ โรงเรียนนนทรีวิทยา

สิ่งที่ส่งมาด้วย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ด้วย นางสาวสิริกุล กิตติมงคลชัย นิสิตหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาการศึกษา ภาควิชาวิจัยและจิตวิทยาการศึกษา อยู่ระหว่างการดำเนินงานวิทยานิพนธ์เรื่อง “การพัฒนามาตรวัดความสุขในการเรียนของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นในเขตกรุงเทพมหานคร” โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชุติมา สุรเศรษฐ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษา ในการนี้ นิสิตมีความจำเป็นต้องเก็บรวบรวมข้อมูลและทดลองใช้เครื่องมือ คือ แบบประเมินตามเกณฑ์คัดเข้า แบบสัมภาษณ์ และมาตรวัดความสุขในการเรียน กับครูประจำชั้นหรือครูแนะแนว และนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น ทั้งนี้ นิสิตผู้วิจัยจะได้ประสานงานในรายละเอียดต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์จากท่านโปรดอนุญาตให้นิสิตได้เก็บข้อมูลวิจัยและทดลองใช้เครื่องมือดังกล่าว เพื่อประโยชน์ทางวิชาการต่อไป และขอขอบคุณมาในโอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.สุมาลี ชีโนกุล)

รองคณบดี

ปฏิบัติการแทนคณบดี

กลุ่มภารกิจบริการการศึกษา ฝ่ายวิชาการ

โทร. 0-2218-2565-97 ต่อ 6732

เบอร์โทรศัพท์ผู้วิจัย: 086-987-6074 email: som_3740@hotmail.com

ที่ ศธ 0512.6(2791.01)/61-0887

คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ถนนพญาไท กรุงเทพมหานคร 10330

25 กรกฎาคม 2562

เรื่อง ขอความร่วมมือในการเก็บข้อมูลวิจัยและทดลองใช้เครื่องมือ

เรียน อาจารย์ฝ่ายวิชาการ โรงเรียนเจ้าพระยาวิทยาคม

สิ่งที่ส่งมาด้วย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ด้วย นางสาวสิริกุล กิตติมงคลชัย นิสิตหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาการศึกษา ภาควิชาวิจัยและจิตวิทยาการศึกษา อยู่ระหว่างการดำเนินงานวิทยานิพนธ์เรื่อง “การพัฒนามาตรวัดความสุขในการเรียนของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นในเขตกรุงเทพมหานคร” โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชุติมา สุรเศรษฐ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษา ในการนี้ นิสิตมีความจำเป็นต้องเก็บรวบรวมข้อมูลและทดลองใช้เครื่องมือ คือ แบบประเมินตามเกณฑ์คิดเข้า แบบสัมภาษณ์ และมาตรวัดความสุขในการเรียน กับครูประจำชั้นหรือครูแนะแนว และนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น ทั้งนี้ นิสิตผู้วิจัยจะได้ประสานงานในรายละเอียดต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์จากท่านโปรดอนุญาตให้นิสิตได้เก็บข้อมูลวิจัยและทดลองใช้เครื่องมือดังกล่าว เพื่อประโยชน์ทางวิชาการต่อไป และขอขอบคุณมาในโอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.สุมาลี ชีโนกุล)

รองคณบดี

ปฏิบัติการแทนคณบดี

กลุ่มภารกิจบริการการศึกษา ฝ่ายวิชาการ

โทร. 0-2218-2565-97 ต่อ 6732

เบอร์โทรศัพท์ผู้วิจัย: 086-987-6074 email: som_3740@hotmail.com

สรุปผลการตรวจสอบความตรงตามเนื้อหา

มาตรวัดความสุขในการเรียนของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นในเขตกรุงเทพมหานคร

ข้อที่	ผลการพิจารณาของผู้เชี่ยวชาญ					รวม	IOC	สรุป
	1	2	3	4	5			
1	+1	0	+1	+1	0	3	0.6	ผ่านเกณฑ์
2	+1	+1	+1	+1	0	4	0.8	ผ่านเกณฑ์
3	+1	+1	+1	+1	+1	5	1	ผ่านเกณฑ์
4	+1	0	-1	+1	0	1	0.2	ไม่ผ่านเกณฑ์
5	+1	-1	-1	+1	0	0	0	ไม่ผ่านเกณฑ์
6	+1	+1	+1	+1	+1	5	1	ผ่านเกณฑ์
7	+1	+1	+1	+1	+1	5	1	ผ่านเกณฑ์
8	+1	+1	+1	+1	+1	5	1	ผ่านเกณฑ์
9	+1	0	+1	+1	+1	4	0.8	ผ่านเกณฑ์
10	-1	+1	+1	+1	0	2	0.4	ไม่ผ่านเกณฑ์
11	-1	0	+1	+1	+1	2	0.4	ไม่ผ่านเกณฑ์
12	+1	+1	+1	+1	0	4	0.8	ผ่านเกณฑ์
13	+1	-1	+1	0	+1	2	0.4	ไม่ผ่านเกณฑ์
14	+1	-1	+1	0	-1	0	0	ไม่ผ่านเกณฑ์
15	+1	+1	+1	+1	+1	5	1	ผ่านเกณฑ์
16	+1	0	+1	-1	+1	2	0.4	ไม่ผ่านเกณฑ์
17	+1	+1	+1	+1	+1	5	1	ผ่านเกณฑ์
18	+1	0	+1	0	+1	3	0.6	ผ่านเกณฑ์
19	+1	0	+1	0	+1	3	0.6	ผ่านเกณฑ์
20	+1	-1	+1	0	+1	2	0.4	ไม่ผ่านเกณฑ์
21	+1	0	+1	0	+1	3	0.6	ผ่านเกณฑ์
22	+1	-1	+1	0	0	1	0.2	ไม่ผ่านเกณฑ์
23	+1	-1	+1	0	0	1	0.2	ไม่ผ่านเกณฑ์
24	+1	+1	+1	+1	0	4	0.8	ผ่านเกณฑ์
25	+1	+1	+1	+1	+1	5	1	ผ่านเกณฑ์

ข้อที่	ผลการพิจารณาของผู้เชี่ยวชาญ					รวม	IOC	สรุป
	1	2	3	4	5			
26	+1	+1	+1	+1	+1	5	1	ผ่านเกณฑ์
27	+1	+1	+1	+1	+1	5	1	ผ่านเกณฑ์
28	+1	+1	+1	+1	+1	5	1	ผ่านเกณฑ์
29	+1	+1	+1	+1	+1	5	1	ผ่านเกณฑ์
30	+1	+1	+1	+1	+1	5	1	ผ่านเกณฑ์
31	+1	0	+1	+1	+1	4	0.8	ผ่านเกณฑ์
32	+1	+1	+1	0	+1	4	0.8	ผ่านเกณฑ์
33	+1	0	+1	-1	+1	2	0.4	ไม่ผ่านเกณฑ์
34	+1	0	+1	0	+1	3	0.6	ผ่านเกณฑ์
35	+1	+1	+1	+1	+1	5	1	ผ่านเกณฑ์
36	+1	0	+1	+1	+1	4	0.8	ผ่านเกณฑ์
37	+1	0	+1	+1	+1	4	0.8	ผ่านเกณฑ์
38	+1	+1	+1	+1	+1	5	1	ผ่านเกณฑ์
39	+1	+1	+1	+1	+1	5	1	ผ่านเกณฑ์
40	+1	+1	+1	+1	+1	5	1	ผ่านเกณฑ์
41	+1	+1	+1	+1	+1	5	1	ผ่านเกณฑ์
42	+1	+1	+1	+1	0	4	0.8	ผ่านเกณฑ์
43	+1	+1	+1	+1	0	4	0.8	ผ่านเกณฑ์
44	+1	+1	+1	+1	+1	5	1	ผ่านเกณฑ์
45	0	+1	+1	+1	+1	4	0.8	ผ่านเกณฑ์
46	+1	0	-1	+1	+1	2	0.4	ไม่ผ่านเกณฑ์
47	+1	+1	+1	+1	+1	5	1	ผ่านเกณฑ์
48	+1	+1	+1	+1	+1	5	1	ผ่านเกณฑ์
49	+1	+1	0	+1	+1	4	0.8	ผ่านเกณฑ์
50	+1	+1	0	+1	+1	4	0.8	ผ่านเกณฑ์
51	+1	+1	+1	+1	+1	5	1	ผ่านเกณฑ์
52	+1	+1	+1	+1	0	4	0.8	ผ่านเกณฑ์
53	+1	+1	+1	+1	0	4	0.8	ผ่านเกณฑ์

ข้อที่	ผลการพิจารณาของผู้เชี่ยวชาญ					รวม	IOC	สรุป
	1	2	3	4	5			
54	+1	+1	+1	+1	+1	5	1	ผ่านเกณฑ์
55	+1	+1	0	+1	+1	4	0.8	ผ่านเกณฑ์
56	+1	+1	0	+1	-1	2	0.4	ไม่ผ่านเกณฑ์
57	+1	+1	+1	+1	+1	5	1	ผ่านเกณฑ์
58	+1	0	+1	+1	+1	4	0.8	ผ่านเกณฑ์
59	+1	+1	+1	+1	+1	5	1	ผ่านเกณฑ์
60	+1	+1	+1	+1	+1	5	1	ผ่านเกณฑ์
61	+1	+1	+1	+1	+1	5	1	ผ่านเกณฑ์
62	+1	+1	+1	+1	+1	5	1	ผ่านเกณฑ์
63	+1	+1	+1	+1	0	4	0.8	ผ่านเกณฑ์
64	+1	+1	+1	+1	+1	5	1	ผ่านเกณฑ์
65	+1	+1	+1	+1	+1	5	1	ผ่านเกณฑ์
66	+1	+1	+1	+1	+1	5	1	ผ่านเกณฑ์
67	+1	+1	+1	0	-1	2	0.4	ไม่ผ่านเกณฑ์
68	+1	+1	+1	+1	+1	5	1	ผ่านเกณฑ์
69	+1	+1	+1	-1	0	2	0.4	ไม่ผ่านเกณฑ์
70	+1	+1	+1	+1	+1	5	1	ผ่านเกณฑ์
71	+1	-1	+1	+1	+1	4	0.8	ผ่านเกณฑ์
72	+1	+1	+1	+1	+1	5	1	ผ่านเกณฑ์
73	+1	+1	+1	+1	+1	5	1	ผ่านเกณฑ์
74	+1	+1	+1	0	+1	4	0.8	ผ่านเกณฑ์
75	+1	+1	+1	+1	+1	5	1	ผ่านเกณฑ์
76	+1	+1	+1	+1	+1	5	1	ผ่านเกณฑ์
77	+1	+1	+1	+1	0	4	0.8	ผ่านเกณฑ์
78	+1	0	+1	+1	+1	4	0.8	ผ่านเกณฑ์
79	+1	0	+1	+1	+1	4	0.8	ผ่านเกณฑ์
80	+1	0	+1	+1	+1	4	0.8	ผ่านเกณฑ์
81	+1	+1	+1	0	+1	4	0.8	ผ่านเกณฑ์

ข้อที่	ผลการพิจารณาของผู้เชี่ยวชาญ					รวม	IOC	สรุป
	1	2	3	4	5			
82	+1	+1	+1	+1	+1	5	1	ผ่านเกณฑ์
83	+1	+1	+1	+1	0	4	0.8	ผ่านเกณฑ์
84	+1	+1	+1	0	-1	2	0.4	ไม่ผ่านเกณฑ์
85	+1	+1	+1	+1	+1	5	1	ผ่านเกณฑ์
86	+1	+1	+1	+1	+1	5	1	ผ่านเกณฑ์
87	+1	+1	+1	+1	+1	5	1	ผ่านเกณฑ์
88	+1	+1	+1	+1	+1	5	1	ผ่านเกณฑ์
89	-1	+1	+1	+1	0	2	0.4	ไม่ผ่านเกณฑ์
90	+1	+1	+1	+1	0	4	0.8	ผ่านเกณฑ์
91	+1	+1	+1	+1	0	4	0.8	ผ่านเกณฑ์
92	+1	+1	+1	+1	0	4	0.8	ผ่านเกณฑ์
93	+1	+1	0	+1	+1	4	0.8	ผ่านเกณฑ์
94	-1	+1	0	+1	+1	2	0.4	ไม่ผ่านเกณฑ์
95	+1	0	+1	+1	+1	4	0.8	ผ่านเกณฑ์
96	+1	0	+1	+1	+1	4	0.8	ผ่านเกณฑ์
97	+1	0	+1	+1	+1	4	0.8	ผ่านเกณฑ์
98	+1	0	+1	+1	0	3	0.6	ผ่านเกณฑ์
99	+1	0	+1	0	0	2	0.4	ไม่ผ่านเกณฑ์

**สรุปผลการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างข้อกระทงแต่ละข้อกับคะแนนรวมของ
ข้อคำถามที่เหลือนในมาตรวัดของมาตรวัดความสุขในการเรียนของ
นักเรียนมัธยมมัธยมศึกษาตอนต้นในเขตกรุงเทพมหานคร**

มาตรวัด	ค่า CITC
ด้านการมีความสัมพันธ์ที่ดีกับเพื่อน	
1. นักเรียนชอบที่ได้พบปะ พูดคุย เล่นกับเพื่อน	.700
2. นักเรียนชอบที่ได้เรียน และแสดงความคิดเห็นร่วมกันกับเพื่อน	.645
3. นักเรียนชอบที่ได้ทำกิจกรรมต่าง ๆ ที่สนใจร่วมกันกับเพื่อน	.793
4. นักเรียนสามารถบอกเล่าเรื่องราวที่ไม่สบายใจให้เพื่อนรับฟังได้	.792
5. นักเรียนกับเพื่อนช่วยเหลือกันในการทำงาน	.507
6. นักเรียนสามารถปรึกษาเพื่อนในเรื่องการเรียนได้	.520
7. นักเรียนสามารถหยิบยืมอุปกรณ์การเรียนจากเพื่อนได้	.700
ด้านการมีความสัมพันธ์ที่ดีกับครู	
8. นักเรียนสามารถปรึกษาครูได้เมื่อมีเรื่องที่ไม่สบายใจ	.343
9. นักเรียนสามารถปรึกษาครูเรื่องการเรียนได้	.764
10. นักเรียนไม่กล้าปรึกษาปัญหาต่าง ๆ กับครู	.484
11. ครูในโรงเรียนส่วนใหญ่มีการจัดการเรียนการสอน ที่น่าสนใจ สนุกสนาน เพลิดเพลิน	.689
12. ครูในโรงเรียนส่วนใหญ่มีการสื่อสารที่ดีและเข้าใจง่าย	.861
13. ครูในโรงเรียนส่วนใหญ่มีสื่อประกอบการเรียนรู้ เพื่อให้ง่าย ต่อความเข้าใจ	.877
ด้านการมีความสัมพันธ์ที่ดีกับผู้ปกครอง	
14. นักเรียนได้รับความรัก ความเอาใจใส่จากผู้ปกครอง	.545
15. นักเรียนสามารถปรึกษาปัญหาและได้รับความช่วยเหลือ จากผู้ปกครอง	.682
16. นักเรียนได้รับการสนับสนุนในด้านการเรียนจากผู้ปกครอง	.831
17. นักเรียนได้รับกำลังใจจากครอบครัว	.820
18. นักเรียนไม่สามารถปรึกษาปัญหาในชีวิตกับผู้ปกครองได้	.535
19. นักเรียนไม่ได้รับการช่วยเหลือจากผู้ปกครองในเรื่องการเรียน	.492

มาตรวัด	ค่า CITC
ด้านการมีสุขภาวะทางร่างกายและจิตใจที่แข็งแรงสมบูรณ์	
20. นักเรียนมีสุขภาพร่างกายแข็งแรงสมบูรณ์ปราศจากโรคภัยไข้เจ็บ	.875
21. นักเรียนไม่ได้รับอาหารที่เพียงพอต่อความต้องการ	.916
22. นักเรียนได้รับความสะดวกสบาย และมีของใช้ไม่ขาดแคลน	.669
23. นักเรียนมีสุขภาวะทางจิตที่ดี	.384
24. นักเรียนมีความพร้อมในการเรียน	.790
ด้านการเห็นคุณค่าในตนเอง	
25. นักเรียนรับรู้ว่าคุณค่าของตนเองสามารถทำสิ่งใดได้ดี	.619
26. นักเรียนรับรู้ว่าคุณค่าตนเองเป็นคนที่มีความรู้ความสามารถ	.773
27. นักเรียนมีความเชื่อมั่นในความสามารถของตนเอง	.898
28. นักเรียนสามารถทำงานที่ได้รับมอบหมายได้สำเร็จ	.726
29. นักเรียนประสบความสำเร็จในการสอบ	.669
30. นักเรียนเกิดความภาคภูมิใจในตนเอง	.862
ด้านการเห็นคุณค่าในการเรียนรู้	
31. นักเรียนรับรู้ว่าคุณค่าสิ่งที่ได้เรียนรู้ก่อให้เกิดประโยชน์ต่อตนเองอย่างไร	.685
32. นักเรียนสามารถนำสิ่งที่ได้เรียนรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวัน	.694
33. นักเรียนนำสิ่งที่ได้เรียนรู้ไปแก้ไขปรับปรุงตนเองให้ดีขึ้น	.607
34. นักเรียนไม่เข้าใจว่าคุณค่าสิ่งที่ได้เรียนรู้มีประโยชน์อย่างไร	.764
ด้านการมีเป้าหมายในการเรียนรู้	
35. นักเรียนมีความมุ่งมั่นในสิ่งที่ตนสนใจ	.838
36. นักเรียนมีจุดมุ่งหมายหรือเป้าหมายในการเรียนรู้	.770
37. นักเรียนมีการวางแผนในการศึกษาต่อ	.683
38. นักเรียนวางแผนการประกอบอาชีพในอนาคตของตนเอง	.759
39. นักเรียนได้ปฏิบัติตามแผนที่ได้วางไว้อย่างเป็นขั้นเป็นตอน	.813
ด้านการมีอารมณ์ทางบวกในการเรียนรู้	
40. นักเรียนรู้สึกสนุกสนานเพลิดเพลินในการเรียน	.684
41. นักเรียนรู้สึกสนุกสนานไปกับกิจกรรมต่าง ๆ ในโรงเรียน	.742
42. นักเรียนรู้สึกตื่นเต้น ตีใจเวลาได้เรียนในวิชาที่ชื่นชอบ	.510
43. นักเรียนมีอารมณ์ร่วมไปกับเนื้อหาของบทเรียน	.696

มาตรวัด	ค่า CITC
ด้านการมีอารมณ์ทางบวกในการเรียนรู้ (ต่อ)	
44. นักเรียนไม่มีความสุขทุกครั้งที่ต้องมาเรียน	.794
45. นักเรียนไม่รู้สึกลดหู่ หรือท้อแท้ในการเรียน	.742
46. นักเรียนเบื่อหน่ายกับการเรียนการสอนในห้องเรียน	.510
47. นักเรียนเกิดความเครียดในการเรียนวิชาที่ไม่ถนัด	.696
48. นักเรียนวิตกกังวลกับการสอบ	.350
49. นักเรียนคาดหวังกับผลการเรียนมากเป็นพิเศษ	.794
50. นักเรียนกดดันตนเองในการทำงานให้สำเร็จ	.742
ด้านการกำกับตนเองในการเรียนรู้	
51. นักเรียนตั้งใจเรียนและกระตือรือร้นในการเรียน	.587
52. นักเรียนเอาใจใส่ต่อภาระงานที่ได้รับมอบหมาย	.696
53. นักเรียนเข้าเรียนตรงเวลา	.409
54. นักเรียนรู้จักแบ่งเวลาในการเรียนและการทำกิจกรรมต่าง ๆ ได้อย่างเหมาะสม	.453
55. นักเรียนหมั่นหาความรู้เพิ่มเติมอยู่เป็นประจำ	.696
56. นักเรียนสามารถเรียนในวิชาที่ไม่ถนัดได้	.409
57. นักเรียนมีทัศนคติที่ดีในการเรียนรู้	.423
58. นักเรียนมีแรงบันดาลใจในการเรียนรู้	.453
59. นักเรียนมีแบบอย่างที่ดีในการเรียนรู้	.587
ด้านภาวะสิ้นไหวในการเรียนรู้	
60. นักเรียนมีสมาธิจดจ่ออยู่กับบทเรียน	.725
61. นักเรียนสามารถเรียนหรือทำกิจกรรมที่สนใจได้อย่างต่อเนื่อง	.731
62. นักเรียนได้ทำกิจกรรมที่ถนัดและเชี่ยวชาญอย่างเพลิดเพลิน	.620
63. นักเรียนตามเนื้อหาในบทเรียนไม่ทันเป็นประจำ	.792
64. นักเรียนไม่สามารถจดจ่ออยู่กับสิ่งใดได้นาน	.860
ด้านการได้เรียนในสิ่งที่ถนัดและสนใจ	
65. นักเรียนรับรู้ว่าคุณสนใจในวิชาใด	.688
66. นักเรียนรู้สึกสนใจในกิจกรรมเสริมหลักสูตร	.449
67. นักเรียนทราบว่าตนเองชอบกิจกรรมอะไร	.607

มาตรวัด	ค่า CITC
ด้านการได้เรียนในสิ่งที่ถนัดและสนใจ (ต่อ)	
68. นักเรียนไม่ทราบว่าตนเองถนัดวิชาอะไร	.567
69. นักเรียนได้เรียนในวิชาที่ถนัดและสนใจ	.688
70. นักเรียนได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมที่หลากหลาย	.449
71. นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติกิจกรรมด้วยตนเอง	.607
72. นักเรียนไม่ชอบทำกิจกรรมต่าง ๆ ในโรงเรียน	.567
73. นักเรียนได้เรียนในสิ่งที่ท้าทายความสามารถ	.688
74. นักเรียนได้เรียนในสิ่งที่สร้างเสริมจินตนาการความคิดสร้างสรรค์	.449
75. นักเรียนได้ใช้ความคิดสร้างสรรค์ในการเรียน หรือผ่านกิจกรรมต่าง ๆ	.607
76. นักเรียนไม่ชอบเรียนในวิชาที่ต้องใช้จินตนาการความคิดสร้างสรรค์	.567
ด้านการได้อยู่ในสิ่งแวดล้อมที่ดีและเอื้อต่อการเรียนรู้	
77. โรงเรียนมีสภาพแวดล้อมที่ดีปราศจากมลภาวะ	.919
78. โรงเรียนสะอาดและร่มรื่น	.831
79. โรงเรียนน่าอยู่และน่าเรียน	.631
80. โรงเรียนมีแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย	.870

**สรุปผลการวิเคราะห์ค่าความเที่ยงของมาตรวัดความสุขในการเรียนของนักเรียนมัธยม
มัธยมศึกษาตอนต้นในเขตกรุงเทพมหานคร (N=60)**

มาตรวัด	สัมประสิทธิ์แอลฟา ของครอนบาค (Cronbach's alpha)
1. ด้านการมีความสัมพันธ์ที่ดีกับเพื่อน	.875
นักเรียนชอบที่ได้พบปะ พูดคุย เล่นกับเพื่อน	.850
นักเรียนชอบที่ได้เรียน และแสดงความคิดเห็นร่วมกันกับเพื่อน	.858
นักเรียนชอบที่ได้ทำกิจกรรมต่าง ๆ ที่สนใจร่วมกันกับเพื่อน	.841
นักเรียนสามารถบอกเล่าเรื่องราวที่ไม่สบายใจให้เพื่อนรับฟังได้	.841
นักเรียนกับเพื่อนช่วยเหลือกันในการทำงาน	.877
นักเรียนสามารถปรึกษาเพื่อนในเรื่องการเรียนได้	.877
นักเรียนสามารถหยิบยืมอุปกรณ์การเรียนจากเพื่อนได้	.850
2. ด้านการมีความสัมพันธ์ที่ดีกับครู	.853
นักเรียนสามารถปรึกษาครูได้เมื่อมีเรื่องที่ไม่สบายใจ	.897
นักเรียนสามารถปรึกษาครูเรื่องการเรียนได้	.808
นักเรียนไม่กล้าปรึกษาปัญหาต่าง ๆ กับครู	.860
ครูในโรงเรียนส่วนใหญ่มีการจัดการเรียนการสอนที่น่าสนใจ	.821
สนุกสนาน เพลิดเพลิน	
ครูในโรงเรียนส่วนใหญ่มีการสื่อสารที่ดีและเข้าใจง่าย	.790
ครูในโรงเรียนส่วนใหญ่มีสื่อประกอบการเรียนรู้ เพื่อให้ง่ายต่อความเข้าใจ	.787
3. ด้านการมีความสัมพันธ์ที่ดีกับผู้ปกครอง	.850
นักเรียนได้รับความรัก ความเอาใจใส่จากผู้ปกครอง	.844
นักเรียนสามารถปรึกษาปัญหาและได้รับความช่วยเหลือจากผู้ปกครอง	.818
นักเรียนได้รับการสนับสนุนในด้านการเรียนจากผู้ปกครอง	.792
นักเรียนได้รับกำลังใจจากครอบครัว	.794
นักเรียนไม่สามารถปรึกษาปัญหาในชีวิตกับผู้ปกครองได้	.846
นักเรียนไม่ได้รับการช่วยเหลือจากผู้ปกครองในเรื่องการเรียน	.857

มาตรวัด	สัมประสิทธิ์แอลฟา ของครอนบาค (Cronbach's alpha)
4. ด้านการมีสุขภาวะทางร่างกายและจิตใจที่แข็งแรงสมบูรณ์	.874
นักเรียนมีสุขภาพร่างกายแข็งแรงสมบูรณ์ปราศจากโรคภัยไข้เจ็บ	.805
นักเรียนไม่ได้รับอาหารที่เพียงพอต่อความต้องการ	.799
นักเรียนได้รับความสะดวกสบาย และมีของใช้ไม่ขาดแคลน	.856
นักเรียนมีสุขภาวะทางจิตที่ดี	.936
นักเรียนมีความพร้อมในการเรียน	.827
5. ด้านการเห็นคุณค่าในตนเอง	.911
นักเรียนรับรู้ว่าคุณค่าตนเองสามารถทำสิ่งใดได้ดี	.914
นักเรียนรับรู้ว่าคุณค่าตนเองเป็นคนที่มีความรู้ความสามารถ	.892
นักเรียนมีความเชื่อมั่นในความสามารถของตนเอง	.876
นักเรียนสามารถทำงานที่ได้รับมอบหมายได้สำเร็จ	.899
นักเรียนประสบความสำเร็จในการสอบ	.907
นักเรียนเกิดความภาคภูมิใจในตนเอง	.881
6. ด้านการเห็นคุณค่าในการเรียนรู้	.849
นักเรียนรับรู้ว่าคุณค่าที่ได้เรียนรู้ก่อให้เกิดประโยชน์ต่อตนเองอย่างไร	.808
นักเรียนสามารถนำสิ่งที่ได้เรียนรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวัน	.805
นักเรียนนำสิ่งที่ได้เรียนรู้ไปแก้ไขปรับปรุงตนเองให้ดีขึ้น	.841
นักเรียนไม่เข้าใจว่าคุณค่าที่ได้เรียนรู้มีประโยชน์อย่างไร	.774
7. ด้านการมีเป้าหมายในการเรียนรู้	.909
นักเรียนมีความมุ่งมั่นในสิ่งที่ตนสนใจ	.877
นักเรียนมีจุดหมายหรือเป้าหมายในการเรียนรู้	.890
นักเรียนมีการวางแผนในการศึกษาต่อ	.907
นักเรียนวางแผนการประกอบอาชีพในอนาคตของตนเอง	.892
นักเรียนได้ปฏิบัติตามแผนที่ได้วางไว้อย่างเป็นขั้นเป็นตอน	.880
8. ด้านการมีอารมณ์ทางบวกในการเรียนรู้	.907
นักเรียนรู้สึกสนุกสนานเพลิดเพลินในการเรียน	.897
นักเรียนรู้สึกสนุกสนานไปกับกิจกรรมต่าง ๆ ในโรงเรียน	.894

มาตรวัด	สัมประสิทธิ์แอลฟา ของครอนบาค (Cronbach's alpha)
8. ด้านการมีอารมณ์ทางบวกในการเรียนรู้ (ต่อ)	.907
นักเรียนรู้สึกตื่นเต้น ดีใจเวลาได้เรียนในวิชาที่ชื่นชอบ	.905
นักเรียนมีอารมณ์ร่วมไปกับเนื้อหาของบทเรียน	.896
นักเรียนไม่มีความสุขทุกครั้งที่ต้องมาเรียน	.891
นักเรียนไม่รู้สึกรำคาญ หรือท้อแท้ในการเรียน	.894
นักเรียนเบื่อหน่ายกับการเรียนการสอนในห้องเรียน	.905
นักเรียนเกิดความเครียดในการเรียนวิชาที่ไม่ถนัด	.896
นักเรียนวิตกกังวลกับการสอบ	.916
นักเรียนคาดหวังกับผลการเรียนมากเป็นพิเศษ	.891
นักเรียนกดดันตนเองในการทำงานให้สำเร็จ	.894
9. ด้านการกำกับตนเองในการเรียนรู้	.804
นักเรียนตั้งใจเรียนและกระตือรือร้นในการเรียน	.777
นักเรียนเอาใจใส่ต่อภาระงานที่ได้รับมอบหมาย	.758
นักเรียนเข้าเรียนตรงเวลา	.807
นักเรียนรู้จักแบ่งเวลาในการเรียนและการทำงานกิจกรรมต่าง ได้อย่างเหมาะสม	.791
นักเรียนหมั่นหาความรู้เพิ่มเติมอยู่เป็นประจำ	.758
นักเรียนสามารถเรียนในวิชาที่ไม่ถนัดได้	.807
นักเรียนมีทัศนคติที่ดีในการเรียนรู้	.794
นักเรียนมีแรงบันดาลใจในการเรียนรู้	.791
นักเรียนมีแบบอย่างที่ดีในการเรียนรู้	.777
10. ด้านภาวะสิ้นไหวในการเรียนรู้	.895
นักเรียนมีสมาธิจดจ่ออยู่กับบทเรียน	.876
นักเรียนสามารถเรียนหรือทำกิจกรรมที่สนใจได้อย่างต่อเนื่อง	.874
นักเรียนได้ทำกิจกรรมที่ถนัดและเชี่ยวชาญอย่างเพลิดเพลิน	.899
นักเรียนตามเนื้อหาในบทเรียนไม่ทันเป็นประจำ	.860
นักเรียนไม่สามารถจดจ่ออยู่กับสิ่งใดได้นาน	.849

มาตรวัด	สัมประสิทธิ์แอลฟา ของครอนบาค (Cronbach's alpha)
11. ด้านการได้เรียนในสิ่งที่ถนัดและสนใจ	.865
นักเรียนรับรู้ว่าคุณเองสนใจในวิชาใด	.845
นักเรียนรู้สึกสนใจในกิจกรรมเสริมหลักสูตร	.866
นักเรียนทราบว่าตนเองชอบกิจกรรมอะไร	.852
นักเรียนไม่ทราบว่าตนเองถนัดวิชาอะไร	.854
นักเรียนได้เรียนในวิชาที่ถนัดและสนใจ	.845
นักเรียนได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมที่หลากหลาย	.866
นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติกิจกรรมด้วยตนเอง	.852
นักเรียนไม่ชอบทำกิจกรรมต่าง ๆ ในโรงเรียน	.854
นักเรียนได้เรียนในสิ่งที่ท้าทายความสามารถ	.845
นักเรียนได้เรียนในสิ่งที่สร้างเสริมจินตนาการความคิดสร้างสรรค์	.866
นักเรียนได้ใช้ความคิดสร้างสรรค์ในการเรียน หรือผ่านกิจกรรมต่าง ๆ	.852
นักเรียนไม่ชอบเรียนในวิชาที่ต้องใช้จินตนาการความคิดสร้างสรรค์	.854
12. ด้านการได้อยู่ในสิ่งแวดล้อมที่ดีและเอื้อต่อการเรียนรู้	.916
โรงเรียนมีสภาพแวดล้อมที่ดีปราศจากมลภาวะ	.855
โรงเรียนสะอาดและร่มรื่น	.883
โรงเรียนน่าอยู่และน่าเรียน	.950
โรงเรียนมีแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย	.869

**สรุปผลการวิเคราะห์ค่าความเที่ยงของมาตรวัดความสุขในการเรียนของนักเรียนมัธยม
มัธยมศึกษาตอนต้นในเขตกรุงเทพมหานคร (N=240)**

มาตรวัด	สัมประสิทธิ์แอลฟา ของครอนบาค (Cronbach's alpha)
1. ด้านการมีความสัมพันธ์ที่ดีกับเพื่อน	.876
นักเรียนชอบที่ได้พบปะ พูดคุย เล่นกับเพื่อน	.854
นักเรียนชอบที่ได้เรียน และแสดงความคิดเห็นร่วมกันกับเพื่อน	.860
นักเรียนชอบที่ได้ทำกิจกรรมต่าง ๆ ที่สนใจร่วมกันกับเพื่อน	.842
นักเรียนสามารถบอกเล่าเรื่องราวที่ไม่สบายใจให้เพื่อนรับฟังได้	.842
นักเรียนกับเพื่อนช่วยเหลือกันในการทำงาน	.880
นักเรียนสามารถปรึกษาเพื่อนในเรื่องการเรียนได้	.879
นักเรียนสามารถหยิบยืมอุปกรณ์การเรียนจากเพื่อนได้	.850
2. ด้านการมีความสัมพันธ์ที่ดีกับครู	.855
นักเรียนสามารถปรึกษาครูได้เมื่อมีเรื่องที่ไม่สบายใจ	.896
นักเรียนสามารถปรึกษาครูเรื่องการเรียนได้	.808
นักเรียนไม่กล้าปรึกษาปัญหาต่าง ๆ กับครู	.864
ครูในโรงเรียนส่วนใหญ่มีการจัดการเรียนการสอนที่น่าสนใจ	.824
สนุกสนาน เพลิดเพลิน	
ครูในโรงเรียนส่วนใหญ่มีการสื่อสารที่ดีและเข้าใจง่าย	.790
ครูในโรงเรียนส่วนใหญ่มีสื่อประกอบการเรียนรู้ เพื่อให้ง่ายต่อความเข้าใจ	.790
3. ด้านการมีความสัมพันธ์ที่ดีกับผู้ปกครอง	.858
นักเรียนได้รับความรัก ความเอาใจใส่จากผู้ปกครอง	.853
นักเรียนสามารถปรึกษาปัญหาและได้รับความช่วยเหลือจากผู้ปกครอง	.828
นักเรียนได้รับการสนับสนุนในด้านการเรียนจากผู้ปกครอง	.802
นักเรียนได้รับกำลังใจจากครอบครัว	.804
นักเรียนไม่สามารถปรึกษาปัญหาในชีวิตกับผู้ปกครองได้	.845
นักเรียนไม่ได้รับการช่วยเหลือจากผู้ปกครองในเรื่องการเรียน	.865

มาตรวัด	สัมประสิทธิ์แอลฟา ของครอนบาค (Cronbach's alpha)
4. ด้านการมีสุขภาวะทางร่างกายและจิตใจที่แข็งแรงสมบูรณ์	.879
นักเรียนมีสุขภาพร่างกายแข็งแรงสมบูรณ์ปราศจากโรคภัยไข้เจ็บ	.805
นักเรียนไม่ได้รับอาหารที่เพียงพอต่อความต้องการ	.807
นักเรียนได้รับความสะดวกสบาย และมีของใช้ไม่ขาดแคลน	.863
นักเรียนมีสุขภาวะทางจิตที่ดี	.938
นักเรียนมีความพร้อมในการเรียน	.839
5. ด้านการเห็นคุณค่าในตนเอง	.922
นักเรียนรับรู้ว่าคุณค่าของตนเองสามารถทำสิ่งใดได้ดี	.930
นักเรียนรับรู้ว่าคุณค่าตนเองเป็นคนที่มีความรู้ความสามารถ	.908
นักเรียนมีความเชื่อมั่นในความสามารถของตนเอง	.892
นักเรียนสามารถทำงานที่ได้รับมอบหมายได้สำเร็จ	.899
นักเรียนประสบความสำเร็จในการสอบ	.919
นักเรียนเกิดความภาคภูมิใจในตนเอง	.897
6. ด้านการเห็นคุณค่าในการเรียนรู้	.863
นักเรียนรับรู้ว่าคุณค่าที่ได้เรียนรู้ก่อให้เกิดประโยชน์ต่อตนเองอย่างไร	.833
นักเรียนสามารถนำสิ่งที่ได้เรียนรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวัน	.845
นักเรียนนำสิ่งที่ได้เรียนรู้ไปแก้ไขปรับปรุงตนเองให้ดีขึ้น	.841
นักเรียนไม่เข้าใจว่าคุณค่าที่ได้เรียนรู้มีประโยชน์อย่างไร	.775
7. ด้านการมีเป้าหมายในการเรียนรู้	.918
นักเรียนมีความมุ่งมั่นในสิ่งที่ตนสนใจ	.887
นักเรียนมีจุดมุ่งหมายหรือเป้าหมายในการเรียนรู้	.905
นักเรียนมีการวางแผนในการศึกษาต่อ	.923
นักเรียนวางแผนการประกอบอาชีพในอนาคตของตนเอง	.900
นักเรียนได้ปฏิบัติตามแผนที่ได้วางไว้อย่างเป็นขั้นเป็นตอน	.882
8. ด้านการมีอารมณ์ทางบวกในการเรียนรู้	.916
นักเรียนรู้สึกสนุกสนานเพลิดเพลินในการเรียน	.909
นักเรียนรู้สึกสนุกสนานไปกับกิจกรรมต่าง ๆ ในโรงเรียน	.906

มาตรวัด	สัมประสิทธิ์แอลฟา ของครอนบาค (Cronbach's alpha)
8. ด้านการมีอารมณ์ทางบวกในการเรียนรู้ (ต่อ)	.916
นักเรียนรู้สึกตื่นเต้น ดีใจเวลาได้เรียนในวิชาที่ชื่นชอบ	.915
นักเรียนมีอารมณ์ร่วมไปกับเนื้อหาของบทเรียน	.908
นักเรียนไม่มีความสุขทุกครั้งที่ต้องมาเรียน	.903
นักเรียนไม่รู้สึกรำคาญ หรือท้อแท้ในการเรียน	.906
นักเรียนเบื่อหน่ายกับการเรียนการสอนในห้องเรียน	.915
นักเรียนเกิดความเครียดในการเรียนวิชาที่ไม่ถนัด	.908
นักเรียนวิตกกังวลกับการสอบ	.917
นักเรียนคาดหวังกับผลการเรียนมากเป็นพิเศษ	.903
นักเรียนกดดันตนเองในการทำงานให้สำเร็จ	.906
9. ด้านการกำกับตนเองในการเรียนรู้	.813
นักเรียนตั้งใจเรียนและกระตือรือร้นในการเรียน	.788
นักเรียนเอาใจใส่ต่อภาระงานที่ได้รับมอบหมาย	.770
นักเรียนเข้าเรียนตรงเวลา	.821
นักเรียนรู้จักแบ่งเวลาในการเรียนและการทำงานกิจกรรมต่าง ได้อย่างเหมาะสม	๑ .799
นักเรียนหมั่นหาความรู้เพิ่มเติมอยู่เป็นประจำ	.770
นักเรียนสามารถเรียนในวิชาที่ไม่ถนัดได้	.807
นักเรียนมีทัศนคติที่ดีในการเรียนรู้	.804
นักเรียนมีแรงบันดาลใจในการเรียนรู้	.802
นักเรียนมีแบบอย่างที่ดีในการเรียนรู้	.788
10. ด้านภาวะสิ้นไหวในการเรียนรู้	.903
นักเรียนมีสมาธิจดจ่ออยู่กับบทเรียน	.883
นักเรียนสามารถเรียนหรือทำกิจกรรมที่สนใจได้อย่างต่อเนื่อง	.869
นักเรียนได้ทำกิจกรรมที่ถนัดและเชี่ยวชาญอย่างเพลิดเพลิน	.915
นักเรียนตามเนื้อหาในบทเรียนไม่ทันเป็นประจำ	.876
นักเรียนไม่สามารถจดจ่ออยู่กับสิ่งใดได้นาน	.861

มาตรวัด	สัมประสิทธิ์แอลฟา ของครอนบาค (Cronbach's alpha)
11. ด้านการได้เรียนในสิ่งที่ถนัดและสนใจ	.869
นักเรียนรับรู้ว่าคุณสนใจในวิชาใด	.850
นักเรียนรู้สึกสนใจในกิจกรรมเสริมหลักสูตร	.866
นักเรียนทราบว่าตนเองชอบกิจกรรมอะไร	.857
นักเรียนไม่ทราบว่าตนเองถนัดวิชาอะไร	.859
นักเรียนได้เรียนในวิชาที่ถนัดและสนใจ	.850
นักเรียนได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมที่หลากหลาย	.872
นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติกิจกรรมด้วยตนเอง	.857
นักเรียนไม่ชอบทำกิจกรรมต่าง ๆ ในโรงเรียน	.859
นักเรียนได้เรียนในสิ่งที่ท้าทายความสามารถ	.850
นักเรียนได้เรียนในสิ่งที่สร้างเสริมจินตนาการความคิดสร้างสรรค์	.872
นักเรียนได้ใช้ความคิดสร้างสรรค์ในการเรียน หรือผ่านกิจกรรมต่าง ๆ	.857
นักเรียนไม่ชอบเรียนในวิชาที่ต้องใช้จินตนาการความคิดสร้างสรรค์	.859
12. ด้านการได้อยู่ในสิ่งแวดล้อมที่ดีและเอื้อต่อการเรียนรู้	.921
โรงเรียนมีสภาพแวดล้อมที่ดีปราศจากมลภาวะ	.864
โรงเรียนสะอาดและร่มรื่น	.883
โรงเรียนน่าอยู่และน่าเรียน	.957
โรงเรียนมีแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย	.879

DATE: 3/22/2020

TIME: 12:50

L I S R E L 8.72

BY

Karl G. Jöreskog & Dag Sörbom

This program is published exclusively by

Scientific Software International, Inc.

7383 N. Lincoln Avenue, Suite 100

Lincolnwood, IL 60712, U.S.A.

Phone: (800)247-6113, (847)675-0720, Fax: (847)675-2140

Copyright by Scientific Software International, Inc., 1981-2005

Use of this program is subject to the terms specified in the

Universal Copyright Convention.

Website: www.ssicentral.com

The following lines were read from file C:\Users\ADMIN\Documents\data 2019-09-25 [Extra
Project_CFA]\2019-11-16 Case Model 1 to 12\CFA_X1 to X12_Model 02.LS8:

CFA HAPPINESS Model 02 Modified

DA NI=12 NO=240 MA=KM AD=OFF

LA

X1FRIEND X2TEACHER X3PARENT X4WELLBEING X5SESTEEM X6LRNVALUE X7LRNGOAL

X8POSITVEM X9SEREGLRN X10LRNFLOW X11LRNAPTIN X12LRNSUP

KM

1
 .417 1
 .325 .364 1
 .401 .368 .443 1
 .506 .406 .300 .498 1
 .345 .392 .432 .479 .501 1
 .461 .383 .318 .429 .549 .429 1
 .389 .294 .408 .311 .254 .380 .407 1
 .501 .427 .422 .601 .683 .524 .616 .419 1
 .305 .305 .354 .278 .345 .470 .405 .494 .486 1
 .476 .438 .414 .456 .605 .503 .567 .528 .629 .544 1
 .221 .475 .175 .341 .399 .302 .258 .232 .401 .313 .380 1
 ME
 3.8310 3.4326 3.4958 3.5800 3.5882 3.5187 3.8500 3.3617 3.4657 3.2875 3.4317 3.5562
 SD
 .57619 .58074 .51227 .56385 .67531 .57371 .65110 .49664 .59385 .56614 .48221 .81786
 MO NX=12 NK=1 LX=FU,FI PH=ST TD=SY
 FR LX 1 1 LX 2 1 LX 3 1 LX 4 1 LX 5 1 LX 6 1 LX 7 1 LX 8 1 LX 9 1 LX 10 1 LX 11 1 LX 12 1
 FR TD 8 5 TD 12 2 TD 9 4 TD 10 5 TD 4 3 TD 10 8 TD 5 3 TD 2 1 TD 10 4 TD 12 3 TD 9 7
 LK
 HAPPINESS
 PD
 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
 CHULALONGKORN UNIVERSITY
 CFA HAPPINESS Model 02 Modified

Number of Input Variables 12

Number of Y - Variables 0

Number of X - Variables 12

Number of ETA - Variables 0

Number of KSI - Variables 1

Number of Observations 240

CFA HAPPINESS Model 02 Modified

Covariance Matrix

X1FRIEND	X2TEACHE	X3PARENT	X4WELLBE	X5SESTEE	X6LRNVAL	
-----	-----	-----	-----	-----	-----	
		X1FRIEND	1.000			
	X2TEACHE	0.417	1.000			
	X3PARENT	0.325	0.364	1.000		
	X4WELLBE	0.401	0.368	0.443	1.000	
X5SESTEE	0.506	0.406	0.300	0.498	1.000	
X6LRNVAL	0.345	0.392	0.432	0.479	0.501	1.000
X7LRNGOA	0.461	0.383	0.318	0.429	0.549	0.429
X8POSITV	0.389	0.294	0.408	0.311	0.254	0.380
X9SEREGL	0.501	0.427	0.422	0.601	0.683	0.524
X10LRNFL	0.305	0.305	0.354	0.278	0.345	0.470
X11LRNAP	0.476	0.438	0.414	0.456	0.605	0.503
X12LRNSU	0.221	0.475	0.175	0.341	0.399	0.302

Covariance Matrix

X7LRNGOA	X8POSITV	X9SEREGL	X10LRNFL	X11LRNAP	X12LRNSU	
-----	-----	-----	-----	-----	-----	
X7LRNGOA	1.000					
X8POSITV	0.407	1.000				
X9SEREGL	0.616	0.419	1.000			
X10LRNFL	0.405	0.494	0.486	1.000		
X11LRNAP	0.567	0.528	0.629	0.544	1.000	
X12LRNSU	0.258	0.232	0.401	0.313	0.380	1.000

CFA HAPPINESS Model 02 Modified

Parameter Specifications

LAMBDA-X

HAPPINES

X1FRIEND	1
X2TEACHE	2
X3PARENT	3
X4WELLBE	4
X5SESTEE	5
X6LRNVAL	6
X7LRNGOA	7
X8POSITV	8
X9SEREGL	9
X10LRNFL	10
X11LRNAP	11
X12LRNSU	12

THETA-DELTA

X1FRIEND X2TEACHE X3PARENT X4WELLBE X5SESTEE X6LRNVAL

X1FRIEND	13					
X2TEACHE	14	15				
X3PARENT	0	0	16			
X4WELLBE	0	0	17	18		
X5SESTEE	0	0	19	0	20	
X6LRNVAL	0	0	0	0	0	21
X7LRNGOA	0	0	0	0	0	0
X8POSITV	0	0	0	0	23	0
X9SEREGL	0	0	0	25	0	0
X10LRNFL	0	0	0	28	29	0
X11LRNAP	0	0	0	0	0	0
X12LRNSU	0	33	34	0	0	0

THETA-DELTA

X7LRNGOA X8POSITV X9SEREGL X10LRNFL X11LRNAP X12LRNSU

	X7LRNGOA		22			
	X8POSITV	0	24			
	X9SEREGL	26	0	27		
	X10LRNFL	0	30	0	31	
	X11LRNAP	0	0	0	0	32
X12LRNSU	0	0	0	0	0	35

CFA HAPPINESS Model 02 Modified

Number of Iterations = 8

LISREL Estimates (Maximum Likelihood)

LAMBDA-X

HAPPINES

X1FRIEND 0.602

(0.060)

9.975

X2TEACHE 0.531

(0.062)

8.535

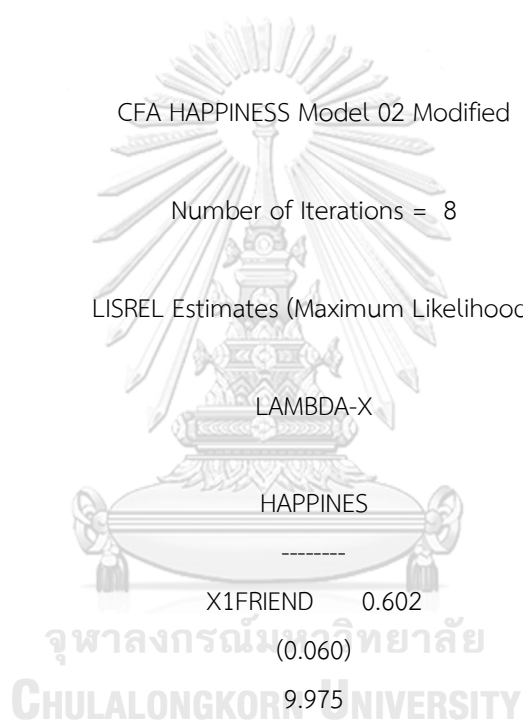
X3PARENT 0.552

(0.063)

8.762

X4WELLBE 0.616

(0.061)

10.117

X5SESTEE 0.798

(0.056)

14.302

X6LRNVAL 0.660

(0.059)

11.216

X7LRNGOA 0.674

(0.059)

11.481

X8POSITV 0.599

(0.062)

9.615

X9SEREGL 0.803

(0.055)

14.654

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

X10LRNFL 0.640

(0.061)

10.445

X11LRNAP 0.793

(0.055)

14.418

X12LRNSU 0.473

(0.063)

7.467

PHI

HAPPINES

1.000

THETA-DELTA

X1FRIEND X2TEACHE X3PARENT X4WELLBE X5SESTEE X6LRNVAL

X1FRIEND 0.638

(0.061)

10.468

X2TEACHE 0.118 0.726

(0.044) (0.068)

2.702 10.656

X3PARENT -- -- 0.691

(0.067)

10.252

X4WELLBE -- -- 0.102 0.620

(0.045) (0.061)

2.294 10.226

X5SESTEE -- -- -0.112 -- 0.355

(0.037) (0.043)

-3.046 8.344

X6LRNVAL -- -- -- -- -- 0.564

(0.055)

10.296

X7LRNGOA	--	--	--	--	--	--
X8POSITV	--	--	--	--	-0.210	--
			(0.038)			
			-5.549			
X9SEREGL	--	--	--	0.104	--	--
			(0.034)			
			3.048			
X10LRNFL	--	--	--	-0.110	-0.165	--
			(0.040)	(0.036)		
			-2.753	-4.528		
X11LRNAP	--	--	--	--	--	--
X12LRNSU	--	0.244	-0.108	--	--	--
		(0.052)	(0.046)			
		4.716	-2.341			

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
THETA-DELTA
CHULALONGKORN UNIVERSITY

X7LRNGOA X8POSITV X9SEREGL X10LRNFL X11LRNAP X12LRNSU

X7LRNGOA 0.546

(0.054)

10.172

X8POSITV -- 0.642

(0.064)

10.050

X9SEREGL	0.072	--	0.355
	(0.032)		(0.038)
	2.260		9.257

X10LRNFL	--	0.102	--	0.591
		(0.045)		(0.060)
		2.263		9.841

X11LRNAP	--	--	--	--	0.371
					(0.039)
					9.448

X12LRNSU	--	--	--	--	--	0.782
						(0.073)
						10.683

Squared Multiple Correlations for X - Variables

X1FRIEND	X2TEACHE	X3PARENT	X4WELLBE	X5SESTEE	X6LRNVAL
-----	-----	-----	-----	-----	-----
0.362	0.280	0.306	0.380	0.642	0.436

Squared Multiple Correlations for X - Variables

X7LRNGOA	X8POSITV	X9SEREGL	X10LRNFL	X11LRNAP	X12LRNSU
-----	-----	-----	-----	-----	-----
0.454	0.358	0.645	0.409	0.629	0.223

Goodness of Fit Statistics

Degrees of Freedom = 43

Minimum Fit Function Chi-Square = 53.520 (P = 0.131)

Normal Theory Weighted Least Squares Chi-Square = 54.254 (P = 0.117)

Estimated Non-centrality Parameter (NCP) = 11.254
 90 Percent Confidence Interval for NCP = (0.0 ; 34.240)

Minimum Fit Function Value = 0.224
 Population Discrepancy Function Value (F0) = 0.0471
 90 Percent Confidence Interval for F0 = (0.0 ; 0.143)
 Root Mean Square Error of Approximation (RMSEA) = 0.0331
 90 Percent Confidence Interval for RMSEA = (0.0 ; 0.0577)
 P-Value for Test of Close Fit (RMSEA < 0.05) = 0.856

Expected Cross-Validation Index (ECVI) = 0.520
 90 Percent Confidence Interval for ECVI = (0.473 ; 0.616)
 ECVI for Saturated Model = 0.653
 ECVI for Independence Model = 12.254

Chi-Square for Independence Model with 66 Degrees of Freedom = 2904.791

Independence AIC = 2928.791

Model AIC = 124.254

Saturated AIC = 156.000

Independence CAIC = 2982.559

Model CAIC = 281.077

Saturated CAIC = 505.490

Normed Fit Index (NFI) = 0.982

Non-Normed Fit Index (NNFI) = 0.994

Parsimony Normed Fit Index (PNFI) = 0.640

Comparative Fit Index (CFI) = 0.996

Incremental Fit Index (IFI) = 0.996

Relative Fit Index (RFI) = 0.972

Critical N (CN) = 302.249

Root Mean Square Residual (RMR) = 0.0329

Standardized RMR = 0.0329

Goodness of Fit Index (GFI) = 0.964
 Adjusted Goodness of Fit Index (AGFI) = 0.934
 Parsimony Goodness of Fit Index (PGFI) = 0.531

CFA HAPPINESS Model 02 Modified

Modification Indices and Expected Change

No Non-Zero Modification Indices for LAMBDA-X

No Non-Zero Modification Indices for PHI

Modification Indices for THETA-DELTA

X1FRIEND	X2TEACHE	X3PARENT	X4WELLBE	X5SESTEE	X6LRNVAL	

		X1FRIEND	--			
		X2TEACHE	--	--		
		X3PARENT	0.284	1.692	--	
		X4WELLBE	0.105	0.062	--	--
	X5SESTEE	1.149	2.417	--	0.924	--
X6LRNVAL	2.761	1.964	1.545	4.710	0.266	--
X7LRNGOA	1.496	1.173	3.458	0.306	0.277	0.131
X8POSITV	2.234	0.752	3.963	2.983	--	0.821
X9SEREGL	0.140	0.266	0.005	--	2.903	0.439
X10LRNFL	3.363	0.826	0.047	--	--	3.327
X11LRNAP	0.022	0.344	0.807	0.631	0.587	0.622
X12LRNSU	2.228	--	--	0.780	1.234	0.289

Modification Indices for THETA-DELTA

X7LRNGOA	X8POSITV	X9SEREGL	X10LRNFL	X11LRNAP	X12LRNSU

		X7LRNGOA	--		
		X8POSITV	0.102	--	
		X9SEREGL	--	1.635	--

X10LRNFL	0.531	--	0.046	--	
X11LRNAP	1.697	2.640	0.157	0.697	--
X12LRNSU	4.363	0.157	0.601	1.080	0.029 --

Expected Change for THETA-DELTA

X1FRIEND	X2TEACHE	X3PARENT	X4WELLBE	X5SESTEE	X6LRNVAL
-----	-----	-----	-----	-----	-----
X1FRIEND	--				
X2TEACHE	--	--			
X3PARENT	-0.024	0.061	--		
X4WELLBE	0.013	0.010	--	--	
X5SESTEE	0.039	-0.055	--	-0.035	--
X6LRNVAL	-0.067	0.056	0.054	0.084	-0.019 --
X7LRNGOA	0.047	0.041	-0.077	0.022	-0.019 -0.014
X8POSITV	0.063	-0.036	0.088	-0.072	-- -0.038
X9SEREGL	0.012	-0.016	-0.003	--	0.053 -0.020
X10LRNFL	-0.076	-0.037	-0.010	--	-- 0.075
X11LRNAP	-0.005	0.020	-0.035	-0.027	-0.027 -0.027
X12LRNSU	-0.071	--	--	0.037	0.041 -0.023

Expected Change for THETA-DELTA

X7LRNGOA	X8POSITV	X9SEREGL	X10LRNFL	X11LRNAP	X12LRNSU
-----	-----	-----	-----	-----	-----
X7LRNGOA	--				
X8POSITV	0.013	--			
X9SEREGL	--	-0.043	--		
X10LRNFL	-0.029	--	-0.008	--	
X11LRNAP	0.042	0.061	-0.011	0.031	--
X12LRNSU	-0.084	-0.017	0.025	0.045	-0.006 --

Maximum Modification Index is 4.71 for Element (6, 4) of THETA-DELTA

CFA HAPPINESS Model 02 Modified

Factor Scores Regressions

KSI

X1FRIEND	X2TEACHE	X3PARENT	X4WELLBE	X5SESTEE	X6LRNVAL	
	-----	-----	-----	-----	-----	
HAPPINES	0.059	0.023	0.108	0.055	0.344	0.078

KSI

X7LRNGOA	X8POSITV	X9SEREGL	X10LRNFL	X11LRNAP	X12LRNSU	
-----	-----	-----	-----	-----	-----	
HAPPINES	0.066	0.151	0.121	0.152	0.143	0.048

Time used: 0.063 Seconds

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ-สกุล	นางสาวสิริกุล กิตติมงคลชัย
วัน เดือน ปี เกิด	17 กุมภาพันธ์ 2538
สถานที่เกิด	กรุงเทพมหานคร
วุฒิการศึกษา	สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรีหลักสูตรวิทยาศาสตรบัณฑิต ภาควิชา คณิตศาสตร์และวิทยาการคอมพิวเตอร์ สาขาคณิตศาสตร์ คณะวิทยาศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ในปีการศึกษา 2559 และเข้าศึกษาต่อในหลักสูตร ครุศาสตรมหาบัณฑิต ภาควิชาวิจัยและจิตวิทยาการศึกษา สาขาจิตวิทยา การศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ในปีการศึกษา 2560
ที่อยู่ปัจจุบัน	99/164 ม.7 ถ.บางพลี-กิ่งแก้ว ต.บางพลีใหญ่ อ.บางพลี จ.สมุทรปราการ 10540
ผลงานตีพิมพ์	สิริกุล กิตติมงคลชัย และ ชุตินา สุระเศรษฐ์. การพัฒนามาตรวัดความสุขใน การเรียนรู้ของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นในเขตกรุงเทพมหานคร. วารสาร วิธีวิทยาการวิจัย, 2564, ปีที่ 34, ฉบับที่ 2 (ประจำเดือน พฤษภาคม ถึง สิงหาคม พ.ศ. 2564).
รางวัลที่ได้รับ	-